

***PAŃSTWOWA INSPEKCJA SANITARNA WOJEWÓDZTWA
PODLASKIEGO***

***Raport o stanie sanitarnym
województwa podlaskiego
za 2016 rok***

BIAŁYSTOK, MARZEC 2017

SPIS TREŚCI

Tytuł rozdziału	Strona
<i>OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO</i>	3
<i>STAN SANITARNY OBIEKTÓW PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZĄ</i>	4
<i>SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA W ZAKRESIE WYBRANYCH CHOROÓB ZAKAŹNYCH</i>	10
<i>SZCZEPIENIA OCHRONNE</i>	19
<i>OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY PRACY</i>	22
<i>OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOŚCI, ŻYWIENIA, MATERIAŁÓW I WYROBÓW PRZEZNACZONYCH DO KONTAKTU Z ŻYWNOŚCIĄ ORAZ PRODUKTÓW KOSMETYCZNYCH</i>	45
<i>OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY KOMUNALNEJ</i>	54
<i>OCENA STANU SANITARNEGO I HIGIENY PROCESÓW NAUCZANIA W PLACÓWKACH OŚWIATOWO - WYCHOWAWCZYCH</i>	82
<i>OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU SANITARNEGO</i>	93
<i>OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY RADIACYJNEJ</i>	97
<i>DZIAŁANIA PODEJMOWANE W RAMACH PROMOCJI ZDROWIA CELEM ZMNIEJSZENIA SKUTKÓW ZAGROŹEŃ DLA ZDROWIA MIESZKAŃCÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO</i>	104
<i>DZIAŁALNOŚĆ LABORATORYJNA</i>	121
<i>MEDYCZNE LABORATORIUM DIAGNOSTYCZNE</i>	127
<i>SYSTEM ZARZĄDZANIA JAKOŚCIĄ W DZIAŁALNOŚCI INSPEKCYJNEJ</i>	129
<i>SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKREDYTACJA DZIAŁALNOŚCI LABORATORYJNEJ</i>	130
<i>ZAŁĄCZNIKI</i>	132

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Województwo podlaskie położone jest w północno-wschodniej części kraju, w geograficznym środku Europy. Powierzchnia województwa wynosi 20187 km², co stanowi 6,5% powierzchni Polski i plasuje je na szóstej pozycji w kraju. Województwo podzielone jest na 3 podregiony (białostocki, łomżyński, suwalski), 17 powiatów (14 ziemskich i 3 grodzkie: Białystok, Łomża, Suwałki) oraz 118 gmin.

Zaludnienie: wg stanu na dzień 31.12.2015r. liczba ludności województwa podlaskiego wynosiła 1188800 osób, w tym: 579499 mężczyzn oraz 609301 kobiet, co stanowi ok. 3,1% populacji Polaków. Gęstość zaludnienia wynosi 59 osób na km². Ludność miejska liczyła 719890 osób, ludność wiejska 468910 osób.

Białystok z liczbą 295981 mieszkańców jest największym miastem w północno-wschodniej Polsce. Pełni funkcje administracyjnego, gospodarczego, naukowego i kulturalnego centrum Podlasia. Jest stolicą województwa i siedzibą jego władz.

Łomża zamieszkała przez 62737 osób jest ważnym ośrodkiem handlu oraz przetwórstwa produktów rolnych.

Suwałki liczą 69370 mieszkańców. Zlokalizowana na terenie miasta Specjalna Strefa Ekonomiczna stwarza dogodne warunki do rozwoju prywatnej przedsiębiorczości.

Bogactwo kulturowe: Podlasie jest najbardziej zróżnicowanym regionem w Polsce pod względem etnicznym i kulturowym. Od stuleci zamieszkują tutaj różne narodowości i wyznania. Poza ludnością polską województwo zamieszkują: Białorusini, Litwini, Tatarzy, Rosjanie, Ukraińcy, Romowie i Żydzi.

Walory krajoznawcze: najcenniejszym bogactwem Podlasia jest przyroda. Na terenie województwa istnieją 4 parki narodowe, w tym najstarszy w Polsce - Białowiecki Park Narodowy, a także Biebrzański Park Narodowy oraz Wigierski i Narwiański Park Narodowy. Ochrona przyrody i środowiska naturalnego obejmuje również 3 parki krajobrazowe, 93 rezerваты przyrody oraz 2077 pomników przyrody. Atutem województwa jest nieskażone środowisko, z fragmentami pierwotnej puszczy oraz unikatowymi rozlewiskami Biebrzy. Województwo zaliczane jest do ekologicznie czystego obszaru „Zielonych Płuc Polski”.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

STAN SANITARNY OBIEKTÓW PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZĄ

Państwowa Inspekcja Sanitarna w 2016 roku w województwie podlaskim obejmowała nadzorem działalność leczniczą w:

- ✓ 1086 podmiotach leczniczych, w tym: 34 szpitalach, 9 zakładach opiekuńczo-leczniczych, 5 zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych, 3 sanatoriach, 2 hospicjach, 834 przychodniach/ośrodkach zdrowia/poradniach/ambulatoriach z izbą chorych/lecznicach, 38 zakładach badań diagnostycznych i medycznych laboratoriach diagnostycznych, 33 zakładach rehabilitacji leczniczej, 128 innych

Podmioty wykonujące działalność leczniczą wg kontroli PIS w 2016r.

Wyszczególnienie			Liczba urządzeń i obiektów							
			według ewidencji na 31 XII 2016	skontrolowanych						
				ogółem	% kontrolowanych	ze stwierdzonym złym stanem				
higieniczno-sanitarnym i technicznym	tylko higieniczno-sanitarnym	tylko technicznym								
Ogółem			1	1086	731	67,3	8	7	5	
Działalność lecznicza wykonywana przez podmioty lecznicze	Stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne	szpitalne	szpitale ogółem	2	34	34	100	1	4	2
			w tym szpitale jednodniowe	3	5	5	100	0	0	0
			w tym szpitale uzdrowskowe	4	0	0	0	0	0	0
			zakłady opiekuńczo-lecznicze	5	9	2	22,2	0	0	0
		inne niż szpitalne	zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze	6	5	1	20	0	0	0
			zakłady rehabilitacji leczniczej	7	1	0	0	0	0	0
			sanatoria	8	3	3	100	0	0	0
			hospicja	9	2	2	100	0	0	0
			inne	10	3	2	66,7	0	0	0
			Ambulatoryjne świadczenia zdrowotne	przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria z izbą chorych, lecznice	11	834	564	67,6	7	3
zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne	12	38		23	60,5	0	0	0		
zakłady rehabilitacji leczniczej	13	32		13	40,6	0	0	0		
inne ogółem	14	125		87	69,6	0	0	0		
w tym uzdrowskowe	15	0		0	0	0	0	0		

oraz

- ✓ 954 praktykach zawodowych, w tym: 496 indywidualnych praktykach lekarskich, 390 specjalistycznych praktykach lekarskich, 26 grupowych praktykach lekarskich, 11 indywidualnych, grupowych i specjalistycznych praktykach pielęgniarstwa oraz 31 innych obiektach wykonujących działalność leczniczą przez praktyki zawodowe.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Praktyki zawodowe wykonujące działalność leczniczą wg kontroli PIS w 2016r.

Wyszczególnienie			Liczba urządzeń i obiektów					
			według ewidencji na 31 XII 2016	Skontrolowanych				
				ogółem	% kontrolowanych	Ze stwierdzonym złym stanem		
higieniczno-sanitarnym i technicznym	tylko higieniczno-sanitarnym	tylko technicznym						
Działalność lecznicza wykonywana przez praktykę zawodową	Ogółem	1	954	708	74,2	0	0	0
	Indywidualne praktyki lekarskie ogółem	2	496	385	77,6	0	0	0
	W tym indywidualne praktyki lekarzy dentystów	3	379	336	88,7	0	0	0
	Indywidualne specjalistyczne praktyki lekarskie ogółem	4	390	275	70,5	0	0	0
	W tym indywidualne specjalistyczne praktyki lekarzy dentystów	5	168	133	79,2	0	0	0
	Grupowe praktyki lekarskie ogółem	6	26	16	61,5	0	0	0
	W tym grupowe praktyki lekarzy dentystów	7	17	13	76,5	0	0	0
	Indywidualne praktyki pielęgniarek	8	2	2	100	0	0	0
	Indywidualne specjalistyczne praktyki pielęgniarek	9	1	1	100	0	0	0
	Grupowe praktyki pielęgniarek	10	8	6	75	0	0	0
	Inne	11	31	23	74,2	0	0	0

W 2016 roku na 2040 podmiotów leczniczych i praktyk zawodowych będących w ewidencji skontrolowano 1439 obiektów (70,54%), wykonujących działalność leczniczą. Stan sanitarny skontrolowanych obiektów wykonujących działalność leczniczą oceniono negatywnie w 20 obiektach, co stanowi 1,39%. Wydano 221 decyzji merytorycznych, 99 decyzji płatniczych, wystawiono 166 postanowień, 4 tytuły wykonawcze oraz nałożono 6 mandatów karnych na kwotę 1250 zł.

Obiekty, w których wykonywana była działalność lecznicza, skontrolowane przez PIS województwa podlaskiego

Rodzaj placówki	Rok	Liczba obiektów w ewidencji	Liczba obiektów skontrolowanych	% skontrolowanych obiektów objętych ewidencją
Obiekty, w których wykonywano działalność leczniczą ogółem	2016	2040	1439	70,54
	2015	2061	1481	71,86
	2014	2064	1583	76,70

W 2016 roku w 8 podmiotach leczniczych stwierdzono zły stan higieniczno-sanitarny i techniczny, co stanowi 1,09% spośród ujętych w ewidencji. W 7 przypadkach kontrola wykazała tylko zły stan higieniczno-sanitarny, tj. 0,96%, a w 5 podmiotach leczniczych nieprawidłowy stan techniczny (0,68%).

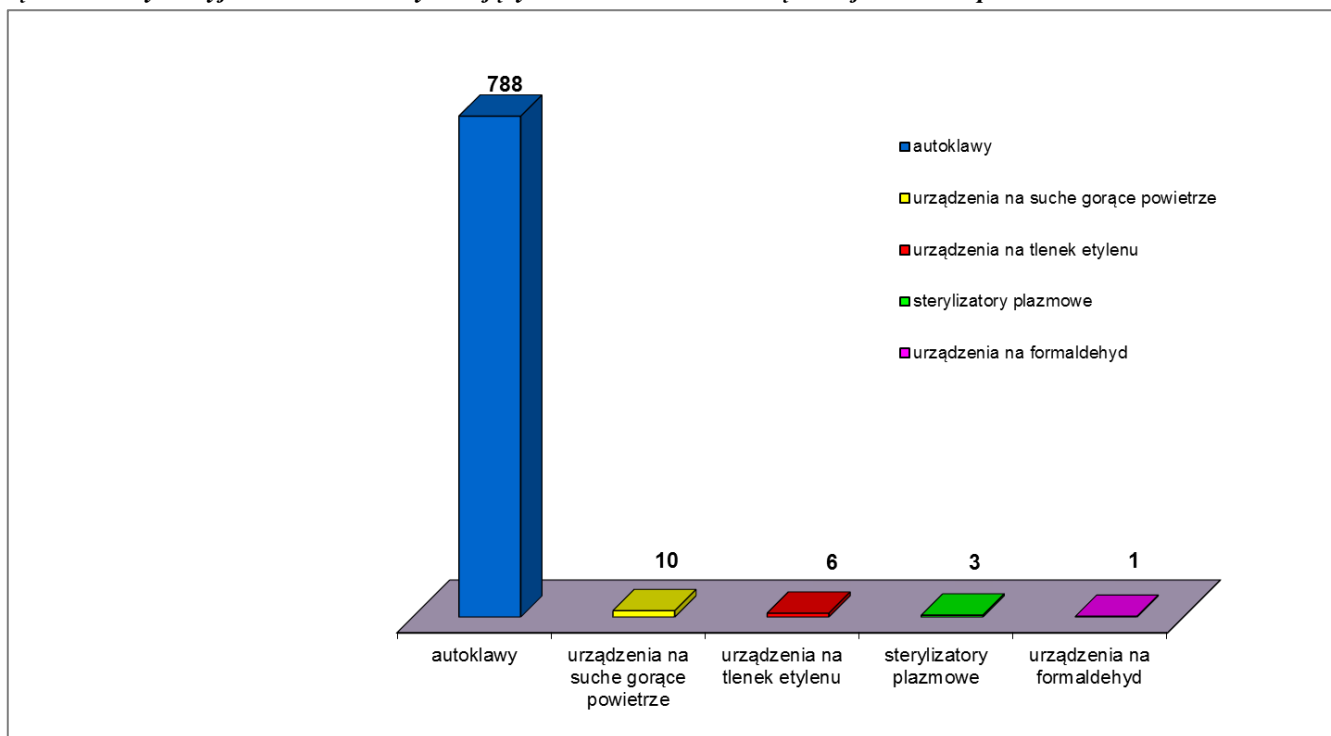
Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Obiekty, w których wykonywano działalność leczniczą ze stwierdzonym złym stanem sanitarnym wg kontroli PIS

Obiekty	Rok	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i technicznym	% obiektów ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i technicznym
Podmioty lecznicze	2016	731	8	1,09
	2015	748	2	0,27
	2014	780	5	0,64
Praktyki zawodowe	2016	708	0	-
	2015	733	2	0,27
	2014	991	0	-

Obiekty, w których wykonywano działalność leczniczą wyposażone były w następujące urządzenia sterylizacyjne: 788 autoklawów, 10 sterylizatorów na suche gorące powietrze, 6 urządzeń na tlenek etylenu, 3 sterylizatory plazmowe oraz 1 urządzenie z wykorzystaniem formaldehydu.

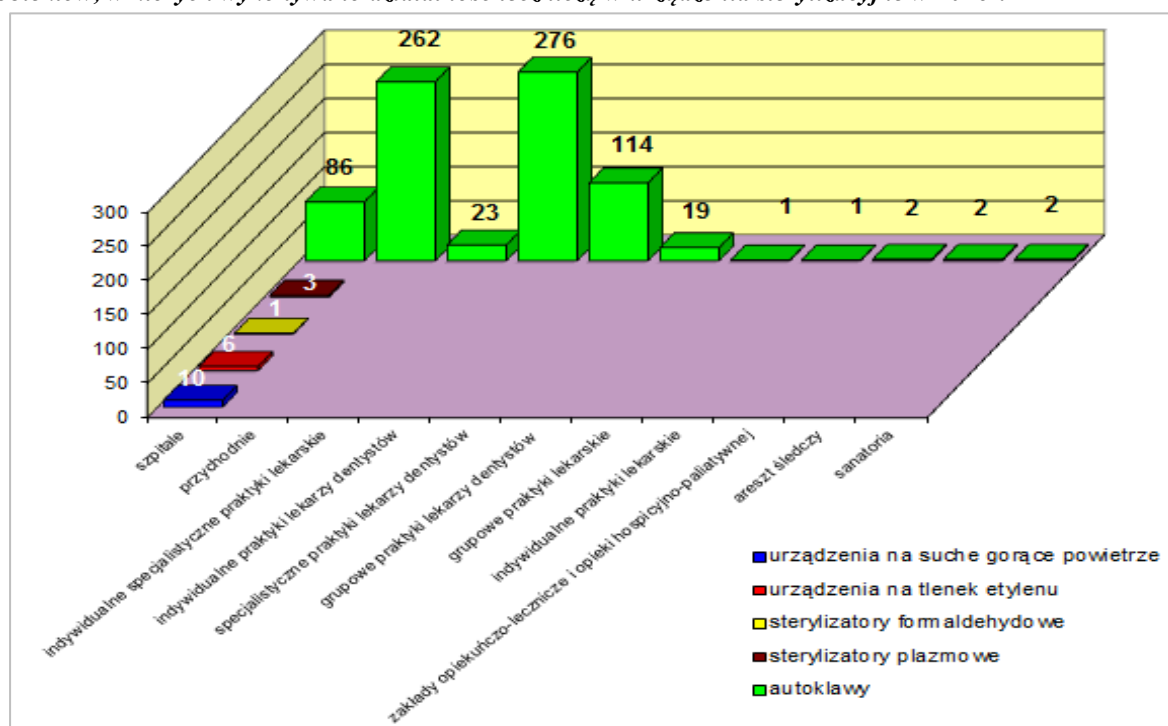
Urządzenia sterylizacyjne w obiektach wykonujących działalność leczniczą w województwie podlaskim w 2016r.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Wyposażenie obiektów, w których wykonywana była działalność lecznicza w urządzenia sterylizacyjne, w rozbiciu na poszczególne rodzaje przedstawia się następująco:

Wyposażenie obiektów, w których wykonywano działalność leczniczą w urządzenia sterylizacyjne w 2016r.

Działalność lecznicza wykonywana przez podmioty lecznicze

Do podmiotów leczniczych należą: szpitale, zakłady opiekuńczo-lecznicze, zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze, zakłady rehabilitacji leczniczej, hospicja i inne podmioty (pogotowie ratunkowe, stacja krwiodawstwa), przychodnie/ośrodki zdrowia/poradnie/ ambulatoria z izbami chorych/lecznice, zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne, zakłady rehabilitacji leczniczej.

Kontrolę stanu sanitarnego przeprowadzono w 731 obiektach tej grupy, co stanowiło 67,31% ujętych w ewidencji.

Stan sanitarny oceniono negatywnie jedynie w 20 obiektach, co stanowiło 1,39% ogółu skontrolowanych w tej grupie.

Stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne

Kontrolę stanu sanitarnego przeprowadzono w 44 obiektach tej grupy, co stanowiło 77,19% ujętych w ewidencji. Stan sanitarny oceniono negatywnie w 4 obiektach, co stanowiło 9,09% ogółu placówek skontrolowanych w tej grupie.

Szpitala

W województwie podlaskim w 2016 roku kontrolą objęto 34 szpitale. Podczas kontroli stwierdzono 1 szpital ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i technicznym, 4 ze złym stanem higieniczno-sanitarnym oraz 2 z niewłaściwym stanem technicznym. Najczęściej stwierdzanymi uchybieniami podczas kontroli szpitali były: zniszczone powierzchnie ścian, sufitów i podłóg, zacieki na sufitach oraz ścianach, zniszczone powierzchnie sprzętów, uniemożliwiające prowadzenie prawidłowego procesu mycia i dezynfekcji. Z uwagi na konieczność zapewnienia całodobowego dostępu do świadczeń zdrowotnych modernizacje prowadzone

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

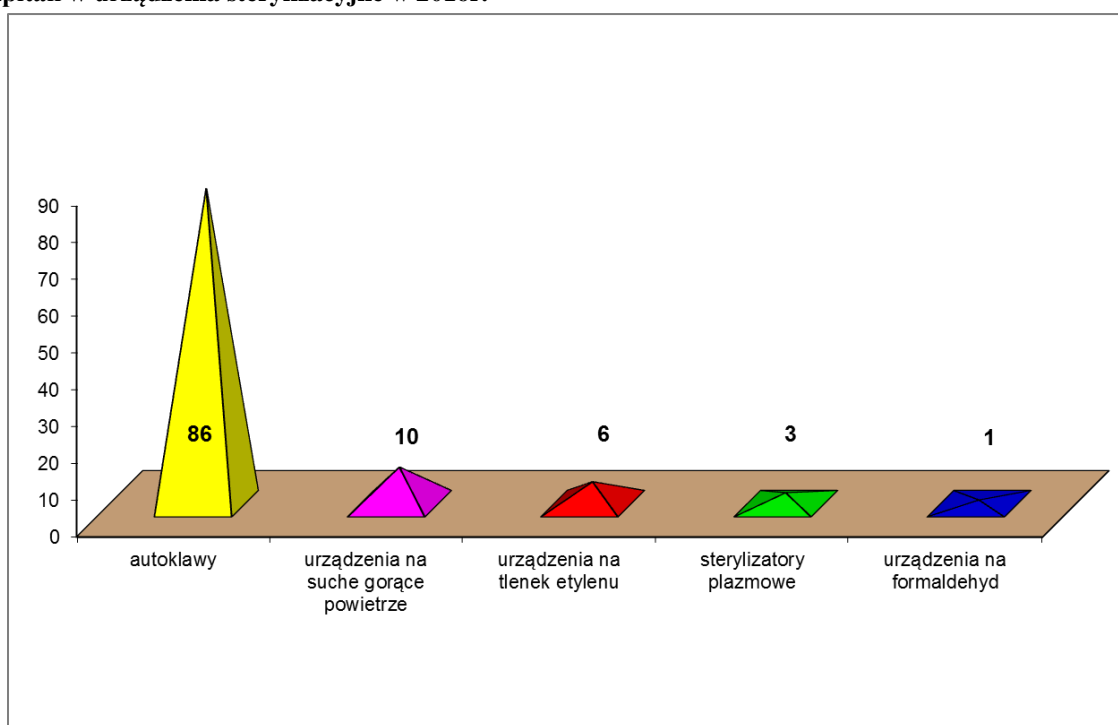
były sukcesywnie, bez zakłócania pracy personelu oraz w sposób gwarantujący bezpieczeństwo pacjentów. Podkreślić należy, iż dokładano starań aby zapewnić coraz wyższy standard warunków sanitarno-technicznych, w jakich udzielane są świadczenia zdrowotne.

W obiektach, w których stwierdzono uchybienia Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku i Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego prowadzili postępowanie administracyjne mające na celu wyeliminowanie stwierdzonych nieprawidłowości.

Podczas przeprowadzanych w 2016 roku kontroli stwierdzono, iż w szpitalach podejmowane są prace remontowe dostosowujące szpitale do wymagań rozporządzenia. Ministra Zdrowia z dnia 26 czerwca 2012r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2012r., poz.739).

W 2016 roku szpitale wyposażone były w 86 sterylizatorów parowych, 10 sterylizatorów na suche gorące powietrze, 6 sterylizatorów na tlenek etylenu, 3 sterylizatory plazmowe oraz 1 sterylizator formaldehydowy.

Wyposażenie szpitali w urządzenia sterylizacyjne w 2016r.

Podczas kontroli w szpitalach stwierdzono, że:

- ✓ urządzenia sterylizacyjne systematycznie poddawane były kontroli wewnętrznej,
- ✓ sprzęt i materiał do sterylizacji był przygotowywany prawidłowo,
- ✓ stosowano właściwe systemy opakowań sterylizacyjnych,
- ✓ dobór metody sterylizacji uzależniony był ściśle od rodzaju i właściwości materiałów oraz rodzaju i sposobu ich opakowania,
- ✓ wyroby medyczne sterylne przechowywane były w centralnych sterylizatorniach w magazynach materiału sterylnego, na regałach, zgodnie z opracowanymi przez szpitale procedurami,
- ✓ czas przechowywania był dostosowany do rodzaju i sposobu opakowania materiałów oraz warunków magazynowania.

Ambulatoryjne świadczenia zdrowotne

W 2016 roku na terenie województwa podlaskiego funkcjonowały następujące podmioty wykonujące ambulatoryjne świadczenia zdrowotne: 834 przychodnie/ośrodki/ poradnie/ambulatoria; 38 zakładów badań diagnostycznych i medycznych laboratoriów diagnostycznych, 32 zakłady rehabilitacji leczniczej oraz 125 innych podmiotów udzielających ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych.

Kontrolę stanu sanitarnego przeprowadzono w 687 obiektach tej grupy na 1029 zarejestrowanych, co stanowiło 66,76% ujętych w ewidencji. Stan higieniczno-sanitarny i techniczny oceniono negatywnie w 13 obiektach, co stanowiło 1,89% ogółu skontrolowanych w tej grupie. Najczęściej stwierdzane podczas kontroli uchybienia sanitarno-techniczne to zły stan techniczny powierzchni ścian, sufitów, podłóg, stolarki okiennej oraz sprzętu będącego na wyposażeniu.

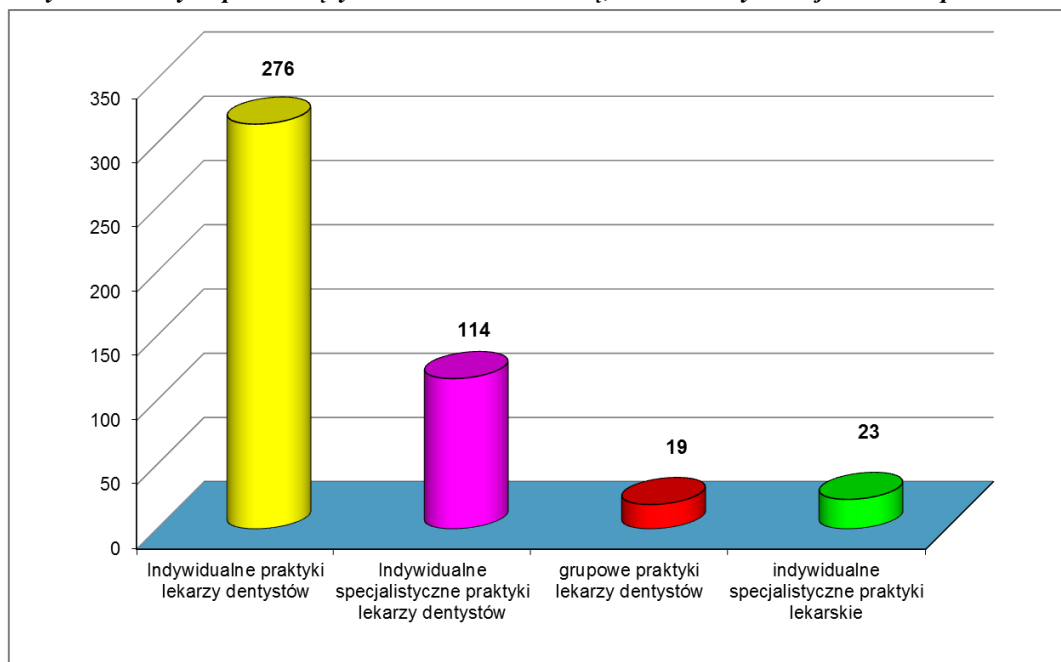
Obiekty udzielające ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych wyposażone były w 262 autoklawy.

Działalność lecznicza wykonywana w ramach praktyki zawodowej

Działalność lecznicza wykonywana jest w ramach: indywidualnej praktyki lekarskiej, indywidualnej specjalistycznej praktyki lekarskiej, grupowej praktyki lekarskiej, indywidualnej praktyki lekarzy dentystów, indywidualnej specjalistycznej praktyki lekarzy dentystów, indywidualnej praktyki pielęgniarek, indywidualnej specjalistycznej praktyki pielęgniarek, grupowej praktyki pielęgniarek.

Kontrolę stanu sanitarnego działalności leczniczej wykonywanej przez praktykę zawodową przeprowadzono w 708 obiektach tej grupy, co stanowiło 74,21% ujętych w ewidencji. Stan sanitarny ww. grupy obiektów nie budził zastrzeżeń.

Wyposażenie praktyk zawodowych prowadzących działalność leczniczą, w autoklawy w województwie podlaskim w 2016r.

Sterylizacja wyrobów medycznych była przeprowadzana w 434 autoklawach, będących na wyposażeniu gabinetów praktyk zawodowych. Największa liczba autoklawów przypada na indywidualne praktyki lekarzy dentystów (276) oraz indywidualne specjalistyczne praktyki lekarzy dentystów (114). W nielicznych przypadkach usługa sterylizacji zlecana była innym podmiotom tj. centralnym sterylizatorniom funkcjonującym głównie w szpitalach. Obserwuje się także wzrost stosowania sprzętu sterylnego jednorazowego użytku (głównie w praktykach ginekologicznych).

Odpady medyczne

Podczas czynności kontrolnych w obiektach objętych nadzorem sprawdzano również sposób postępowania z odpadami medycznymi, powstałymi w wyniku udzielania świadczeń zdrowotnych. Weryfikowano zasady zbierania, czasowego magazynowania, warunki transportu wewnętrznego na terenie podmiotów leczniczych. Szczegółowej inspekcji podlegały procesy segregacji poszczególnych odpadów na stanowiskach pracy. Dokonywano ponadto oceny w zakresie prawidłowości czasu przetrzymywania, sposobu oznakowania pojemników przeznaczonych do zbierania odpadów medycznych. Sprawdzano opracowanie, wdrożenie i nadzór nad procedurami w zakresie gospodarki odpadami oraz dokumentację potwierdzającą ich odbiór i unieszkodliwienie.

W 2016 roku nie stwierdzono nieprawidłowości w przedmiotowym zakresie.

Podsumowanie:

- ✓ W 2016 roku zły stan higieniczno-sanitarny i techniczny odnotowano w 13 skontrolowanych obiektach w tym w 7 szpitalach.
- ✓ Sukcesywnie zmniejsza się stosowanie sprzętu wielorazowego użytku na rzecz sprzętu jednorazowego użytku.
- ✓ Szpitale modernizowały bloki operacyjne instalując wysokiej klasy sprzęt, stosując materiały budowlane, zwiększające stopień aseptyczności.
- ✓ Kontynuowano działania nadzоровe w zakresie prawidłowości wdrażania procedur zapobiegających zakażeniom i chorobom zakaźnym, związanych z udzielaniem świadczeń zdrowotnych.

SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA W ZAKRESIE WYBRANYCH CHOROÓB ZAKAŹNYCH

Sytuację epidemiologiczną w zakresie zgłaszanych i rejestrowanych chorób zakaźnych w województwie podlaskim w 2016 roku należy uznać za stabilną. Nie obserwowano epidemicznego występowania chorób zakaźnych. Wzrost zachorowań na niektóre choroby zakaźne miał, podobnie jak w latach ubiegłych, charakter sezonowy lub był kontynuacją trendów wieloletnich obserwowanych wcześniej. Wyjątek stanowią zachorowania na odrę.

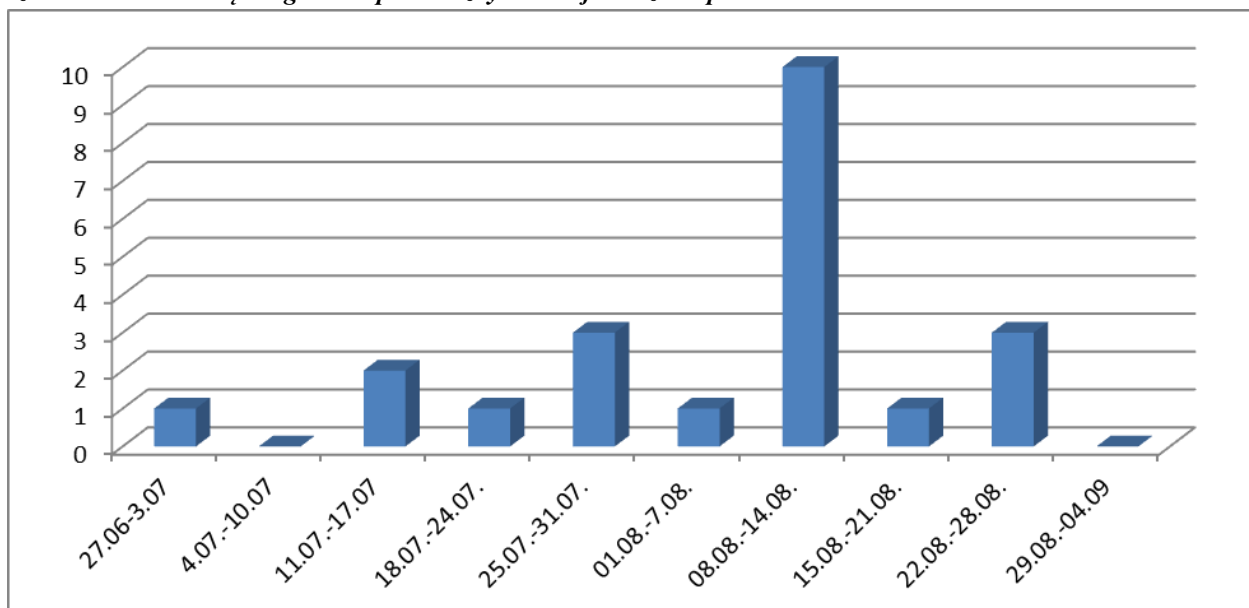
W 2016 roku w województwie podlaskim odnotowano 22 powiązane epidemiologicznie zachorowania na odrę. Zachorowały osoby przebywające w Ośrodku dla Cudzoziemców w Białymstoku – 13 osób narodowości czeczeńskiej, 8 osób narodowości ukraińskiej oraz 1 osoba spoza ośrodka, która wcześniej miała kontakt z chorym mieszkańcem ośrodka. Zachorowania odnotowano wśród 20 dzieci w wieku od 11 miesięcy do 15 lat. Hospitalizowano 11 osób tj. 50% wszystkich przypadków.

Pierwsze zachorowanie w ognisku epidemicznym wystąpiło 27.06.2016 roku i dotyczyło mężczyzny w wieku 41 lat, który trafił do ośrodka w Białymstoku z Ośrodka Recepcyjnego w Białej Podlaskiej. Kolejne zachorowania wystąpiły w dniach od 11.07 do 26.08.2016 roku.

W związku z szerzeniem się zachorowań wśród mieszkańców ośrodka zdecydowano o wstrzymaniu przyjęć emigrantów do Ośrodka dla Cudzoziemców w Białymstoku od 07.07 do 19.09.2016 roku. W chwili wystąpienia ogniska w Ośrodku przebywało 198 osób. Wśród 22 osób, które zachorowały, 2 osoby były zaszczepione przeciw odrze. W celu ograniczenia liczby zachorowań Państwowa Inspekcja Sanitarna prowadziła ścisłą współpracę z personelem medycznym sprawującym opiekę medyczną nad osobami przebywającymi w ośrodku. Szczepieniom ochronnym przeciw śwince, odrze i różyczce poddano 163 dzieci.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Liczba zachorowań na odrę w ognisku epidemicznym w województwie podlaskim w 2016 r.

Laboratoryjnym kryterium potwierdzającym rozpoznanie odrę jest wykrycie obecności przeciwciał odrowych w klasie IgM u osób nieszczepionych w ostatnim okresie tj. co najmniej 8 tygodni przed wystąpieniem objawów, stwierdzenie co najmniej 4- krotnego wzrostu miana przeciwciał w klasie IgG lub wykrycie wirusa odrę w materiale klinicznym. Zarejestrowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną zachorowania były diagnozowane laboratoryjnie w akredytowanym przez Światową Organizację Zdrowia, Narodowym Laboratorium ds. Diagnostyki Odrę i Różyczki w Zakładzie Wirusologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – PZH w Warszawie. We wszystkich przypadkach wykonano badania serologiczne oraz wirusologiczne w kierunku odrę. Badania potwierdziły zachorowanie na odrę w 20 zgłoszonych przypadkach, pozostałe 2 zakwalifikowano jako przypadki prawdopodobne.

W Polsce od 2001 roku realizowany jest program eliminacji odrę koordynowany przez Światową Organizację Zdrowia. Program zakłada utrzymanie odsetka osób szczepionych przeciw odrze na poziomie 95% oraz raportowanie i potwierdzanie laboratoryjne wszystkich podejrzeń zachorowań na odrę. W województwie w 2014 i 2015 roku zarejestrowano po jednym przypadku odrę.

Odsetek wyszczepialności przeciw odrze w województwie podlaskim w 2016 roku wśród dzieci do 2 roku życia wynosił 75,8%, a wśród dzieci do 10 roku życia – 79,6%.

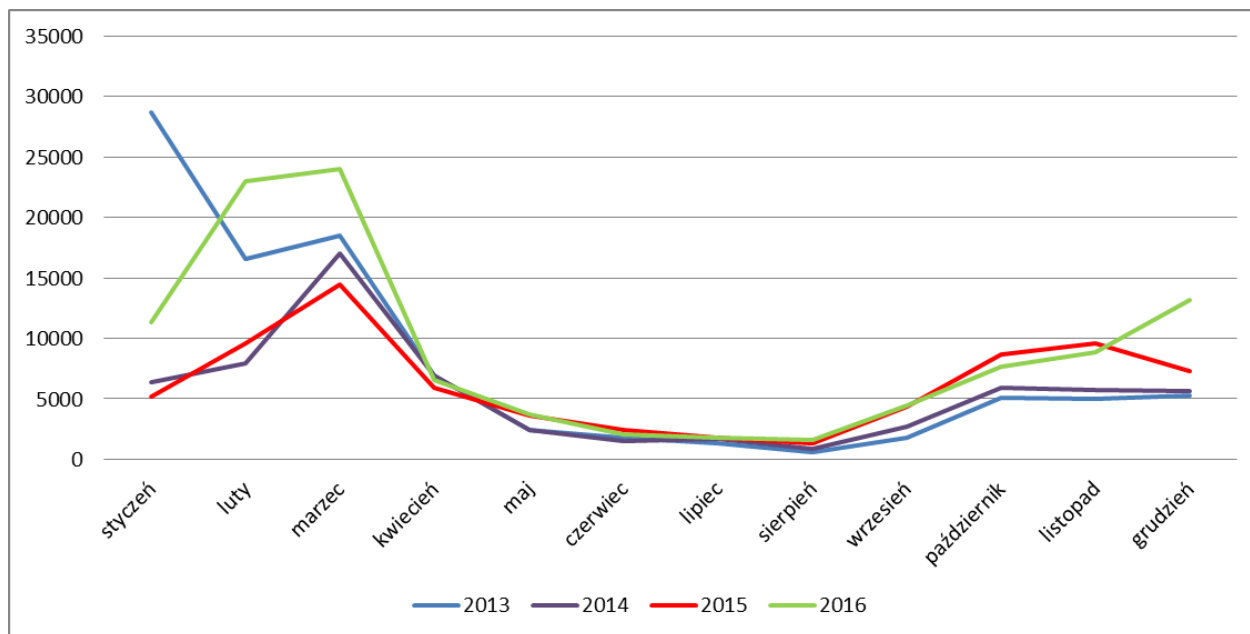
Odra jest nadal groźną chorobą zakaźną, szerzącą się w środowisku osób nieszczepionych. Szczepienia ochronne odgrywają najważniejszą rolę w profilaktyce zachorowań na odrę.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Zachorowania i podejrzenia zachorowań na grypę

Grypa jest wirusową chorobą oddechową, w której ciągła ewolucja wirusa ma zasadnicze znaczenie dla występowania w populacji ludzkiej sezonowej zwyżki zachorowań.

Liczba zachorowań oraz podejrzeń zachorowań na grypę w latach 2013-2016 w województwie podlaskim

W województwie podlaskim jako przypadki zachorowań i podejrzeń zachorowań na grypę, rejestruje się zachorowania przebiegające pod postacią zespołów objawów klinicznych, takich jak: grypa, zachorowania grypopodobne (ILI) lub ostre zakażenia górnych dróg oddechowych (ARI), zgodnie z definicją przypadku przyjętą przez ECDC dla celów nadzoru epidemiologicznego.

Grypa to zespół objawów klinicznych związany z ostrym zakażeniem układu oddechowego wywołanym przez wirusa grypy. Sezon wzmożonych zachorowań na grypę trwa od września do kwietnia następnego roku, przy czym szczyt zachorowań przypada między styczniem a marcem.

W województwie podlaskim w 2016 roku zachorowało 108045 osób (współczynnik zapadalności wynosił 9088,6 na 100 tys. mieszkańców), w tym 51100 zachorowań dotyczyło dzieci do 14 r.ż. (współczynnik zapadalności wynosił 29961,5 na 100 tys. mieszkańców) oraz zarejestrowano 5 zgonów z powodu grypy.

W województwie podlaskim prowadzony był monitoring zachorowań i podejrzeń zachorowań w ramach programu SENTINEL. Nadzór prowadzono cotygodniowo przez cały rok. Brali w nim udział wytypowani lekarze medycyny rodzinnej – 20 z 16 placówek ochrony zdrowia województwa podlaskiego. Nadzór epidemiologiczny dotyczył rejestrowania liczby nowych przypadków zachorowań na grypę i wirusy grypopodobne. Dane te były cotygodniowo raportowane przez lekarzy biorących udział w programie.

Nadzór wirusologiczny SENTINEL polega na badaniu w Medycznym Laboratorium Diagnostycznym Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku wymazów z nosogardzieli od pacjentów, u których wystąpiły objawy grypy. Następnie raporty są przekazywane do Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowego Zakładu Higieny, zawierają dane epidemiologiczne oraz dane wirusologiczne uwzględniające wirusa grypy i wirusy grypopodobne.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Taki zintegrowany i reprezentatywny dla całego kraju nadzór epidemiologiczny i wirusologiczny jest niezbędny dla systemu wczesnego ostrzegania w sytuacji epidemii czy pandemii wirusa grypy.

W 2016 roku w ramach nadzoru SENTINEL ogółem pobrano do badań wirusologicznych 77 wymazów, w 14 przypadkach potwierdzono obecność wirusa grypy typu A podtypu A/H1N1/v, w 10 przypadkach wirusa typu B i w 1 obecność wirusa grypy typu A.

W 2016 roku Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Białymstoku równolegle realizowała nadzór wirusologiczny nad grypą w ramach projektu I-MOVE plus. Projekt jest częścią europejskiego badania realizowanego przez ECDC (Europejskie Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób). Głównym celem projektu jest oszacowanie efektywności szczepień. Nadzór prowadzony był w trakcie sezonu grypowego (od października do końca kwietnia) i obejmował dane epidemiologiczne oraz wirusologiczne. W programie I-MOVE plus uczestniczył 1 lekarz. W ramach programu I-MOVE plus pobrano 16 wymazów od osób chorych z objawami grypy, w tym w 3 potwierdzono obecność wirusa grypy tj. w 2 - typu A podtyp A/H1N1/v i 1 - typu B.

Krztusiec

Krztusiec jest bakteryjną chorobą zakaźną wywoływaną przez pałeczkę krztuśca *Bordetella pertussis*. Choroba przenosi się drogą oddechową i jest wysoce zaraźliwa. W wyniku kontaktu z chorą osobą zakażeniu ulega do 90% nieuodpornionych osób.

W 2016 roku w województwie podlaskim zarejestrowano 482 przypadki zachorowań na krztusiec (współczynnik zapadalności 40,4 na 100 tys. mieszkańców), załącznik nr 1. Odnotowano ponad dwukrotny wzrost zachorowań w stosunku do roku 2015 (229 przypadków, współczynnik zapadalności 19,2 na 100 tys. mieszkańców).

Ze względu na obserwowany wzrost liczby zachorowań na krztusiec, chorobę tę należy traktować jako nawracające zagrożenie dla zdrowia publicznego, nie tylko wśród dzieci, ale również młodzieży i osób dorosłych. W zwalczaniu krztuśca zaleca się prowadzenia powszechnych szczepień u dzieci i młodzieży zgodnie z kalendarzem szczepień ochronnych, a także szczepienia przypominające u osób dorosłych z otoczenia noworodków i małych dzieci oraz pracowników sektora ochrony zdrowia.

Ospa wietrzna

Ospa wietrzna jest ostrą chorobą zakaźną wieku dziecięcego o bardzo wysokiej zaraźliwości. Dzieci bardziej są narażone na zakażenie ze względu na czasowe przebywanie we wspólnych pomieszczeniach (żłobki, przedszkola itp.), co sprzyja przeniesieniu wirusa i powoduje wyższą zachorowalność.

W 2016 roku w województwie podlaskim zarejestrowano 3748 zachorowań na ospę wietrzną (współczynnik zapadalności wynosił 314,5 na 100 tys. mieszkańców). tj. o 18% mniej niż w roku 2015. Zachorowania na ospę wietrzną w województwie podlaskim w latach 2014-2016 w rozbiciu na powiaty przedstawia poniższa tabela.

Dane epidemiologiczne dotyczące występowania zachorowań na ospę wietrzną w województwie podlaskim w latach 2014 - 2016

Lp.	Nazwa powiatu	2014 rok		2015 rok		2016 roku	
		Liczba zachorowań	Zapadalność	Liczba zachorowań	Zapadalność	Liczba zachorowań	Zapadalność
1.	augustowski	232	387,5	225	377,8	94	158,3
2.	bialostocki	2277	518,3	1879	426,8	1588	360,3

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

3.	bielski	43	74,1	191	331,6	232	406,0
4.	grajewski	178	361,6	243	496,8	90	185,0
5.	hajnowski	382	830,7	77	169,5	7	157,9
6.	kolneński	227	568,5	178	450,0	40	101,6
7.	łomżyński	350	304,4	250	218,2	58	507,9
8.	moniecki	232	547,4	374	888,8	115	275,0
9.	sejneński	132	629,7	33	158,0	29	139,6
10.	siemiatycki	29	61,2	176	375,0	38	81,8
11.	sokólski	638	897,0	356	504,8	68	97,1
12.	suwalski	280	265,6	249	236,6	329	312,6
13.	wysokomazowiecki	170	287,4	170	289,2	207	353,7
14.	zambrowski	176	391,8	145	324,9	266	598,4
woj. podlaskie		5346	446,0	4546	380,4	3748	314,5

Najwyższą zapadalność na krztusiec w 2016 roku zanotowano w powiatach: zambrowskim i łomżyńskim (odpowiednio współczynnik zapadalności wyniósł 598,4; 507,9 na 100 tys.)

Inwazyjna choroba meningokokowa

W 2016 roku w województwie podlaskim zarejestrowano 3 przypadki zachorowań na inwazyjną chorobę meningokokową (współczynnik zapadalności 0,3 na 100 tys. mieszkańców), załączniki nr 2 i nr 3. Osoby chore to dzieci w wieku od 7 miesięcy do 4 lat. W toku dochodzenia epidemiologicznego objęto nadzorem osoby mające kontakt z chorymi i zastosowano chemioprophylaktykę. Wszystkie przypadki były zachorowaniami pojedynczymi. W celu podjęcia działań zapobiegawczych prowadzone były skoordynowane działania przez lekarzy, mikrobiologów, pracowników stacji sanitarno-epidemiologicznych i Krajowego Ośrodka Referencyjnego ds. Diagnostyki Bakteryjnych Zakażeń OUN.

Inwazyjna choroba pneumokokowa

Szczepki *Streptococcus pneumoniae* są przyczyną zapalenia ucha środkowego, zapalenia zatok oraz zapalenia płuc często o ciężkim przebiegu z posocznicą i zapaleniem opon mózgowo-rdzeniowych. *S. pneumoniae* najczęściej wywołuje zakażenia u dzieci poniżej 5 roku życia oraz u osób starszych. Bezobjawowe nosicielstwo w jamie nosowo-gardłowej jest duże u niemowląt oraz u dzieci w wieku przedszkolnym i sięga 60%.

W 2016 roku w województwie podlaskim odnotowano 25 zakażeń *Streptococcus pneumoniae* (współczynnik zapadalności 2,1 na 100 tys. mieszkańców), w tym 3 przypadki zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych i 22 przypadki posocznicy. Zakażenia dotyczyły głównie osób powyżej 55 roku życia – 15 przypadków (60%), a także w przedziale wiekowym 25 – 49 lat - 6 osób (24%) oraz 4 dzieci w wieku 1-6 lat (16%).

Skuteczną metodą zapobiegania zakażeniom pneumokokowym są szczepienia ochronne.

Choroby odkleszczowe

Obecność na naszym terenie kompleksów leśnych sprzyja zachorowaniom związanym z istnieniem ognisk w przyrodzie, w których patogeny krążą w biocenoze naturalnych gospodarzy – zwierząt i ich przenosicieli kleszczy.

W roku 2016 roku w województwie podlaskim na boreliozę zachorowały 1602 osoby (współczynnik zapadalności wynosił 134,4 na 100 tys. mieszkańców). Najwyższą zapadalność zanotowano w powiatach: hajnowskim, suwalskim, sokólskim i sejneńskim (odpowiednio współczynnik zapadalności wyniósł 338,1; 216,6; 209,8; 202,1 na 100 tys., załącznik nr 4).

Drugą pod względem częstości występowania chorobą przenoszoną przez kleszcze jest kleszczowe zapalenie mózgu. W 2016 roku w województwie podlaskim zarejestrowano 160 przypadków zachorowań (współczynnik zapadalności 13,4). Najwyższą zachorowalność zanotowano w powiatach: hajnowskim, sokólskim i sejneńskim (odpowiednio współczynnik zapadalności wyniósł 46,7; 30,0; 24,1 na 100 tys., załącznik nr 5).

Obserwowany wzrost liczby przypadków boreliozy i kleszczowego zapalenia mózgu w okresie od czerwca do grudnia. Znaczny spadek liczby zachorowań w styczniu związany jest z cyklem aktywności kleszczy w środowisku naturalnym.

Wieloletnie badania wykazały, że szczepienia są uznawane za najskuteczniejsze zabezpieczenie przed kleszczowym zapaleniem mózgu i jego następstwami.

Styczność i narażenie na wściekliznę

Wścieklizna jest ostrą wirusową chorobą ośrodkowego układu nerwowego ssaków, dla człowieka śmiertelna. Wirus wścieklizny jest typowym wirusem neurotropowym z rodziny *Rhabdoviridae*. Przenoszony jest na człowieka ze śliną chorego zwierzęcia poprzez ugryzienie albo oślinienie uszkodzonej skóry lub błony śluzowej. Jedynym sposobem zapobiegania śmiertelnym skutkom zakażenia jest jak najwcześniejsze wdrożenie szczepień przeciw wściekliznie.

Zagrożeniem dla ludności województwa podlaskiego są pokąsania głównie przez zwierzęta domowe, jak też dziko żyjące. W 2016 roku zgłoszono pokąsania przez psy i koty, ale także nietoperze, rysia, jenota, borsuka, kunę, szczura wędrownego. Z powodu pokąsania przez zwierzęta, w celu zapobiegania zachorowaniom na wściekliznę szczepieniom poddano 227 osób, tj. o 30 osób mniej niż w poprzednim roku (załącznik nr 6). Większość osób otrzymała pełny cykl szczepień. Powodem przerywania cyklu szczepień przeciw wściekliznie było wykluczenie choroby u zwierzęcia poddanego obserwacji, będącego źródłem narażenia. W 2016r. potwierdzono 2 zachorowania na wściekliznę u zwierząt (jenot, nietoperz).

Mimo, że od wielu lat nie stwierdzono zachorowania na wściekliznę u ludzi, ze względu na potencjalne ryzyko transmisji wirusa, utrzymanie skutecznego nadzoru epidemiologicznego pozwala zminimalizować ryzyko zachorowania człowieka.

Ogniska zatruc i zakażeń pokarmowych

W 2016 roku w województwie podlaskim odnotowano 22 zbiorowe zatrucia pokarmowe. W wyniku zatruc zbiorowych zachorowało 116 osób, w tym 74 dzieci do lat 14, hospitalizowano 40 osób, w tym 30 dzieci do lat 14.

Czynnikami etiologicznymi zatruc pokarmowych były: *Salmonella Enteritidis* – 12 ognisk, Rotawirusy – 6 ognisk, *Norowirusy* – 1 ognisko, *Giardia lamblia* – 1 ognisko, nie ustalono czynnika etiologicznego w 2 ogniskach. W 19 ogniskach zatruc pokarmowych miejscem narażenia było środowisko

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

---

domowe, 3 ogniska wystąpiły w obiektach żywienia zbiorowego (przedszkole samorządowe, szkoła podstawowa i żłobek).

W każdym przypadku ogniska choroby przenoszonej drogą pokarmową prowadzone były dochodzenia epidemiologiczne i podejmowano adekwatne do sytuacji działania przeciwepidemiczne. Nie ustalono czynnika etiologicznego w przypadku 2 ognisk domowych, w których zachorowało 5 osób. Prawdopodobnym powodem zatrucia było niezachowanie podstawowych zasad higieny podczas przygotowywania posiłków.

Zachorowania na salmonelozę - zatrucia pokarmowe

Liczba zachorowań na salmonelozę – zatrucia pokarmowe wzrosła z 256 zarejestrowanych w 2015 roku (współczynnik zapadalności 21,4 na 100 tys. mieszkańców) do 365 przypadków w 2016 roku (współczynnik zapadalności 30,6, załącznik nr 7).

W województwie podlaskim na dzień 31.12.2016 roku było zarejestrowanych 5 nosicieli *Salmonella typhi* oraz 5 nosicieli paratyphi B.

Ilość zachorowań na zakaźne choroby przewodu pokarmowego oraz przestrzeganie przez ludność zasad higieny są miernikami stanu sanitarnego na danym terenie.

Zakażenia jelitowe wywołane przez *Clostridium difficile*

Clostridium difficile jest bakterią występującą powszechnie w środowisku naturalnym, a także w przewodzie pokarmowym niektórych gatunków zwierząt. U osób dorosłych *Clostridium difficile* jest przyczyną schorzeń przewodu pokarmowego o różnym stopniu nasilenia objawów. Powodować może łagodne biegunki oraz ciężkie zapalenia jelita grubego. Za wymienione objawy odpowiedzialne są przede wszystkim dwie toksyny A i B, wytwarzane przez bakterie *C. difficile*. Czynnikiem ryzyka zakażenia *C. difficile* jest zaawansowany wiek, hospitalizacja oraz długotrwała antybiotykoterapia pacjenta, zwłaszcza antybiotykami o szerokim spektrum działania.

W 2016 roku w województwie podlaskim zarejestrowano 233 przypadki zakażeń *Clostridium difficile* (współczynnik zapadalności 19,5 na 100 tys. mieszkańców). Oznacza to nieznaczny spadek liczby zachorowań w stosunku do roku 2015 roku, w którym wystąpiło 237 zachorowań (współczynnik zapadalności wynosił 19,8).

Wirusowe zapalenia wątroby

W województwie podlaskim w 2016 roku zarejestrowano 118 przypadków WZW typu B (załączniki nr 8 i nr 9), w tym 1 przypadek ostrego WZW typu B (współczynnik zapadalności 0,1 na 100 tys. mieszkańców) i 117 przypadków przewlekłego WZW typu B (współczynnik zapadalności 9,8 na 100 tys.). Spośród wszystkich wirusów, wirus zapalenia wątroby typu B jest jednym z najbardziej zaraźliwych. Wykazuje też dużą oporność na czynniki środowiska, tj. wysoką temperaturę i substancje chemiczne.

Zachorowalność na wirusowe zapalenie wątroby typu C cechuje obserwowany od wielu lat trend wzrostowy. Liczba osób zakażonych wirusem zapalenia wątroby typu C nie jest dokładnie oszacowana, ze względu na najczęściej bezobjawowy przebieg choroby. W roku 2016 w województwie podlaskim zarejestrowano ogółem 118 przypadków zachorowań na WZW typu C (współczynnik zapadalności wynosił 9,9 na 100 tys. mieszkańców). Natomiast w 2015 roku zachorowało 113 osób (współczynnik zapadalności 9,5). Powyższe wskazuje na tendencję wzrostową (załącznik nr 10).

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Z powodu braku możliwości czynnego uodpornienia przeciw WZW typu C jedyną metodą zapobiegania zakażeniu jest unikanie sytuacji niosących ryzyko, w tym przestrzeganie zasad aseptyki w podmiotach leczniczych oraz we wszystkich zakładach świadczących usługi dla ludności, w których wykonuje się zabiegi naruszające ciągłość tkanek (tataże, przekłuwanie uszu, manicure, piercing). W celu prewencji zagrożeń instytucjonalnych związanych z zakażeniem HCV konieczne jest przede wszystkim zwiększanie świadomości poprzez działania edukacyjne wśród reprezentantów zawodów medycznych i niemedyceńskich.

Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego w obliczu narastającego problemu występowania wirusowych zapaleń wątroby typu C podejmuje inicjatywy zapobiegawcze. W 2016 roku kontynuowano realizację projektu 5 „Edukacja pracowników wybranych zawodów zwiększonego ryzyka transmisji zakażeń krwiopochodnych i ogółu społeczeństwa w zakresie prewencji (HCV, HBV, HIV)”, w ramach którego przeszkolono 119 osób. Tematyka szkoleń obejmowała m. in. nadzór nad procesami sterylizacji w placówkach, w których stosowany jest sprzęt i materiały wielorazowego użytku oraz zasady właściwego mycia i dezynfekcji rąk.

Gruźlica

Gruźlica stanowi poważny problem zdrowia publicznego. Wywoływana jest przez *Mycobacterium tuberculosis* i atakuje głównie układ oddechowy, ale może dotyczyć również wszystkich tkanek i narządów. Z powodu braku objawów charakterystycznych początek choroby jest trudny do uchwycenia.

W 2016 roku w województwie podlaskim zarejestrowano 122 zachorowania na gruźlicę (współczynnik zapadalności 10,3 na 100 tys. mieszkańców). Wśród postaci klinicznych najczęściej występowała gruźlica płuc - 114 zachorowań. Najwięcej zachorowań zanotowano w powiatach: białostockim, łomżyńskim, suwalskim, hajnowskim i zambrowskim.

Od kilku lat rejestrowano spadek zachorowań na gruźlicę, co obrazuje poniższa tabela.

Sytuacja epidemiologiczna zachorowań na gruźlicę wszystkich postaci w województwie podlaskim w latach 2013-2016

Lata	Ogółem	0-4 lat	15-19 lat	20-44 lat	45-64 lata	65 lat i powyżej	Zapadalność na 100 tys.
2013	150	0	2	30	67	51	12,5
2014	134	2	2	35	57	38	11,2
2015	125	2	1	39	52	31	10,5
2016*	122	0	0	23	54	45	10,3

*zebrane dane na podstawie formularzy ZLK-2, ZLB-2 po weryfikacji mogą ulec zmianie

Najważniejszą metodą zapobiegania szerzeniu się gruźlicy w społeczeństwie jest wczesne wykrycie choroby i natychmiastowe poddanie leczeniu chorego. Ustawa z dnia 5 grudnia 2008 roku o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi nakłada obowiązek leczenia osób chorych na gruźlicę. Osoby ze styczności z chorymi na gruźlicę w okresie prątkowania podlegają nadzorowi epidemiologicznemu, badaniom klinicznym i diagnostycznym.

Występowanie ognisk epidemicznych w podmiotach wykonujących działalność leczniczą

Zagadnienia związane z kontrolą zakażeń szpitalnych są jednym z ważniejszych problemów w zarządzaniu podmiotami wykonującymi działalność leczniczą. W województwie podlaskim, we wszystkich szpitalach udzielających całodobowych świadczeń zdrowotnych, funkcjonowały zespoły kontroli zakażeń szpitalnych.

Istotą nadzoru nad zakażeniami szpitalnymi jest podjęcie działań mających na celu ograniczenie ich liczby. W 2016 roku na terenie województwa podlaskiego zgłoszono do Państwowej Inspekcji Sanitarnej 30 ognisk epidemicznych zakażeń szpitalnych. W 23 szpitalnych ogniskach epidemicznych czynnikiem etiologicznym były bakterie, w tym: *Klebsiella pneumoniae* wytwarzające karbapenemazy typu New - Delhi (NDM) - 16 ognisk, *Clostridium difficile* - 3 ogniska, *Enterococcus faecium* VRE - 2 ogniska, *Acinetobacter baumannii* - 1 ognisko i pałeczki *Salmonella*: *virchow*, *infantis*, z grupy B - 1 ognisko. Natomiast w 7 ogniskach czynnikiem etiologicznym były wirusy, w tym: rotawirusy - 4 ogniska, norowirusy - 2 oraz wirusowe zakażenie mieszane - norowirusy i rotawirusy - 1 ognisko. Ogniska zakażeń szpitalnych występowały w szpitalach wysokospecjalistycznych, klinicznych - 10, szpitalach wojewódzkich - 12, szpitalach powiatowych - 8. Odnotowano je na oddziałach pediatrycznych - 7, oddziałach zabiegowych - 11 (tj. intensywnej terapii, otolaryngologii, urologii, chirurgii i kardiochirurgii) oraz niezabiegowych - 12 (tj. o profilu internistycznym, kardiologicznym, gastroenterologicznym, pulmonologicznym i rehabilitacyjnym). W zgłoszonych ogniskach epidemicznych rozpoznano zakażenia przewodu pokarmowego, zakażenia układu moczowego, zakażenia miejsca operowanego, zakażenia dróg oddechowych, zakażenia skóry oraz posocznicy. We wszystkich przypadkach po wystąpieniu ogniska epidemicznego podjęto działania mające na celu szybkie wygaszenie ogniska i zapobieganie szerzeniu się czynników etiologicznych na innych hospitalizowanych pacjentów.

W celu ograniczenia liczby zakażeń szpitalnych realizowano szeroko zakrojone działania zapobiegające rozprzestrzenianiu się tych zakażeń. Na bieżąco monitorowano sytuację epidemiologiczną w tym zakresie. Utworzono bank informacji o osobach z zakażeniem objawowym oraz skolonizowanych szczepami *Klebsiella pneumoniae* NDM. Zorganizowano konferencję na temat „Zapobieganie rozprzestrzeniania na terenie województwa podlaskiego szczepów bakteryjnych *Klebsiella pneumoniae* produkujących karbapenemazy (New-Delhi)”, skierowaną do zespołów i komitetów kontroli zakażeń szpitalnych. Ponadto z dniem 3.10.2016 roku powołano Zespół ds. ograniczenia rozprzestrzeniania szczepów *Klebsiella pneumoniae* wytwarzających karbapenemazy typu NDM w województwie podlaskim, któremu przewodniczy Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku.

Do współpracy zaproszono konsultantów wojewódzkich w dziedzinie epidemiologii, chorób zakaźnych, pielęgniarstwa epidemiologicznego, mikrobiologii lekarskiej oraz przedstawicieli szpitali.

Podsumowanie:

- ✓ Ze względu na wzrost liczby zachorowań na odrę i dużą migrację ludności konieczne jest monitorowanie sytuacji epidemiologicznej zachorowań na odrę, wykonawstwa szczepień ochronnych przeciw odrze w ramach szczepień obowiązkowych.
- ✓ Grypa jest w dalszym ciągu chorobą wymagającą stałego nadzoru epidemiologicznego. Nadzór epidemiologiczny i wirusologiczny nad grypą oparty na systemie SENTINEL i I-MOVE i jest niezbędny dla systemu wczesnego ostrzegania w sytuacji epidemii czy pandemii grypy.

- ✓ Należy dążyć do zmniejszenia liczby zachorowań na choroby przenoszone przez kleszcze na człowieka poprzez powszechną edukację oraz promowanie szczepień ochronnych jako skutecznej metody profilaktyki kleszczowego zapalenia mózgu.
- ✓ Brak szczepień ochronnych zapobiegających zakażeniom HCV, wymusza działania polegające na wdrażaniu i utrzymywaniu wysokich standardów higieniczno-sanitarnych wykonywania świadczeń medycznych oraz usług pozamedycznych przebiegających z naruszeniem ciągłości tkanek.
- ✓ W 2016 roku *Klebsiella pneumoniae* NDM+ stanowiła najważniejszy problem medyczny i epidemiologiczny szpitali województwa podlaskiego. Państwowa Inspekcja Sanitarna wraz ze specjalistami i zespołami ds. zakażeń szpitalnych, prowadziła działania zmierzające do ograniczenia liczby zakażeń występujących w związku z udzielaniem świadczeń zdrowotnych.
- ✓ Ze względu na obserwowany wzrost liczby zachorowań na krztusiec, chorobę tę należy traktować jako nawracające zagrożenie dla zdrowia publicznego, nie tylko wśród dzieci, ale również młodzieży i osób dorosłych. W związku z tym należy propagować szczepienia ochronne przeciw krztuścowi wśród tych grup wiekowych.

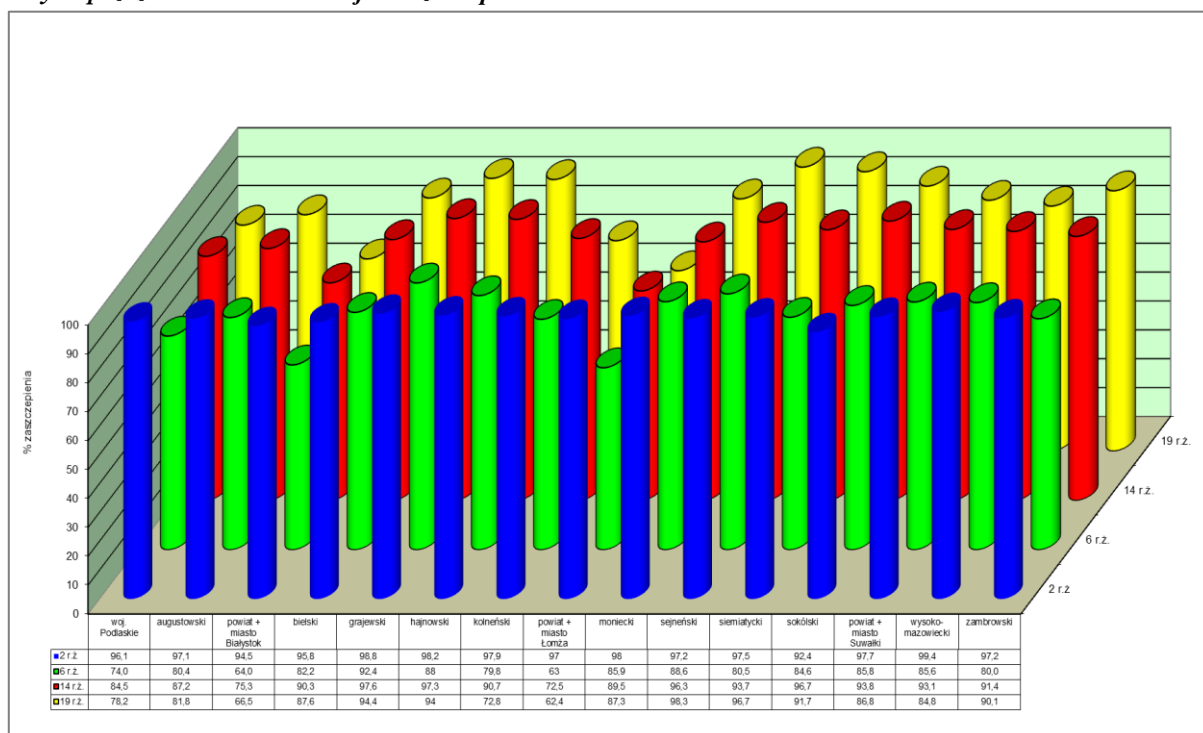
SZCZEPIENIA OCHRONNE

Obowiązkowe szczepienia dzieci i młodzieży zapobiegające błonicy, tężcowi, krztuścowi, poliomyelitis, gruźlicy, odrze, nagminnemu zakażeniu przyusznic (świnice), różyczce, inwazyjnemu zakażeniu *Haemophilus influenzae* typu b, inwazyjnym zakażeniom *Streptococcus pneumoniae*, ospie wietrznej, wirusowemu zapaleniu wątroby typu B oraz wściekliznie finansowane ze środków publicznych przez Ministerstwo Zdrowia były realizowane zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych na 2016 rok, opublikowanym w Dzienniku Urzędowym Ministra Zdrowia, poz. 63 w formie Komunikatu z dnia 16.10.2015r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na 2016 rok na podstawie art. 17 ust. 11 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2016 r. poz. 1866 z późn. zm.). Program ten w porównaniu z rokiem 2015 uległ zmianom. Pierwsza zmiana dotyczyła szczepień dzieci w 6 roku życia. Szczepienie przypominające przeciw poliomyelitis do dnia 31 marca 2016 roku należało przeprowadzać szczepionką atenuowaną OPV poliwalentną (1,2,3 typ wirusa), zaś od dnia 1 kwietnia 2016 roku należało szczepić wyłącznie szczepionką inaktywowaną IPV poliwalentną (1,2,3 typ wirusa). Druga zaś zmiana dotyczyła szczepień przeciw krztuścowi u młodzieży w 14 roku życia. Wprowadzono szczepienia szczepionką ze zmniejszoną zawartością komponentu krztuścowego zawierającą bezkomórkowy komponent krztuśca (jako druga dawka szczepienia przypominającego).

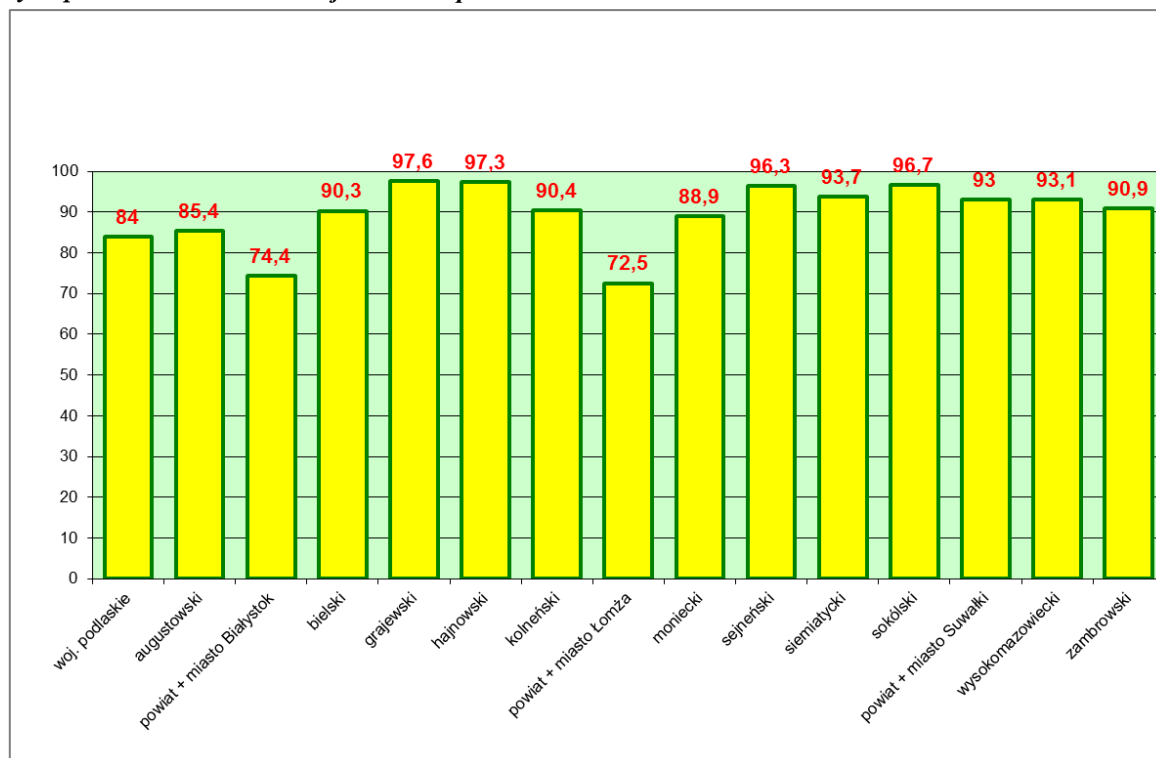
Wykonawstwo szczepień w 2016 roku w województwie podlaskim uległo pogorszeniu w porównaniu z rokiem 2015 u dzieci w 6 roku życia przeciw błonicy, tężcowi, krztuścowi z powodu długotrwałych niedoborów w zaopatrzeniu w preparaty szczepionkowe. W przeprowadzonych szczepieniach przeciw błonicy, tężcowi, krztuścowi u dzieci w 2 roku życia oraz u młodzieży przeciw błonicy, tężcowi w 14 i 19 roku nastąpił nieznaczny spadek wykonawstwa szczepień.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Wykonawstwo szczepień obowiązkowych dzieci i młodzieży przeciw błonicy i tężcowi prowadzonych szczepionkami finansowanymi przez MZ w 2016r. w województwie podlaskim

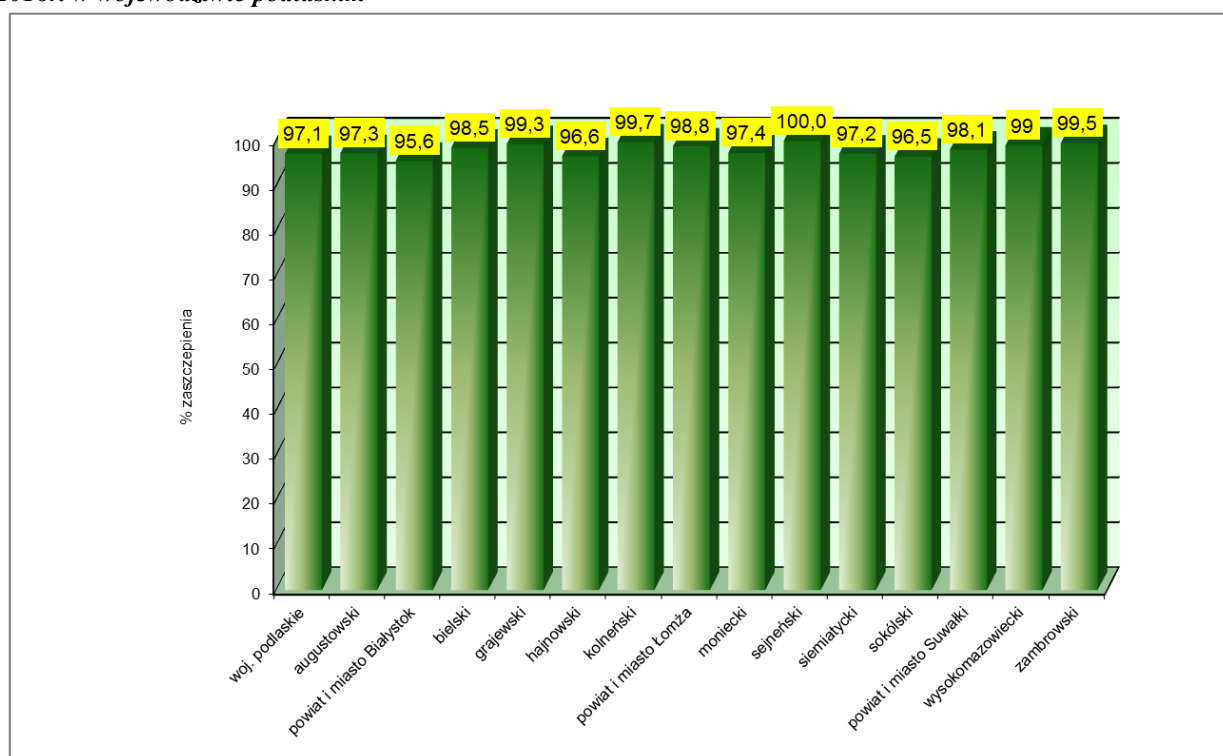
Wykonawstwo szczepień obowiązkowych dzieci w 14 roku życia przeciw krztuścowi prowadzonych szczepionkami finansowanymi przez MZ w 2016r. w województwie podlaskim

Po zmianie w Programie Szczepień Ochronnych na 2016 rok, młodzież w 14 roku życia uodporniono przeciw krztuścowi w 84%. Natomiast wykonawstwo szczepień przeciw gruźlicy wśród noworodków utrzymywało się na tym samym poziomie.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Wykonawstwo szczepień obowiązkowych noworodków przeciw gruźlicy prowadzonych szczepionkami finansowanymi przez MZ w 2016r. w województwie podlaskim

Spadek wykonawstwa szczepień obowiązkowych u małych dzieci spowodowany był ruchami antyszczepionkowymi oraz wpływem środowisk propagujących medycynę alternatywną. W wyniku tych działań rodzice nie wyrażali zgody na szczepienie dziecka po urodzeniu. W porównaniu z 2015 rokiem, na podstawie danych z kwartalnych sprawozdań z obowiązkowych szczepień ochronnych sporządzonych wg informacji zawartych w kartach uodpornienia, przechowywanych przez składającego sprawozdanie, odnotowano wzrost liczby osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych. W 2015 roku takich osób było 299, a w 2016 roku 420. Powiatowe Stacje Sanitarno-Epidemiologiczne nałożyły 121 upomnienia zawierające wezwanie do wykonania obowiązku szczepień ochronnych z zagrożeniem skierowania sprawy na drogę egzekucji administracyjnej. Wystawiły również 70 tytułów wykonawczych kierując 70 wniosków o egzekucję administracyjną. Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Białymstoku na podstawie porozumienia z dnia 20 grudnia 2013 roku, zmienionego dnia 24 listopada 2014 roku zawartego pomiędzy Wojewodą Podlaskim a Podlaskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Białymstoku w sprawie powierzenia Podlaskiemu Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu w Białymstoku prowadzenia spraw z zakresu postępowania egzekucyjnego w administracji, wydała 48 postanowień o nałożeniu grzywny w celu przymuszenia do wykonania obowiązku polegającego na poddaniu dziecka obowiązkowym szczepieniom ochronnym i prowadziła 10 postępowań egzekucyjnych dotyczących zgłoszonych zarzutów w sprawie postępowania egzekucyjnego.

W 2016 roku zarejestrowano 50 niepożądanych odczynów poszczepiennych, głównie po szczepieniu przeciw gruźlicy oraz szczepieniu przeciw błonicy, tężcowi, krztuścowi z komponentą zarówno pełnokomórkową, jak i acelularną krztuśca.

Szczepieniami obowiązkowymi objęto 217739 dzieci i młodzieży do lat 19 (dane wg sprawozdania MZ-54 za 2016 r.). 271 świadczeniodawców prowadziło szczepienia ochronne w 455 punktach szczepień.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY PRACY

Głównym celem działania pionu higieny pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest ochrona zdrowia pracowników przed niekorzystnym wpływem czynników szkodliwych i uciążliwych występujących w środowisku pracy oraz zapobieganie chorobom zawodowym. Kluczowe kierunki działania są realizowane poprzez sprawowanie bieżącego nadzoru sanitarnego w zakładach pracy, które obejmują kontrole przestrzegania przepisów m.in. z zakresu: bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładach pracy, występowania substancji chemicznych i ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy, występowania szkodliwych czynników biologicznych w środowisku pracy, produktów biobójczych, detergentów oraz prekursorów narkotyków kategorii 2 i 3, a także oceny ryzyka zawodowego.

Nadzór nad warunkami zdrowotnymi środowiska pracy

W 2016 roku w ewidencji pionu higieny pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego znajdowało się 5390 zakładów. Ogółem zatrudniały one 130 043 osoby, z czego 73 802 pracowało w warunkach czynników szkodliwych. W roku 2016 przeprowadzono 1824 kontrole, podczas których skontrolowano 1725 zakładów, zatrudniających łącznie 86 771 osób.

Realizacja zadań pionu higieny pracy województwa podlaskiego w 2016 roku

PSSE i WSSE	Liczba zakładów w ewidencji PIS	Ogólna liczba zatrudnionych w zakładach objętych ewidencją	Ogólna liczba osób pracujących w warunkach czynników szkodliwych	Liczba zakładów pracy skontrolowanych	Liczba zatrudnionych w zakładach skontrolowanych	Liczba kontroli	Liczba decyzji
Augustów	277	5868	4679	75	3599	93	35
Białystok	2141	55794	23549	539	36808	566	445
Bielsk Podlaski	191	7179	3909	130	6186	131	10
Grajewo	148	3173	2211	55	2551	55	12
Hajnówka	288	5509	3166	120	4882	130	25
Kolno	134	1197	733	47	982	48	14
Łomża	419	9314	7233	198	5718	202	8
Mońki	135	1602	641	43	1328	43	44
Sejny	81	550	309	43	440	43	8
Siemiatycze	239	2990	2428	85	2138	85	12
Sokółka	405	4593	3127	134	3630	166	126
Suwałki	476	14870	8800	79	7461	81	20
Wysokie Mazowieckie	249	6425	4095	91	4892	94	22
Zambrów	123	3829	2945	60	3060	61	7
WSSE Białystok	84	7150	5977	26	3096	26	7
SUMA	5390	130 043	73 802	1725	86 771	1824	795

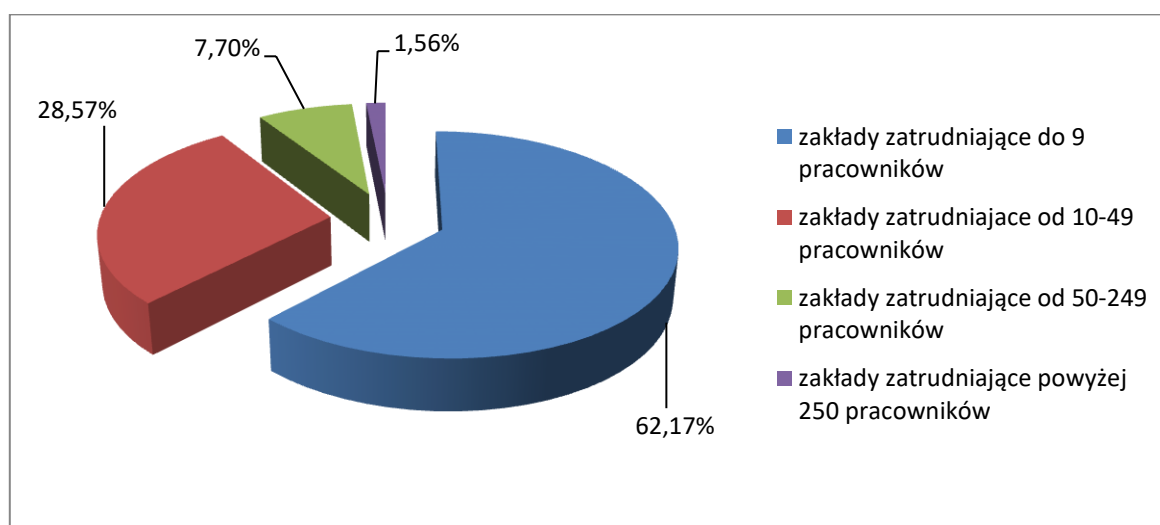
Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Liczba działających podmiotów gospodarczych w poszczególnych powiatach jest zróżnicowana – najmniejsza liczba zakładów znajdujących się w ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest w powiecie sejneńskim – 81 obiektów, największa w powiecie białostockim – 2141 obiektów (w powiecie białostockim działa 39,7% wszystkich zakładów województwa podlaskiego).

W województwie podlaskim przeważają zakłady małe, zatrudniające do 9 osób - 3351 zakładów, co stanowi 62,17%. Struktura zakładów w ewidencji w zależności od zatrudnionych pracowników przedstawia się następująco:

- ✓ zakłady zatrudniające do 9 pracowników – 3351 (62,17%),
- ✓ zakłady zatrudniające od 10 - 49 pracowników – 1540 (28,57%),
- ✓ zakłady zatrudniające od 50 - 249 pracowników – 415 (7,7%),
- ✓ zakłady zatrudniające powyżej 250 pracowników – 84 (1,56%).

Struktura zakładów wg wielkości zatrudnienia

Gałęzie gospodarki, w których w 2016 roku pracownicy pionu higieny pracy województwa podlaskiego przeprowadzili najwięcej kontroli przedstawia poniższa tabela.

Gałęzie przemysłu wg PKD, w których przeprowadzono najwięcej kontroli.

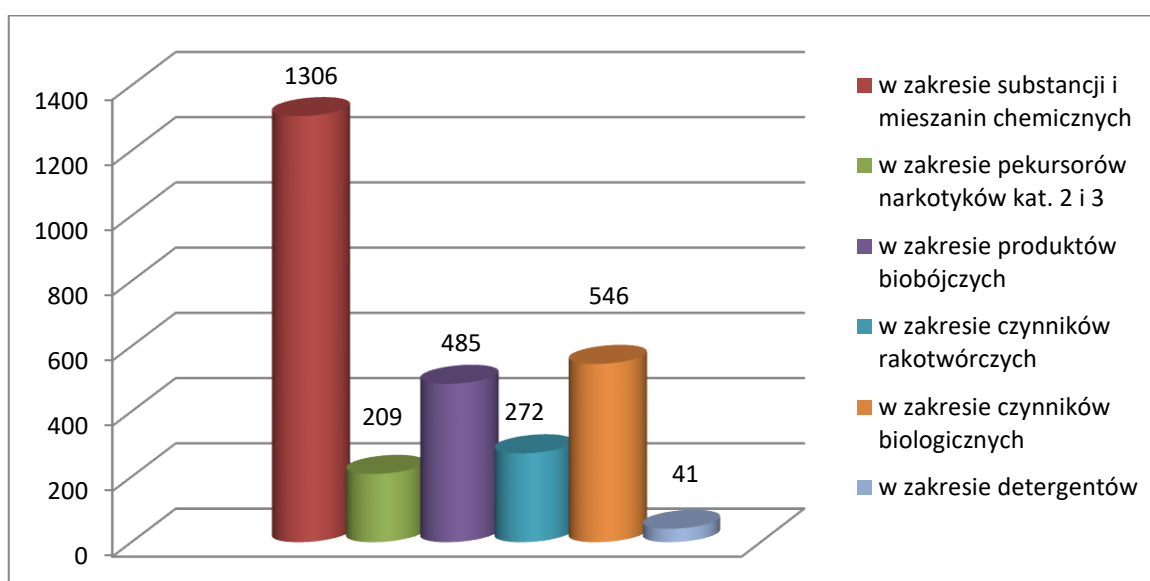
Symbol działu PKD	Nazwa działu	Liczba kontroli	Odsetek całkowitej liczby kontroli	Liczba zatrudnionych	Odsetek zatrudnionych
46	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowym	225	12,34%	4512	3,47%
47	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	214	11,73%	1957	1,50%
10	Produkcja artykułów spożywczych	166	9,10%	13065	10,05%
45	Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	125	6,85%	1317	1,01%
16	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wypalania	113	6,20%	4222	3,25%
86	Opieka zdrowotna	96	5,26%	12917	9,93%

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Celem kontroli zakładów pracy jest ocena stanu sanitarnego uwzględniająca między innymi pomieszczenia pracy, organizację i stopień zabezpieczenia stanowisk pracy przed oddziaływaniem czynników szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia, zaplecze higieniczno-sanitarne, wyposażenie pracowników w odzież roboczą i sprzęt ochrony osobistej oraz promocja zdrowia w zakresie kształtowania właściwych zachowań prozdrowotnych.

Ponadto celem nadzoru nad warunkami pracy jest ustalenie źródeł emisji czynników szkodliwych i uciążliwych, ich identyfikacja oraz eliminowanie bądź zminimalizowanie powodowanych przez nie negatywnych skutków zdrowotnych. W związku z powyższym pracownicy pionu higieny pracy województwa podlaskiego przeprowadzili 1824 kontrole, zmierzające do rozpoznania, oceny i ograniczenia zagrożeń zawodowych w środowisku pracy.

Liczba kontroli w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego w 2016r.

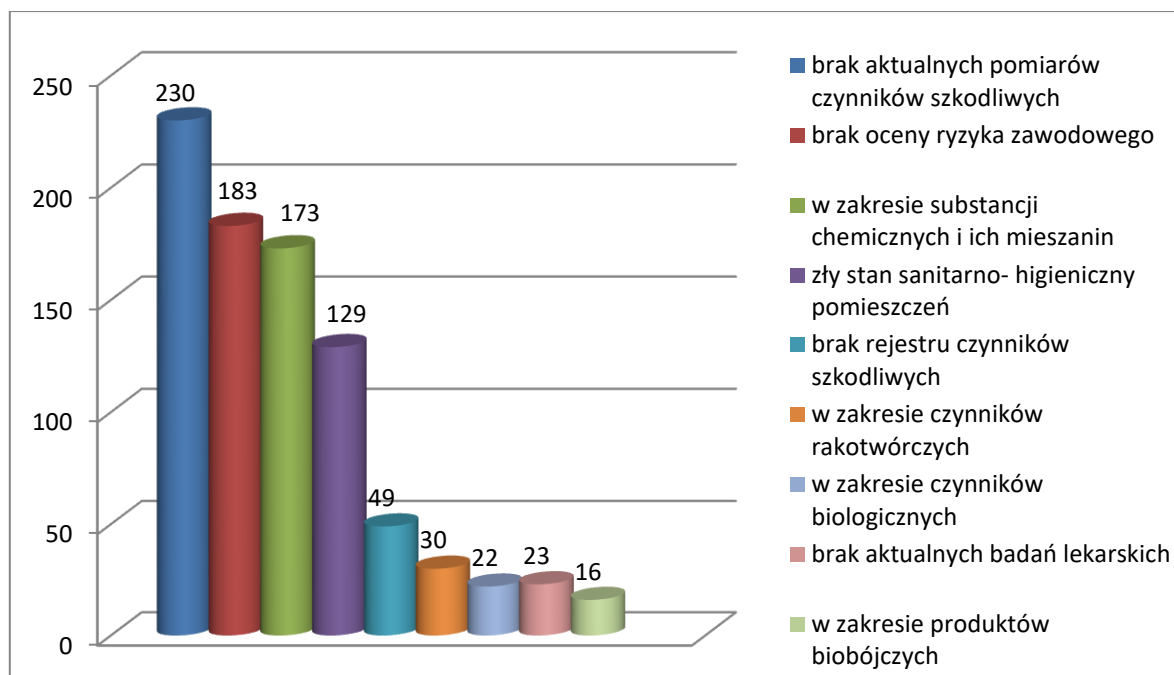
W skontrolowanych zakładach najczęściej stwierdzano następujące nieprawidłowości:

- ✓ brak aktualnych pomiarów czynników szkodliwych – w 230 zakładach (13,33%),
- ✓ brak lub nieprawidłowa ocena ryzyka zawodowego - w 183 zakładach (10,61%),
- ✓ uchybienia w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin – w 173 zakładach (10,03%),
- ✓ zły stan sanitarno – higieniczny pomieszczeń - w 129 zakładach (7,48%),
- ✓ brak rejestru czynników szkodliwych – w 49 zakładach (2,84%),
- ✓ uchybienia w zakresie czynników rakotwórczych lub mutagennych – w 30 zakładach (1,74%),
- ✓ brak aktualnych badań lekarskich – w 23 zakładach (1,33%),
- ✓ uchybienia w zakresie czynników biologicznych - w 22 zakładach (1,26%),
- ✓ uchybienia w zakresie produktów biobójczych – w 16 zakładach (0,93%).

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w skontrolowanych zakładach w 2016r.

Wskutek stwierdzonych w trakcie kontroli naruszeń wydano 795 decyzji administracyjnych, zawierających następujące nakazy:

- ✓ dotyczące badań i pomiarów środowiska pracy – 627 nakazów,
- ✓ w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin - 270 nakazów,
- ✓ w zakresie oceny ryzyka zawodowego - 269 nakazów,
- ✓ na obniżenie NDS/N czynników szkodliwych – 185 nakazów,
- ✓ w zakresie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy - 62 nakazy,
- ✓ w zakresie czynników biologicznych – 30 nakazów,
- ✓ w zakresie produktów biobójczych – 7 nakazów,
- ✓ w zakresie detergentów – 2 nakazy.

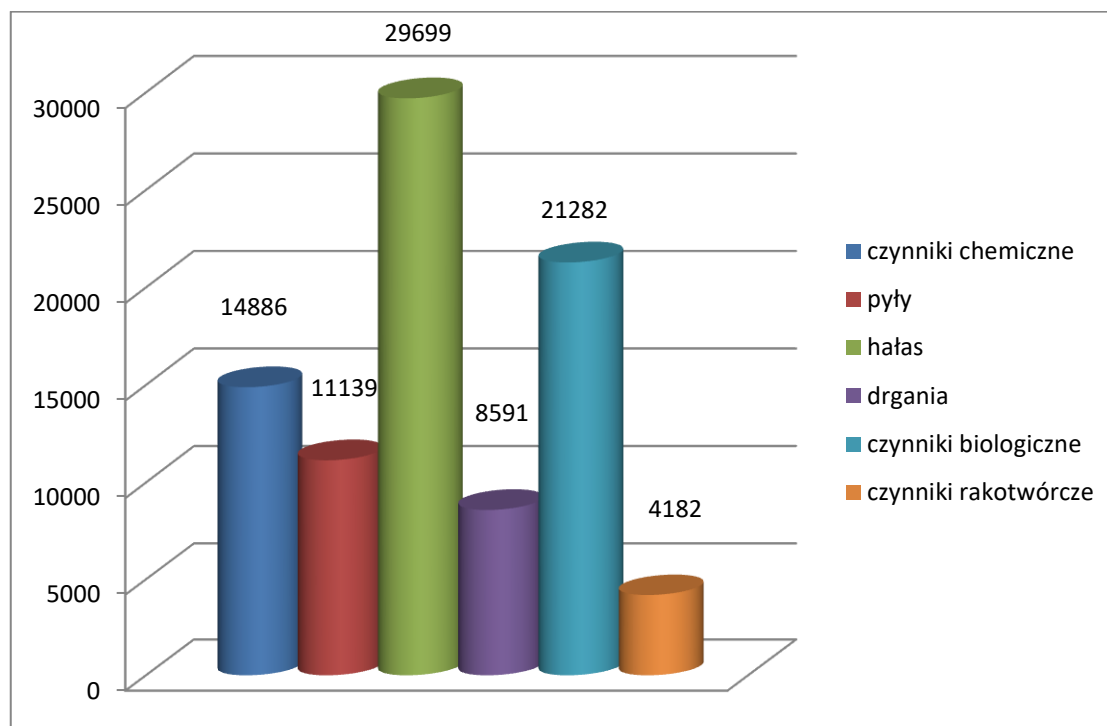
Odzwierciedleniem warunków pracy są wyniki badań i pomiarów czynników szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia w środowisku pracy, przeprowadzane przez laboratoria, między innymi laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Weryfikacja zagrożeń czynnikami szkodliwymi dla zdrowia przeprowadzona na podstawie wyników pomiarów i analiz wykazała, że w warunkach tych czynników pracowało 73802 osób, tj. 56,75% ogółu zatrudnionych.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Narażenie na czynniki fizyczne na terenie województwa podlaskiego w 2016r.

PSSE i WSSE	Hałas słyszalny					Drgania ogólne					Drgania miejscowe				
	Ogółem zatrudnionych	< 0,2 NDN	0,2 – 0,5 NDN	0,5-1 NDN	> 1 NDN	Ogółem zatrudnionych	< 0,2 NDN	0,2 – 0,5 NDN	0,5-1 NDN	> 1 NDN	Ogółem zatrudnionych	< 0,2 NDN	0,2 – 0,5 NDN	0,5-1 NDN	> 1 NDN
Augustów	1665	419	620	330	296	158	9	96	53	0	771	48	658	61	4
Białystok	8126	900	3038	3822	392	2491	15	1484	992	0	902	13	518	366	5
Bielsk Podlaski	1383	355	599	389	40	172	12	84	76	0	102	18	48	36	0
Grajewo	1352	242	614	496	0	340	8	198	134	0	338	0	303	35	0
Hajnówka	2388	168	781	1385	54	370	12	175	183	0	343	69	150	124	0
Końskie	557	77	127	353	0	60	0	32	28	0	75	0	32	43	0
Łomża	1322	314	511	497	0	104	0	78	26	0	112	0	80	32	0
Mońki	420	40	280	100	0	157	0	143	14	0	158	0	150	8	0
Sejny	67	0	20	47	0	19	0	10	9	0	19	0	8	11	0
Siemiatycze	1351	800	150	254	147	405	176	172	57	0	413	202	203	8	0
Sokółka	2043	356	577	1035	75	548	23	332	193	0	791	22	644	125	0
Suwałki	4126	609	1482	1736	299	598	43	444	105	6	728	51	580	97	0
Wysokie Mazowieckie	1990	244	1121	607	18	105	11	78	16	0	105	11	79	15	0
Zambrów	1005	148	291	532	34	165	27	69	69	0	166	18	129	19	0
WSSE Białystok	151	17	55	79	0	104	0	43	61	0	89	1	27	60	0
Suma	27740	4671	10100	11640	1355	5739	336	3397	2000	6	5055	453	3567	1025	9

Liczba osób narażonych na czynniki szkodliwe w skontrolowanych zakładach w 2016r.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

W ponadnormatywnych warunkach najwyższych dopuszczalnych stężeń pyłów i związków chemicznych (NDS) oraz najwyższych dopuszczalnych natężeń hałasu, wibracji (NDN), promieniowania optycznego (MDE) pracowało 2125 osób, co stanowi 2,44% ogółu zatrudnionych w skontrolowanych zakładach.

Narażenie na poszczególne grupy czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy, dla których stwierdzono stężenia/natężenia przekraczające normatywy higieniczne w oparciu o wyniki badań środowiskowych przedstawia poniższa tabela.

Porównawcze zestawienie liczby osób pracujących w przekroczonych normatywach czynników szkodliwych w latach 2014-2016

Nazwa czynnika	Liczba osób pracujących w przekroczonych normatywach (% ogółu zatrudnionych)					
	2014 rok		2015 rok		2016 rok	
hałas	987	1,18%	1147	1,39%	1355	1,04%
pyły	49	0,06%	157	0,19%	72	0,06%
czynniki chemiczne	10	0,012%	21	0,03%	14	0,01%
wibracja	4	0,005%	19	0,02%	15	0,01%
promieniowanie optyczne	646	0,77%	619	0,75%	670	0,52%

W 2016 roku w 107 zakładach (6,26% skontrolowanych obiektów), występowały przekroczenia NDS/N i MDE czynników szkodliwych w środowisku pracy.

Stwierdzono przekroczenia czynników szkodliwych w zakresie:

- ✓ hałasu - w 55 zakładach,
- ✓ pyłów - w 5 zakładach,
- ✓ wibracji – w 4 zakładach,
- ✓ czynników chemicznych – w 4 zakładach,
- ✓ promieniowania optycznego – w 56 zakładach.

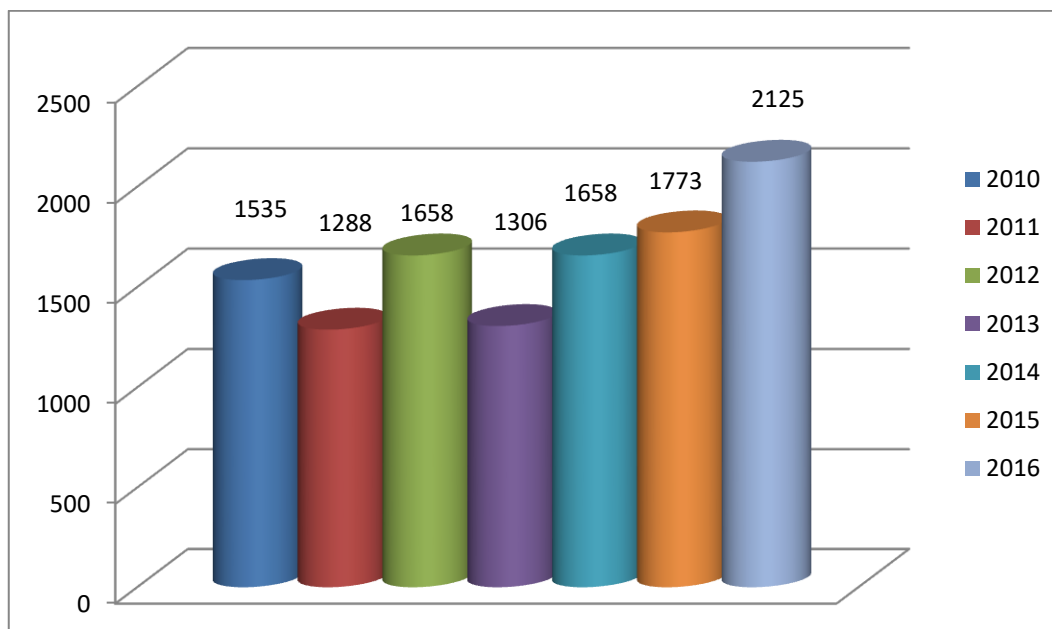
Nadzorowane zakłady pracy, w których stwierdzono przekroczenia czynników szkodliwych dla zdrowia

PSSE/WSSE I instancja	Liczba zakładów pracy, w których stwierdzono przekroczenia NDS/NDN	Liczba pracowników pracujących w przekroczeniach				Liczba wydanych decyzji dotyczących obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych
		NDS/NDN (ogółem)	NDS czynników chemicznych	NDS pyłów	NDN czynników fizycznych	
Augustów	6	309	5	6	302	1
Białystok	69	1035	9	4	1034	10
Bielsk Podlaski	3	40	0	0	40	2
Grajewo	0	0	0	0	0	0
Hajnówka	4	67	0	0	67	2
Kolno	0	0	0	0	0	0
Łomża	2	8	0	0	8	0
Mońki	0	0	0	0	0	0
Sejny	0	0	0	0	0	0
Siemiatycze	3	147	0	0	147	3
Sokółka	4	75	0	0	75	2
Suwalki	12	392	0	62	330	5
Wysokie Mazowieckie	3	18	0	0	18	2
Zambrów	1	34	0	0	34	1
WSSE Białystok	0	0	0	0	0	0
Suma	107	2125	14	72	2055	28

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

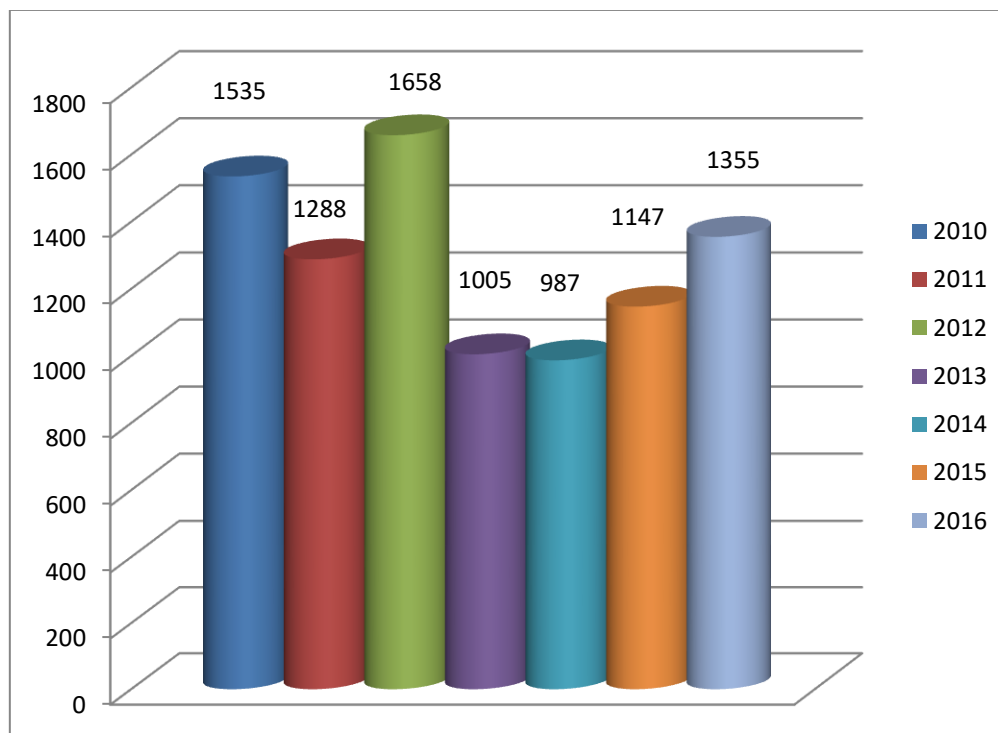
Dane dotyczące liczby osób pracujących w przekroczonych normatywach czynników szkodliwych dla zdrowia w zakładach na terenie województwa podlaskiego w latach 2010-2016 przedstawia poniższy wykres.

Liczba osób pracujących w przekroczonych normatywach czynników szkodliwych w latach 2010-2016.

Przekroczenia wartości normatywnych dotyczą przede wszystkim narażenia na czynniki fizyczne, w tym głównie na ponadnormatywny hałas – co stanowi 63,76% ogółu pracujących w przekroczeniach.

Liczba osób pracujących w przekroczonych normatywach hałasu w zakładach na terenie województwa podlaskiego w latach 2010-2016.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

W wyniku działań kontrolnych Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego wydano 28 decyzji, zobowiązujących pracodawców do wdrażania programów organizacyjno – technicznych mających na celu wyeliminowanie bądź obniżenie do obowiązujących norm przekroczonych NDS i NDN czynników szkodliwych.

Poprawę warunków pracy starano się uzyskać poprzez przedsięwzięcia techniczne i organizacyjne, a mianowicie:

- ✓ wdrażanie nowoczesnych technologii i procesów produkcyjnych,
- ✓ wymianę parku maszynowego,
- ✓ zainstalowanie wentylacji i klimatyzacji na stanowiskach pracy,
- ✓ zmiany organizacyjne i rotację pracowników na stanowiskach pracy.

Ponadto poprawę warunków higieny pracy uzyskano poprzez:

- ✓ egzekwowanie częstotliwości badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowiskach pracy z określoną częstotliwością,
- ✓ dokonanie oceny ryzyka zawodowego dla stanowisk pracy i zapoznanie pracowników z zagrożeniami,
- ✓ urządzenie zgodnie z obowiązującymi przepisami zaplecza higieniczno – sanitarnego dla pracowników,
- ✓ utrzymanie odpowiedniego stanu sanitarnego pomieszczeń produkcyjnych i zaplecza higieniczno-sanitarnego.

W celu doraźnego zabezpieczenia pracownicy zostali wyposażeni w indywidualny sprzęt ochrony osobistej (ochrony dróg oddechowych, ochronniki słuchu, rękawice antywibracyjne itp.). W efekcie prowadzonego nadzoru poprawiono warunki pracy w zakresie przekroczeń normatywów higienicznych 452 osobom.

Nadzór nad warunkami pracy i wypełnianiem przez pracodawców obowiązków wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników zatrudnionych w zakładach przemysłu tworzyw sztucznych

Pracownicy pionu higieny pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego, w ramach kontroli warunków pracy i oceny narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w zakładach przemysłu tworzyw sztucznych, w 2016 roku skontrolowali 81 obiektów, przeprowadzając 92 kontrole. W ramach kontroli w 37 zakładach przemysłu tworzyw sztucznych stwierdzono uchybienia. Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości dotyczyły: braku aktualnych badań środowiska pracy (30 zakładów), braku lub wadliwie opracowanej oceny ryzyka zawodowego (28 zakładów), nieodpowiedniego stanu sanitarno- technicznego pomieszczeń higienicznosanitarnych (8 zakładów), braku aktualnego spisu stosowanych substancji chemicznych i ich mieszanin sklasyfikowanych jako niebezpieczne (8 zakładów), przekroczenia wartości NDN hałasu (7 zakładów).

Na w/w uchybienia wydano 35 decyzji administracyjnych zawierających 179 nakazów. W wyniku działań kontrolnych wystawiono 1 upomnienie oraz 33 decyzje płatnicze.

W skontrolowanych zakładach przemysłu tworzyw sztucznych ogółem zatrudnionych jest 7181 osób, w tym w kontakcie z czynnikami szkodliwymi pracują 4393 osoby. Czynniki szkodliwe, na które narażeni są pracownicy to m. in.: hałas, drgania mechaniczne, rozpuszczalniki organiczne, pyły oraz czynniki chemiczne. Działania prowadzone przez pion higieny pracy przyczyniły się do poprawy warunków zdrowotnych środowiska pracy.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Nadzór nad warunkami pracy pracowników zatrudnionych w zakładach przemysłu tworzyw sztucznych na terenie województwa podlaskiego w 2016 r.

PSSE	Liczba skontrolowanych zakładów	Liczba kontroli	Liczba decyzji	Liczba nakazów
Augustów	9	18	7	91
Białystok	38	38	21	76
Bielsk Podlaski	7	8	2	12
Grajewo	1	1	0	0
Hajnówka	1	1	0	0
Kolno	1	1	0	0
Łomża	5	5	0	0
Mońki	1	1	1	0
Sejny	0	0	0	0
Siemiatycze	3	3	0	0
Sokółka	5	5	4	0
Suwałki	6	7	0	0
Wysokie Mazowieckie	2	2	0	0
Zambrów	2	2	0	0
Suma	81	92	35	179

Nadzór nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami

W ewidencji pionu higieny pracy województwa podlaskiego znajdowały się 874 podmioty, które wprowadzały do obrotu substancje i mieszaniny chemiczne, w tym 8 importerów, 12 formulatorów i 854 dystrybutorów oraz 1692 podmioty stosujące substancje chemiczne i ich mieszaniny.

W 2016 roku w ramach nadzoru nad realizacją zapisów ustawy o substancjach chemicznych i ich mieszaninach pracownicy pionu higieny pracy przeprowadzili 409 kontroli u 388 pracodawców wprowadzających do obrotu substancje chemiczne i ich mieszaniny. Podczas 59 inspekcji stwierdzono nieprawidłowości, co stanowi 14,43% ogółu przeprowadzonych kontroli. W związku z tym Państwowi Inspektorzy Sanitarni wydali 40 decyzji administracyjnych nakazujących usunięcie przedmiotowych uchybień.

W powyższych decyzjach zawarto 98 nakazów, dotyczących:

- ✓ nieprawidłowych kart charakterystyki – 27 nakazów,
- ✓ braku karty charakterystyki – 22 nakazy,
- ✓ oznakowania opakowań w języku polskim – 20 nakazów,
- ✓ nieprawidłowego oznakowania opakowania mieszanin – 18 nakazów,
- ✓ przechowywania mieszanin chemicznych zgodnie z warunkami bezpiecznego magazynowania, określonymi w karcie charakterystyki – 3 nakazy,
- ✓ weryfikacji odbiorców nawozów sztucznych zawierających azotan amonu, podlegający ograniczeniom załącznika XVII REACH – 2 nakazy,
- ✓ przeprowadzenia i przedstawienia wyników badań cementu w kierunku zawartości chromu VI rozpuszczalnego w wodzie – 2 nakazy,
- ✓ sporządzenia kart charakterystyki w języku polskim- 1 nakaz,
- ✓ udokumentowania spełnienia przez wyroby włókiennicze ograniczeń dotyczących barwników azowych wynikających z zał. XVII REACH – 1 nakaz,
- ✓ nieprzekazania odbiorcom kart charakterystyki – 1 nakaz,
- ✓ nieprawidłowego oznakowania magazynów składowania substancji/ mieszanin stwarzających zagrożenie – 1 nakaz.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Szczegółowe wyniki przeprowadzonych kontroli w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Nadzór nad zakładami wprowadzającymi do obrotu substancje chemiczne i ich mieszaniny na terenie województwa podlaskiego w 2016r.

PSSE/WSSE	Liczba zakładów w ewidencji	Liczba skontrolowanych zakładów	Liczba kontroli	Liczba decyzji	Liczba nakazów
Augustów	82	25	28	1	1
Białystok	293	129	139	38	96
Bielsk Podlaski	46	28	28	0	0
Grajewo	33	8	8	0	0
Hajnówka	45	28	31	0	0
Kolno	17	14	14	0	0
Łomża	49	33	33	0	0
Mońki	11	7	7	0	0
Sejny	31	19	19	0	0
Siemiatycze	38	14	14	0	0
Sokółka	52	24	24	0	0
Suwalki	93	6	8	0	0
Wysokie Mazowieckie	72	44	47	1	1
Zambrów	12	9	9	0	0
WSSE Białystok	0	0	0	0	0
Suma	874	388	409	40	98

Ponadto w ramach nadzoru nad przestrzeganiem przepisów prawa w zakresie substancji i mieszanin chemicznych skontrolowano 883 zakłady stosujące substancje chemiczne i ich mieszaniny przeprowadzając w nich 897 inspekcji. W 125 przypadkach stwierdzono nieprawidłowości, co stanowi 13,94% ogółu przeprowadzonych kontroli.

W związku z tym Państwowi Inspektorzy Sanitarni wydali 100 decyzji administracyjnych nakazujących usunięcie przedmiotowych naruszeń. W powyższych decyzjach zawarto 172 nakazy, dotyczące:

- ✓ braku lub nieaktualnego spisu stosowanych substancji i mieszanin stwarzających zagrożenie - 71 nakazów,
- ✓ nieprawidłowych kart charakterystyki – 27 nakazów,
- ✓ braku kart charakterystyki - 26 nakazów,
- ✓ niewłaściwego oznakowania opakowania – 21 nakazów,
- ✓ braku oznakowania pojemników, zbiorników z substancjami niebezpiecznymi – 8 nakazów,
- ✓ braku oznakowania magazynu substancji chemicznych i ich mieszanin – 7 nakazów,
- ✓ nieudostępnienia pracownikom, celem zapoznania się, kart charakterystyk stosowanych substancji chemicznych i ich mieszanin – 4 nakazy,
- ✓ braku instrukcji bhp dotyczących sposobu składowania substancji chemicznych i ich mieszanin, transportu lub postępowania z materiałami szkodliwymi i niebezpiecznymi – 3 nakazy,
- ✓ braku instrukcji stosowania substancji chemicznych i ich mieszanin – 2 nakazy,
- ✓ nieprawidłowego składowania stosowanych substancji chemicznych i ich mieszanin – 2 nakazy,
- ✓ dokonania badań cementu w kierunku zawartości chromu VI rozpuszczalnego w wodzie – 1 nakaz.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Szczegółowe wyniki przeprowadzonych kontroli w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Nadzór nad zakładami stosującymi substancje chemiczne i ich mieszaniny na terenie województwa podlaskiego w 2016r.

WSSE/PSSE	Liczba zakładów w ewidencji	Liczba skontrolowanych zakładów	Liczba kontroli	Liczba decyzji	Liczba nakazów
WSSE Białystok	48	14	14	0	0
Augustów	114	31	36	3	12
Białystok	634	330	331	85	135
Bielsk Podlaski	72	63	63	0	0
Grajewo	42	23	23	0	0
Hajnówka	69	50	50	0	0
Kolno	30	17	17	0	0
Łomża	211	114	114	1	1
Mońki	30	22	23	0	0
Sejny	18	15	15	0	0
Siemiatycze	59	32	32	0	0
Sokółka	104	70	77	11	24
Suwałki	124	40	40	0	0
Wysokie Mazowieckie	114	46	46	0	0
Zambrów	23	16	16	0	0
Suma	1692	883	897	100	172

Nadzór nad prekursorami narkotyków kat. 2 i 3

W ewidencji pionu higieny pracy województwa podlaskiego w 2016 roku znajdowało się 101 podmiotów wprowadzających do obrotu prekursorzy narkotyków kat. 2 i 3. W 5 obiektach prowadzono obrót prekursorami kat. 2. Natomiast w 101 zakładach wprowadzano do obrotu między innymi kwas siarkowy, aceton, toluen, keton metylowo-etylowy sklasyfikowane jako prekursorzy kat. 3. Ponadto w ewidencji stacji sanitarno – epidemiologicznych województwa podlaskiego w 2016 roku wpisanych było 200 podmiotów stosujących w swojej działalności prekursorzy kat. 2 i 3. Prekursorzy, które znajdują się w dyspozycji poszczególnych podmiotów, wykorzystywane są najczęściej na ich potrzeby własne i używane są głównie do analiz chemicznych, laboratoryjnych oraz w procesach przemysłowych, czyszczących, a także przy uzdatnianiu wody.

W ramach nadzoru nad przestrzeganiem zapisów ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2016r. poz. 224 z późn. zm.) w zakresie prekursorów narkotyków kat. 2 i 3, pracownicy pionu higieny pracy przeprowadzili łącznie 209 kontroli, w tym 69 inspekcji w podmiotach wprowadzających do obrotu prekursorzy narkotyków kat. 2 i 3 oraz 140 kontroli w obiektach stosujących przedmiotowe substancje. Podczas wizytacji nie stwierdzono nieprawidłowości. W związku z powyższym nie wydawano decyzji merytorycznych.

Z danych zebranych w 2016 roku wynika, iż na terenie województwa podlaskiego nie funkcjonował import prekursorów narkotyków z krajów trzecich. Nie realizowano również eksportu, w związku z powyższym Państwowi Inspektorzy Sanitarni nie wydawali zezwoleń na wywóz z kraju opisywanych wyżej substancji.

Ponadto w 2016 roku nie odnotowano przypadków zgłoszeń przez podmioty gospodarcze nietypowych zamówień lub transakcji z udziałem prekursorów narkotyków kat. 2 i 3, które mogły budzić

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

podejrzanie wykorzystania substancji do celów nielegalnego wytwarzania środków odurzających lub substancji psychotropowych.

W ramach realizacji zapisów art. 12 Konwencji Narodów Zjednoczonych o zwalczaniu nielegalnego obrotu środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi, przez właściwe kompetentnie instytucje oraz zgodnie z art. 32 rozporządzenia Rady (WE) nr 111/2005 z dnia 22 grudnia 2004r., określającego zasady nadzorowania handlu prekursorami narkotyków pomiędzy Wspólnotą a państwami trzecimi, pracownicy powiatowych stacji sanitarno - epidemiologicznych wypełniają formularz INCB. Dane z zakresu legalnego obrotu prekursorami narkotyków na terenie województwa podlaskiego przekazywane są do Głównego Inspektora Sanitarnego w Warszawie.

Nadzór nad produktami biobójczymi

W ewidencji pionu higieny pracy województwa podlaskiego w 2016 roku znajdowało się 396 obiektów wprowadzających do obrotu produkty biobójcze, w tym 6 podmiotów było zobowiązanych do uzyskania pozwoleń na obrót zgodnie z zapisami ustawy z dnia 9 października 2015r. o produktach biobójczych (Dz. U. z 2015r., poz. 1926 z późn. zm.).

W ramach realizacji przedmiotowego zagadnienia w 2016 roku skontrolowano 184 podmioty wprowadzające do obrotu produkty biobójcze. W wyżej wymienionych obiektach przeprowadzono 184 kontrole. Podczas 12 stwierdzono uchybienia, co stanowi 6,52% ogółu inspekcji. W związku ze stwierdzonymi naruszeniami wydano 5 decyzji merytorycznych, w których zawarto 7 nakazów, dotyczących:

- ✓ wycofania z obrotu produktów biobójczych, nie posiadających pozwolenia na obrót - 6 nakazów,
- ✓ podania na oznakowaniu opakowania stężenia substancji czynnej w jednostkach metrycznych, określonego w pozwoleniu - 1 nakaz.

Szczegółowe wyniki przeprowadzonych kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Nadzór nad wprowadzaniem do obrotu produktów biobójczych na terenie województwa podlaskiego w 2016r.

PSSE	Liczba zakładów w ewidencji	Liczba skontrolowanych zakładów	Liczba kontroli	Liczba decyzji	Liczba nakazów
Augustów	38	18	18	0	0
Białystok	131	56	56	5	7
Bielsk Podlaski	25	13	13	0	0
Grajewo	13	5	5	0	0
Hajnówka	25	14	14	0	0
Kolno	10	6	6	0	0
Łomża	13	8	8	0	0
Mońki	4	4	4	0	0
Sejny	21	16	16	0	0
Siemiatycze	15	9	9	0	0
Sokółka	19	10	10	0	0
Suwałki	45	6	6	0	0
Wysokie Mazowieckie	29	14	14	0	0
Zambrów	8	5	5	0	0
Suma	396	184	184	5	7

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Ponadto w ramach nadzoru nad przestrzeganiem przepisów prawa w zakresie produktów biobójczych skontrolowano 301 zakładów stosujących produkty biobójcze przeprowadzając w nich 301 inspekcji. Podczas przedmiotowych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

Nadzór nad realizacją działań wynikających z ustaleń Forum wymiany informacji o egzekwowaniu przepisów, działającego przy Europejskiej Agencji Chemikaliów w Helsinkach

W 2016 roku województwo podlaskie uczestniczyło w projekcie REACH-EN-FORCE 4 realizowanym przez Forum wymiany informacji o egzekwowaniu przepisów, działającego przy Europejskiej Agencji Chemikaliów w Helsinkach.

Głównym założeniem projektu REF-4 jest kontrola przestrzegania przez producentów, importerów oraz wyłącznych przedstawicieli obowiązków wynikających z Załącznika XVII rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 (REACH) tj. stosowania ograniczeń dotyczących produkcji, wprowadzania do obrotu i stosowania niektórych niebezpiecznych substancji, mieszanin i wyrobów.

W ramach realizacji powyższego projektu przeprowadzono 71 kontroli. Podczas 11 inspekcji stwierdzono nieprawidłowości dotyczące między innymi: braku weryfikacji przez dystrybutora odbiorców wprowadzanych do obrotu nawozów azotowych, które w swoim składzie zawierały od 16% do 28% masowo azotu w stosunku do azotanu amonu, upływu terminu gwarantującego utrzymanie aktywności czynnika redukującego oraz zawartości rozpuszczalnego chromu VI w obowiązującym limicie. W związku z powyższym wydano 4 decyzje administracyjne. Pozostałe nieprawidłowości zostały usunięte w trakcie prowadzonego postępowania. Pobrano również 2 próbki cementu celem sprawdzenia zawartości chromu VI. Przeprowadzone badania potwierdziły utrzymanie limitu zawartości chromu VI w badanym cemencie.

Ponadto w ramach realizacji działań wynikających z ustaleń Forum, dot. wymiany informacji o egzekwowaniu przepisów działającego przy Europejskiej Agencji Chemikaliów w Helsinkach, skontrolowano 1 zakład będący formulatorem. W trakcie przedmiotowej inspekcji nie stwierdzono nieprawidłowości. Pracownicy zatrudnieni w przedsiębiorstwie są zapoznani z przepisami prawa oraz procedurami bezpiecznego postępowania z chemikaliami. Całością produkcji oraz przestrzeganiem obowiązków wynikających z rozporządzenia REACH zarządzają specjaliści ds. REACH z Centrali firmy.

Poza tym podczas każdej kontroli przedsiębiorcy są instruowani w zakresie wdrażania wymagań wynikających z rozporządzeń REACH i CLP. Jednocześnie prowadzone są działania polegające na rozpowszechnianiu informacji w zakresie podnoszenia wiedzy i świadomości pracodawców oraz pracowników w obszarze bezpiecznego stosowania chemikaliów.

Nadzór nad detergentami

W województwie podlaskim działalność prowadziło 11 podmiotów będących producentami detergentów w myśl rozporządzenia (WE) Nr 648/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004r. w sprawie detergentów. Powyższe zakłady były zlokalizowane na obszarze działalności trzech Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych: w Białymstoku, Grajewie oraz Wysokiem Mazowieckiem. Przedsiębiorstwa produkowały, m.in. płyny do mycia naczyń, proszki do prania, płyny do prania, mydła w płynie.

W ramach realizacji przedmiotowego zagadnienia w 2016 roku skontrolowano 38 obiektów wprowadzających do obrotu detergenty, w tym 11 producentów. W wyżej wymienionych obiektach przeprowadzono 41 kontroli. Podczas 3 stwierdzono uchybienia, co stanowi 7,32% ogółu inspekcji. W związku ze stwierdzonymi naruszeniami wydano 1 decyzję merytoryczną, w której zawarto 2 nakazy, dotyczące:

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

- ✓ wstrzymania obrotu detergentem do czasu sporządzenia poprawnego arkusza danych składników, zgodnie z załącznikiem VII C rozporządzenia w sprawie detergentów – 1 nakaz,
- ✓ wstrzymania obrotu detergentem do czasu sporządzenia poprawnego arkusza danych składników, który umieszcza się na stronie internetowej, zgodnie z załącznikiem VII D rozporządzenia w sprawie detergentów – 1 nakaz.

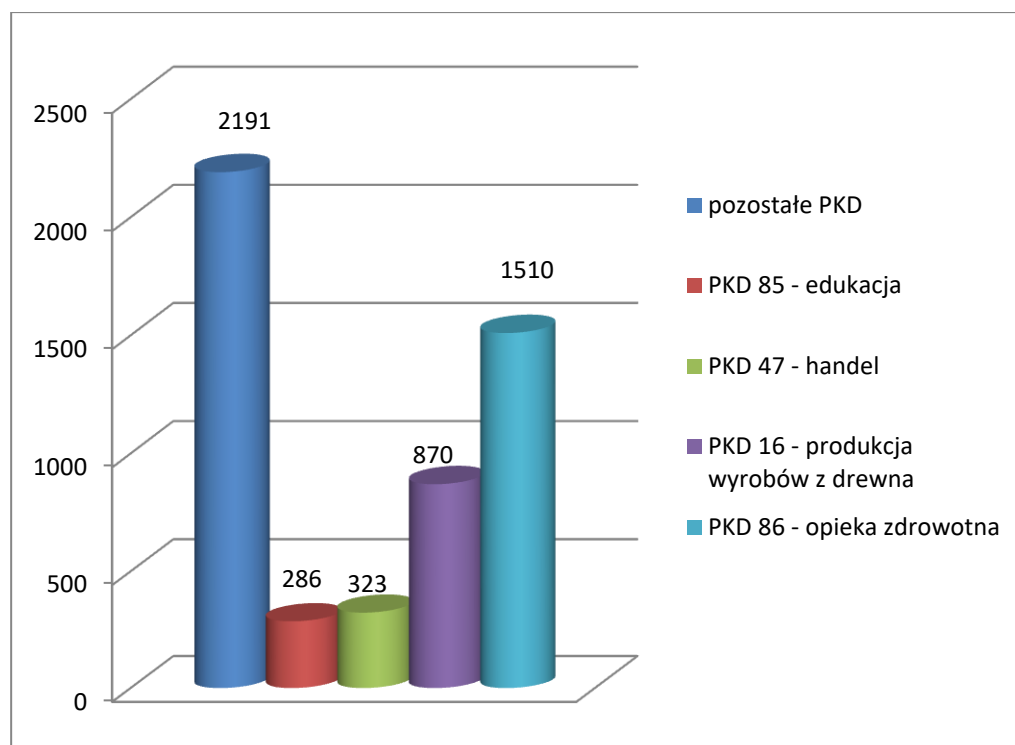
Nadzór nad realizacją obowiązków wynikających z rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 24 lipca 2012r. w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy

W ewidencji stacji sanitarno-epidemiologicznych województwa podlaskiego znajdowało się 356 zakładów pracy, w których na stanowiskach pracy występowały substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym. W zakresie nadzoru nad realizacją obowiązków wynikających z omawianego rozporządzenia skontrolowano w roku sprawozdawczym 261 zakładów, które zatrudniały 36287 osób.

Pracownicy pionu higieny pracy stwierdzili w 2016 roku, iż w narażeniu na substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym zatrudnionych było 4180 pracowników, w tym 1993 kobiety.

Podobnie jak w latach poprzednich największą grupę wśród zatrudnionych w kontakcie z czynnikami kancerogennymi stanowią pracownicy zatrudnieni w ochronie zdrowia (promieniowanie jonizujące - 1302 osoby) oraz zatrudnieni w przemyśle drzewnym (PKD 16 - produkcja wyrobów z drewna, PKD 31 - produkcja mebli), w którym głównym czynnikiem rakotwórczym jest pył drewna twardego – 619 osób.

Liczba osób narażonych na czynniki rakotwórcze w poszczególnych gałęziach przemysłu na terenie województwa podlaskiego w 2016r.

W 2016 roku przeprowadzono 272 kontrole (co stanowi 14,91% ogółu kontroli) w zakresie realizacji obowiązków wynikających z rozporządzenia w sprawie substancji chemicznych ich mieszanin,

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy.

Najczęściej stwierdzane uchybienia podczas kontroli to:

- ✓ brak rejestru prac w kontakcie z czynnikami rakotwórczymi i mutagennymi – w 14 zakładach,
- ✓ brak rejestru pracowników narażonych na działanie czynników rakotwórczych i mutagennych – w 12 zakładach,
- ✓ brak badań środowiska pracy w zakresie kancerogenów- w 10 zakładach.

W celu wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości dotyczących czynników rakotwórczych i mutagennych Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego w 2016 roku wydali 26 decyzji administracyjnych.

Struktura narażenia na poszczególne kancerogeny na terenie województwa podlaskiego w 2016 roku

PSSE WSSE I instancja	Liczba osób zatrudnionych w zakładach	Liczba osób pracujących w kontakcie z czynnikami rakotwórczymi	Liczba osób narażonych na czynniki rakotwórcze							
			Promieniowanie jonizujące	Pył drewna twardego	Benzen	Benzyna, niskowrząca niespecyfikowana	Związki chromu (VI)	Azbest	WWA	fenolofaleina
WSSE Białystok	1145	220	134	0	0	0	4	0	0	0
Augustów	715	49	0	7	0	5	0	7	0	0
Białystok	18364	2177	840	130	99	47	78	55	64	42
Bielsk Podlaski	6138	156	80	7	0	58	0	1	0	0
Grajewo	832	264	0	0	9	0	0	6	0	0
Hajnówka	2746	332	61	199	0	26	0	6	0	0
Kolno	29	18	0	2	14	0	2	0	0	0
Łomża	2821	359	86	13	178	0	54	14	14	0
Mońki	95	29	1	7	35	35	0	0	0	0
Sejny	279	1	0	0	0	0	0	1	0	0
Siemiatycze	760	102	0	79	0	0	0	3	0	20
Sokółka	426	116	0	4	9	10	1	0	0	0
Suwałki	1713	259	100	126	3	0	16	5	1	14
Wysokie Mazowieckie	114	46	0	5	0	30	0	3	8	0
Zambrów	110	52	0	40	0	0	8	4	0	0
Suma	36287	4180	1302	619	347	211	163	105	87	76

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Nadzór nad czynnikami rakotwórczymi lub mutagennymi na terenie województwa podlaskiego w 2016r.

PSSE WSSE I instancja	Liczba zakładów pracy w ewidencji w PSSE / WSSE	Liczba zakładów skontrolowanych w roku sprawozdawczym	Liczba osób narażonych na czynniki rakotwórcze			Liczba kontroli w roku sprawozdawczym	Liczba wydanych decyzji
			ogółem	kobiet	mężczyzn		
WSSE Białystok	13	3	220	163	57	3	0
Augustów	23	6	49	1	48	7	0
Białystok	127	92	2177	1265	912	95	23
Bielsk Podlaski	16	16	156	71	85	16	0
Grajewo	8	7	264	22	242	7	0
Hajnówka	27	26	332	79	253	26	0
Kolno	7	7	18	9	9	7	0
Łomża	42	42	359	153	206	45	0
Mońki	5	5	29	8	21	5	0
Sejny	1	1	1	0	1	1	0
Siemiatycze	12	12	102	13	89	12	0
Sokółka	20	20	116	29	87	24	3
Suwałki	42	12	259	174	85	12	0
Wysokie Mazowieckie	7	6	46	6	40	6	0
Zambrów	6	6	52	0	52	6	0
Suma	356	261	4180	1993	2178	272	26

Nadzór nad przygotowaniem pracodawców pod kątem przestrzegania przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy podczas usuwania bądź zabezpieczania wyrobów zawierających azbest w ramach realizacji rządowego „Programu Oczyszczania kraju z Azbestu na lata 2009-2032”

Na terenie działania Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych województwa podlaskiego w ewidencji znajdują się 72 firmy zajmujące się usuwaniem, zabezpieczaniem, transportem wyrobów zawierających azbest.

Narażenie na azbest na obszarze województwa podlaskiego występuje najczęściej podczas wykonywania prac demontażowych: pokryć dachowych („płyty eternitowe”) budynków mieszkalnych i gospodarczych oraz osłon budynków mieszkalnych.

W 2016 roku na terenie województwa podlaskiego przeprowadzono 35 kontroli w siedzibach firm zajmujących się usuwaniem, zabezpieczaniem, transportem wyrobów zawierających azbest, 37 kontroli w trakcie prac powodujących kontakt z azbestem oraz 4 kontrole podczas innych prac powodujących kontakt z azbestem (zdjęcie warstwy wierzchniej i odkrycie rurociągu termicznego zabezpieczonego płaszczem azbestowo – gipsowym).

Podczas kontroli zwracano uwagę na zabezpieczenie pracowników w odpowiednie środki ochrony indywidualnej, odzież i obuwie robocze, jak również bezpieczeństwo i higienę pracy pracowników, opracowanie oceny ryzyka zawodowego oraz posiadanie odpowiednich zezwoleń, decyzji, zatwierdzonych programów gospodarowania odpadami niebezpiecznymi.

Podczas prac demontażowych przy zabezpieczaniu lub usuwaniu azbestu pracowało 89 pracowników. Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego wydali 7 decyzji administracyjnych z 18 nakazami. Stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- ✓ nie dokonano zgłoszenia zamiaru przeprowadzenia prac usuwania wyrobów zawierających azbest,

- ✓ brak lub niewłaściwie sporządzona ocena ryzyka zawodowego dla pracowników wykonujących prace z azbestem,
- ✓ nie opracowano szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest,
- ✓ brak przeszkolenia pracowników i osób nadzorujących prace polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest,
- ✓ brak rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność pozostawania w kontakcie z azbestem,
- ✓ brak rejestru pracowników narażonych na azbest,
- ✓ nieprawidłowo sporządzone skierowania na badania profilaktyczne pracowników narażonych na azbest,
- ✓ nieprawidłowo przygotowane odpady azbestowe i pojazd do transportu (nie oznakowane, nie opakowane w folię polietylenową, środek transportu nie oczyszczony z elementów umożliwiających uszkodzenie opakowań odpadów azbestowych),
- ✓ brak oznakowania odpadów azbestowych,
- ✓ niewłaściwe warunki bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest, tj.: nie odizolowano obszaru prac z zastosowaniem osłon zabezpieczających przenikanie azbestu do środowiska, nie umieszczono w strefie prac tablic informacyjnych: "Uwaga! Zagrożenie azbestem".

W 2016 roku na terenie województwa podlaskiego nie stwierdzono chorób zawodowych w wyniku narażenia pracowników na azbest.

Rozpowszechnianie informacji nt. bezpiecznych warunków pracy prowadzonych przez Krajowy Punkt Centralny (CIOP-PIB) w ramach kampanii Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy z siedzibą w Bilbao

W ramach rozpowszechniania informacji dotyczących bezpiecznych warunków pracy prowadzonych przez Krajowy Punkt Centralny (CIOP-PIB), pracownicy pionu higieny pracy w 2016 roku podczas kontroli w zakładach pracy informowali pracodawców o kolejnej rozpoczętej w dniu 14 kwietnia 2016 roku ogólnoeuropejskiej kampanii „Bezpieczni na starcie, zdrowi na mecie” przygotowanej przez Europejską Agencję Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy (EU-OSHA) z siedzibą w Bilbao.

Kampania poświęcona jest tematyce zarządzania wiekiem w pracy w kontekście starzenia się pracowników. Głównym celem jest zwrócenie uwagi na profilaktykę jako element zapobiegania problemom zdrowotnym w trakcie całej kariery zawodowej oraz propagowanie zrównoważonej pracy i procesu zdrowego starzenia się od początku aktywności zawodowej.

W trakcie kontroli pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podkreślali znaczenie stosowania profilaktyki przez całe życie zawodowe jako narzędzia zrównoważonej pracy od początku kariery do zdrowego starzenia się. Zachęcano do podejmowania działań pomocnych w zarządzaniu bezpieczeństwem pracy w kontekście starzejącej się kadry pracowniczej. Uświadamiano pracodawców, iż praca to dynamiczny i ciągły proces trwający przez całe życie zawodowe. Jest ona korzystna dla zdrowia, pod warunkiem że warunki pracy są odpowiednie. Uświadamiano pracodawców, iż warunki wykonywanej pracy mają ogromny wpływ na całe życie człowieka. Zmiany demograficzne, ogólny niedobór siły roboczej i coraz większa liczba pracowników z problemami zdrowotnymi to dodatkowe wyzwania dla zarządzania zasobami ludzkimi w przedsiębiorstwie. Konsekwencją tego mogą być problemy związane z wydajnością i wysokim poziomem absencji.

Informacje o powyższej kampanii zostały umieszczone na stronach internetowych WSSE w Białymstoku i PSSE województwa podlaskiego. Ponadto prowadzono rozdawnictwo ulotek i broszur

propagujących efektywne zarządzanie wiekiem w miejscu pracy oraz promowano konkurs dobrych praktyk realizowany w ramach powyższej kampanii.

Występowanie chorób zawodowych

W 2016 roku do Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego zgłoszono 118 podejrzeń chorób zawodowych. W wyniku przeprowadzonych 114 postępowań administracyjnych oraz na podstawie danych zawartych w orzeczeniach lekarskich, wydawanych przez jednostki służby zdrowia uprawnione do rozpoznawania chorób zawodowych i analizy oceny narażenia zawodowego pracowników, organy I instancji Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego wydały 83 decyzje stwierdzające chorobę zawodową oraz 31 decyzji o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej.

W wyniku uprawomocnienia się decyzji administracyjnych na terenie województwa podlaskiego w 2016 roku stwierdzono 82 choroby zawodowe. W porównaniu do roku ubiegłego (94 choroby zawodowe) nastąpił spadek stwierdzanych chorób zawodowych. Największą grupę chorób zawodowych jak co roku stanowią choroby zakaźne lub pasożytnicze - 76 przypadków. Wśród nich znaczący udział stanowiła borelioza - 58 przypadków. Zachorowania były najczęściej wśród rolników indywidualnych (42 przypadki) i pracowników leśnictwa. Rozpoznanie kleszczowego zapalenia mózgu stanowiły 13 przypadków wśród chorób zakaźnych lub pasożytniczych. Wszystkie rozpoznane choroby KZM dotyczyły rolników indywidualnych. Zjawisko to związane jest z występowaniem terenów endemicznych siedlisk kleszcza pospolitego, będącego przenosicielem tych schorzeń.

Struktura zachorowań na choroby zawodowe w 2016 roku przedstawia się następująco:

- ✓ zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych, poz. 7 wykazu chorób zawodowych - 4 przypadki,
- ✓ choroby skóry, poz. 18 wykazu chorób zawodowych – 1 przypadek,
- ✓ przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy, poz. 19 wykazu chorób zawodowych – 1 przypadek,
- ✓ choroby zakaźne lub pasożytnicze, poz. 26 wykazu chorób zawodowych – 76 przypadków, w tym: borelioza – 58 przypadków, kleszczowe zapalenie mózgu – 13 przypadków, gruźlica płuc – 2 przypadki, WZW B - 1 przypadek, tularemia – 1 przypadek, toksoplazmoza – 1 przypadek.

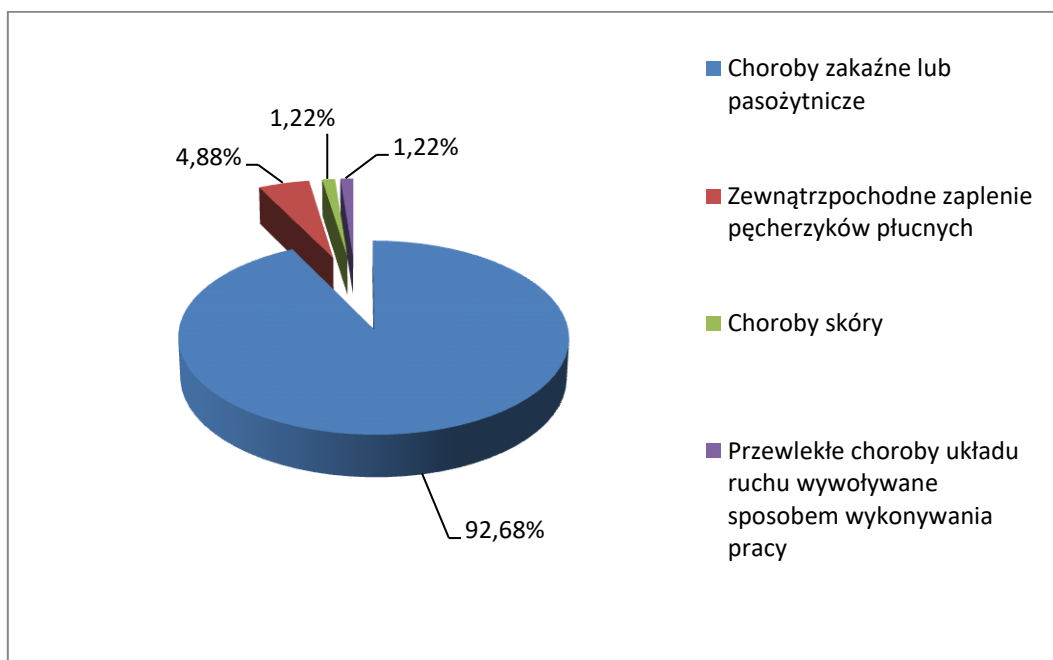
W 2016 roku najwięcej chorób zawodowych stwierdzono na terenie działania następujących stacji sanitarno-epidemiologicznych:

- ✓ PSSE w Białymstoku (15 przypadków),
- ✓ PSSE w Grajewie (12 przypadków),
- ✓ PSSE w Sejnach (9 przypadków),
- ✓ PSSE w Sokółce (9 przypadków).

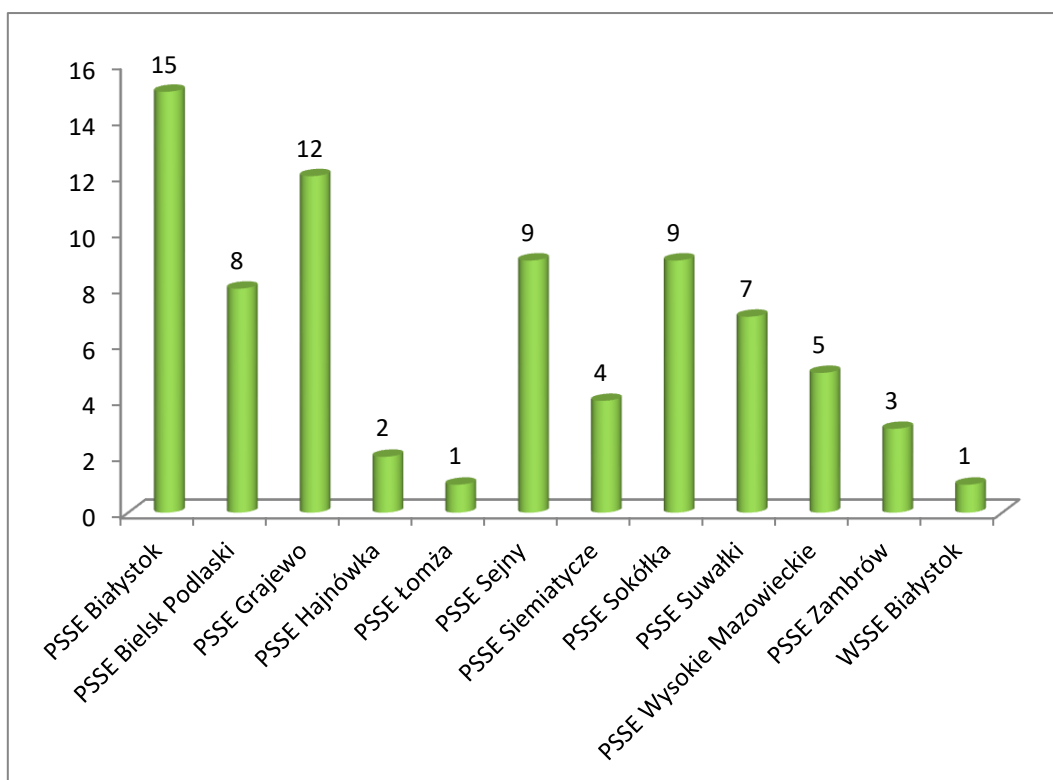
Choroby zawodowe stwierdzone na terenie działania wyżej wymienionych stacji sanitarno-epidemiologicznych stanowią 55% wszystkich chorób zawodowych stwierdzonych w województwie podlaskim w 2016 roku.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Struktura występowania chorób zawodowych na terenie województwa podlaskiego w 2016r.

Liczba stwierdzonych chorób zawodowych w poszczególnych stacjach sanitarno-epidemiologicznych województwa podlaskiego w 2016r.

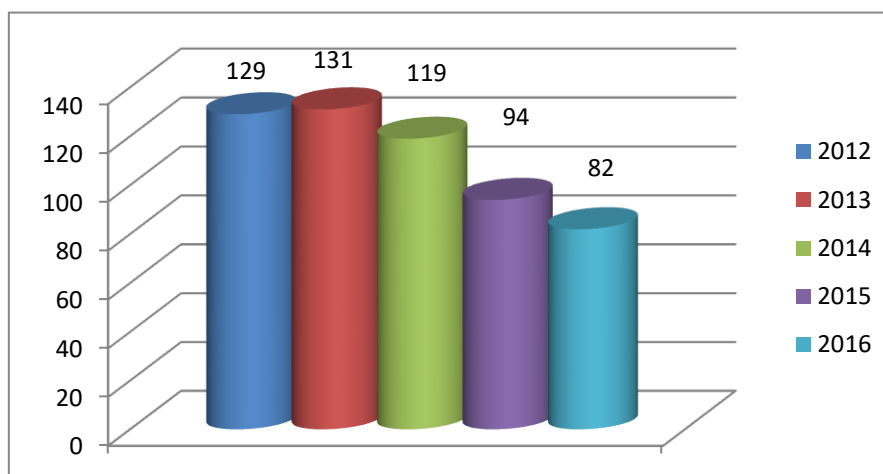

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Częstotliwość występowania chorób zawodowych w latach 2012-2016 na terenie województwa podlaskiego

Poz. wykazu	Nazwa choroby zawodowej	Liczba stwierdzonych przypadków w roku				
		2012	2013	2014	2015	2016
6	astma oskrzelowa	2	3	1	1	-
7	zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych	2	6	9	5	4
12	alergiczny nieżyt nosa	2	2	1	1	-
15	przewlekłe choroby narządu głosu	1	2	1	2	-
17	nowotwory złośliwe	-	-	-	1	-
18	choroby skóry	1	1	2	1	1
19	przewlekłe choroby narządu ruchu	1	-	2	1	1
20	przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego	2	2	1	3	-
21	obustronny ubytek słuchu spowodowany hałasem	4	1	-	1	-
22	zespół wibracyjny	1	-	-	-	-
25	choroby układu wzrokowego wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi lub biologicznymi	1	1	1	1	-
26	choroby zakaźne lub pasożytnicze	112	113	101	77	76

Liczba stwierdzonych chorób zawodowych na terenie województwa podlaskiego w latach 2012-2016

Nadzór nad środkami zastępczymi

Minimalizacja zagrożeń zdrowia publicznego stwarzanych przez środki zastępcze lub nowe substancje psychoaktywne jest głównym celem organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego.

Środki zastępcze to produkty zawierające co najmniej jedną nową substancję psychoaktywną lub inną o podobnym działaniu na ośrodkowy układ nerwowy, które mogą być użyte zamiast lub w takim samym celu jak środek odurzający lub substancja psychotropowa.

W Polsce obowiązuje zakaz wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych na podstawie art. 44b ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2016r. poz. 224 z późn. zm.).

W zakresie egzekwowania zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2016 roku przeprowadziły 8 kontroli, wydały 64 decyzje administracyjne. Ponadto zabezpieczono 587 opakowań produktów, co do których

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

istniało prawdopodobieństwo, że są środkami zastępczymi. Do badań pobrano 20 próbek środków zastępczych, w których zidentyfikowano nowe substancje psychoaktywne takie jak:

- ✓ 3-CMC,
- ✓ 4-CMC,
- ✓ 4-metylo-N,N-dimetylokatynon,
- ✓ MDMA – Chminaca.

Postępowania administracyjno-egzekucyjne w zakresie egzekwowania zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2016 r.

Liczba przeprowadzonych kontroli	Liczba wydanych decyzji	Liczba postanowień	Liczba zabezpieczonych opakowań	Liczba pobranych próbek do badań	Kwota nałożonych kar
8	67	28	587	20	745 000

W ramach współpracy do organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego wpłynęły łącznie 33 sprawy z policji, prokuratury oraz służby celnej w celu prowadzenia dalszych postępowań administracyjnych w zakresie zakazu wprowadzania do obrotu środków zastępczych. Liczbę przekazanych spraw w poszczególnych powiatach przedstawia poniższa tabela.

Sprawy przekazane do PIS województwa podlaskiego w 2016r. od innych służb

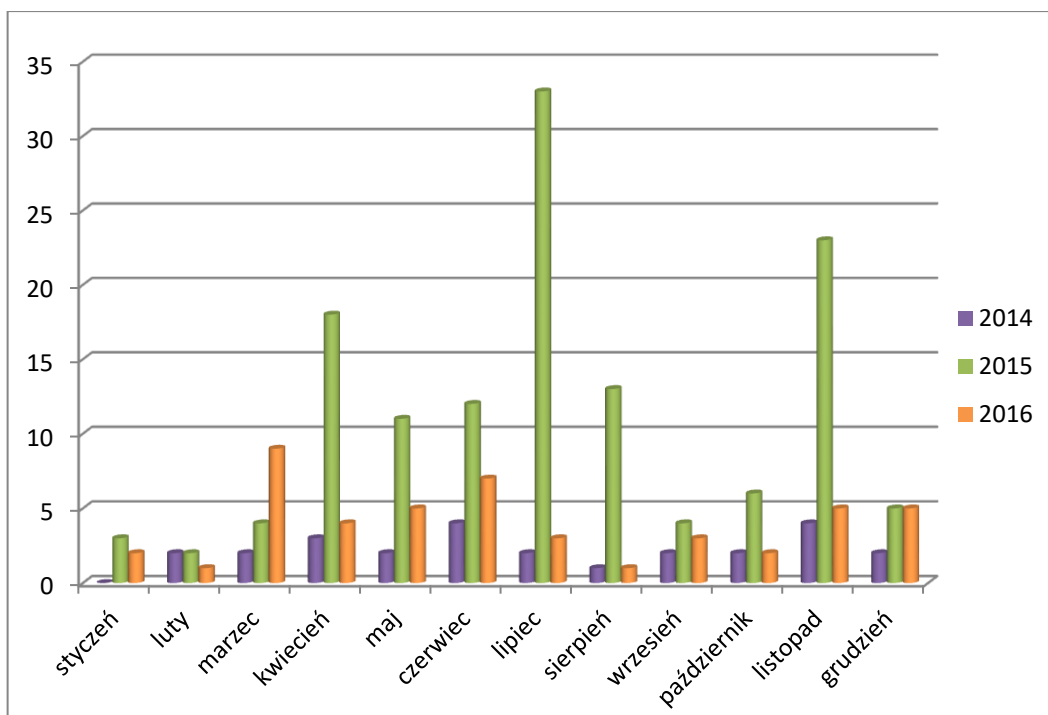
PSSE województwa podlaskiego	Ilość przekazanych spraw w 2016r.
Augustów	1
Białystok	27
Hajnówka	1
Łomża	2
Suwałki	2
Razem	33

Zgodnie z ustalonym trybem Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku przekazywał informacje o podejrzeniach zatrucia środkiem zastępczym do Głównego Inspektora Sanitarnego w Warszawie, Komendanta Wojewódzkiego Policji w Białymstoku, Prokuratora Okręgowego w Białymstoku, Wydziału Zarządzania Kryzysowego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku oraz Konsultanta Krajowego w Dziedzinie Toksykologii Klinicznej.

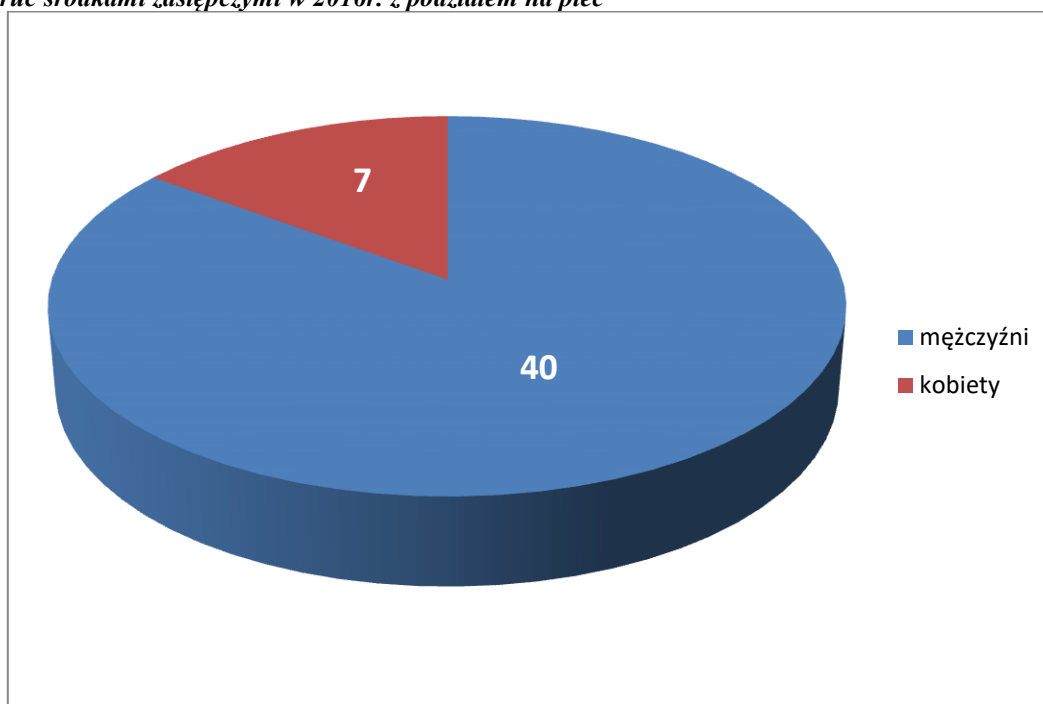
W roku 2016 w województwie podlaskim odnotowano 47 przypadków podejrzeń zatrucić środkami zastępczymi. W porównaniu do roku 2015 nastąpił spadek liczby zatrucić.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

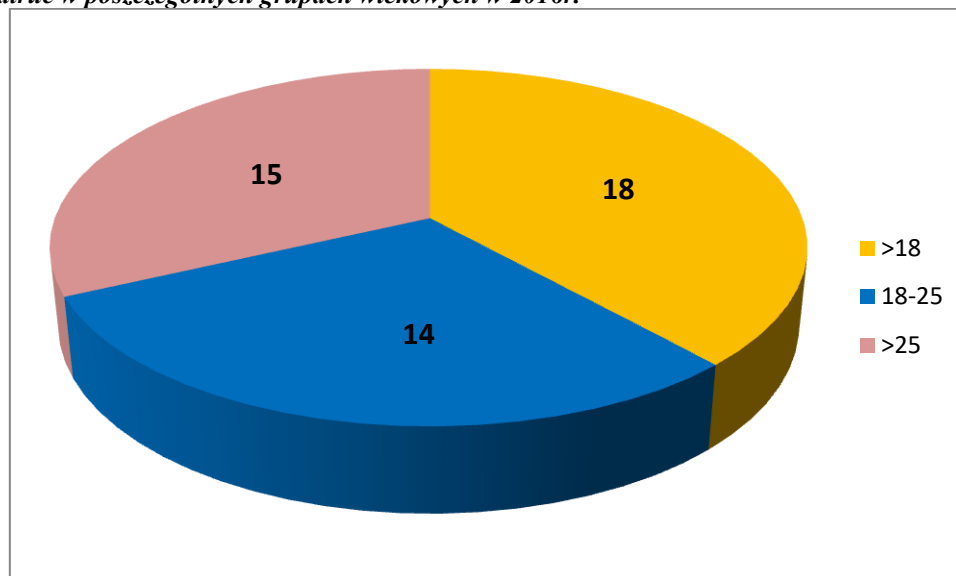
Liczba przypadków podejrzeń zatruc środkami zastępczymi w poszczególnych miesiącach w latach 2014- 2016

Podejrzenia zatruc środkami zastępczymi w 2016r. z podziałem na płeć

Liczba podejrzeń zatruc w poszczególnych grupach wiekowych w 2016r.

W związku z ogromnym niebezpieczeństwem dla zdrowia i życia jakie niosą ze sobą zatrucia środkami zastępczymi pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej przeprowadzili działania profilaktyczne mające na celu ograniczenie używania substancji psychoaktywnych.

W ramach realizowanego przez Służbę Więzienną programu przeciwdziałania przedostawaniu się substancji psychoaktywnych i ich obrotowi na terenie zakładów karnych pracownicy Oddziału Higieny Pracy Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku przeprowadzili w Areszcie Śledczym w Białymstoku, Zakładzie Karnym w Przytułach Starych oraz w Strzeżonym Ośrodku dla Cudzoziemców Podlaskiego Oddziału Straży Granicznej w Białymstoku szkolenia pt. „Dopalacze – czym są i jak działają” skierowane do funkcjonariuszy jednostek penitencjarnych pracujących ze skazanymi i cudzoziemcami. Przeszkolono 147 osób. Ponadto zorganizowali 8 edycji szkoleń dla pracowników Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych, Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapii, zakładów poprawczych oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych w zakresie „Dopalacze- czym są i jak działają”, w których uczestniczyło łącznie 167 pracowników z 27 placówek.

W dniu 8 listopada 2016 roku w Centrum Konferencyjnym Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku odbyła się konferencja naukowo - szkoleniowa zorganizowana przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Białymstoku i Główny Inspektorat Sanitarny w Warszawie pt. „Dopalacze dlaczego są tak niebezpieczne”.

Celem konferencji było przedstawienie zagrożeń zdrowia publicznego stwarzanego przez nowe narkotyki. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele podmiotów leczniczych, samorządów terytorialnych, środowisk naukowych, władz oświatowych oraz służb inspekcji zaangażowanych w zwalczanie zjawiska nowych narkotyków – 188 osób.

Ponadto pracownicy Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku we wrześniu 2016 roku przeprowadzili na terenie województwa podlaskiego badania ankietowe w zakresie używania substancji psychoaktywnych dla uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Badaniem zostało objętych 336 uczniów z 10 szkół.

Ponadto prowadzono monitoring stron internetowych i doniesień medialnych pod kątem sprzedaży środków zastępczych na terenie województwa. Pod numerem 800-060-800 przez całą dobę funkcjonuje

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

bezpłatna infolinia obsługiwana przez pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej gdzie można uzyskać informacje o negatywnych skutkach zażywania dopalaczy oraz o możliwościach leczenia.

Podsumowanie:

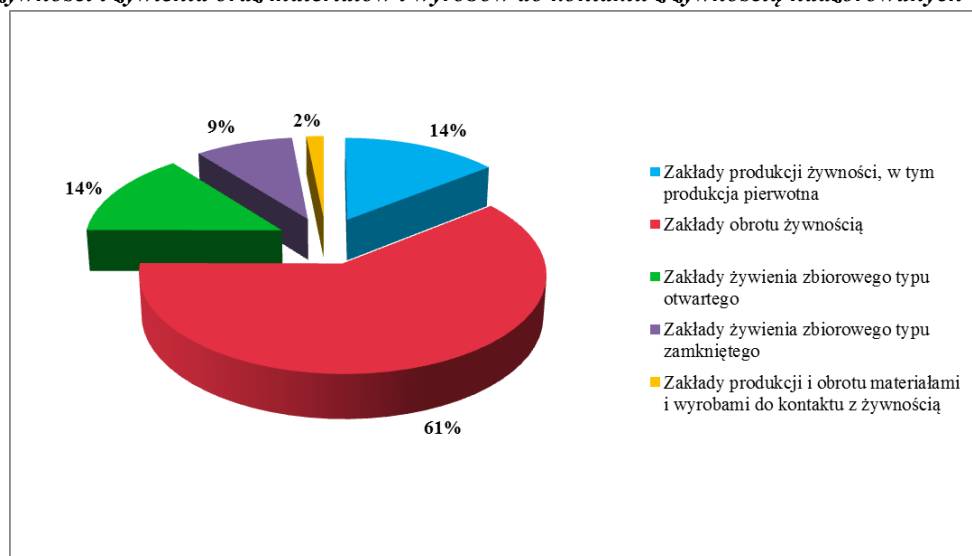
- ✓ Prowadzony nadzór nad warunkami środowiska pracy przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz działania edukacyjne wpływają na wzrost świadomości pracodawców, a tym samym przyczyniają się do zmniejszenia liczby chorób zawodowych w województwie.
- ✓ Nadal niezbędna jest kontynuacja działań profilaktyczno - edukacyjnych w zakresie zagrożeń wynikających z używania środków zastępczych oraz współpraca z policją, izbą celną w zakresie egzekwowania zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych.

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOŚCI, ŻYWIENIA, MATERIAŁÓW I WYROBÓW PRZEZNACZONYCH DO KONTAKTU Z ŻYWNOŚCIĄ ORAZ PRODUKTÓW KOSMETYCZNYCH

Urzędowa kontrola zakładów żywności, żywienia oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością

Pion bezpieczeństwa żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie podlaskim w roku 2016 obejmował nadzorem łącznie 12782 zakłady, w tym 12578 obiektów żywności i żywienia oraz 204 zakłady produkcji i obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

Rodzaje obiektów żywności i żywienia oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością nadzorowanych w roku 2016r.

W roku 2016 skontrolowano 6234 zakłady, co stanowi 48,77% ujętych w ewidencji. W nadzorowanych obiektach przeprowadzono łącznie 8490 kontroli i rekontroli, w tym 966 kontroli interwencyjnych. Spośród nadzorowanych zakładów 11234 wdrożyło zasady GHP/GMP, natomiast 3010 posiada wdrożony system HACCP.

W wyniku urzędowej kontroli zakładów żywności i żywienia oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością wydano 1435 decyzji nakazujących zapewnienie zgodności z obowiązującymi wymaganiami prawa, 21 nakazujących unieruchomienie lub przerwanie działalności całego lub części zakładu oraz 63 zakazujące wprowadzania do obrotu produktu spożywczego niespełniającego wymagań prawa.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Łącznie pion bezpieczeństwa żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego wydał 3856 decyzji administracyjnych merytorycznych i 1798 decyzji płatniczych.

Za stwierdzone naruszenia wymagań higieniczno-sanitarnych nałożono 467 mandatów karnych na łączną kwotę 91500 zł oraz skierowano 7 wniosków o ukaranie osób winnych stwierdzonych zanieczeń, w tym 2 do sądu rejonowego oraz 5 wniosków o nałożenie kar pieniężnych przez Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku.

Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku w roku 2016, działając jako organ I instancji na mocy art. 104 ustawy z dnia 25.08.2006r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz.U. z 2015r, poz. 594 ze zm.) wydał 6 decyzji administracyjnych nakładających na przedsiębiorców kary pieniężne, na podstawie wniosków złożonych przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych województwa podlaskiego. Łączna kwota nałożonych 6 kar pieniężnych wyniosła 7600 zł. Kary pieniężne wymierzono:

- ✓ w 5 przypadkach z tytułu nieprzestrzegania wymagań w zakresie znakowania środków spożywczych (suplementów diety), w tym w zakresie prezentacji, reklamy i promocji,
- ✓ w 1 przypadku za rozpoczęcie działalności w zakresie produkcji oraz wprowadzania do obrotu żywności bez złożenia wniosku o zatwierdzenie zakładu i wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, a tym samym bez uzyskania wymaganej prawem decyzji właściwego państwowego powiatowego inspektora sanitarnego w sprawie zatwierdzenia zakładu.

Wyniki z kontroli obiektów żywności i żywienia w województwie podlaskim w 2016 roku wskazują, iż stan sanitarny nadzorowanych obiektów jest zadowalający. Ryzyko zagrożenia bezpieczeństwa żywności na poziomie wysokim lub średnim odnotowano w niewielkim odsetku obiektów objętych nadzorem PIS (0,45%). Były to głównie zakłady obrotu żywnością i zakłady żywienia zbiorowego otwartego.

Do najczęściej odnotowywanych nieprawidłowości w zakładach sektora spożywczego skontrolowanych w 2016 roku należały:

- ✓ wprowadzanie do obrotu niewłaściwie oznakowanych lub nieoznakowanych środków spożywczych,
- ✓ nieprawidłowe warunki przechowywania środków spożywczych, brak segregacji półproduktów, surowców, wyrobów gotowych w urządzeniach chłodniczych,
- ✓ niewłaściwe warunki ekspozycji i sprzedaży środków spożywczych m.in. z narażeniem na zanieczyszczenie ze strony klienta,
- ✓ nieprawidłowo prowadzona kontrola wewnętrzna, niezgodna z wdrożonymi w zakładzie zasadami GHP/GMP i HACCP,
- ✓ wprowadzanie do obrotu środków spożywczych niewłaściwej jakości zdrowotnej, w tym po upływie terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości,
- ✓ niewłaściwy stan sanitarno – techniczny pomieszczeń, urządzeń, sprzętu, wyposażenia, brak czystości i porządku w pomieszczeniach produkcyjnych i magazynowych zakładu.

Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego, poza kontrolami kompleksowymi w zakładach, przeprowadzała kontrole tematyczne mające na celu szczegółową ocenę danego zagadnienia, m.in. w zakresie:

- ✓ wdrożenia i funkcjonowania w zakładach systemów kontroli wewnętrznej opartej o zasady GHP, GMP oraz zasady systemu HACCP, z uwzględnieniem elastycznego podejścia przewidzianego dla niektórych przedsiębiorstw sektora spożywczego,

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

- ✓ stosowania w produkcji i przetwórstwie żywności dozwolonych substancji dodatkowych, substancji pomagających w przetwarzaniu, aromatów i rozpuszczalników ekstrakcyjnych,
- ✓ znakowania środków spożywczych wytwarzanych i wprowadzanych do obrotu w zakładach funkcjonujących na terenie województwa,
- ✓ znakowania wyrobów gotowych informacjami nt. miejsca i źródła pochodzenia składników oraz dokumentacji towarzyszącej ww. środkom spożywczym pod kątem zgodności z obowiązującymi przepisami prawa dla nowej żywności i nowych składników żywności – rozporządzenie (WE) nr 258/97 oraz żywności i składników żywności genetycznie zmodyfikowanych – rozporządzenie (WE) nr 1829/2003 i 1830/2003,
- ✓ prawidłowości zamieszczania oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych dotyczących żywności zarówno w odniesieniu do żywności ogólnego spożycia, jak też asortymentów, dla których zamieszczanie oświadczeń jest obligatoryjne,
- ✓ wprowadzania do obrotu suplementów diety, w tym sprzedawanych na „odległość” przez internet,
- ✓ planowania i organizacji żywienia w zakładach żywienia zbiorowego, ze szczególnym uwzględnieniem jednostek systemu oświaty realizujących żywienie dzieci i młodzieży, dla których wprowadzono nowe wymagania w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26.07.2016r. (Dz.U. 2016r., poz. 1154),
- ✓ warunków produkcji i wprowadzania do obrotu materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- ✓ działalności podmiotów w ramach produkcji pierwotnej i dostaw bezpośrednich żywności pochodzenia roślinnego.

Urzędowa kontrola produktów kosmetycznych

W 2016 roku pion bezpieczeństwa żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej prowadził również nadzór nad produkcją i obrotem produktami kosmetycznymi. Spośród 135 obiektów objętych nadzorem, skontrolowano 62, w tym 2 zakłady produkcji kosmetyków oraz 60 obiektów obrotu produktami kosmetycznymi (hurtownie, sklepy specjalistyczne, inne). Łącznie przeprowadzono 68 kontroli i rekontroli. W 2 przypadkach stwierdzono nieprawidłowości, które były podstawą wydania 2 decyzji administracyjnych. Nałożono 1 mandat karny na kwotę 100 zł.

Urzędowa ocena jakości zdrowotnej zbadanych środków spożywczych, materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych

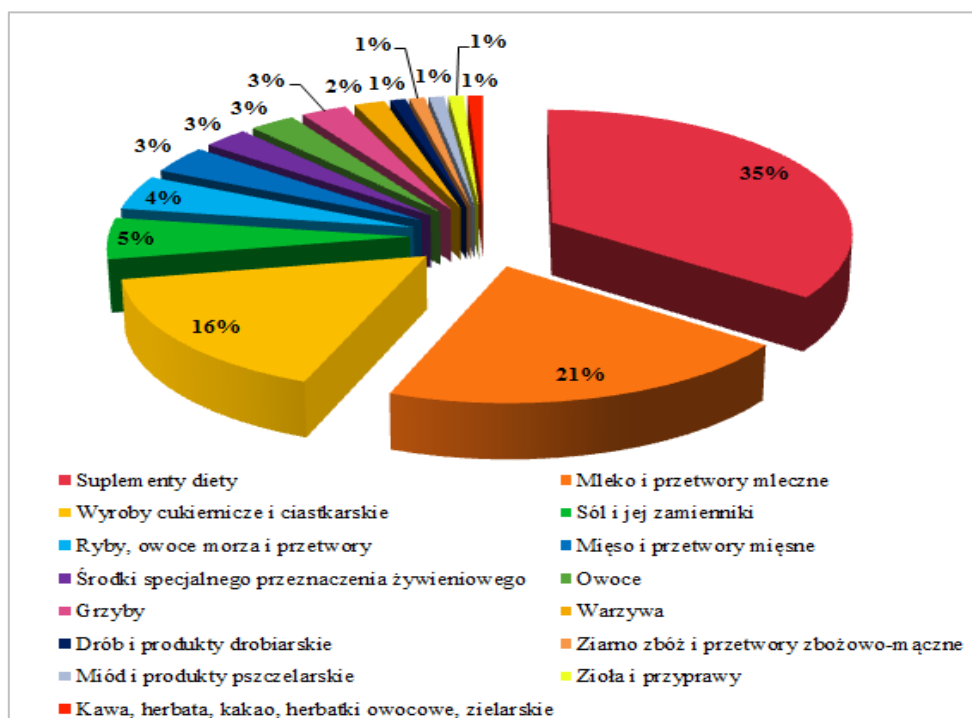
W roku 2016 w województwie podlaskim w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu zanieczyszczeń do badań laboratoryjnych pobrano łącznie 2904 próbki, w tym: 2828 w zakładach żywności, żywienia oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, 28 w zakładach produkcji i obrotu produktami kosmetycznymi oraz 48 w ramach granicznej kontroli sanitarnej.

Uszczegóławiając powyższe do badań pobrano: 2585 próbek żywności, 42 próbki materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, 247 próbek sanitarnych oraz 30 próbek produktów kosmetycznych.

Z ogólnej liczby pobranych próbek zakwestionowano 164. Kwestionowany rodzaj próbek to odpowiednio: 111 próbek żywności, 52 próbki sanitarne oraz 1 próbka wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Środki spożywcze kwestionowane w 2016r.

W kierunku obecności zanieczyszczeń mikrobiologicznych oceniono 1482 próbki, w tym 1412 krajowych środków spożywczych, 20 z UE i 50 z importu. Zdyskwalifikowano 42 próbki krajowe, co stanowi 2,88% ogółu zbadanych. Przyczyną dyskwalifikacji były m.in. obecność bakterii *Escherichia coli* oraz pałeczek *Salmonella* w 25g produktu, zawyżona liczba *Enterobacteriaceae* w 1g produktu, obecność *Campylobacter coli* w drobiu.

W kierunku parametrów chemicznych (takich jak: zawartość metali szkodliwych dla zdrowia, pozostałość pestycydów, zawartość mykotoksyn, zanieczyszczenia azotanami, zawartość substancji dodatkowych dozwolonych wraz z parametrami ich czystości, obecność materiału zmodyfikowanego genetycznie, zawartość jodu w soli, obecność skażeń promieniotwórcze, przekroczenia wartości dopuszczalnych WWA), z zakładów nadzorowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną województwa podlaskiego pobrano i zbadano łącznie 1065 próbek. Zakwestionowano 4 próbki (0,49% ogółu zbadanych):

- ✓ 1 z powodu przekroczenia wartości najwyższego dopuszczalnego poziomu wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych (WWA),
- ✓ 1 z uwagi na przekroczenie najwyższej dopuszczalnej pozostałości (NDP) pestycydów,
- ✓ 2 z powodu przekroczenia dopuszczalnego poziomu jodanu potasu w soli.

W kierunku znakowania oceniono 1355 próbek. Niewłaściwe znakowanie stwierdzono w 58 próbkach (40 krajowych środków spożywczych, 11 z UE i 7 z importu), co stanowi 4,28 % wszystkich zbadanych próbek w kierunku znakowania.

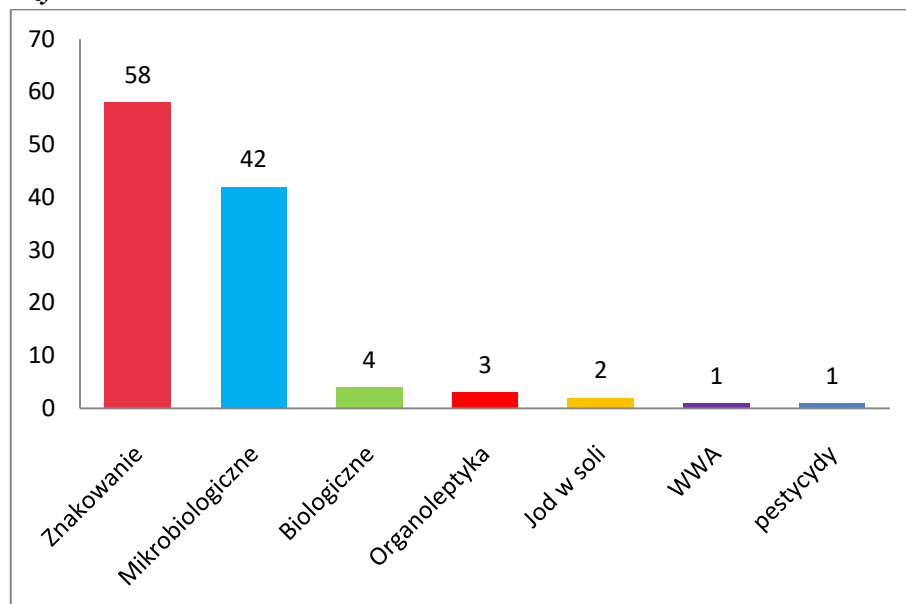
Organoleptycznie oceniono 1577 próbek (1433 krajowych, 46 z UE i 98 z importu), z czego zdyskwalifikowano 3 próbki (2 krajowe i 1 z UE), co stanowi 0,19 %.

Badania w kierunku obecności zanieczyszczeń biologicznych przeprowadzono ogółem w 193 próbkach (130 krajowych, 16 z UE i 47 z importu). Negatywnie oceniono 4 próbki krajowe, tj. 2,07% wszystkich zbadanych próbek w tym kierunku.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Przyczyny kwestionowania żywności w 2016r.

W 2016 roku w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększył się odsetek próbek kwestionowanych w kierunku zanieczyszczeń biologicznych, w tym mikrobiologicznych. Zmniejszyła się natomiast ilość próbek zdyskwalifikowanych z powodu niewłaściwych parametrów chemicznych, złej organoleptyki oraz nieprawidłowego znakowania.

W roku 2016 Państwowa Inspekcja Sanitarna prowadziła również ocenę laboratoryjną jakości produktów kosmetycznych oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością produkowanych i wprowadzanych do obrotu na terenie województwa podlaskiego.

Łącznie do badań pobrano 42 próbki materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, w tym 25 z wytwórni i miejsc obrotu materiałami i wyrobami oraz 17 z zakładów obrotu żywnością. Spośród 42 zbadanych próbek, 12 próbek stanowiły materiały opakowaniowe i opakowania do żywności (10 krajowych i 2 z importu), a 30 (12 krajowych, 17 z importu, 1 z UE) pozostałe wyroby do kontaktu z żywnością (wyroby z melaminy, wyroby ceramiczne i szklane, przybory kuchenne wykonane z poliamidu). W wyniku przeprowadzonych badań zakwestionowano 1 próbę wyrobu do kontaktu z żywnością z powodu niewłaściwego znakowania.

W roku 2016 zbadano 30 próbek produktów kosmetycznych (22 krajowych i 8 z UE). Próbki pobrano z: zakładów obrotu kosmetykami (28 próbek) oraz innych zakładów obrotu (2 próbki). Zbadany asortyment stanowiły m.in. kremy, szampony, pasty do zębów dla dzieci, farby do włosów. Spośród 30 ocenionych próbek, wszystkie zbadano w kierunku zawartości substancji dodatkowych dozwolonych, zaś 17 w kierunku obecności zanieczyszczeń mikrobiologicznych. Ponadto we wszystkich próbkach produktów kosmetycznych oceniono znakowanie opakowań jednostkowych. Oceniony asortyment nie był kwestionowany.

System RASFF.

W 2016 roku pion bezpieczeństwa żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego podejmował działania w ramach Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Paszach (RASFF). Celem postępowań było

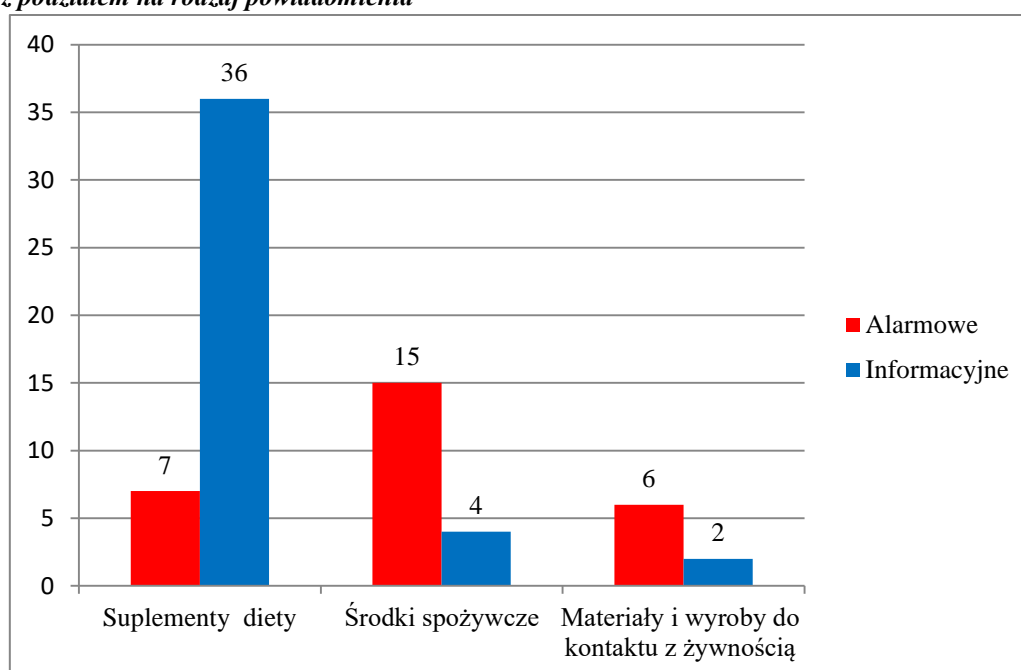
Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

wyeliminowanie z rynku niebezpiecznej żywności oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością zagrażających zdrowiu ludzi.

Wojewódzki Punkt Kontaktowy systemu RASFF w Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku w roku 2016 otrzymał łącznie 71 powiadomień, w tym 28 alarmowych, 42 informacyjne oraz 1 typu NEWS. Większość zgłoszeń (54) pochodziła z krajowej sieci RASFF, pozostałe były przesyłane przez punkty kontaktowe innych krajów członkowskich Unii Europejskiej.

Informacje wraz z dokumentacją przesyłane były bezpośrednio z Krajowego Punktu Kontaktowego (KPK) w Głównym Inspektoracie Sanitarnym w Warszawie oraz za pośrednictwem innych Państwowych Wojewódzkich Inspektorów Sanitarnych. W każdym przypadku powiadomienia przesyłano do właściwego Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego celem podjęcia działań wyjaśniających i zaradczych zmierzających do wycofania produktów niebezpiecznych z obrotu handlowego.

Rodzaje produktów przekazanych w systemie RASFF w 2016r. do Wojewódzkiego Punktu Kontaktowego w WSSE w Białymstoku, z podziałem na rodzaj powiadomienia

W następstwie otrzymanych powiadomień pracownicy Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych województwa podlaskiego przeprowadzili ogółem 513 kontroli interwencyjnych w podlaskich zakładach produkcji i obrotu żywnością oraz materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością. Informacje z wyników przeprowadzonych działań kontrolno - wyjaśniających przekazywano do Krajowego Punktu Kontaktowego i właściwych Państwowych Wojewódzkich Inspektorów Sanitarnych. W 2016 roku Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku przesłał do Krajowego Punktu Kontaktowego oraz innych Państwowych Wojewódzkich Inspektorów Sanitarnych łącznie 78 informacji zbiorczych zawierających rezultaty działań podjętych celem wyeliminowania zagrożeń zgłoszonych w systemie.

Ponadto w roku 2016 Wojewódzki Punkt Kontaktowy systemu RASFF w WSSE w Białymstoku otrzymał z terenowej sieci powiadamiania województwa podlaskiego 4 zgłoszenia o potencjalnie niebezpiecznej żywności, tj. 1 zgłoszenie w trybie alarmowym z PSSE w Białymstoku oraz 3 zgłoszenia

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

---

w trybie informacyjnym otrzymane z PSSE w Siemiatyczach, Grajewie i Sokółce. Zgłoszenia dotyczyły odpowiednio:

- ✓ przekroczenia najwyższych dopuszczalnych ilości benzo(a)pirenu oraz sumy WWA: benz(a)antracenu, chryzenu, benzo(b)fluorantenu, benzo(a)pirenu w suplemencie diety,
- ✓ przekroczenia najwyższej dopuszczalnej pozostałości pestycydów (NDP) – propargit w brzoskwiniach z Grecji,
- ✓ obecności *Campylobacter coli* w mięsie indyczym,
- ✓ zawyżonej zawartości substancji wzbogacającej (jodan potasu) w jodowanej soli spożywczej.

Kontrola graniczna produktów przywożonych z państw trzecich na teren UE lub wywożonych poza jej obszar

Graniczną kontrolę sanitarną realizowano w oparciu o zapisy: rozporządzenia nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29.04.2004r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym, ustawy z dnia 25.08.2006r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia, procedury urzędowej kontroli spełniania wymagań zdrowotnych przez żywność oraz materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością objęte kontrolą graniczną wprowadzonej zarządzeniem Głównego Inspektora Sanitarnego Nr 132/2014 z dnia 09.06.2014r., przy uwzględnieniu szczególnych warunków wwozu dla niektórych produktów z państw trzecich, ustanowionych rozporządzeniami Unii Europejskiej:

- ✓ Nr 669/2009 z dnia 24.07.2009r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie zwiększonego poziomu kontroli urzędowych przywozu niektórych rodzajów pasz i żywności nie pochodzących od zwierząt,
- ✓ Nr 884/2014 z dnia 13.08.2014r. nakładającym specjalne warunki dotyczące przywozu niektórych rodzajów pasz i żywności z niektórych państw trzecich w związku z ryzykiem zanieczyszczenia aflatoksynami,
- ✓ Nr 2015/175 z dnia 05.02.2015r. ustanawiającym, ze względu na ryzyko zanieczyszczenia pentachlorofenolem i dioksynami, szczególne warunki mające zastosowanie do przywozu gumy guar pochodzącej lub wysłanej z Indii,
- ✓ Nr 284/2011 z dnia 22.03.2011r. ustanawiającym specjalne warunki i szczegółowe procedury dotyczące przywozu przyborów kuchennych z tworzyw poliamidowych i melaminowych pochodzących lub wysłanych z Chińskiej Republiki Ludowej i Specjalnego Regionu Administracyjnego Hongkong,
- ✓ Nr 885/2014 z dnia 13.08.2014r. ustanawiającym szczególne warunki mające zastosowanie do przywozu ketmii jadalnej i liści curry z Indii,
- ✓ Decyzji Nr 2011/884/UE z dnia 22.12.2011r. w sprawie środków nadzwyczajnych w odniesieniu do niedozwolonego genetycznie zmodyfikowanego ryżu w produktach z ryżu pochodzących z Chin.

W roku 2016 w punktach granicznej kontroli sanitarnej na drogowych przejściach granicznych w Bobrownikach i Kuźnicy Białostockiej oceniono łącznie 3723 partie produktów z importu, w tym 1546 partii żywności oraz 2177 partii materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach wystawił:

- ✓ 1207 świadectw spełnienia wymagań zdrowotnych (1031 dotyczących żywności oraz 176 dotyczących materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością);

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

- ✓ 13 Dokumentów Wspólnotowego Wejścia CED o zatwierdzeniu i dopuszczeniu przesyłek do swobodnego obrotu;
- ✓ 1 świadectwo niespełnienia wymagań zdrowotnych (owoce suszone z Uzbekistanu ze względu na obecność szkodników);
- ✓ 2 Dokumenty Wspólnotowego Wejścia CED o niezatwierdzeniu przesyłki do dopuszczenia do swobodnego obrotu (morele suszone z Uzbekistanu ze względu na obecność szkodników).

Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach wydał 1 decyzję zakazującą wwozu na teren UE i nakazującą wywóz przesyłki (owoce suszone).

Do badań laboratoryjnych pobrano 16 próbek żywności, których nie kwestionowano.

Oceniany asortyment towarów z państw trzecich w punktach granicznej kontroli sanitarnej na drogowych przejściach granicznych to między innymi: przetwory zbożowo-mączne (kasze, ryż, makarony, produkty i wyroby przemysłu piekarskiego), wyroby czekoladowe (cukierki, czekolady, praliny, batony), ziarna roślin oleistych (nasiona słonecznika, gorczycy, krokosza, dyni, rzepaku), orzechy (ziemne i laskowe), owoce (świeże: żurawina, winogrona, mrożone: jagoda czarna, żurawina, borówka brusznica), warzywa (świeże: koper, natka pietruszki, suszone, strączkowe: ciecierzycza, fasola, groch, soczewica), grzyby, dodatki do żywności (wodorowęglan sodu), materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością (sztuczne osłonki do kiełbas, wyroby ceramiczne, wyroby z tworzyw sztucznych). Produkty z importu pochodziły z Armenii, Azerbejdżanu, Białorusi, Filipin, Gruzji, Kazachstanu, Rosji, Uzbekistanu, Wietnamu.

W 2016 roku nadzór w ramach granicznych kontroli sanitarnych realizowali również Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego dokonując oceny importowanych i eksportowanych partii towarów w wyniku otrzymanych wniosków od importerów/eksporterów o dokonanie granicznej kontroli sanitarnej.

Łącznie pracownicy Powiatowych Stacji Sanitarno – Epidemiologicznych ocenili 328 partii towarów (320 partii żywności oraz 8 partii materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością) w ramach granicznych kontroli sanitarnych, w tym:

- ✓ 154 partie z importu z państw trzecich (146 żywność oraz 8 materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością),
- ✓ 173 partie w ramach eksportu (żywność),
- ✓ 1 partię w ramach zwrotu z Rosji (żywność).

W wyniku granicznych kontroli sanitarnych Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni wystawili łącznie 282 świadectwa spełnienia wymagań zdrowotnych ocenionym towarom (274 dla żywności, w tym 127 w ramach eksportu oraz 8 dla importowanych materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością).

Nie wystawiano świadectw niespełnienia wymagań zdrowotnych.

W ramach oceny jakości zdrowotnej żywności pobrano do badań laboratoryjnych łącznie 32 próbki środków spożywczych. W wyniku przeprowadzonych badań laboratoryjnych próbek nie kwestionowano.

Oceniany asortyment towarów z importu w miejscach docelowego przeznaczenia towaru i składach celnych to między innymi: ziarna (pszenicy durum i słonecznika), orzechy (migdały), owoce (świeże, mrożone, suszone i przetwory: borówka czerwona, żurawina, jabłka, śliwki, kompoty, sosy, koncentraty soków owocowych, pasta rodzynkowa i daktylowa), warzywa (mrożone i suszone: szparagi, cebula, papryka, marchew, szczypior, chrzan, czosnek, soczewica, cieciora), przyprawy (nasiona gorczycy, imbir, przyprawy złożone), grzyby (świeże, mrożone, suszone, w solance: borowiki, kurki, rydze, maślaki, podgrzybki, shiitake, koźlarz babka), kawa rozpuszczalna, wyroby czekoladowe, dodatki do żywności

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

(glutaminian sodu, izolat białka sojowego), materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością (kraniki do filtrów do wody).

Produkty z importu pochodziły z Azerbejdżanu, Białorusi, Chin, Iranu, Izraela, Kanady, Kazachstanu, Mołdawii, Rosji, Serbii, Szwajcarii, Tajwanu, Turcji.

Na wniosek przedsiębiorców (producentów krajowych) oceniono 173 partie środków spożywczych eksportowanych do państw trzecich (piwo, skrobia ziemniaczana, sosy, celuloza sproszkowana, produkty ekologiczne asortyment różny).

Ocena sposobu oraz jakości żywienia w zakładach żywienia zbiorowego typu zamkniętego

Badaniami sposobu i jakości żywienia w 2016 roku objęto 583 zakłady żywienia zbiorowego zamkniętego, co stanowi 50,61% ogółu tego typu zakładów ujętych w ewidencji. Do oceny teoretycznej sposobu żywienia pobrano ogółem 44 próbki (10 dniowe zużycie produktów), z czego 37 nie spełniało zaleceń (84,09%).

Przyczyną kwestionowania próbek zbadanych teoretycznie była niezgodna z zaleceniami zawartość witaminy C, zawartość wapnia oraz żelaza przypadająca na jeden dzień ocenianej dekady. Ze względu na nieprawidłową wartość energetyczną oraz niewłaściwy procent udziału energii z białka i tłuszczu negatywnie oceniono 59,09% próbek.

W 2016 roku laboratoryjnie oceniono 82 próbki posiłków, zwracając szczególną uwagę na wartość energetyczną, procentowy udział energii z białka oraz z tłuszczu, zawartość wapnia i żelaza. Negatywnie oceniono 51 próbek posiłków, co stanowi 62,20% zbadanych. Najczęstszą przyczyną kwestionowania była nieprawidłowa wartość energetyczna ocenianych posiłków. Z tej przyczyny wniesiono zastrzeżenia do 47 próbek, co stanowi 92,16 % wszystkich kwestionowanych.

W 2016 roku oceniono 606 jadłospisów, kwestionowano 57, tj. 9,41%.

Analizując grupy obiektów, w których oceniano jadłospisy największy odsetek próbek kwestionowanych stwierdzono w blokach żywienia w szpitalach w domach opieki społecznej, w zakładach usług oraz stołówkach zakładów specjalnych i wychowawczych.

Powyższe nie odbiega w znaczący sposób od rezultatów działań dokonywanych w roku 2015. Sposób żywienia w części placówek nadal jest niezadowolający i wymaga poprawy. Powyższe wskazuje na potrzebę podjęcia bardziej skutecznych działań ze strony osób odpowiedzialnych za żywienie m.in. poprzez: zapewnienie odpowiednich kwalifikacji personelu planującego i realizującego żywienie, w tym systematycznych szkoleń specjalistycznych, jak też zwiększenie wydatków finansowych na cele żywieniowe.

W związku z wejściem w życie rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26.07.2016r. (Dz.U. 2016r., poz. 1154), pion bezpieczeństwa żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej prowadził w roku 2016 działania kontrolne i edukacyjne skierowane do jednostek systemu oświaty realizujących żywienie dzieci i młodzieży. Podczas kontroli bloków żywienia sprawdzano, czy zakłady dostosowały realizowane żywienie do wymagań określonych w ww. rozporządzeniu.

Współpraca z innymi jednostkami kontrolnymi

Na przestrzeni 2016 roku pion bezpieczeństwa żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego prowadził współpracę z innymi jednostkami kontrolnymi, głównie z Inspekcją Weterynaryjną, Inspekcją Farmaceutyczną, Inspekcją Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcją Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Inspekcją Handlową, Inspekcją Ochrony Środowiska oraz

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Służbą Celną, zgodnie z zapisami zawartych porozumień o współpracy oraz treścią planów działania przekazanych przez Głównego Inspektora Sanitarnego w Warszawie.

Pozytywnie oceniono wyniki prowadzonej współpracy, realizowanej między innymi poprzez:

- ✓ organizację wspólnych szkoleń dla przedstawicieli służb kontrolnych (zorganizowano 1 szkolenie z Inspekcją Weterynaryjną i 1 szkolenie z przedstawicielami IHARS, PIORIN i IOŚ),
- ✓ wzajemne przekazywanie informacji i materiałów dotyczących naruszeń obowiązujących przepisów prawa ujawnionych w wyniku kontroli, na szczeblu wojewódzkim i powiatowym,
- ✓ wzajemne informowanie się o wynikach badań laboratoryjnych wskazujących na niewłaściwą jakość składników żywności,
- ✓ ukierunkowanie oraz wytypowanie podmiotów prowadzących produkcję pierwotną do wspólnych kontroli realizowanych przez służby PIS, PIORiN, WIOŚ, IHARS na szczeblu powiatowym, na podstawie planu działania opracowanego przez Główny Inspektorat Sanitarny,
- ✓ udzielanie wzajemnej pomocy merytorycznej w ramach sprawowanego nadzoru,
- ✓ przekazywanie informacji w sprawie eksportu świeżych warzyw i owoców do Federacji Rosyjskiej,
- ✓ przesyłanie do Inspekcji Handlowej aktualizowanych wykazów obiektów wprowadzających żywność do obrotu, programów szkoleń organizowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną oraz informacji nt. próbek żywności pobranych z zakładów zlokalizowanych na terenie województwa.

Podsumowanie:

- ✓ Podejmowane i realizowane przez Państwową Inspekcją Sanitarną województwa podlaskiego działania kontrolne i edukacyjne miały istotny wpływ na zapewnienie przez przedsiębiorców bezpieczeństwa żywności produkowanej i wprowadzanej do obrotu na terenie województwa podlaskiego.
- ✓ Systematycznie rośnie liczba zakładów żywności i żywienia z poprawnie wdrożoną i realizowaną kontrolą wewnętrzną opartą na zasadach GHP/GMP i HACCP, co niewątpliwie świadczy o wzrastającej świadomości i odpowiedzialności przedsiębiorców za jakość wytwarzanej i sprzedawanej żywności oraz jakość realizowanego żywienia.
- ✓ Ocena laboratoryjna środków spożywczych w roku 2016 wskazuje, że odsetek kwestionowanych próbek żywności pobranych z terenu województwa podlaskiego jest niewielki, stanowi 4,29% ogółu pobranych. Główną przyczyną kwestionowania środków spożywczych w roku 2016 było nieprawidłowe znakowanie oraz niewłaściwa jakość mikrobiologiczna.

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY KOMUNALNEJ

Wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz indywidualne urządzenia wodociągowe

Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego w 2016 roku prowadziła nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi poprzez monitoringowe badania próbek wody oraz egzekwowanie od producentów wody właściwej jej jakości na podstawie: ustawy z dnia 14 marca 1985r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2015r. poz. 1412 z późn. zm.), ustawy z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz.U. z 2015r., poz. 139 z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015r., poz. 1989). Według wyżej wymienionych przepisów jednostkami odpowiedzialnymi za jakość wody produkowanej i podawanej do sieci wodociągowej są producenci wody, czyli przedsiębiorstwa wodociągowe, podmioty wykorzystujące wodę

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

pochodzącą z indywidualnych ujęć jako część działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej i władze samorządowe.

W 2016 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego objęła nadzorem 302 wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz 53 inne podmioty wykorzystujące wodę pochodzącą z indywidualnych ujęć jako część działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej zaopatrujących w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi m. in. szpitale, domy pomocy społecznej, ośrodki wypoczynkowe. Badania wody prowadzone były w ramach monitoringu kontrolnego i przeglądowego przez zarządców/właścicieli urządzeń wodociągowych oraz Państwową Inspekcję Sanitarną.

Celem monitoringu:

- ✓ kontrolnego, było regularne dostarczanie informacji o organoleptycznej, fizykochemicznej i mikrobiologicznej jakości wody dostarczanej do spożycia przez ludzi, a także informacji o efektywności uzdatniania wody do spożycia i stwierdzeniu, czy badana woda odpowiadała normatywom,
- ✓ przeglądowego, było rozszerzenie (uzupełnienie) monitoringu kontrolnego oraz dostarczenie informacji niezbędnych do określenia, czy wartości parametrów ustanowione w obowiązujących przepisach były spełnione.

Częstotliwość pobierania próbek wody do badań zależy od objętości dostarczanej lub produkowanej wody przez dany wodociąg w strefie zaopatrzenia. W związku z tym wodociągi na terenie województwa podlaskiego podzielono na 4 grupy. Najliczniejszą grupę – 220 wodociągów stanowiących 72,8 % tworzyły wodociągi produkujące ilość wody w przedziale 101-1000 m³/dobę; 21,85% - wodociągi o produkcji ≤ 100 m³/dobę. Tylko 4,97 % wodociągów znajdowało się w grupie produkującej wodę w przedziale 1001-10000 m³/dobę. Najmniejszy procent 0,33 stanowił Wodociąg Białystok o produkcji 39375,94 m³/dobę zaliczany jako jedyny do grupy o produkcji 10001-100000 m³/dobę.

Wodę o kontrolowanej jakości w województwie podlaskim spożywało 1143981 osób tj. 96,23%, z czego 959903 osób tj. 83,91% o niekwestionowanej jej jakości. W 65 niżej wymienionych gminach w 2016 roku wszystkie wodociągi dostarczały mieszkańcom wodę o niekwestionowanej w ciągu roku jakości.

Gminy dostarczające mieszkańcom wodę o niekwestionowanej jakości w 2016r.

Nazwa powiatu	Nazwa gminy
augustowski	gm. m. Augustów, gm. m. Lipsk, gm. Nowinka
białostocki ziemski	gm. Poświętne, gm. Supraśl, gm. Wasilków, gm. Zawady
bielski	gm. Bielsk Podlaski, gm. m. Bielsk Podlaski, gm. Boćki, gm. Rudka, gm. Orla, gm. Wyszki, gm. m. Brańsk
grajewski	gm. m. Rajgród, gm. Rajgród, gm. m. Szczuczyn, gm. Szczuczyn
hajnowski	gm. m. Hajnówka, gm. Hajnówka, gm. Białowieża, gm. Kleszczele, gm. Narew
kolneński	gm. m. Kolno, gm. Stawiski, gm. Grabowo, gm. Turośl
łomżyński grodzki	m. Łomża
łomżyński ziemski	gm. Przytuły, gm. Jedwabne, gm. Miastkowo, gm. Nowogród
moniecki	gm. Knyszyn, gm. Jaświły, gm. Jasionówka
sejneński	gm. Giby, gm. Krasnopol, gm. Puńsk, gm. m. Sejny
siemiatycki	gm. m. Siemiatycze, gm. Drohiczyn, gm. Nurzec Stacja, gm. Perlejewo, gm. Mielnik, gm. Grodzisk, gm. Milejczyce
sokólski	gm. Korycin, gm. Krynki
suwalski grodzki	m. Suwałki
suwalski ziemski	gm. Przerośl, gm. Szypliszki, gm. Raczki, gm. Wizajny
wysokomazowiecki	gm. m. Wysokie Mazowieckie, gm. Ciechanowiec, gm. Czyżew, gm. Kobylin Borzymy, gm. Sokoły, gm. Klukowo, gm. Wysokie Mazowieckie, gm. Szepietowo
zambrowski	gm. Rutki Kossaki, gm. m. Zambrów, gm. Zambrów, gm. Kołaki Kościelne

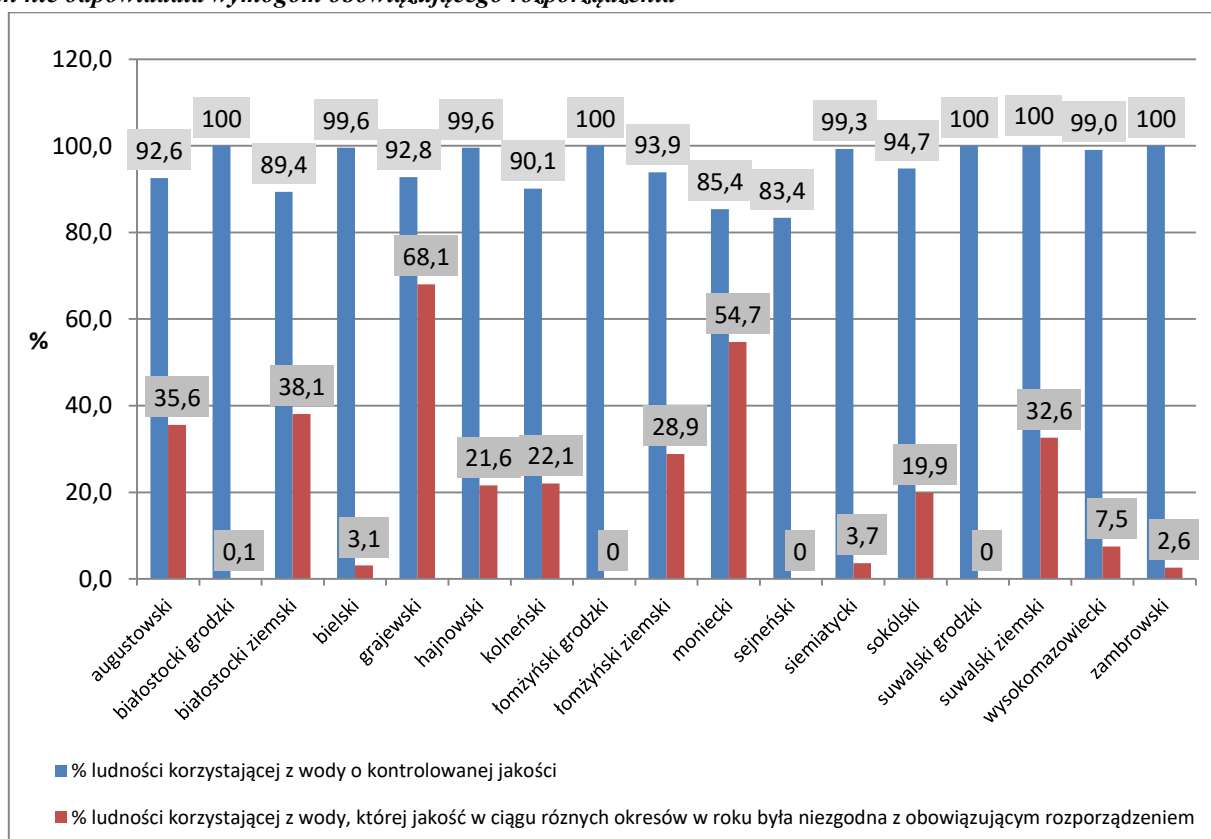
Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Wodę o kontrolowanej jakości największa liczba ludności spożywała m. in. w następujących powiatach: białostockim grodzkim (100%), łomżyńskim grodzkim (100%), suwalskim grodzkim (100%), zambrowskim (100%), suwalskim ziemskim (99,98%), hajnowskim (99,59%), bielskim (99,56%), siemiatyckim (99,29%), wysokomazowieckim (99,03%). Podobnie jak w latach ubiegłych najmniej ludzi spożywało wodę o kontrolowanej jakości w powiatach: sejneńskim (83,40%), monieckim (85,38%).

W 2016 roku spośród ludności spożywającej wodę o kontrolowanej jakości 184078 osób, tj. 16,09 % spożywało wodę, której jakość w ciągu roku, w różnych okresach, w zakresie różnych parametrów była kwestionowana, a więc nie spełniała wymogów określonych w obowiązującym rozporządzeniu w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Wodę nieodpowiadającą wymogom obowiązującego rozporządzenia w różnych okresach roku najwięcej osób spożywało w powiatach: grajewskim (68,05%), monieckim (54,72%), białostockim ziemskim (38,09%), augustowskim (35,63%), suwalskim ziemskim (32,57%), łomżyńskim ziemskim (28,87%).

Procent ludności województwa podlaskiego korzystającej z wody kontrolowanej i której jakość w ciągu roku w różnych okresach nie odpowiadała wymogom obowiązującego rozporządzenia

Szczegółowa analiza parametrów i wskaźników jakości wody wykazała, że wśród najczęstszych przyczyn kwestionowania jakości wody do spożycia były:

- ✓ mętność – w 13,58% wodociągów (5,56% ludności spożywającej wodę kontrolowaną),
- ✓ mangan – w 10,26% wodociągów (4,65% ludności spożywającej wodę kontrolowaną),
- ✓ jon amonowy – w 6,62% wodociągów (3,96% ludności spożywającej wodę kontrolowaną),
- ✓ żelazo – w 6,62% wodociągów (2,75% ludności spożywającej wodę kontrolowaną),
- ✓ zapach – w 2,98% wodociągów (0,88% ludności spożywającej wodę kontrolowaną),

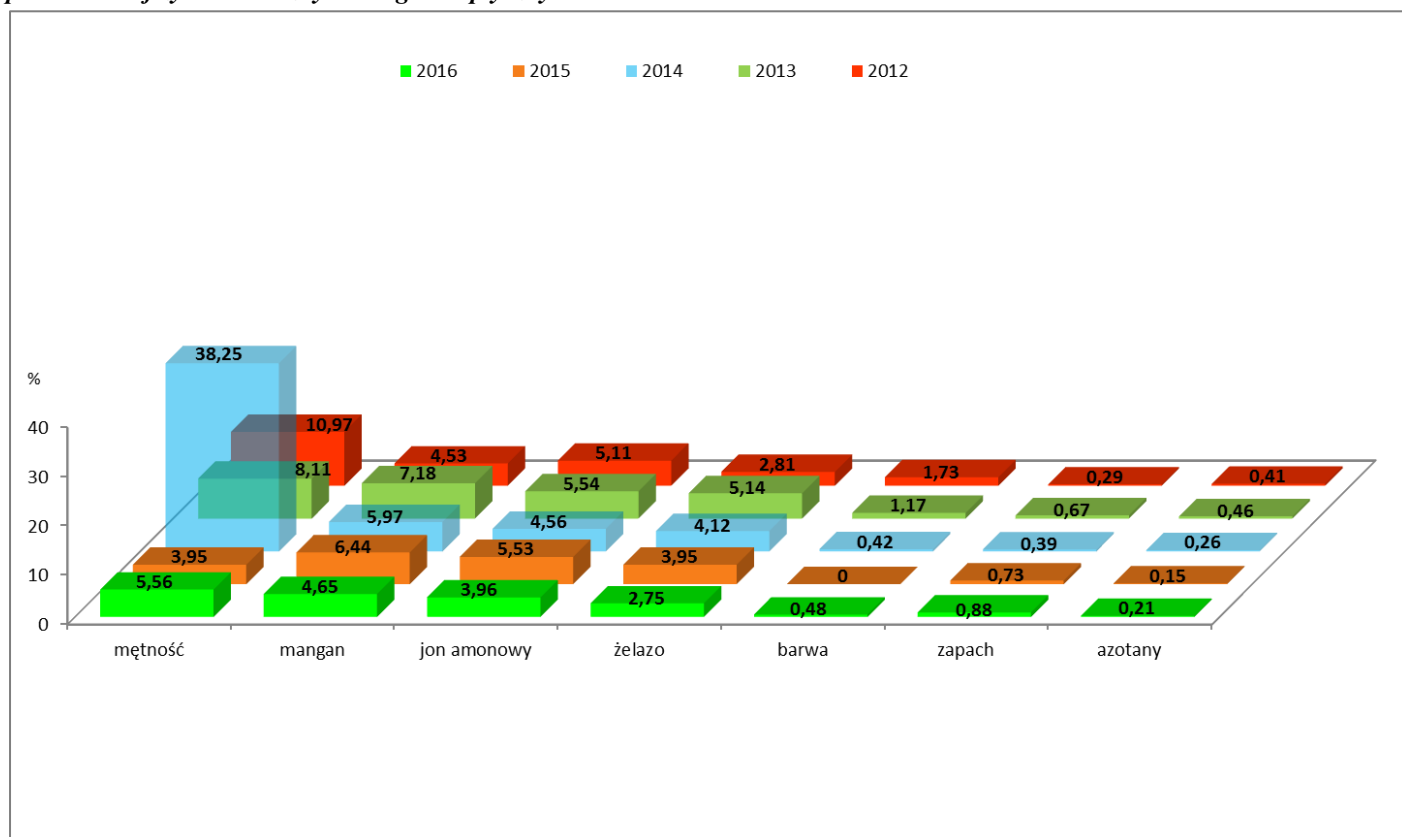

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

- ✓ barwa – w 0,99% wodociągów (0,48% ludności spożywającej wodę kontrolowaną),
- ✓ azotyny – w 0,66% wodociągów (0,43% ludności spożywającej wodę kontrolowaną),
- ✓ azotany – w 0,33% wodociągów (0,21% ludności spożywającej wodę kontrolowaną).

W próbkach wody pobranej w ramach kontroli wewnętrznej stwierdzono występowanie ołowiu, niklu w Stacji Uzdatniania Wody Wodociągu Jaziewo (powiat augustowski) oraz ołowiu w Wodociągu Wąsosz (powiat grajewski). Badania laboratoryjne pobranych ponownie próbek wody nie potwierdziły stwierdzonych przekroczeń.

Procent ludności województwa podlaskiego spożywającej wodę kontrolowaną z ponadnormatywną zawartością poszczególnych parametrów fizykochemicznych i organoleptycznych w latach 2012 - 2016r.

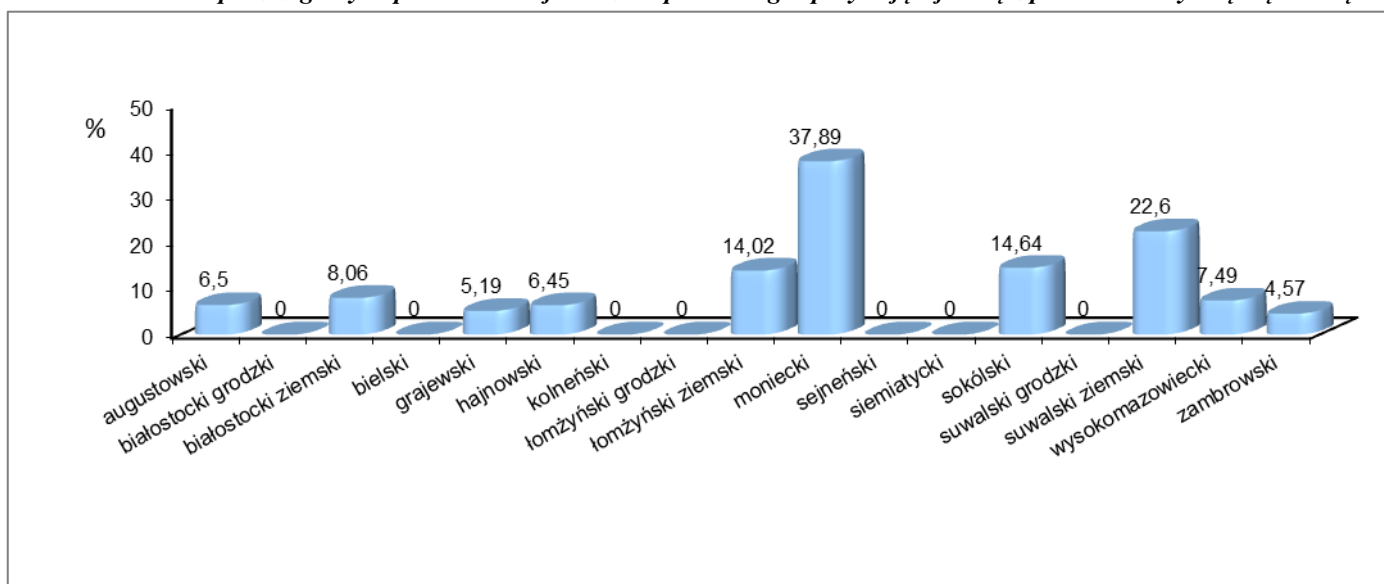

Najczęstszą przyczyną kwestionowania jakości wody nadzorowanej w województwie podlaskim była mętność. Czasowe przekroczenie tego parametru stwierdzano m. in. w następujących wodociągach: Gruszki, Strzelcowizna, Rudawka gm. Płaska; Pomiany, Bargłów Kościelny gm. Bargłów Kościelny; Bohdan, Dobrzyniewo gm. Dobrzyniewo Duże; Niemczyn gm. Czarna Białostocka; Garbary, Szymki gm. Michałowo; Pajewo, Saniki, Tykocin gm. Tykocin; Barszczewo gm. Choroszcz; Radziłów gm. Radziłów, Ławsk gm. Wąsosz; Narewka gm. Narewka; Czyże gm. Czyże (1 miejscowość Podrzeczany); Nowe Kupiski, Jarnuty, Stare Modzele gm. Łomża; Jezioro gm. Piątnica; Mońki; Downary, Osowiec, Białosuknie gm. Goniądz; Stock, Zwierzyniec Wielki gm. Dąbrowa Białostocka; Sokółka; Suchowola; Janów; Sidra; Gulbieniszki gm. Jeleniewo; Czarne, Filipów gm. Filipów; Rutka – Tartak; Turówka Stara gm. Suwałki; Kulesze Kościelne, Nowe Piekuty; Paproć Duża gm. Szumowo; Zanie Leśnica gm. Kołaki Kościelne. Mętność wody jest wywoływana zawieszonymi w niej cząstkami stałymi lub koloidalnymi. W systemach dystrybucji może występować w wyniku naruszenia osadów i biofilmu, ale może również pochodzić z zanieczyszczonej wody, która przedostała się do systemu z zewnątrz. Zawiesiny powodujące mętność wody

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

mogą w sposób istotny ograniczać skuteczność dezynfekcji, zapewniając ochronę mikroorganizmom. Z tego powodu usuwanie zawiesin przed dezynfekcją jest jednym z najważniejszych procesów w uzdatnianiu wody. Mętność jest ważnym wskaźnikiem potencjalnej obecności zanieczyszczeń, które mogłyby mieć wpływ na zdrowie, w szczególności mogących pochodzić z niewłaściwie uzdatnionej lub niefiltrowanej wody powierzchniowej. Parametr ten jest więc znaczący dla oceny skuteczności dezynfekcji i oznaczanie go powinno być traktowane jako niezbędny dla bezpieczeństwa element zarządzania w dystrybucji wody do picia.

Procent ludności w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego spożywającej wodę z ponadnormatywną mętnością

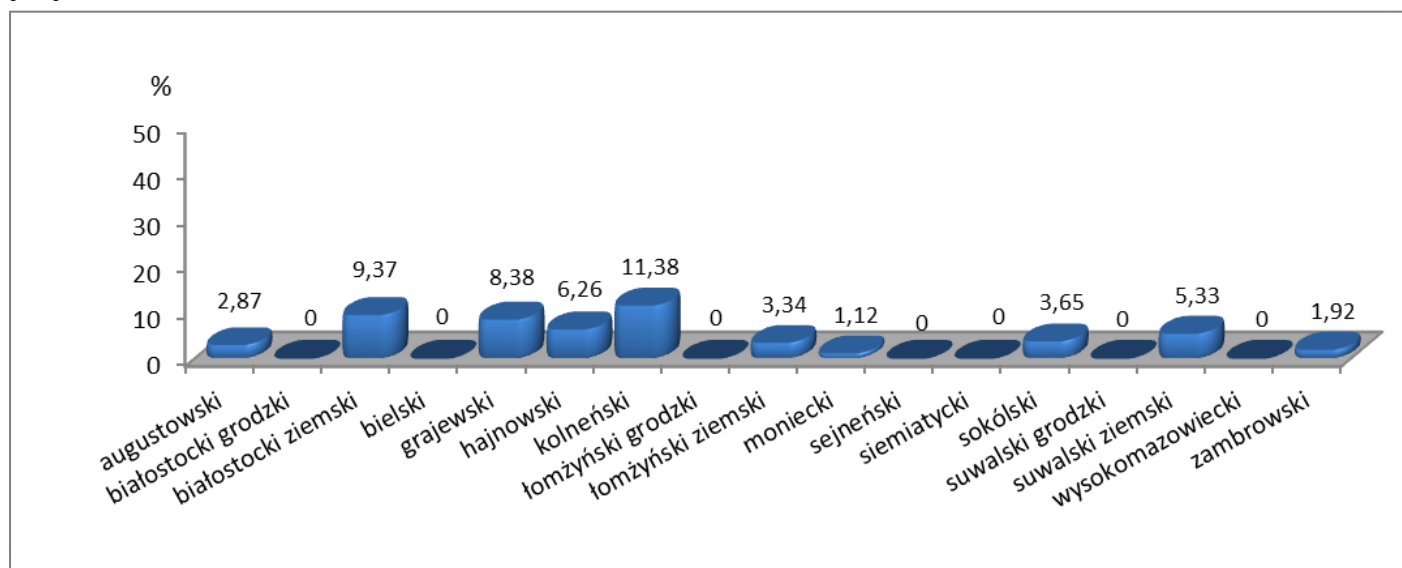

Kolejnymi parametrami powodującymi kwestionowanie wody przeznaczonej do spożycia w województwie podlaskim był mangan i żelazo. Zwiększona ich zawartość nie stwarza zagrożenia dla zdrowia ludzi. W rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi maksymalna wartość dopuszczalnego stężenia żelaza została ustalona na poziomie 0,2 mg/l, a manganu 0,05 mg/l. Regulacje takie przyjęto jednak nie z powodu zagrożenia zdrowia ludzi w razie przekroczenia tych wartości, lecz z uwagi na fakt, że wyższe stężenia mogą prowadzić do niepożądanych zmian właściwości organoleptycznych wody, która w związku ze wzrostem barwy i mętności oraz metalicznym posmakiem może budzić uzasadnione zastrzeżenia konsumentów. Ponadto woda, w której stężenie żelaza i manganu przekracza wymienione wartości, może być powodem problemów w eksploatacji sieci wodociągowej, przede wszystkim w postaci wytrącania się osadów i w konsekwencji być przyczyną zgłaszania reklamacji przez odbiorców. Zgodnie ze stanowiskiem ekspertów Światowej Organizacji Zdrowia brak jest podstaw do określenia wartości stężenia żelaza w wodzie przeznaczonej do spożycia, której przekroczenie stwarzałoby zagrożenie dla zdrowia ludzi. Natomiast w przypadku manganu wartość zalecana, ustalona ze względów zdrowotnych równa 0,4 mg/l jest wyższa niż próg akceptowalności wynoszący 0,1 mg/l.

Ponadnormatywną zawartość żelaza w wodzie dopuszczonej warunkowo do spożycia przez ludzi w różnych okresach stwierdzano m. in. w następujących wodociągach: Gruszki gm. Płaska; Rutki Nowe gm. Augustów; Juchnowiec Kościelny; Wojszki gm. Juchnowiec Kościelny; Dobrzyniewo, Fasty gm. Dobrzyniewo Duże; Niemczyn gm. Czarna Białostocka; Garbary gm. Michałowo; Szymki gm. Michałowo; Saniki gm. Tykocin; Wojewodzin gm. Grajewo; Narewka; Rogienice gm. Mały Płock; Jezioro gm. Piątница; Downary gm. Goniądz; Stock gm. Dąbrowa Białostocka; Sidra; Mieruniszki, Filipów gm. Filipów; Grądy Woniecko gm. Rutki Kossaki

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Procent ludności w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego spożywającej wodę z ponadnormatywną zawartością żelaza

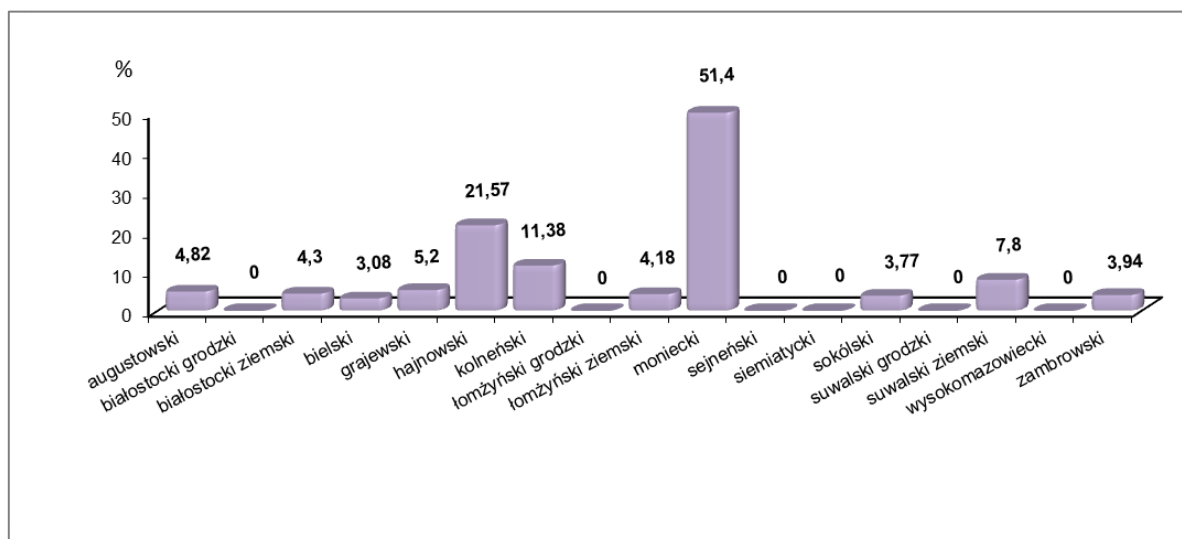

Mangan najczęściej współwystępuje w wodzie z żelazem. Podobnie jak w przypadku żelaza, negatywne skutki przekroczonej wartości manganu to głównie nieprzyjemny smak oraz zapach wody. Mangan tworzy charakterystyczne czarne osady w rurach, armaturze, które są jeszcze bardziej uciążliwe niż w przypadku żelaza i są trudniejsze w usunięciu. W osadach manganowych bardzo intensywnie rozwijają się różne bakterie.

Ponadnormatywną zawartość manganu w wodzie dopuszczalnej warunkowo do spożycia przez ludzi w różnych okresach stwierdzano m. in. w następujących wodociągach:

Gruszki gm. Płaska; Jaziewo, gm. Sztabin; Rutki Nowe, gm. Augustów; Płonka Strumianka gm. Łapy; Wojszki gm. Juchnowiec Kościelny; Jaworówka gm. Dobrzyniewo Duże; Szymki gm. Michałowo; Saniki gm. Tykocin; Kalnica gm. Brańsk; Radziłów; Ławsk gm. Wąsosz; Kuzawa gm. Czeremcha; Dubicze Cerkiewne; Czyże; Narewka; Rogienice gm. Mały Płock; Jeziorko gm. Piątница; Szczepankowo gm. Śniadowo; Mońki; Ruda gm. Krypno; Trzcianne; Wroceń, Downary, Goniądz gm. Goniądz; Stock gm. Dąbrowa Białostocka; Dubaśno gm. Nowy Dwór; Mieruniszki, Filipów gm. Filipów; Nowa Wieś gm. Suwałki; Paproć Duża i Pęczratka gm. Szumowo.

Procent ludności w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego spożywającej wodę z ponadnormatywną zawartością manganu

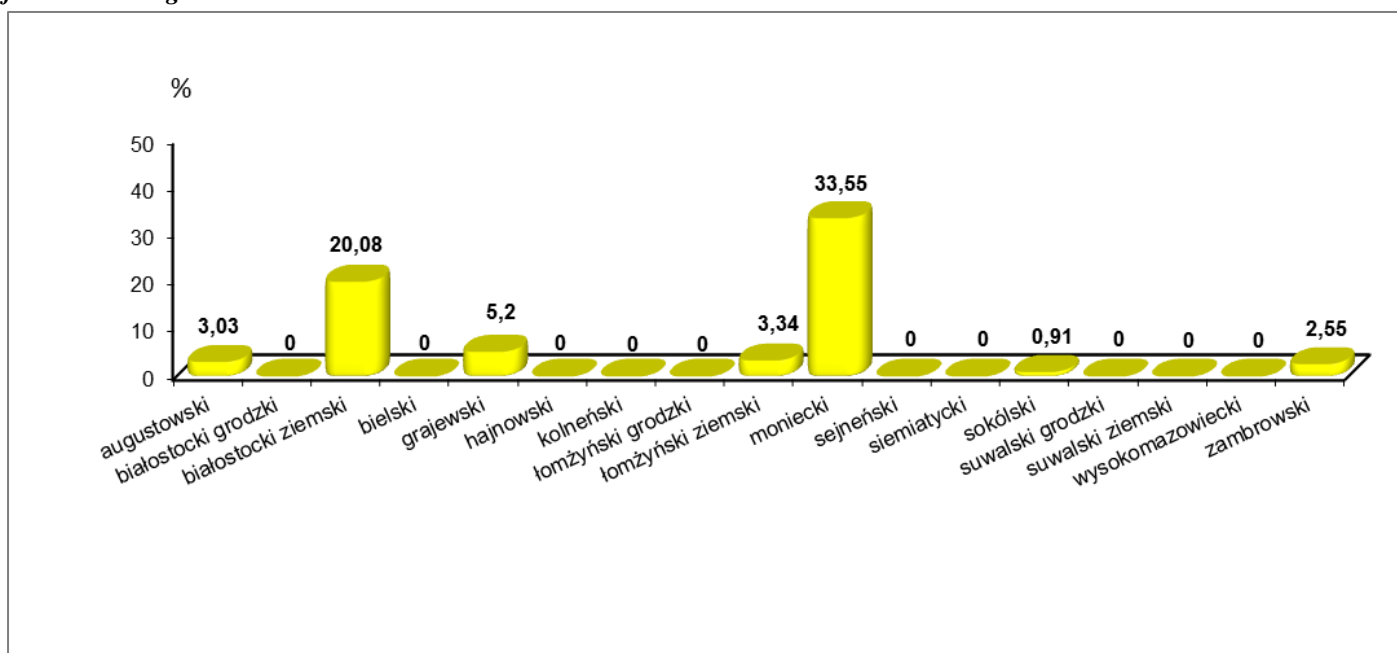
Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Woda przeznaczona do spożycia przez ludzi powinna być wolna od smaku i zapachu, które byłyby nieprzyjemne dla konsumentów. Chociaż składniki te mogą nie mieć bezpośredniego wpływu na zdrowie, to woda która ma wysoką barwę, nieprzyjemny zapach lub smak, może być postrzegana jako niebezpieczna i nieprzydatna do picia. Ponadto zmiany w normalnym wyglądzie, smaku lub zapachu wody mogą sygnalizować zmiany w jakości wody lub nieprawidłowości w procesie uzdatniania i powinny być zbadane. W 2016 roku na terenie województwa podlaskiego stwierdzono nieodpowiedni zapach w dziewięciu wodociągach: Garbary gm. Michałowo; Tykocin; Rogowo gm. Choroszcz; Ławsk gm. Wąsosz; Nowe Kupiski gm. Łomża; Jeziorko gm. Piątnica; Downary gm. Goniądz; Paproć Duża gm. Szumowo; Zanie Leśnica gm. Kołaki Kościelne. Podwyższoną barwę stwierdzono w trzech wodociągach: Pomigacze gm. Turośń Kościelna i gm. Juchnowiec Kościelny; Rogowo gm. Choroszcz; Czyże (1 miejscowość - Podrzeczany). Nieodpowiedni smak trwający jeden dzień odnotowano w wodociągu Fasty gm. Dobrzyniewo Duże.

Jon amonowy występuje często jako składnik naturalny w wodzie surowej w punktach ujęć wody. Na jego zawartość w wodzie może mieć też wpływ rolnicze wykorzystanie tych terenów, na których stosowano nawozy mineralne. Zgodnie jednak z wytycznymi Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) jon amonowy nie ma bezpośredniego wpływu na zdrowie i nie zaproponowano zalecanej dopuszczalnej wartości opartej na przesłankach zdrowotnych.

Ponadnormatywną zawartość jonu amonowego w wodzie dopuszczonej warunkowo do spożycia przez ludzi w różnych okresach stwierdzano m. in. w następujących wodociągach: Gruszki, gm. Płaska; Jaziewo gm. Sztabin; Turośń Dolna gm. Turośń Kościelna; Juchnowiec Kościelny gm. Juchnowiec Kościelny, gm. Turośń Kościelna, gm. Zabłudów; Kleosin, Wojszki gm. Juchnowiec Kościelny; Garbary, Szymki gm. Michałowo; Białostoczek, Kuriany gm. Zabłudów; Tykocin; Barszczewo, Choroszcz gm. Choroszcz; Radziłów; Ławsk gm. Wąsosz; Jeziorko gm. Piątnica; Mońki; Szudziałowo; Paproć Duża gm. Szumowo.

Procent ludności w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego spożywającej wodę z ponadnormatywną zawartością jonu amonowego

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Kolejnymi analizowanymi parametrami były azotany i azotyny. Azotyny występowały w wodzie wodociągów Gródek gm. Gródek (przekroczenie trwało 23 dni w ciągu roku – administrator wodociągu przeprowadził czyszczenie i gruntowne przepłukanie złożeń filtracyjnych oraz mieszacza wodno – powietrznego i przepłukanie sieci wodociągowej), Kuriany gm. Zabłudów (przekroczenie trwało 37 dni – administrator przeprowadził płukanie sieci wodociągowej oraz zwiększenie natlenienia wody). Natomiast w ciągu 8 dni odnotowano przekroczenie azotanów w wodzie Wodociągu Skieblewo gm. Lipsk.

Azotany są ważnym parametrem biorąc pod uwagę zdrowie konsumentów. Szczególnie u małych dzieci, kobiet ciężarnych oraz u osób w wieku podeszłym mogą prowadzić do powstawania przewlekłych, a nawet ostrych zatruc (tzw. methemoglobinemii). U ludzi methemoglobinemia jest konsekwencją reakcji azotanów (III) z hemoglobina w krwinkach czerwonych, w wyniku której powstaje methemoglobina, silnie i nieodwracalnie wiążąca tlen, a przez to blokująca transport jego cząsteczek do tkanek.

Monitoringiem w zakresie wymagań mikrobiologicznych, jakim powinna odpowiadać woda do spożycia objęto pięć parametrów. W badanych próbkach najczęściej stwierdzano bakterie grupy coli (6,62% wodociągów – dotyczy 3,93% ludności spożywającej kontrolowaną wodę).

Bakterie grupy coli występowały okresowo w następujących wodociągach: Kamień gm. Sztabin (7 dni); Suraż gm. Suraż, gm. Turośń Kościelna, gm. Juchnowiec Kościelny (7 dni); Ignatki-Osiedle gm. Juchnowiec Kościelny (6 dni); Jeżewo Stare gm. Tykocin (12 dni); Wąsosz (5 dni); Grajewo (trzykrotnie 6 dni; 5 dni; 2 dni); Święcienin gm. Radziłów (16 dni); Radziłów (6 dni); Kumelsk gm. Kolno (6 dni); Szczepankowo gm. Śniadowo (14 dni; wodociąg został przełączony na inne ujęcie wody, ludność była zaopatrywana w wodę właściwej jakości); Białosuknie gm. Goniądz (7 dni); Dziadkowice (14 dni); Czartajew gm. Siemiatycze (15 dni); Zwierzyniec Wielki gm. Dąbrowa Białostocka (15 dni); Bakałarzewo (2 dni); Garbas Drugi gm. Filipów (16 dni); Srebrny Borek (12 dni), Wyszomierz (13 dni) gm. Szumowo; Grądy Woniecko gm. Rutki Kossaki (12 dni); Kołaki Kościelne (12 dni).

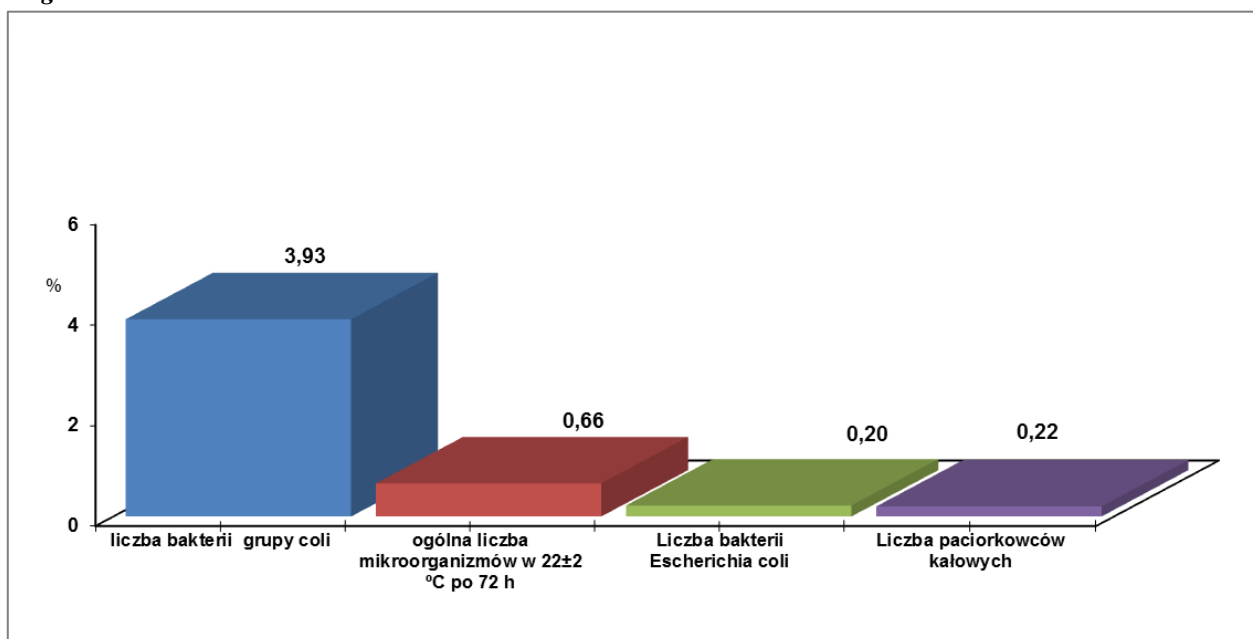
W dwóch wodociągach powiatu suwalskiego stwierdzono bakterie *Escherichia coli*: Wodociąg Bakałarzewo (2 dni); Wodociąg Garbas Drugi gm. Filipów (16 dni).

W Wodociągu Wizna w powiecie łomżyńskim stwierdzono w próbce wody paciorkowce kałowe (*Enterokoki*) – przekroczenie trwało 8 dni; wodociąg został przełączony na inne ujęcie wody w związku z tym ludność była zaopatrywana w wodę właściwej jakości.

Administratorzy wodociągów wdrażali działania naprawcze, kontrola urzędowa potwierdziła ich skuteczność, po czym były wydawane przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej oceny o przydatności wody do spożycia przez ludzi.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Procent ludności zaopatrywanej w wodę przez wodociągi okresowo zanieczyszczone mikrobiologicznie na terenie województwa podlaskiego

W wodociągach, w których stwierdzono niewłaściwą jakość wody administratorzy w celu ustalenia jej przyczyny podejmowali następujące działania naprawcze: płukano i/lub dezynfekowano odcinki sieci wodociągowej oraz urządzeń uzdatniających wodę, zwiększano natlenianie wody, dokonywano przeglądu oraz modernizacji mieszaczy wody surowej na hydroforni, przeprowadzano dezynfekcje podziemnych zbiorników retencyjnych oraz mycie zbiorników do magazynowania wody, dokonywano wymiany pomp, hydroforów, zaworów do poboru wody. Po zakończeniu działań naprawczych przeprowadzano badania laboratoryjne wody w celu potwierdzenia jej dobrej jakości.

Zaopatrzenie w wodę do spożycia mieszkańców miasta Białegostoku.

Wszyscy mieszkańcy powiatu białostockiego grodzkiego (295981 osób) spożywali wodę o kontrolowanej jakości. Byli zaopatrywani w wodę do spożycia z dwóch wodociągów - wodociągu zbiorowego zaopatrzenia - BIAŁYSTOK i wodociągu lokalnego o charakterze publicznym - „FADOM-BUD”. Wodociąg Białystok dostarczał wodę 295 811 osobom, a wodociąg FADOM-BUD - 170. Średnie dobowe zaopatrzenie mieszkańców Białegostoku w wodę do spożycia wynosiło: w wodociągu Białystok 37772,24 m³/d, FADOM- BUD – 32,33 m³/d. Woda na potrzeby wodociągu Białystok eksploatowana była z trzech ujęć, tj. ujęcia wody głębinowej w Jurowcach, ujęcia wody powierzchniowej i infiltracyjnej w Wasilkowie. Woda pochodząca z ujęcia głębinowego w Jurowcach pobierana była z 14 studni o głębokości od 33,4m do 131,5m. Następnie woda była uzdatniana w Wydziale Produkcji Wody Jurowce w Białymstoku przy ul. 1000-lecia PP 77 – poddawano ją wstępnemu ozonowaniu, filtracji na filtrach antracytowo-piaskowych i dezynfekcji chlorem gazowym. Woda z ujęcia infiltracyjnego (ujmowana przez 17 studni o głębokości od 17,5m do 40,8m) była ozonowana, filtrowana na filtrach kontaktowych w Wydziale Produkcji Wody Pietrasze - Wasilków w Wasilkowie i przesyłana do Wydziału Produkcji Wody Pietrasze-Wasilków w Białymstoku w celu dalszego jej uzdatnienia, tj. filtracji na filtrach pospiesznych, pośredniemu ozonowaniu, filtracji na filtrach węglowych, dezynfekcji końcowej chlorem gazowym. Woda powierzchniowa ujmowana ze stawu infiltracyjnego w Wasilkowie była przesyłana do Wydziału Produkcji Wody Pietrasze-Wasilków w Białymstoku przy ul. Wysockiego 160, następnie była poddawana wstępnemu ozonowaniu, koagulacji, flokulacji, filtracji na filtrach pospiesznych, pośredniemu ozonowaniu, filtracji na filtrach węglowych i dezynfekcji chlorem gazowym. Nadzór nad jakością wody

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

---

w wodociągu Białystok na powiatu białostockiego obejmował kontrole Wydziału Produkcji Wody Pietrasze-Wasilków i Wydziału Produkcji Wody Jurowce w Białymstoku oraz pobór próbek wody przeznaczonej do spożycia do badań laboratoryjnych. Ponadto na podstawie sprawozdań z wyników badań realizowanych według ustalonego harmonogramu (Państwowej Inspekcji Sanitarnej i kontroli wewnętrznej przez przedsiębiorstwo wodociągowe) Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku wydawał bieżące, okresowe i obszarowe oceny jakości wody. Harmonogram poboru próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej został opracowany przez administratora wodociągu Białystok – Wodociągi Białostockie Sp. z o.o. zgodnie z obowiązującymi przepisami. Próbkę wody do badań pobierano z właściwą częstotliwością i w pełnym zakresie badań. Nie odnotowano nieprawidłowości w tym zakresie. Łącznie pobrano do badań 284 próbki wody przeznaczonej do spożycia w tym 108 próbek przez pracowników Powiatowej Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej w Białymstoku oraz 176 próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej przez Wodociągi Białostockie Sp. z o.o. Badania ww. wody wykonywano w zakresie monitoringu kontrolnego (badano 3 parametry mikrobiologiczne i 8 fizykochemicznych) oraz monitoringu przeglądowego (5 parametrów mikrobiologicznych i 64 parametry fizykochemiczne). Wszystkie próbki odpowiadały wymaganiom rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015r. poz. 1989). W wyniku nadzoru nad wodociągiem FADOM-BUD łącznie pobrano do badań 5 próbek wody, w tym 2 próbki w ramach kontroli urzędowej oraz 3 próbki w ramach kontroli wewnętrznej. Badania ww. wody wykonywano w zakresie monitoringu kontrolnego (badano 2 parametry mikrobiologiczne i 7 fizykochemicznych) oraz monitoringu przeglądowego (4 parametry mikrobiologiczne i 44 parametry fizykochemiczne). Zakwestionowano jakość wody próbki pobranej w zakresie monitoringu przeglądowego z kontroli urzędowej. W próbce tej wykryto bakterie grupy coli – 150 (jtk) w 100 ml wody, przy niepewności wyniku: (110-210). W związku z powyższym, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku wydał decyzję o unieruchomieniu przedmiotowego wodociągu. Wodociąg został ponownie uruchomiony po przeprowadzeniu przez właściciela wodociągu stosownych przedsięwzięć naprawczych (dezynfekcji, płukania sieci wodociągowej) i badań laboratoryjnych wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, wykazujących właściwą jej jakość oraz po wykonaniu przez Państwową Inspekcję Sanitarną kontrolnego badania wody, potwierdzającego jej przydatność do spożycia przez ludzi. Pozostałe próbki wody odpowiadały wymaganiom ww. rozporządzenia.

Zaopatrzenie w wodę do spożycia mieszkańców Łomży

Producentem wody przeznaczonej do spożycia dla mieszkańców Łomży jest Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Łomży Sp. z o.o. Woda wykorzystywana do zbiorowego zaopatrzenia ludności pochodziła z 2 ujęć podziemnych. Ujęcie „Rybaki” w Łomży (8 studni głębinowych) oraz ujęcie „Podgórze” zlokalizowane na terenie gm. Łomża (9 studni głębinowych). Wody czerpane z czwartorzędowych poziomów wodonośnych charakteryzują się stosunkowo dobrą jakością. Ujmowana woda ze studni głębinowych po zastosowaniu prostego uzdatniania, jak napowietrzanie, a następnie filtracja na odpowiednich złożach nadaje się do spożycia. Stacje wodociągowe wyposażone są w urządzenia do okresowej (awaryjnej) dezynfekcji wody. Dobowa produkcja wody w minionym roku wynosiła 6600m³/dobę. Jakość wody dostarczana konsumentom kontrolowana była z częstotliwością zgodną z obowiązującym rozporządzeniem. W 2016 roku do badań laboratoryjnych pobrano 17 próbek wody w ramach kontroli urzędowej oraz 32 w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez przedsiębiorstwo. Na podstawie sprawozdań z przeprowadzonych badań realizowanych według ustalonego harmonogramu, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Łomży wydał 19 bieżących ocen przydatności wody do

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

---

spożycia przez ludzi, 2 oceny okresowe, 1 ocenę obszarową. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny ocenił jakość wody dostarczanej przez wodociąg Łomża jako przydatną do spożycia przez ludzi, woda spełniała wymagania określone w/w rozporządzeniu.

Zaopatrzenie w wodę do spożycia mieszkańców Suwałk

Wszyscy mieszkańcy powiatu suwalskiego grodzkiego (69370 osób) spożywali wodę o kontrolowanej jakości. Zaopatrzenie w wodę Suwałk oparte jest na 21 studniach głębinowych. Łączna długość sieci wodociągowej (z przyłączami) wynosi ok. 231,1 km, dzienna produkcja wody - 8083 m³/dobę.

Stacja uzdatniania wody pracuje automatycznie w układzie dwustopniowego pompowania wody i jednostopniowej filtracji na wielowarstwowym złożu. Woda ze studni głębinowych kierowana jest do budynku stacji uzdatniania wody do dwóch ciśnieniowych komór reakcji, w których następuje natlenienie za pomocą sprężonego powietrza dostarczanego przez trzy sprężarki. Celem napowietrzenia jest wprowadzenie do wody tlenu pozwalającego na częściowe utlenienie związków żelaza i manganu do postaci strącanej.

Do dezynfekcji stałej zastosowanej na stacji uzdatniania wody w Suwałkach używana jest lampa UV. Lampa zamontowana jest na rurociągu tłocznym wody wychodzącej do miasta. Stacja wodociągowa w Suwałkach wyposażona jest również w urządzenia do okresowej (awaryjnej) dezynfekcji wody za pomocą podchlorynu sodu. Woda z wodociągu Suwałki od wielu lat prezentuje bardzo wysoką jakość zarówno pod względem parametrów fizykochemicznych jak i mikrobiologicznych. W 2016 roku do badań pobrano 21 prób monitoringowych w ramach kontroli urzędowej i 39 prób monitoringowych w ramach kontroli wewnętrznej. W żadnej z przebadanych próbek nie stwierdzono przekroczeń badanych parametrów. Wystawiono 5 ocen o przydatności jakości wody do spożycia. Administrator wodociągu Suwałki w 2016 roku wykonał pomiar promieniotwórczości wody. Stężenie aktywności promieniotwórczej izotopów Ra-226 i Ra-228, trytu H-3 oraz Radonu Rn-222 są poniżej granic wykrywalności. Administrator wodociągu uzgadnia z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Suwałkach harmonogram poboru próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej oraz systematycznie go realizuje.

O jakości spożywanej wody konsumenci byli informowani poprzez:

- ✓ umieszczenie informacji na krajowym portalu internetowym Głównego Inspektoratu Sanitarnego Monitoring Jakości Sanitarnej Wody – w 2016 roku wydano 20 komunikatów. Ponadto informacje zamieszczano na własnych stronach internetowych WSSE i PSSE oraz właścicieli i administratorów wodociągów, na stronach Biuletynu Informacji Publicznej, na tablicach ogłoszeń w urzędach gmin, na tablicach ogłoszeń w poszczególnych miejscowościach, na klatkach schodowych bloków mieszkalnych w przypadku budynków wielorodzinnych),
- ✓ przekazywanie informacji sołtysom poszczególnych miejscowości przez konserwatorów wodociągów (w przypadku potwierdzonych zanieczyszczeń mikrobiologicznych).

Poza wodociągami zbiorowego zaopatrzenia w wodę do spożycia, w 2016 roku na terenie województwa podlaskiego Państwowa Inspekcja Sanitarna objęła nadzorem 53 inne podmioty zaopatrujące w wodę. Zaopatrywały one około 2582 osoby, co stanowi 0,26% ludności spożywającej wodę o kontrolowanej jakości na terenie województwa podlaskiego. Były to m. in. wodociągi zakładowe - obiekty produkujące i sprzedające żywność, zaopatrujące domy pomocy społecznej, szkoły, szpitale oraz w sezonie letnim obiekty o znaczeniu turystycznym. Jakość wody w różnych okresach roku nie spełniała wymogów obowiązującego rozporządzenia np. w indywidualnych urządzeniach wodociągowych: Fadam-Bud w Białymstoku (bakterie grupy coli); Spółdzielni Mleczarskiej w Łapach (mangan); UDSK w Białymstoku (azotyny); SP Psychiatryczny ZOZ w Choroszczy (amonowy jon, mętność); Szpitala PCK w Białymstoku

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

(ogólna liczba mikroorganizmów w 22°C po 72h); Szkółki Leśnej w Podozieranach (bakterie grupy coli); SP ZOZ w Łapach (ogólna liczba mikroorganizmów w 22°C po 72h); Energetyk (mętność, zapach); Łabędź (bakterie gr. coli); DPS w Kozarzach (mangan). Ww. obiekty uzyskały potwierdzoną badaniami laboratoryjnymi poprawę jakości wody na koniec 2016 roku oprócz indywidualnego urządzenia wodociągowego SP ZOZ w Łapach i indywidualnego urządzenia wodociągowego Energetyk w Rajgrodzie.

W wyniku nadzoru nad wodociągami zbiorowego zaopatrzenia w wodę na terenie województwa podlaskiego Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni wydali ogółem 232 decyzje, w tym: 8 decyzji stwierdzających brak przydatności wody ze względu na przekroczenia parametrów mikrobiologicznych, 1 decyzję stwierdzającą warunkową przydatność wody ze względu na przekroczenie parametru mikrobiologicznego, 11 decyzji administracyjnych stwierdzających warunkową przydatność wody w związku z ponadnormatywną zawartością parametrów fizykochemicznych, 10 decyzji na stan sanitarno-techniczny pomieszczeń i urządzeń wodociągowych, 13 decyzji prolongujących termin wcześniej wydanych decyzji, 107 decyzji umarzających postępowanie administracyjne, 74 decyzje płatnicze, 1 uchylająca decyzję o wstrzymaniu działalności wodociągu z uwagi na doprowadzenie wody do wymaganej jakości; 2 decyzje zezwalające na ponowne uruchomienie wodociągu, 5 decyzji w sprawie ocen na materiały i wyroby użyte do budowy odcinka wodociągu.

Ponadto przekazano do właścicieli i zarządców wodociągów zbiorowego zaopatrzenia 108 wystąpień dotyczących m. in. określenia obowiązków w związku z wejściem w życie nowego rozporządzenia w sprawie jakości wody do spożycia przez ludzi, badania pierwiastków promieniotwórczych w wodzie, harmonogramu poboru próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez przedsiębiorstwa, przekazywania informacji dotyczących zmian infrastruktury wodociągowej, stanu technicznego obiektów, jakości wody.

Wydano 1342 oceny jakości wody oraz 10 ocen higienicznych na zastosowane materiały lub wyroby do uzdatniania wody wodociągów zbiorowego zaopatrzenia.

W wyniku nadzoru nad indywidualnymi urządzeniami wodociągowymi Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego wydała 24 decyzje administracyjne (2 stwierdzające brak przydatności wody do spożycia z uwagi na przekroczenia mikrobiologiczne; 1 decyzja stwierdzająca warunkową jakość wody w związku z przekroczeniami parametrów fizykochemicznych, 2 decyzje prolongujące terminy wcześniej wydanych decyzji, 15 decyzji umarzających postępowanie, 4 decyzje płatnicze) 21 wystąpień do właścicieli zarządców wodociągów m.in. w sprawie obowiązków wynikających z nowego rozporządzenia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi oraz 153 oceny jakości wody.

W związku z prowadzonym postępowaniem administracyjnym nastąpiła poprawa jakości wody w większości nadzorowanych wodociągów.

Obiekty użyteczności publicznej

W ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego znajdowało się 3729 obiektów pełniących funkcję użyteczności publicznej. Liczba tych obiektów w porównaniu z 2015 rokiem zwiększyła się o 109. Spośród ogólnej liczby obiektów objętych ewidencją w 2016 roku, skontrolowano 2247 obiektów, co stanowiło 60,26% obiektów objętych ewidencją.

Z grupy obiektów skontrolowanych w 2016 roku oceniono jako złe ogółem 56, co stanowi 2,5% obiektów skontrolowanych. Największą grupę ocenionych jako złe stanowiły obiekty, które nie spełniały wymagań higieniczno-sanitarnych – 29, technicznych - 16, oraz obiekty ocenione jako złe pod względem higieniczno-sanitarnym i technicznym - 11.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Spośród obiektów użyteczności publicznej objętych nadzorem w 2016 roku największą liczbę obiektów ocenionych jako złe pod względem higieniczno-sanitarnym i technicznym stanowiły inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie – 17, zakłady fryzjerskie - 9, i zakłady kosmetyczne- 8.

Grupy wybranych obiektów użyteczności publicznej województwa podlaskiego, ich ilość w ewidencji, liczba obiektów skontrolowanych oraz liczba obiektów ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i/lub technicznym w latach 2015 – 2016

Lp.	Grupa obiektów użyteczności publicznej	2015 rok			2016rok		
		Liczba obiektów objętych ewidencją	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i/lub technicznym	Liczba obiektów objętych ewidencją	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i/lub technicznym
1	Ustępy publiczne	34	34	0	32	31	0
2	Ustępy ogólnodostępne	11	12	0	11	14	0
3	Pływalnie kryte	38	37	3	34	32	5
4	Pływalnie odkryte	11	10	0	7	5	0
5	Domy pomocy społecznej i inne jednostki pomocy społecznej oraz placówki zapewniające całodobową opiekę	47	34	3	50	43	2
6	Noclegownie i domy dla bezdomnych	3	3	0	4	4	1
7	Hotele	43	38	0	50	50	0
8	Motele	1	1	0	1	1	0
9	Pensjonaty	7	7	0	7	7	0
10	Kempingi	4	4	0	4	4	0
11	Schroniska, w tym schroniska młodzieżowe i pola biwakowe	31	31	0	31	32	1
12	Inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie	549	387	8	559	395	17
13	Zakłady fryzjerskie	937	521	8	991	536	9
14	Zakłady kosmetyczne	456	281	2	484	300	8
15	Zakłady tatuażu	10	9	0	14	10	0
16	Zakłady odnowy biologicznej	131	51	0	129	44	2
17	Inne zakłady świadczące usługi łączone w zakresie fryzjerstwa, kosmetyki, tatuażu i odnowy biologicznej	150	99	0	152	87	4
18	Dworce autobusowe	13	13	0	12	12	0
19	Dworce i stacje kolejowe	25	20	0	25	19	1
20	Przystanie statków żeglugi śródlądowej	1	1	0	1	1	0
21	Przystanie jednostek pływających rekreacyjnych i sportowych	4	4	0	4	3	0
22	Przejścia graniczne	7	7	0	7	7	0
23	Tereny rekreacyjne	187	90	0	187	67	0
24	Cmentarze	302	129	0	305	127	3
25	Domy pogrzebowe	59	58	0	65	43	1
26	Inne obiekty	553	355	5	557	367	2

W 2016 roku organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w zakresie higieny komunalnej przeprowadziły 4140 kontroli. Wydano 862 decyzje merytoryczne i 202 płatnicze oraz 357 postanowień. W zakresie postępowania odwoławczego Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku wydał 1 decyzję administracyjną. W związku ze stwierdzonymi naruszeniami dotyczącymi stanu sanitarno-higienicznego nałożono 20 mandatów karnych na sumę 3150zł. W ramach prowadzonego postępowania egzekucyjnego wystawiono 2 tytuły wykonawcze.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

W 2016 roku do badań laboratoryjnych pobrano 1526 próbek wody. Wykonano 10855 oznaczeń chemicznych, 6810 oznaczeń fizycznych i 3845 mikrobiologicznych.

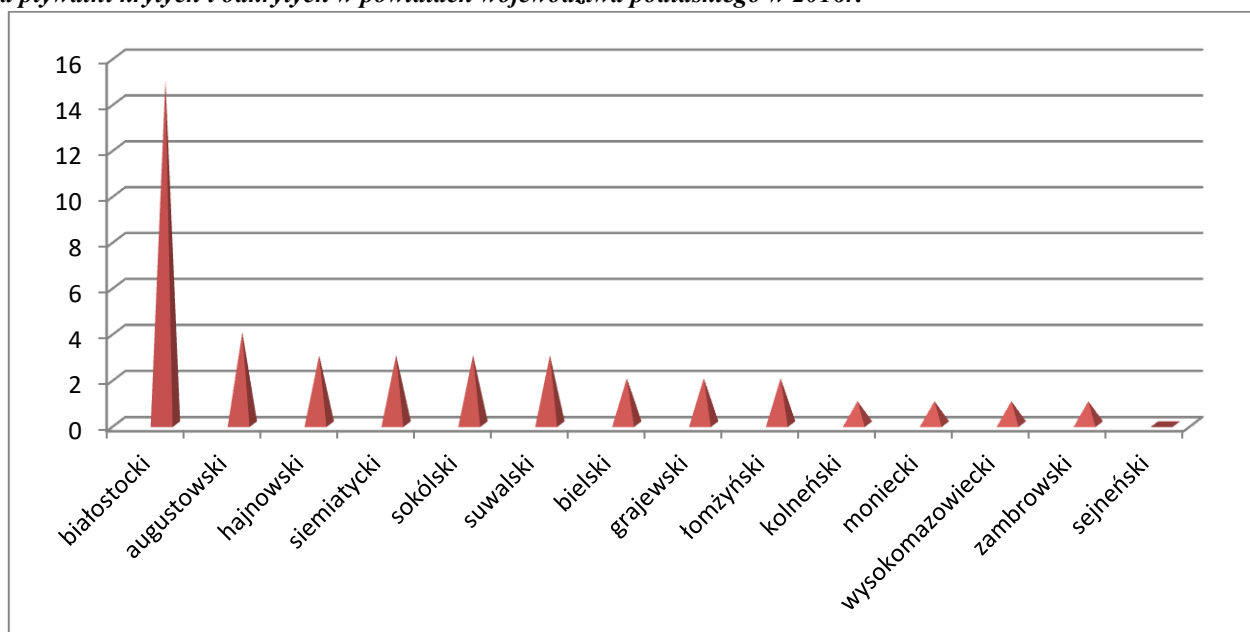
Ustępy publiczne i ogólnodostępne

Stan sanitarno-higieniczny ustępów publicznych i ogólnodostępnych objętych nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego zarówno w 2015 jak i w 2016 roku nie budził zastrzeżeń. W 2016 roku skontrolowano 31 ustępów publicznych i 14 ogólnodostępnych podczas których nie stwierdzono uchybień.

Pływalnie kryte i odkryte

W 2016 roku w ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego znajdowało się ogółem 41 pływalni, z czego 34 kryte (w tym 6 parków wodnych) oraz 7 pływalni odkrytych funkcjonujących sezonowo. Liczba tego typu obiektów w porównaniu z 2015 roku uległa zmniejszeniu o 8, z powodu ich likwidacji lub zmiany kwalifikacji obiektu. W 2016 roku uległy likwidacji 2 białostockie pływalnie przedszkolne. Natomiast 4 pływalnie odkryte działające w sezonie letnim (poza 1 nieczynną od dwóch lat) zostały przeniesione i wykazane w grupie innych obiektów, ponieważ nie spełniły wymogów definicji pływalni przywołanej w ustawie z dnia 18.08.2011r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych (Dz. U. z 2016r., poz.656).

Liczba pływalni krytych i odkrytych w powiatach województwa podlaskiego w 2016r.

Spośród 41 pływalni województwa podlaskiego w 2016 roku skontrolowano 37, co stanowi 90,24% tych obiektów objętych ewidencją. Kontrolą objęto wszystkie parki wodne (6) oraz 5 spośród 7 działających w województwie podlaskim pływalni odkrytych.

Powodem nieprzeprowadzenia kontroli były trwające prace remontowe obiektów (w 2 pływalniach krytych z powiatu białostockiego). W przypadku 2 pływalni odkrytych - zamknięcie jednej z nich nastąpiło w połowie sezonu letniego (z powiatu białostockiego) oraz nieotwarcie drugiej z powodu braku obsady kadry ratowniczej z uprawnieniami (w powiecie bielskim).

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

W ramach sprawowanego bieżącego nadzoru sanitarnego nad pływalniami organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2016 roku przeprowadziły łącznie 76 kontroli, a w ramach kontroli urzędowej pobrano 143 próbki wody do badań mikrobiologicznych i 53 w kierunku oznaczeń fizykochemicznych.

W czerwcu 2016 roku, po sześciomiesięcznym okresie dostosowawczym zarządcy pływalni mieli ustawowy obowiązek realizowania zapisów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 09.11.2015r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz.U. z 2015r., poz.2016). Powyższe rozporządzenie określiło normatywy mikrobiologiczne i fizykochemiczne, jakim powinna odpowiadać woda w pływalniach, częstotliwość jej badań, sposób przekazywania wyników badań przez zarządcę pływalni właściwemu Państwowemu Inspektorowi Sanitarnemu, sposób dokonywania ocen jakości wody przez zarządcę i organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz sposób informowania o jakości wody na pływalni osób z niej korzystających.

Niniejszy akt prawny uregulował i w znaczny sposób ułatwił organom Państwowej Inspekcji Sanitarnej nadzór nad jakością wody z pływalni. Zarządcom obiektów natomiast narzucił wymogi, którym niejednokrotnie nie są w stanie w pełni sprostać. Dowodzą tego wyniki badań laboratoryjnych wody, dostarczanych zgodnie z zapisami § 3 ust. 3 ww. rozporządzenia do organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, jak i przeprowadzane kontrole urzędowe.

Wynika z nich, iż dla zarządzających pływalniami największe problemy stwarzało dotrzymanie wskazanych w wyżej cytowanym rozporządzeniu normatywów dla wody w nieckach basenowych w odniesieniu do: chloru związanego, chloru wolnego, chloroformu, czy utlenialności. W przypadku wody wprowadzanej do niecek basenowych z systemu cyrkulacji dużym problemem okazało się osiągnięcie normatywu dla chloru związanego. Ponadto badania mikrobiologiczne wody z pływalni wykazywały przekroczenia normatywu odnoszącego się do ogólnej liczby mikroorganizmów w $36\pm 2^{\circ}\text{C}$ po 48 h, czy *Pseudomonas aeruginosa*. Nieprawidłowości stwierdzano także w odniesieniu do wody ciepłej pobieranej z pryszniców pływalni w kierunku oznaczania bakterii *Legionella sp.*

Zarządcy na, których ciąży obowiązek każdorazowego przekazywania wyników badań laboratoryjnych wody w przypadku pogorszenia jej jakości, czy to z uwagi na przekroczenie parametrów fizykochemicznych, czy mikrobiologicznych wody na ogół wywiązywali się z tego obowiązku. Wyniki badań były przekazywane właściwemu Państwowemu Inspektorowi Sanitarnemu wraz ze wskazaniem podejmowanych działań naprawczych w zakresie przekroczonych parametrów. Po wdrożeniu działań naprawczych ponownie przedstawiano wynik badania wody potwierdzający jej jakość odpowiadającą wymaganiom ww. rozporządzenia.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego analizując przekazywane przez zarządców pływalni wyniki badań laboratoryjnych wody, a także po przeprowadzanych kontrolach obiektów wydawały decyzje administracyjne nakazujące usunięcie nieprawidłowości i wystąpienia w sprawie podjęcia natychmiastowych działań naprawczych. W przypadku zanieczyszczenia mikrobiologicznego wody lub znacznego pogorszenia jej jakości były nadawane telefonogramy do właścicieli basenów nakazujące podjęcie natychmiastowych działań zmierzających do poprawy jakości wody w pływalni. W 2016 roku Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni Województwa Podlaskiego nadali 6 takich telefonogramów, a także wystosowali 18 wystąpień w tej sprawie.

Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego w 2016 roku wydali 16 decyzji administracyjnych, w tym 6 umarzających, w związku z usunięciem przez zarządców pływalni nieprawidłowości stwierdzonych podczas kontroli. Wyegzekwowano realizację nakazów 2 wydanych decyzji administracyjnych. Prowadzone postępowanie administracyjne dotyczyło przede wszystkim:

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

- ✓ poprawy stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń obiektu (w 3 pływalniach),
- ✓ obniżenia liczby bakterii *Legionella sp.* w instalacji wewnętrznej ciepłej wody pobranej z natrysków pływalni oraz podjęcia działań naprawczych mających na celu ich redukcję (w 3 obiektach),
- ✓ nierealizowania przez zarządców 7 pływalni zapisów zawartych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 09.11.2015r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz.U. z 2015r., poz.2016) poprzez:
- ✓ braku opracowanego harmonogramu poboru próbek wody uzgodnionego z właściwym Państwowym Inspektorem Sanitarnym (w 1pływalni),
- ✓ braku do wglądu wyników z badań jakości wody wykonywanych przez zarządzającego (w 2 pływalniach),
- ✓ braku wyników badania jakości wody ciepłej z pryszniców w kierunku oznaczania bakterii *Legionella sp.* (w 2 pływalniach),
- ✓ niewłaściwego usytuowania punktów poboru wody wprowadzanej do niecek z systemu cyrkulacji do badań laboratoryjnych (w 2 pływalniach),
- ✓ braku pomiarów parametrów wody wykonywanych przez zarządzającego zgodnie z obowiązującym aktem prawnym (w 4 pływalniach),
- ✓ braku zapisów z bieżącej obserwacji wody na pływalni (w 2 pływalniach),
- ✓ braku bieżącego umieszczania komunikatów o jakości wody do kąpielni na tablicy informacyjnej w obiekcie oraz na stronie internetowej (w 3 pływalniach),
- ✓ braku w miejscu widocznym dla osób pływaków, kąpielących się lub uprawiających sport lub rekreację informacji dotyczącej jakości wody do kąpielni (w 2 pływalniach),
- ✓ braku do wglądu wyników badań chloru wolnego z brodzików do płukania stóp (w 3 pływalniach).

Spośród 37 skontrolowanych w 2016 roku pływalni Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego 5 z nich ocenili jako niespełniające wymagań higieniczno-sanitarnych i technicznych, co stanowiło 13,51% skontrolowanych w tej grupie obiektów. Pływalnie wskutek takiej oceny znalazły się w grupie obiektów z nieprawidłowościami. Należały do nich:

- ✓ 3 augustowskie pływalnie (w tym 1 park wodny), z uwagi na uchybienia dotyczące stanu sanitarno-technicznego oraz nieprawidłowości dotyczące nierealizowania zapisów zawartych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 09.11.2015r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach. W odniesieniu do tych pływalni prowadzone jest postępowanie administracyjne mające na celu poprawę stanu sanitarno-technicznego i sanitarnego.
- ✓ 1 białostocka pływalnia przedszkolna, której woda nie spełnia wymagań określonych w cytowanym rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 09.11.2015r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach, z uwagi m.in. na występowanie bakterii *Pseudomonas aeruginosa* w wodzie w niecce. Z tego powodu pływalnia była nieczynna od czerwca do listopada, a z końcem 2016 roku została wyłączona z użytkowania,
- ✓ 1 pływalnia działająca na terenie powiatu grajewskiego, której woda nie spełnia wymagań określonych w cytowanym rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 09.11.2015r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach. Jakość wody oceniono na podstawie przeprowadzonej kontroli urzędowej. Właściciel do końca 2016 roku nie był w stanie uzyskać odpowiedniej jakości wody do kąpielni, więc od 30.09.2016 roku pływalnia jest nieczynna.

Przeprowadzone w 2016 roku kontrole urzędowe, w tym dotyczące jakości wody do kąpielni wykazały szereg nieprawidłowości w zakresie niedostosowania pływalni do wymagań obowiązującego rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 09.11.2015r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

---

pływalniach (Dz. U. z 2015r., poz.2016). Pomimo, iż ustawodawca przewidział półroczny okres dostosowawczy, to okazało się, iż dla niektórych obiektów był on niewystarczający. Ponadto uwidocznił problem niedoinwestowania tego typu obiektów, co stało się elementem niezbędnym przy spełnianiu wymagań wyżej cytowanego rozporządzenia w zakresie częstotliwości i kosztów badań laboratoryjnych. Efektem tego było zamykanie pływalni przez zarządców, co miało miejsce w 10 poniższych przypadkach:

- ✓ 2 pływalni sezonowych odkrytych (jedna nieczynna przez cały sezon, a druga zamknięta przez zarządcę w połowie sezonu, z uwagi na złą jakość wody),
- ✓ 3 w powiecie białostockim, z uwagi na rozbudowę i remont obiektu,
- ✓ 2 przedszkolnych w powiecie białostockim, z uwagi na złą jakość wody,
- ✓ 2 w powiecie augustowskim zamkniętych czasowo,
- ✓ 1 w powiecie grajewskim, z uwagi na złą jakość wody.

Kąpielisko i miejsca wykorzystywane do kąpeli

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego prowadziły nadzór nad kąpieliskiem oraz miejscami wykorzystywanymi do kąpeli w sezonie letnim 2016 w oparciu o zapisy:

- ✓ ustawy z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne (Dz.U. z 2015 r. poz. 469 z późn. zm.),
- ✓ rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 8 kwietnia 2011r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystanym do kąpeli (Dz.U. z 2016r., poz. 1602),
- ✓ rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 28 kwietnia 2011r. w sprawie ewidencji kąpielisk oraz sposobu oznakowania kąpielisk i miejsc wykorzystywanych do kąpeli (Dz.U. z 2016r. poz. 2082).

Na terenie województwa podlaskiego funkcjonowało 1 kąpielisko na Zalewie „Arkadia” w Suwałkach. Nadzór nad kąpieliskiem prowadzony był przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Suwałkach.

Zalew, na którym zlokalizowane jest kąpielisko zasilany jest przez rzekę Czarna Hańcza i spełnia rolę rekreacyjną. To około 15 hektarowy obszar wód i plaży służący rozrywce, czynnemu wypoczynkowi, przyciągający także amatorów wędkarstwa. Teren plaży ciągnie się wzdłuż północnej linii brzegowej zalewu. Przy plaży znajdują się pomosty pływające oraz wieża obserwacyjna dla ratowników. Strefy kąpeli są trwale wyznaczone, wydzielony jest również brodzik dla dzieci o głębokości do 40 cm. W środkowej części plaży zlokalizowany jest budynek zaplecza składający się z trzech wydzielonych funkcjonalnie części: pomieszczenia ratowników wraz z pomieszczeniem udzielania pierwszej pomocy, wypożyczalni sprzętu pływającego wraz z zapleczem sanitarnym dla kąpiących się, a także lokalu gastronomicznego. W sąsiedztwie kąpieliska znajduje się plac zabaw dla najmłodszych dzieci, boisko do siatkówki plażowej, skate park oraz siłownia pod gołym niebem dla dorosłych. Ponadto infrastrukturę kąpieliska uzupełniają ścieżki piesze i rowerowe, ciągnące się wokół całego zalewu. Natomiast tuż obok znajduje się Ośrodek Sportu i Rekreacji z halą sportową, basenem oraz zapleczem hotelowym.

Do najistotniejszych elementów nadzoru sanitarnego nad kąpieliskiem należy nadzór nad jakością wody w celu dokonywania ocen bieżących, sezonowych i czteroletnich wydawanych zgodnie z zapisami rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 8 kwietnia 2011r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystywanym do kąpeli. W sezonie letnim 2016 Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Suwałkach przeprowadził 9 kontroli kąpieliska na Zalewie „Arkadia”. Do badań laboratoryjnych pobrano łącznie 6 prób wody. Dwie próby zostały pobrane w ramach kontroli urzędowej, a 4 w ramach kontroli wewnętrznej. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Suwałkach wydał 6 ocen o jakości wody do kąpeli, z czego 1 o jej przydatności i 5 o nieprzydatności do kąpeli z uwagi na zakwit sinic.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Zgodnie z uchwałą Rady Miejskiej w Suwałkach sezon kąpielowy miał trwać od 25 czerwca do 31 sierpnia 2016 roku. W dniu 20.06.2016 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Suwałkach wydał pozytywną ocenę o jakości wody w kąpielisku. Działając na podstawie art. 156 ust. 1 pkt. 8 i ust. 2 oraz art. 163 ust. 1. pkt 1a ustawy z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne (Dz.U. z 2015 r. poz. 469 z późn. zm.) Podlaski Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku w dniu 20.06.2016 roku wydał komunikat o przydatności wody do kąpeli w kąpielisku „Arkadia”, informując jednocześnie o przewidywanym czasie trwania sezonu kąpielowego tj. od 25.06. do 31.08.2016 roku. Jednak po otrzymaniu w dniu 29.06.2016 roku telefonicznego zgłoszenia o wystąpieniu zmian skórnych po kąpeli w Zalewie „Arkadia” Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Suwałkach przeprowadził wizualną kontrolę wody oraz pobrał próbki wody do badań laboratoryjnych w kierunku oznaczenia liczby Eschericha coli w 100 ml i liczby Enterokoków w 100 ml wody. Jednocześnie zwrócił się z prośbą do organów Inspekcji Ochrony Środowiska o zbadanie próbek wody na obecność zakwitów sinic.

W związku ze stwierdzeniem rozwoju sinic w toni wodnej kąpieliska na Zalewie „Arkadia” i występowania w nim złotowiciowców w dniu 01.07.2016 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Suwałkach wydał decyzję zarządzającą tymczasowy zakaz kąpeli tj. do czasu ustąpienia zakwitu sinic. Zobowiązano organizatora kąpieliska do umieszczenia informacji o zakazie kąpeli w widocznym miejscu oraz ustalenia przyczyny zanieczyszczenia wody w kąpielisku i podjęcia działań zmierzających do poprawy jej jakości. Na tej podstawie Podlaski Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku tego samego dnia wydał komunikat o nieprzydatności wody do kąpeli w kąpielisku.

W całym sezonie letnim liczba Eschericha coli w 100 ml w przebadanych próbkach wahała się od 0 do 411 jtk (jednostek tworzących kolonie), a liczba Enterokoków w 100 ml wahała się od 14 do 250 jtk, co pod względem obowiązujących przepisów prawa kwalifikowało wodę jako dobrą. Do końca trwania sezonu kąpielowego zakwit sinic nie ustępował i obowiązywał zakaz kąpeli na Zalewie „Arkadia” w Suwałkach.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, zgodnie z zapisami art. 163c ust. 3 ustawy z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne (Dz.U. z 2015 r. poz. 469 z późn. zm.), są zobowiązane do prowadzenia i aktualizowania internetowego serwisu kąpieliskowego. Serwis zawiera informacje o wykazie kąpielisk, klasyfikacji wody w każdym kąpielisku, profilu wody, bieżącej ocenie jakości wody, informacje o zakazie kąpeli wraz ze wskazaniem przyczyn zakazu oraz informacje o innych zaleceniach dotyczących jakości wody, jak również o możliwości występowania krótkotrwałych zanieczyszczeń, liczbie dni, w których kąpiel była zakazana w czasie poprzedniego sezonu kąpielowego, ostrzeżenie o każdym takim występującym lub przewidywanym zanieczyszczeniu, dane o rodzaju oraz spodziewanym czasie trwania sytuacji wyjątkowej.

Serwis kąpieliskowy prowadzony jest przez Główny Inspektorat Sanitarny w Warszawie Departament Bezpieczeństwa Zdrowotnego Wody na podstawie danych wprowadzanych na bieżąco ze wszystkich powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych. Serwis umieszczony jest na stronie internetowej <http://sk.gis.gov.pl/>. Aktualizacja danych odbywała się na bieżąco.

Na terenie województwa podlaskiego w 2016 roku funkcjonowały 32 miejsca wykorzystywane do kąpeli.

Miejsca wykorzystywane do kąpeli w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego w sezonie letnim 2016r.

Lp.	Powiat	Nazwa akwenu na którym zlokalizowane jest miejsce wykorzystywane do kąpeli	Nazwa miejscowości/miejsca wykorzystywanego do kąpeli	Nazwa miejsca wykorzystywanego do kąpeli	Adres miejsca wykorzystywanego do kąpeli	Jakość wody do kąpeli/ przyczyna braku przydatności
1.	augustowski	jezioro Necko	Augustów	BPIS/Jędrzek	Augustów, ul. Wczasowa 1-2 16-300 Augustów	przydatna

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

2.	augustowski	jezioro Serwy	Serwy	Chris Serwy	Ośrodek Sportów Wodnych "CHRIS" Serwy 1, 16-326 Płaska	przydatna
3.	augustowski	jezioro Necko	Augustów	Radiowej Trójki	Plaża "Radiowej Trójki" n/j Necko 16-300 Augustów	przydatna
4.	augustowski	jezioro Serwy	Serwy	Albatros/PROSERWY	Hotel „Albatros” w Serwach, Serwy 18 , 16-326 Płaska	przydatna
5.	augustowski	jezioro Necko	Augustów	Plaża Bielnik	Plaża "Bielnik" n/j Necko 16-300 Augustów	przydatna
6.	białostocki	Zalew Dojlidy	Białystok	Dojlidy	Białystok, ul. Plażowa	przydatna
7.	białostocki	Zalew Zarzeczany (zbiornik rekreacyjno-retencyjny)	Zarzeczany	Zarzeczany	Zarzeczany b/n	przydatna
8.	białostocki	rzeka Supraśl	Supraśl	Supraśl	Supraśl Plac Kościuszki b/n	przydatna
9.	białostocki	Zalew Czapielówka	Czarna Białostocka	Zalew Czapielówka	Czarna Białostocka ul. Białostocka b/n	przydatna
10.	białostocki	rzeka Supraśl	Michałow	Michałow Zbiornik Małej Retencji	Michałow b/n	przydatna
11.	białostocki	rzeka Supraśl	Wasilków	Zalew na rzece Supraśl w Wasilkowie	Wasilków ul. Białostocka b/n	przydatna
12.	białostocki	rzeka Narew	Uhowo	Uhowo	Uhowo b/n	przydatna
13.	grajewski	jezioro Rajgrodzkie	Rajgród	Ośrodek "Łabędź"	19-206 Rajgród ul. Leśna 3	przydatna
14.	grajewski	jezioro Rajgrodzkie	Rajgród	„Knieja”	19-206 Rajgród ul. Leśna 21	przydatna
15.	grajewski	jezioro Rajgrodzkie	Rajgród	„Góra Zamkowa”	19-206 Rajgród ul. Szkolna b/n	przydatna
16.	grajewski	jezioro Rajgrodzkie	Rajgród	"Łoś"	19-206 Rajgród ul. Opartowo b/n	przydatna
17.	grajewski	jezioro Rajgrodzkie	Tama k/Rajgrodu	WOPR	Tama k/ Rajgrodu	przydatna
18.	hajnowski	Zalew „Repczyce”	Repczyce	Miejsce wykorzystywane do kąpieli „Repczyce”	17-250 Repczyce Kleszczele	przydatna
19.	hajnowski	Zalew Dubicze Cerkiewne	Dubicze Cerkiewne	Dubicze Cerkiewne	17-204 Dubicze Cerkiewne	przydatna
20.	łomżyński	rzeka Narew	Łomża	MWDK Łomża	Łomża przy moście Hubala, 18-400 Łomża	przydatna
21.	moniecki	rzeka Biebrza	Goniądz	Nad Biebrzą w Goniądzu	19-110 Goniądz ul. Demokratyczna 2	przydatna
22.	moniecki	rzeka Biebrza	Dolistowo	MWDK w Dolistowie	Dolistowo b/n, 19-124 Jaświły	przydatna
23.	sejneński	jezioro Pomorze	Posejnele	Posejnele	Ośrodek Wypoczynkowy FZZ PPRiTV Posejnele 26 16-506 Giby	przydatna
24.	sejneński	jezioro Pomorze	Giby	Giby	Ośrodek Wczasowy "Campercamp" w Gibach 91A, 16-506 Giby	przydatna

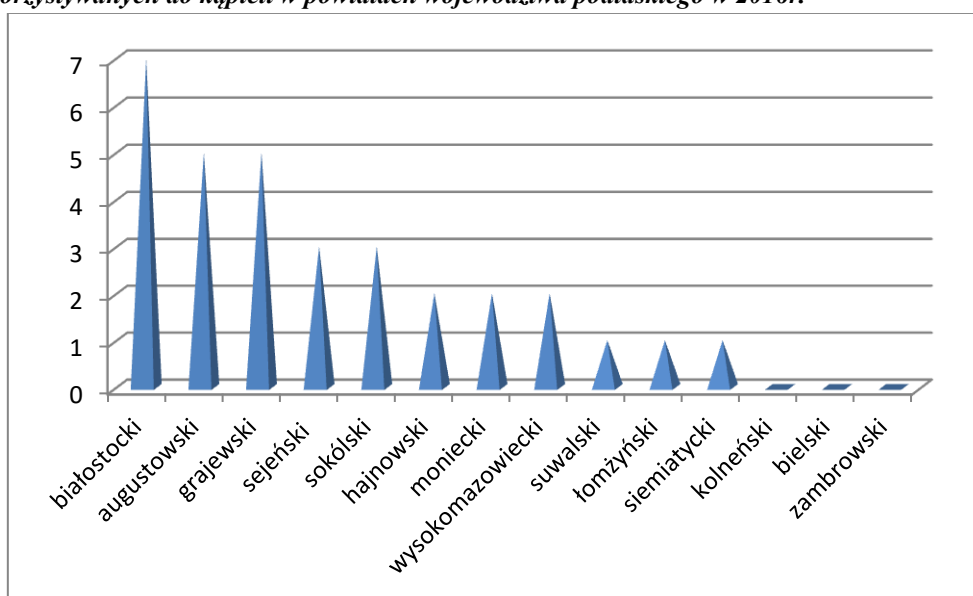
Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

25.	sejneński	jezioro Pomorze	Kukle	Kukle	Ośrodek Turystyczny "Kukle" Zygmunt Modzelewski, Kukle 29, 16-506 Giby	przydatna
26.	sokólski	Zalew w Sokółce	Sokółka	Zalew w Sokółce	Sokółka, ul. Wodna 20	przydatna
27.	sokólski	Zalew w Korycinie	Korycin	Zalew w Korycinie	Korycin, ul. Słowiańska	przydatna
28.	sokólski	Zalew w Karpowiczach	Karpowicze	MWdK w Karpowiczach	Karpowicze gm. Suchowola	nieprzydatna
29.	siemiatycki	rzeka Kamionka	Siemiatycze	MWdK w Siemiatyczach	Siemiatycze, ul. Sportowa b/n	przydatna
30.	suwalski	Jezioro Szelment Wielki	Szelment	Szelment Wielki WOSiR	Szelment 2 16-404 Jeleniewo	przydatna
31.	wysokomazowiecki	rzeka Brok	Czyżew	MWdK na Zalewie w Czyżewie	Czyżew, ul. Zambrowska	przydatna
32.	wysokomazowiecki	rzeka Nurzec	Ciechanowiec	MWdK na rzece Nurzec w Ciechanowcu	18-230 Ciechanowiec ul. Stadion b/n	przydatna

Największa liczba miejsc wykorzystywanych do kąpielii zlokalizowana była na terenie powiatu: białostockiego – 7, grajewskiego i augustowskiego – 5. W powiecie sejneńskim i sokólskim funkcjonowały po 3 miejsca. W powiecie hajnowskim, wysokomazowieckim i monieckim zorganizowano po 2 miejsca wykorzystywane do kąpielii. Jedno miejsce wykorzystywane do kąpielii posiadały powiaty: łomżyński, siemiatycki i suwalski.

Na terenie powiatu bielskiego, kolneńskiego i zambrowskiego w sezonie letnim 2016 miejsca wykorzystywane do kąpielii nie były organizowane.

Liczba miejsc wykorzystywanych do kąpielii w powiatach województwa podlaskiego w 2016r.

W trakcie trwania sezonu kąpielowego w 2016 roku organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego spośród 32 zgłoszonych miejsc wykorzystywanych do kąpielii skontrolowały 25. Podczas przeprowadzanych kontroli sanitarnych nie stwierdzano nieprawidłowości.

Jakość wody do kąpielii była oceniana na podstawie przekazywanych przez organizatorów miejsc wykorzystywanych do kąpielii wyników badań laboratoryjnych wody, ale także badań przeprowadzanych przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych województwa podlaskiego w ramach kontroli urzędowej. Ogółem wydano 62 oceny o przydatności wody do kąpielii oraz 1 ocenę o jej braku.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Jakość wody przeznaczonej do kąpieli kwestionowana była w Zalewie w Karpowiczach w powiecie sokólskim. W próbie wody pobranej do badania w sierpniu 2016 roku stwierdzono ponadnormatywną liczbę bakterii *Escherichia coli*. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Sokółce wydał decyzję w, której orzekł, iż woda nie odpowiada warunkom określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 8.04.2011r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystywanym do kąpieli (Dz.U. z 2016r., poz. 1602). Ponadto nakazał oznakowanie tego miejsca informacją o nieprzydatności wody do kąpieli. Organizator zamknął miejsce wykorzystywane do kąpieli w Karpowiczach do końca sezonu kąpielowego 2016 roku.

Informacje na temat przydatności wody do kąpieli w miejscach wykorzystywanych do kąpieli umieszczane były na bieżąco na stronie internetowej Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku: www.wsse.bialystok.pl w zakładce monitoring wody oraz w Biuletynie Informacji Publicznej. Pomimo prowadzonej akcji edukacyjnej na temat organizowania kąpielisk i miejsc wykorzystywanych do kąpieli, szczególnie w regionach bogatych w naturalne akwenty wodne (np. w powiecie augustowskim) liczba tego typu obiektów w porównaniu do 2015 roku ulega zmniejszeniu. Właściciele, administratorzy obiektów położonych nad jeziorami zniechęceni kosztami organizacji takich miejsc, nie podejmują wysiłku w kierunku poprawy tej sytuacji, a tym samym podniesienia atrakcyjności ośrodków zlokalizowanych nad podlaskimi rzekami, czy jeziorami.

Ponadto istniejące obiekty takie jak Zalew Dojlidy w Białymstoku, który został poddany generalnej modernizacji i przebudowie mogłyby z powodzeniem przekształcić się w kąpielisko, aby podnieść rangę obiektu, zwiększyć ruch turystyczny w mieście.

Domy pomocy społecznej, inne placówki organizacyjne pomocy społecznej i placówki zapewniające całodobową opiekę oraz noclegownie i domy dla bezdomnych

W ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2016 roku znajdowały się 54 obiekty. W porównaniu z ubiegłym rokiem ich liczba zwiększyła się o 4. Liczba domów pomocy społecznej (19) nie uległa zmianie. W grupie innych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej przybył 1 obiekt w powiecie łomżyńskim, a w grupie placówek zapewniających całodobową opiekę 2 obiekty (m. Białystok i powiat bielski). Przybyła również noclegownia w powiecie wysokomazowieckim.

W 2016 roku skontrolowano łącznie 43 placówki, co stanowiło 79,63% tego typu obiektów objętych nadzorem. Kontrolą objęto wszystkie domy pomocy społecznej (19), 10 innych placówek organizacyjnych pomocy społecznej, co stanowi 66,66% objętych ewidencją oraz 14 placówek zapewniających całodobową opiekę, co stanowi 87,50% objętych ewidencją. Skontrolowano również wszystkie 4 noclegownie lub/i domy dla bezdomnych w województwie podlaskim.

Spośród łącznej liczby obiektów skontrolowanych 3 oceniono jako niespełniające wymagań higieniczno-sanitarnych i technicznych. Do nich zaliczono 2 domy pomocy społecznej (powiat białostocki i powiat hajnowski) oraz noclegownię w powiecie wysokomazowieckim, co stanowiło 6,98% placówek skontrolowanych. Głównymi uchybieniami stwierdzonymi podczas kontroli były zacieki na ścianach i sufitych, ubytki tynku w pokojach i łazienkach mieszkańców.

Obiekty hotelarskie

W ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2016 roku znajdowało się 93 obiekty hotelarskie, w tym 50 hoteli, 1 motel, 7 pensjonatów, 4 kempingi oraz 31 schronisk i pól biwakowych. W stosunku do roku 2015 objęto nadzorem o 7 obiektów więcej. Najwięcej

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

---

obiektów hotelarskich funkcjonuje nadal na terenie powiatu augustowskiego (36) oraz powiatu białostockiego (27).

W 2016 roku skontrolowane zostały wszystkie obiekty. W jednym obiekcie na terenie powiatu monieckiego stwierdzono zły stan sanitarno-higieniczny pala biwakowego z powodu braku badania wody ze studni zaopatrującej klientów w wodę do spożycia.

Inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie

W województwie podlaskim nadzorem objęte są również inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie. W 2016 roku w ewidencji było 559 tego typu obiektów. Najwięcej 112 obiektów zlokalizowanych jest na terenie powiatu suwalskiego, 99 na terenie powiatu augustowskiego oraz 76 w powiecie łomżyńskim.

W 2016 roku skontrolowano 395 placówek, co stanowiło 71,4% obiektów objętych ewidencją. Spośród skontrolowanych oceniono jako złe ogółem 17 obiektów, co wynosi 4,3% obiektów skontrolowanych. Najwięcej obiektów (9) zakwalifikowano jako złe pod względem technicznym (8 w powiecie augustowskim i 1 w powiecie monieckim), pod względem higieniczno-sanitarnym i technicznym 4 (2 w powiecie grajewskim, i po jednym w powiecie augustowskim i siemiatyckim) oraz 4 pod względem higieniczno-sanitarnym (w powiecie grajewskim).

Do najczęściej stwierdzanych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej uchybień należały: zły stan techniczny ścian (zacieki, odpryski farby i ubytki) i podłóg (zniszczone wykładziny, ubytki farby lub terakoty), pokoi, pomieszczeń przeznaczonych do magazynowania bielizny, łazienek, korytarzy i domków kempingowych. W części obiektów stwierdzono również zły stan techniczny wyposażenia (lodówek, stolarki okiennej) oraz pomostów.

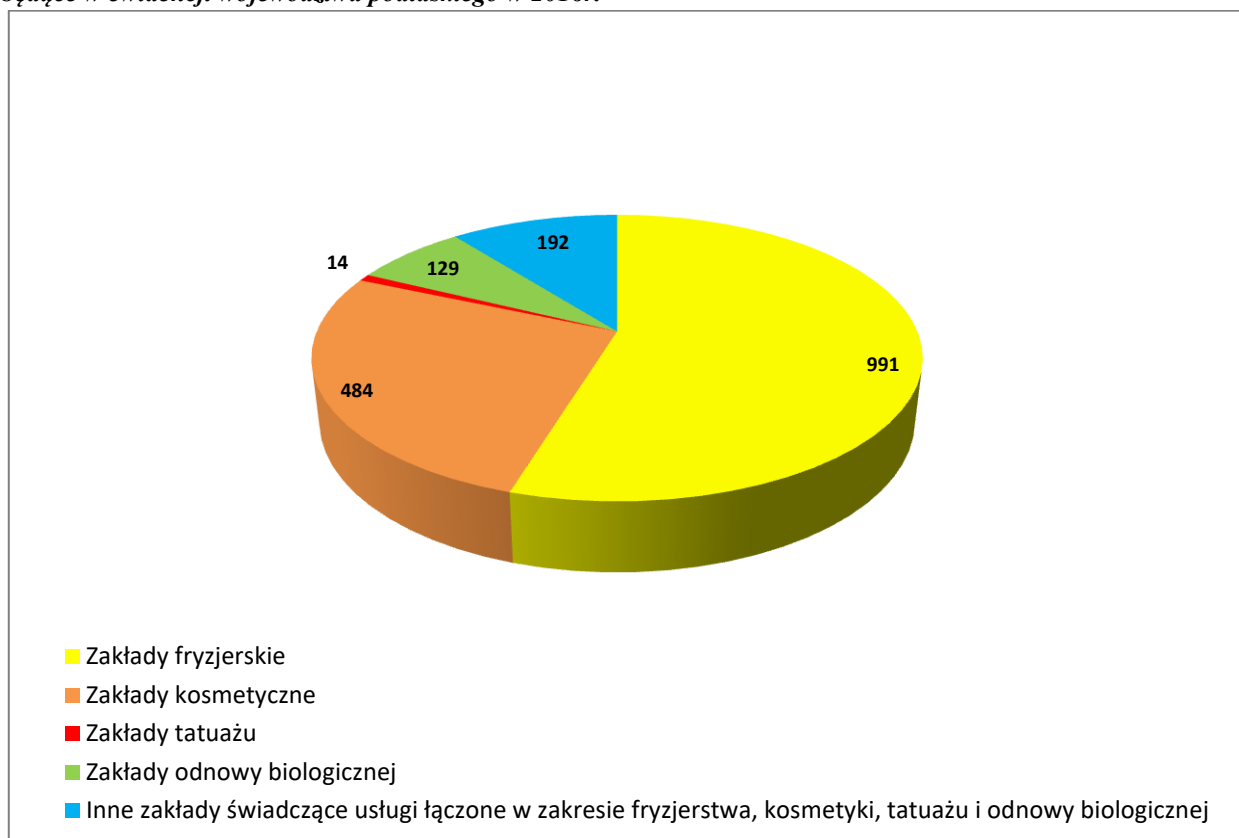
W województwie podlaskim branża hotelarska nadal skupia się przede wszystkim w regionach najbardziej atrakcyjnych turystycznie takich jak: Suwalszczyzna i Pojezierze Augustowskie. To nadal najbardziej dynamicznie rozwijające pod względem turystycznym regiony województwa podlaskiego. Tam jest największe skupisko ośrodków czasowych, gospodarstw agroturystycznych zachęcających turystów z kraju i z zagranicy do odpoczynku w województwie podlaskim.

Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu, odnowy biologicznej i inne, w których są świadczone łącznie więcej niż jedna z ww. usług

W ewidencji Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych województwa podlaskiego w 2016 roku ujęto łącznie 1770 tego typu zakładów. Liczba obiektów świadczących usługi fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej rokrocznie ulega zwiększeniu. W stosunku do 2015 roku ewidencją objęto o 86 tego typu obiektów więcej. Największą grupę stanowiły zakłady fryzjerskie (991), których w stosunku do 2015 roku było o 54 więcej. Kolejną liczną grupę stanowiły zakłady kosmetyczne - 484, których przybyło w stosunku do ubiegłego roku o 28. Innych zakładów, w których są świadczone łącznie więcej niż jedna usługa w 2016 roku objęto ewidencją 152 (o 2 więcej niż w 2015 roku). Jedyne w stosunku do roku ubiegłego ubyły 7 zakładów odnowy biologicznej i było ich w ewidencji 44. Najmniejszą grupę stanowiły zakłady świadczące usługi tatuażu, których w województwie podlaskim jest obecnie 14 (o 4 więcej niż w roku 2015).

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu, odnowy biologicznej i inne, w których świadczone są łącznie więcej niż jedna z ww. usług będące w ewidencji województwa podlaskiego w 2016r.

Pracownicy organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2016 roku skontrolowali ogółem 977 obiektów świadczących usługi fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej i tatuażu oraz zakładów świadczących łącznie ww. usługi, co stanowi 55,19% ogólnej liczby obiektów tego typu będących w ewidencji.

Spośród 991 zakładów fryzjerskich w 2016 roku skontrolowano 536, co stanowi 54,08% objętych ewidencją w województwie podlaskim. Z 484 zakładów kosmetycznych skontrolowano 300, co stanowi 61,98% tego typu zakładów. Natomiast ze 129 gabinetów odnowy biologicznej skontrolowano 44, co stanowi 34,10% zakładów będących w ewidencji.

Spośród 152 zakładów świadczących usługi łączone skontrolowano 87, co stanowi 57,23% tych obiektów objętych ewidencją. Skontrolowano 10 gabinetów tatuażu, spośród 14 będących w ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej, co stanowiło 71,4%.

Na terenie województwa podlaskiego najwięcej obiektów świadczących wyżej wymienione usługi zlokalizowanych jest w Białymstoku i powiecie białostockim – 771, co stanowi prawie połowę - 43,55% - wszystkich tego typu obiektów objętych ewidencją. Na terenie miasta i powiatu suwalskiego ewidencją objęto 174 obiektów, natomiast miasta i powiatu łomżyńskiego 173 tego typu zakładów.

Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego w związku ze stwierdzonymi uchybieniami w zakładach prowadzili postępowanie administracyjne mające na celu wyegzekwowanie dobrego stanu higieniczno-sanitarnego i technicznego nadzorowanych obiektów.

Na 977 skontrolowanych obiektów świadczących usługi w zakresie fryzjerstwa i kosmetyki na koniec 2016 roku, 23 zakwalifikowano do grupy złych pod względem higieniczno-sanitarnym i/lub technicznym, co stanowi 2,35%.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Brak szczegółowego aktu prawnego ogranicza prowadzenie nadzoru nad obiektami świadczącymi usługi w zakresie fryzjerstwa, kosmetyki, tatuażu i odnowy biologicznej stanowiącymi największą grupę obiektów użyteczności publicznej nadzorowanych przez pion higieny komunalnej. W związku z tym nadzór organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej nad ww. obiektami prowadzony był w oparciu o:

- ✓ ustawę z dnia 5 grudnia 2008r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2016r., poz. 1866 z późn. zm.),
- ✓ ustawę z dnia 7 lipca 1994r. Prawo budowlane (Dz.U. z 2016r., poz. 290 z późn. zm.),
- ✓ rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2015r., poz. 1422),
- ✓ rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. z 2003r. Nr 169, poz. 1650 z późn. zm.),
- ✓ rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 października 2002r. w sprawie nadania funkcjonariuszom organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej uprawnień do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego (Dz. U. z 2014r. poz. 282).

Dworce autobusowe, dworce i stacje kolejowe

W 2016 roku w ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego znajdowało się 25 dworców i stacji kolejowych. Kontrolą sanitarną objęto 76% obiektów wykazanych w ewidencji. W porównaniu z rokiem 2015 liczba obiektów zmniejszyła się o 1. Została zlikwidowana placówka w Grajewie.

Spośród 12 dworców autobusowych objętych nadzorem w 2016 roku skontrolowano wszystkie. W grupie tej nie stwierdzono obiektów ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i technicznym. Natomiast spośród 19 skontrolowanych dworców i stacji kolejowych jeden z terenu powiatu sokólskiego zaliczono do złych pod względem technicznym.

Badanie ciepłej wody użytkowej z instalacji wewnętrznej obiektów użyteczności publicznej województwa podlaskiego w kierunku wykrywania bakterii *Legionella sp.*

Na podstawie § 16 ust. 3 rozporządzenia Ministra Zdrowia z 13.11.2015r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia (Dz. U. z 2015r. poz. 1989) organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w ramach monitoringu jakości wody, wykonywały badania ciepłej wody w celu wykrywania bakterii *Legionella sp.* w przedsiębiorstwach podmiotu wykonującego działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne. W 2016 roku oprócz ww. placówek badanie takie przeprowadzono między innymi w domach pomocy społecznej i placówkach pełniących taką funkcję, sanatorium, hotelu, parku wodnym. W ramach kontroli urzędowej do badań laboratoryjnych pobrano 48 prób wody ciepłej z 41 obiektów użyteczności publicznej województwa podlaskiego. Zakwestionowano 10 prób, co stanowi 20,83% prób wody ciepłej pobranej na obecność bakterii *Legionella sp.* Próby, w których stwierdzono ponadnormatywną liczbę bakterii dotyczyły 9 obiektów - 6 szpitali, 2 domów pomocy społecznej i hotelu.

Na 33 działające w województwie podlaskim szpitale kontrolą objęto 21, co stanowiło 63,64% tych obiektów. Do badań laboratoryjnych pobrano 26 prób wody ciepłej. W 6 szpitalach, po przeprowadzonych badaniach stwierdzono skolonizowanie instalacji ciepłej wody bakteriami *Legionella sp.*, co stanowi 28,57% szpitali objętych badaniami. W 5 szpitalach (białostockim, augustowskim, suwalskim oraz wysokomazowieckim i sejneńskim) stwierdzono skażenie bakteriami w stopniu średnim, a w 1 (grajewskim) w stopniu wysokim.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Spośród grupy obiektów obejmujących domy pomocy społecznej, inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej oraz placówki zapewniające całodobową opiekę województwa podlaskiego w 2016 roku, w 9 z nich przeprowadzono badania instalacji ciepłej wody. Do badań laboratoryjnych pobrano po 1 próbkę wody ciepłej, w kierunku obecności bakterii *Legionella sp.* W jednej z nich - w łomżyńskim DPS - stwierdzono średnie, a w placówce, z terenu powiatu białostockiego - wysokie skażenie bakteriami *Legionella sp.* w instalacji ciepłej wody obiektu.

Badania w ramach kontroli urzędowej przeprowadzono także w 5 obiektach hotelarskich i noclegowych (2 z terenu powiatu hajnowskiego i po 1 z monieckiego, łomżyńskiego, sokólskiego). W jednym przypadku - białowieskim hotelu - stwierdzono wysokie skażenie bakteriami *Legionella sp.* Pozostałe badania nie potwierdziły skażenia wody ciepłej bakteriami *Legionella sp.* Zostały one przeprowadzone w takich obiektach jak: augustowskie sanatorium, hospicjum z terenu powiatu kolneńskiego, zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy z powiatu wysokomazowieckiego, Aquapark w Suwałkach, młodzieżowy ośrodek socjoterapeutyczny w powiecie sokólskim.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej po otrzymaniu wyników badań laboratoryjnych wody potwierdzających skażenie instalacji ciepłej wody obiektu telefonogramami powiadamiały je o tym, jednocześnie polecając podjęcie natychmiastowych czynności zmierzających do redukcji bakterii *Legionella sp.* Wydane w tej sprawie decyzje administracyjne nakazywały:

- ✓ w przypadku skażenia wysokiego przystąpienie do działań interwencyjnych włącznie z czyszczeniem i dezynfekcją systemu instalacji wewnętrznej wody ciepłej w obiekcie oraz zakazania korzystania z pryszniców,
- ✓ w przypadku skażenia średniego przystąpienie do działań interwencyjnych zmierzających do redukcji liczby bakterii.

Powyższe decyzje nakazywały doprowadzenie jakości wody w instalacji wody ciepłej do wymagań zawartych w załączniku nr 1 litera E rozporządzenia Ministra Zdrowia z 13.11.2015r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia (Dz. U. z 2015r. poz. 1989) oraz przedstawienie do wglądu wyników badań próbek wody ciepłej z instalacji wewnętrznej obiektu na obecność bakterii *Legionella sp.* zlokalizowanych w określonych w decyzji punktach, jak również, po upływie roku od przedstawienia tych wyników badań, dostarczenie organowi Państwowej Inspekcji Sanitarnej wyników badań wody ciepłej pobranych w punkcie czerpalnym położonym najdalej od zbiornika ciepłej wody.

Po wdrożonych działaniach naprawczych zmierzających do eliminacji poziomu skażenia instalacji ciepłej wody bakteriami *Legionella sp.* administratorzy, zarządcy, czy właściciele obiektów przedstawiali wyniki badań laboratoryjnych potwierdzające jakość wody ciepłej odpowiadającą wymaganiom określonym w ww. rozporządzeniu. Podejmowane działania polegały głównie na prowadzeniu dezynfekcji termicznej, co pozwalało na uzyskanie poprawy jakości wody ciepłej pochodzącej z instalacji tej wody w obiektach.

W 9 obiektach, w których organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2016 roku wszczęły postępowanie administracyjne, uzyskano poprawę jakości wody ciepłej, potwierdzoną wynikami badań laboratoryjnych. Postępowanie administracyjne dotyczące redukcji bakterii *Legionella sp.* z instalacji ciepłej wody, w tych obiektach będzie kontynuowane także w 2017 roku.

W odniesieniu do szpitala w powiecie zambrowskim postępowanie, które trwało od ubiegłego roku, w 2016 zostało zakończone i polecenia nakazów decyzji zostały wykonane.

Wyjątek w tym względzie stanowi jeden z białostockich szpitali, gdzie trwające od 2013 roku postępowanie administracyjne dotyczące poprawy jakości wody pod względem obecności bakterii *Legionella sp.* w dalszym ciągu jest prowadzone, z uwagi na okresową poprawę i pogorszenie jakości wody ciepłej.

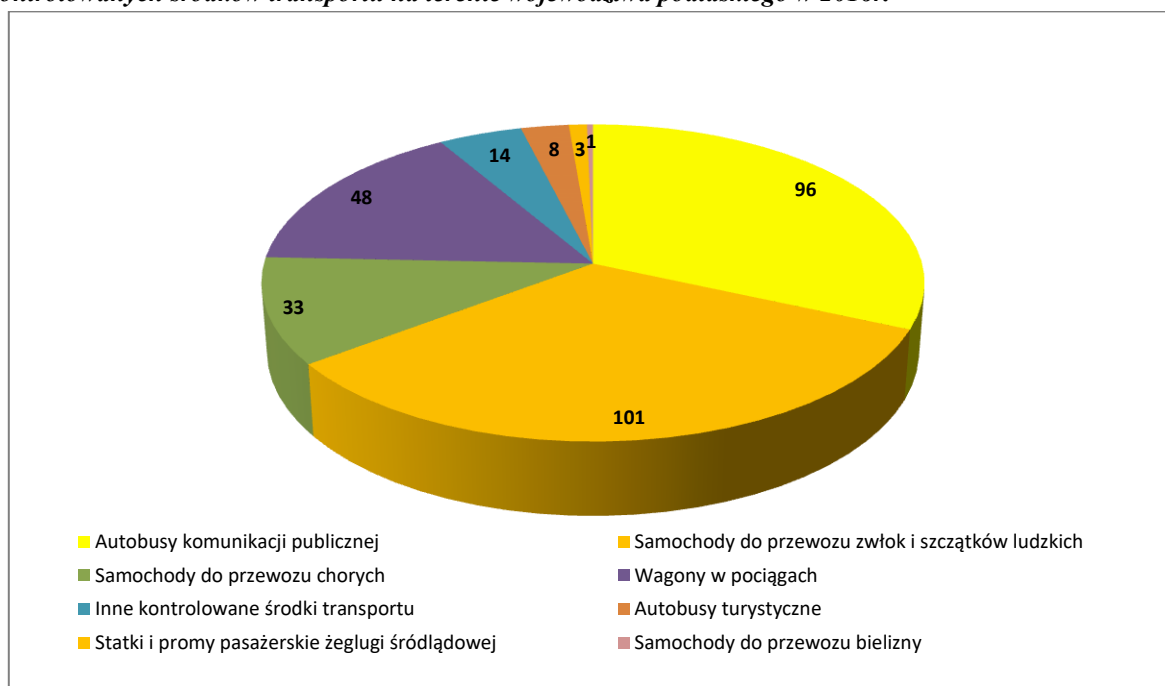
Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego od kilku lat prowadzą monitoring jakości wody ciepłej w obiektach użyteczności publicznej, w szczególności tych dotyczących opieki nad osobami chorymi, starszymi. Polega on na prowadzeniu badań laboratoryjnych wody ciepłej w kierunku oznaczania liczby bakterii *Legionella sp.* z instalacji ciepłej wody nadzorowanych placówek. Mając na uwadze zagrożenia zdrowotne, jakie niesie ze sobą kolonizacja bakteriami *Legionella sp.* instalacji ciepłej wody podmiotów, w przypadku potwierdzenia tego badaniami laboratoryjnymi, prowadzi postępowanie administracyjne. Prowadzone postępowanie, a także kierowane rokrocznie do właścicieli i administratorów obiektów wystąpienia w sprawie prowadzenia przez nich w ramach kontroli wewnętrznej monitoringu jakości wody ciepłej na obecność bakterii *Legionella sp.*, ma na celu uświadomienie ich w zakresie zagrożeń dotyczących zachorowania na legionelozę. W związku z tym obserwuje się coraz większą świadomość osób zarządzających obiektami w zakresie przeciwdziałania kolonizacji tymi bakteriami. Zarządcy, administratorzy, właściciele obiektów są świadomi, iż temperatura wody w instalacjach ciepłej wody ma decydujący wpływ na rozwój bakterii *Legionella sp.* Niezbędnym zatem jest przestrzeganie warunków określonych w §120 ust. 2 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12.04.2002r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2015r., poz.1422). W paragrafie tym istnieje zapis mówiący o tym, iż instalacja ciepłej wody powinna zapewnić uzyskanie w punktach czerpalnych temperaturę wody nie niższej niż 55°C i nie wyższej niż 60°C. Ponadto instalacja ta powinna umożliwiać przeprowadzenie jej okresowej dezynfekcji termicznej przy temperaturze wody nie mniejszej niż 70°C i nie wyższej niż 80°C.

Środki transportu

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2016 roku przeprowadzili ogółem 304 kontrole środków transportu. W liczbie tej znalazło się 101 samochodów do przewozu zwłok i szczątków, 96 autobusów komunikacji publicznej, 48 wagonów w pociągach pasażerskich, 33 samochody do przewozu chorych, 8 autobusów turystycznych, 3 statki pasażerskie żeglugi śródlądowej, 1 samochód do przewozu bielizny oraz 14 innych środków transportu.

Liczba skontrolowanych środków transportu na terenie województwa podlaskiego w 2016r.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Spośród skontrolowanych środków transportu - 13 (9 wagonów w pociągach pasażerskich podmiejskich, 3 autobusy komunikacji publicznej oraz 1 samochód do przewozu zwłok i szczątków) znalazło się w grupie obiektów ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i technicznym, co stanowiło 4,8 % środków transportu skontrolowanych.

Przejścia graniczne

W 2016 roku Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach obejmował bieżącym nadzorem sanitarnym 7 przejść granicznych funkcjonujących w obszarze województwa podlaskiego (4 drogowe – w Kuźnicy Białostockiej, Bobrownikach, Białowieży i Połowcach; 2 kolejowe – w Kuźnicy Białostockiej i Siemianówce oraz 1 rzeczne przejście graniczne – w Rudawce na Kanale Augustowskim).

Skontrolowano wszystkie przejścia graniczne. Ogółem przeprowadzono 15 kontroli, w tym 10 kontroli drogowych przejść granicznych (po 3 kontrole w Bobrownikach i Kuźnicy Białostockiej, po 2 w Połowcach i Białowieży), 3 kontrole kolejowych przejść (2 w Kuźnicy Białostockiej, 1 w Siemianówce) oraz 2 kontrole rzeczno-granicznego przejścia granicznego w Rudawce na Kanale Augustowskim.

Podczas kontroli sprawdzano stan czystości i porządku terenu przejść granicznych oraz stan sanitarno-techniczny pomieszczeń ogólnodostępnych dla podróżnych. Zwracano również uwagę na zaopatrzenie w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi, sposób usuwania ścieków oraz sposób gromadzenia i usuwania odpadów komunalnych, a także zaopatrzenie przejść granicznych w środki czystości i sposób przechowywania sprzętu porządkowego. Ponadto na drogowych przejściach w Kuźnicy Białostockiej i Bobrownikach sprawdzano stan sanitarno-techniczny zlewni ścieków z autokarów. Stan czystości oraz stan sanitarno – techniczny przejść granicznych w 2016 roku nie budził zastrzeżeń.

Wszystkie przejścia graniczne są zaopatrywane w odpowiedniej jakości wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi. Drogowe przejścia w Bobrownikach i Białowieży zaopatrywane są w wodę z urządzeń wodociągowych zlokalizowanych w obszarze tych przejść, nad którymi nadzór sprawuje Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach. Pozostałe przejścia korzystają z wodociągów gminnych, nadzorowanych przez właściwych terenowo Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych w Sokółce, Hajnówce i Augustowie.

W 2016 roku w ramach prowadzonego monitoringu jakości wody do badań laboratoryjnych pobrano 4 próbki wody w ramach urzędowej kontroli, po 2 z każdego urządzenia (w zakresie monitoringu kontrolnego) zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015r. poz. 1989). Próbki wody w zakresie zbadanych parametrów odpowiadały wymaganiom mikrobiologicznym i fizykochemicznym określonym w w/w rozporządzeniu. Na podstawie sprawozdań z badań wydano okresowe oceny jakości wody stwierdzające jej przydatność do spożycia przez ludzi.

W ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku pobrano po 3 próbki wody do badań z każdego urządzenia wodociągowego – po 2 próbki w zakresie monitoringu kontrolnego oraz po 1 w zakresie monitoringu przeglądowego. Punkty i terminy poboru próbek oraz zakres badań uzgodniono z Państwowym Granicznym Inspektorem Sanitarnym w Suwałkach. Badania jakości wody wykonywano w laboratorium zatwierdzonym przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

W żadnej z przebadanych próbek nie stwierdzono przekroczeń badanych parametrów. Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach po otrzymaniu przesłanych przez Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku sprawozdań z badań, dokonał okresowej oceny jakości wody stwierdzającej przydatność wody do spożycia przez ludzi.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

W 2016 roku skontrolowano również stan sanitarny 2 pociągów pasażerskich dalekobieżnych, z Krakowa do Grodna i z Białegostoku do Grodna. Stan sanitarno-techniczny kontrolowanych pociągów nie budził zastrzeżeń.

Podsumowanie:

- ✓ W województwie podlaskim 96,23% ludności spożywało wodę o kontrolowanej jakości, z czego 16,09% ludności spożywało wodę, której jakość w ciągu roku, w różnych okresach, w zakresie różnych parametrów była kwestionowana, a więc nie spełniała wymogów określonych w obowiązującym rozporządzeniu. Najczęstszymi przyczynami kwestionowania jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi pod względem fizykochemicznym były: mętność – w 13,58% wodociągów (5,56% ludności spożywającej wodę kontrolowaną), mangan – w 10,26% wodociągów (4,65% ludności spożywającej wodę kontrolowaną), jon amonowy – w 6,62% wodociągów (3,96% ludności spożywającej wodę kontrolowaną), żelazo – w 6,62% wodociągów (2,75% ludności spożywającej wodę).
- ✓ Mieszkańcy Białegostoku w większości zaopatrywani byli przez Wodociągi Białostockie sp. z o.o. Łącznie pobrano do badań 284 próbki wody przeznaczonej do spożycia w tym 108 próbek przez pracowników Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku oraz 176 próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej przez Wodociągi Białostockie Sp. z o.o. Badania ww. wody wykonywano w zakresie monitoringu kontrolnego (badano 3 parametry mikrobiologiczne i 8 fizykochemicznych) oraz monitoringu przeglądowego (5 parametrów mikrobiologicznych i 64 parametry fizykochemiczne). Wszystkie próbki odpowiadały wymaganiom rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015r. poz. 1989).
- ✓ Producentem wody dla mieszkańców Łomży jest Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Łomży. W 2016 roku do badań laboratoryjnych pobrano 17 próbek wody w ramach kontroli urzędowej oraz 32 w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez przedsiębiorstwo. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Łomży ocenił jakość wody dostarczanej przez wodociąg Łomża jako przydatną do spożycia przez ludzi, woda spełniała wymagania określone w/w rozporządzeniu.
- ✓ Producentem wody przeznaczonej do spożycia dla mieszkańców Suwałk jest Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o. w Suwałkach. W 2016 roku do badań pobrano 21 prób monitoringowych w ramach kontroli urzędowej i 39 prób monitoringowych w ramach kontroli wewnętrznej. W żadnej z przebadanych próbek nie stwierdzono przekroczeń badanych parametrów.
- ✓ W 2016 roku Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego dokonali oceny realizacji kontroli wewnętrznej jakości wody do spożycia prowadzonej przez przedsiębiorstwa wodociągowo – kanalizacyjne - zgodnie z art. 5 ust. 1a ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków (Dz.U. z 2015r., poz. 139). Stwierdzono, że jeden administrator wodociągu nie poinformował Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego o przekroczeniach parametrów jakości wody określonych w załączniku nr 1 do rozporządzenia oraz w części A załącznika nr 3 do rozporządzenia w określonym terminie. Dokonano również realizacji oceny przydatności wody przeprowadzanej przez podmioty wykorzystujące wodę pochodzącą z indywidualnych ujęć, jako część działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej zgodnie z § 6 obowiązującego rozporządzenia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Stwierdzono, że jeden z administratorów nie

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

wykonał badań jakości wody w wodociągu z kontroli wewnętrznej w zakresie monitoringu kontrolnego.

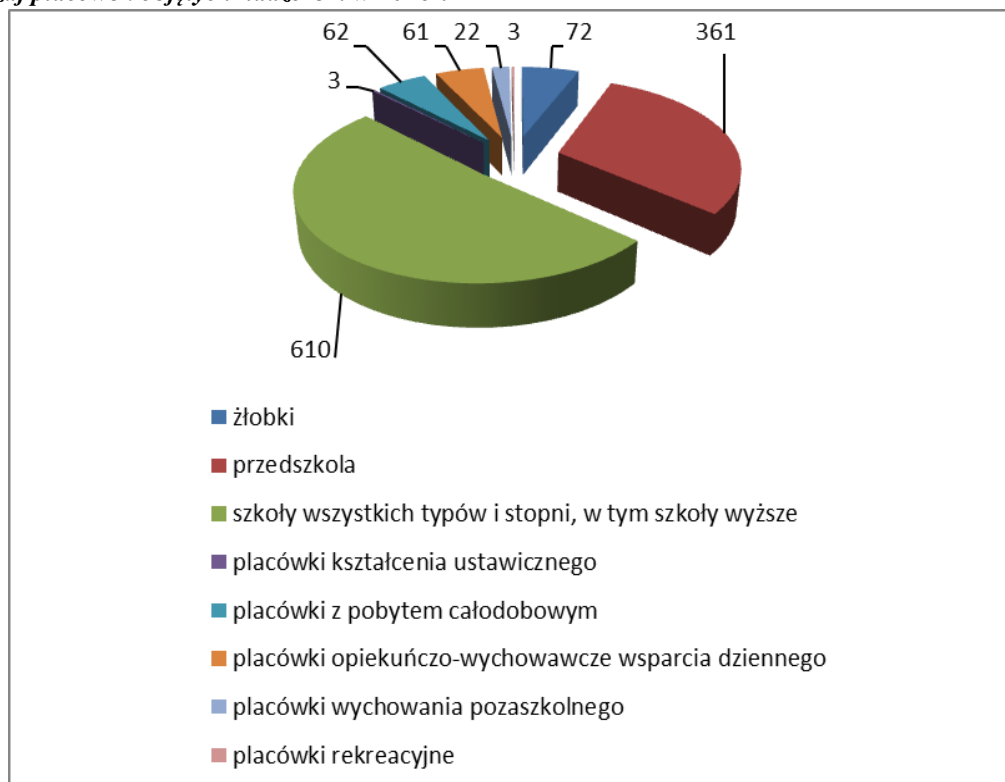
- ✓ Na terenie województwa podlaskiego tylko jedno laboratorium - należące do Wodociągów Białostockich sp. z o. o. posiadało zatwierdzony przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku system jakości, co zgodnie z obowiązującymi przepisami uprawnia do wykonywania badań w ramach kontroli wewnętrznej.
- ✓ W 2016 roku na terenie województwa podlaskiego funkcjonowało 1 kąpielisko i 32 miejsca wykorzystywane do kąpieli. Aby podnieść standard wypoczynku turystów i mieszkańców województwa uzasadnione jest podjęcie działań mających na celu rozbudowę infrastruktury w miejscach wykorzystywanych do kąpieli.
- ✓ Zarówno w miastach jak i na terenach gmin, szczególnie w sąsiedztwie tras turystycznych należy sukcesywnie zwiększać ilość toalet publicznych i ogólnodostępnych.
- ✓ W latach 2014-2016 nie zgłoszono zachorowania na legionelozę. Jednakże uzasadnione jest dalsze badanie wody ciepłej w kierunku Legionella sp. w celach prewencyjnych.

OCENA STANU SANITARNEGO I HIGIENY PROCESÓW NAUCZANIA W PLACÓWKACH OŚWIATOWO-WYCHOWAWCZYCH

W roku 2016 Państwowa Inspekcja Sanitarna obejmowała nadzorem ogółem 1726 placówek, w tym:

- ✓ 1194 stałe placówki oświatowo-wychowawcze
- ✓ 532 placówki sezonowe

Liczba i rodzaj placówek objętych nadzorem w 2016r.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Baza lokalowa i stan sanitarno-techniczny stałych placówek oświatowo-wychowawczych

W 2016 roku skontrolowano 1015 stałych placówek oświatowo-wychowawczych i 339 placówek wypoczynku zimowego i letniego. Przeprowadzono 1644 kontrole, w tym:

- ✓ 1237 kontroli placówek oświatowo-wychowawczych,
- ✓ 345 kontroli placówek wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży,
- ✓ 41 kontroli placówek w związku z przygotowaniem szkół do nowego roku szkolnego 2016/2017,
- ✓ 10 kontroli w związku z wystąpieniem zachorowań wśród dzieci na choroby zakaźne oraz sytuacją epidemiczną wprowadzono do stosowanie zasady reżimu sanitarnego,
- ✓ 3 kontrole szkół policealnych dla dorosłych nie będących w ewidencji, zleconych przez delegaturę NIK w Białymstoku na podstawie art. 12pkt. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli,
- ✓ 6 kontroli obiektów nie będących w ewidencji,
- ✓ 2 kontrole obiektów w związku ze Światowymi Dniami Młodzieży.

Zrealizowano wszystkie zamierzenia ujęte w planie pracy na rok 2016:

- ✓ skontrolowano wszystkie stałe placówki zaplanowane do kontroli w „Harmonogramie kontroli na 2016 rok” w zakresie bezpieczeństwa i higieny pomieszczeń oraz przestrzegania wymagań w stosunku do używanego sprzętu,
- ✓ dokonano oceny warunków sanitarnych i stanu technicznego sprzętu rekreacyjnego na placach zabaw w przedszkolach funkcjonujących w okresie wakacji, a które do kontroli kompleksowych zaplanowano w sezonie zimowym,
- ✓ dokonano oceny wyposażenia placówek nauczania i wychowania w meble szkolne i sprzęt sportowy posiadający certyfikaty oraz przestrzegania zasad higieny przy układaniu tygodniowych rozkładów zajęć,
- ✓ dokonano oceny przestrzegania przez szkoły obowiązków wynikających z ustawy z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (tekst jednolity 2015r. poz.1203) oraz rozporządzeń Wspólnot Europejskich w niej wymienionych,
- ✓ sprawowano nadzór nad organizacją i przebiegiem letniego i zimowego wypoczynku dzieci i młodzieży.

Jak wynika z analizy sporządzonej na podstawie materiałów własnych i otrzymanych z Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych województwa podlaskiego, stan sanitarny i techniczny placówek stałych utrzymuje się na dobrym poziomie.

Stan sanitarny i techniczny placówek

Rok	Liczba placówek w złym stanie higieniczno-sanitarnym oraz technicznym	Liczba placówek w złym stanie higieniczno-sanitarnym	Liczba placówek w złym stanie technicznym
2015	2	1	3
2016	0	0	4

Wykazano 4 placówki w złym stanie technicznym:

- ✓ 3 szkoły podstawowe (2 w powiecie sokólskim i 1 w powiecie zambrowskim), oraz 1 pozaszkolną placówkę specjalistyczną w powiecie siemiatyckim w których stwierdzono zły stan techniczny, co stanowi 0,39 % placówek skontrolowanych.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

W dalszym ciągu zły stan techniczny stwierdza się w 2 szkołach podstawowych z oddziałami przedszkolnymi w powiecie sokólskim, pomimo przeprowadzania drobnych napraw i remontów w tych placówkach. Mieszczą się one w budynkach starych, wymagających gruntownego remontu. Konieczna jest w nich wymiana całej armatury sanitarnej i stolarki okienno-drzwiowej.

Zbierano również dane dotyczące utrzymania higieny osobistej w placówkach nauczania i wychowania. Większość nadzorowanych placówek jest podłączona do wodociągu miejskiego/gminnego oraz do sieci kanalizacyjnej centralnej (miejskiej/gminnej). W roku 2016 10 placówek posiadało własne ujęcia wody i 216 placówek posiadało własną sieć kanalizacyjną, z której nieczystości w 152 placówkach były odprowadzane do zbiornika bezodpływowego (szamba), a w 64 do własnej oczyszczalni ścieków.

Uległa zmianie liczba placówek zlokalizowanych w budynkach nieprzystosowanych. W powiecie grajewskim zlikwidowano jedną szkołę podstawową. W związku z tym na koniec 2016 roku w budynkach nieprzystosowanych funkcjonowały 4 placówki, w tym:

- ✓ 1 przedszkole (w powiecie grajewskim),
- ✓ 2 szkoły podstawowe, w których znajdują się 2 oddziały przedszkolne (1 w powiecie bielskim i 1 w grajewskim),
- ✓ 1 zespół szkół ogólnokształcących, w skład którego wchodzi: szkoła podstawowa specjalna, gimnazjum specjalne, zasadnicza szkoła zawodowa specjalna i szkoła przysposabiająca do pracy (w powiecie grajewskim).

Placówki te mieszczą się między innymi: w budynkach zabytkowych, w budynku po komitecie partii oraz w budynkach mieszkalnych zaadaptowanych na ich potrzeby. W części budynków są wąskie korytarze, sale lekcyjne małe, wąskie uniemożliwiające zachowanie odpowiedniej odległości między rzędami ławek. W budynku jednej szkoły podstawowej (w powiecie bielskim) nadal stwierdzano niezachowanie standardów dostępności do urządzeń sanitarnych.

Mając na uwadze poprawę warunków higieniczno-sanitarnych i technicznych w placówkach oświatowo-wychowawczych na terenie województwa podlaskiego organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wydały ogółem w 2016 roku 462 decyzje administracyjne, w tym 305 merytorycznych oraz 157 decyzji płatniczych. Wyegzekwowano wykonanie 115 decyzji, w tym 78 z lat ubiegłych. Nałożono 2 mandaty karne na kwotę 400 zł.

We wszystkich skontrolowanych placówkach pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego stwierdzili stały dostęp do mydła w płynie, papieru toaletowego oraz możliwość osuszania rąk ręcznikami jednorazowymi bądź suszarkami do rąk. Jednakże w dalszym ciągu często spotykanym problemem jest dewastacja wyposażenia sanitariatów tj. stolarki drzwiowej, armatury sanitarnej – desek sedesowych, kranów, podajników do mydła i papieru toaletowego.

Zmiany w infrastrukturze nadzorowanych placówek

Rodzaj placówki		Liczba placówek								
		nowo oddanych w nowych obiektach	nowo otwartych w obiektach istniejących	istniejących przeniesionych do nowych obiektów lub z rozbudowaną bazą dydaktyczną	zlikwidowanych	po remontach generalnych całych obiektów	z nowo oddanymi obiektami sportowymi	z modernizowanymi blokami sportowymi	z nowo otwartymi blokami żywienia	z modernizowanymi blokami żywienia
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
Żłobki	01	7	11	1	8	0	0	0	10	2
Przedszkola	02	11	18	2	15	0	0	0	12	2

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Szkoły Podstawowe	03	0	2	0	11	1	1	0	2	2
Gimnazja	04	0	3	1	3	0	0	1	0	1
Licea	05	0	2	0	1	0	1	0	0	0
Ponadgimnazjalne szkoły zawodowe	06	0	1	0	3	0	0	0	0	0
Szkoły specjalne samodzielne	07	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Szkoły policealne	08	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Zespoły szkół ogółem	09	0	6	2	1	0	5	0	0	1
Szkoły wyższe	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pozostałe placówki	11	3	10	0	3	2	0	0	1	0
OGÓLEM	12	21	53	6	45	3	7	2	25	9

Dodatkowe wyjaśnienia do powyższej tabeli:

Kolumna 1

Wiersz 11 – (3) w tym:

- ✓ 1 placówka pracy pozaszkolnej w powiecie monieckim,
- ✓ 1 poradnia psychologiczno-pedagogiczna w powiecie suwalskim,
- ✓ 1 placówka opiekuńczo – wychowawcza w powiecie białostockim.

Kolumna 2

Wiersz 11 – (10) w tym:

- ✓ 3 ogniska pracy pozaszkolnej w powiecie białostockim,
- ✓ 4 pozaszkolne placówki specjalistyczne w powiecie białostockim,
- ✓ 1 pozaszkolna placówka specjalistyczna w powiecie łomżyńskim,
- ✓ 1 młodzieżowy ośrodek socjoterapii w powiecie sokólskim,
- ✓ 1 pozaszkolna placówka specjalistyczna w powiecie wysokomazowieckim.

Kolumna 4

Wiersz 11 – (3) w tym:

- ✓ 2 placówki wsparcia dziennego w powiecie suwalskim,
- ✓ 1 bursa w powiecie sokólskim.

Kolumna 5

Wiersz 11 – (2) w tym:

- ✓ 1 specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy w powiecie sokólskim,
- ✓ 1 pozaszkolna placówka specjalistyczna w powiecie wysokomazowieckim.

Kolumna 8

Wiersz 11 – 1 placówka opiekuńczo-wychowawcza w powiecie białostockim.

Ponadto we wszystkich placówkach przeprowadzono remonty bieżące polegające na malowaniu części pomieszczeń placówek i /lub doprowadzeniu do należytego stanu technicznego podłóg. Przeprowadzono podstawowe remonty sanitariatów (malowanie pomieszczeń, wymiana urządzeń sanitarnych, wyłożenie ścian glazurą i posadzek terakotą). Najwięcej prac wykonano czasie przerwy wakacyjnej.

Podobnie jak w latach ubiegłych w czasie przeprowadzanych kontroli poza bezpieczeństwem i higieną bazy lokalowej oceniano również przestrzeganie zaleceń higienistów przy organizacji procesów nauczania.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Organizacja procesów nauczania

Warunki higieny procesów nauczania w szkołach charakteryzują wyniki:

- ✓ oceny wyposażenia sal zabaw/lekcyjnych w meble dostosowane do wzrostu wychowanków/uczniów,
- ✓ oceny prawidłowości układania tygodniowych rozkładów zajęć.

Oceny dostosowania mebli do wzrostu uczniów

dokonywano w szkołach samodzielnych i wchodzących w skład zespołów szkół. Ogółem przeprowadzono ją w 563 szkołach, w tym:

- ✓ w 361 szkołach podstawowych (231 samodzielnych i 130 wchodzących w skład zespołów szkół),
- ✓ w 175 gimnazjach (58 samodzielnych i 117 wchodzących w skład zespołów szkół),
- ✓ w 12 liceach ogólnokształcących (4 samodzielnych i 8 wchodzących w skład zespołów szkół),
- ✓ w 15 ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych (4 samodzielnych i 11 wchodzących w skład zespołów szkół).

Ocena warunków higieny procesów nauczania w szkołach

Rok	Umeblowanie pomieszczeń do nauki				Tygodniowe rozkłady zajęć			
	dostosowane do wzrostu		niedostosowane do wzrostu		skontrolowano		niewłaściwe	
	liczba zbadanych uczniów	liczba szkół	liczba uczniów	liczba szkół	oddziałów	liczba szkół	liczba oddziałów	liczba szkół
2015	20101	565	0	0	2519	638	107 (4,3%)	43 (6,7%)
2016	24490	563	223 (0,9%)	8 (1,4%)	2512	497	41 (1,6%)	12 (2,4%)

Z danych zamieszczonych w powyższej tabeli wynika, że w 2016 roku stwierdzono meble niedostosowane do wzrostu 223 uczniów, co stanowi 0,91% ogółu przebadanych uczniów. W porównaniu do 2015 roku stwierdzono zmniejszenie się o 27,91 % liczby szkół, w których oceniano rozkłady zajęć jako niewłaściwe i zmniejszenie się o 38,32 % liczby oddziałów, w których tygodniowe rozkłady oceniono jako nieprawidłowe.

Tygodniowe rozkłady zajęć oceniono w 497 szkołach, w tym w: 231 szkołach podstawowych, 57 gimnazjach, 11 liceach ogólnokształcących, 7 ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych, 191 zespołach szkół.

Ponadto pracownicy Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych dokonali oceny dostosowania mebli do wzrostu dzieci w 326 przedszkolach, w tym 287 samodzielnych i 39 wchodzących w skład zespołów szkół.

Ocena warunków higieny procesów nauczania w przedszkolach

Rok	Umeblowanie sal zabaw w przedszkolach			
	dostosowane do wzrostu		niedostosowane do wzrostu	
	liczba zbadanych dzieci	liczba przedszkoli	liczba dzieci	liczba przedszkoli
2015	8378	336	0	0
2016	8254	326	0	0

Z przedstawionych danych w tabeli wynika, iż podobnie jak w roku 2015 roku w skontrolowanych przedszkolach wszystkie dzieci objęte badaniem siedziały w meblach dostosowanych do ich wzrostu.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Dożywianie uczniów

Ze względu na długi okres pobytu dzieci w szkole, często wydłużony o czas dojazdu, spożywanie posiłku w szkole staje się koniecznością. Dane liczbowe zebrane w 2016 roku na temat korzystania uczniów z różnych form dożywiania prowadzonego przez szkoły podstawowe oraz gimnazja przedstawiają się następująco:

Dożywianie uczniów w szkołach podstawowych

Szkoły podstawowe	Liczba uczniów w szkołach	Placówki skontrolowane, w których miało miejsce										Liczba uczniów korzystających z posiłków dofinansowanych
		wydawanie ciepłych posiłków						organizowanie śniadań		podawanie napoju		
		liczba placówek			liczba uczniów korzystających			liczba placówek	liczba uczniów korzystających	liczba placówek	liczba korzystających	
		ogółem	obiady pełne	posiłki jednodaniowe	ogółem	z obiadów pełnych	z posiłków jednodaniowych					
2015	42764	192	118	76	22659	18971	3686	33	809	142	22681	8485
2016	38185	187	129	58	20196	16713	3483	28	772	129	21116	6190

Z danych zamieszczonych w tabeli wynika, że w 2016 roku:

- ✓ posiłki dwudaniowe spożywało 16713 uczniów, co stanowi 43,76 % uczniów szkół podstawowych,
- ✓ posiłki jednodaniowe spożywało 3483 uczniów, co stanowi 9,12% uczniów szkół podstawowych.

Napój otrzymywało 21116 uczniów, co stanowi 55,30 % uczniów, a drugie śniadanie tylko 772 uczniów co stanowi 2,02 % uczniów.

Dożywianie uczniów w gimnazjach

Gimnazja	Liczba uczniów w szkołach	Placówki skontrolowane, w których miało miejsce										Liczba uczniów korzystających z posiłków dofinansowanych
		wydawanie ciepłych posiłków						organizowanie śniadań		podawanie napoju		
		liczba placówek			liczba uczniów korzystających			liczba placówek	liczba uczniów korzystających	liczba placówek	liczba korzystających	
		ogółem	obiady pełne	posiłki jednodaniowe	ogółem	z obiadów pełnych	Z posiłków jednodaniowych					
2015	14698	59	48	11	4317	3784	533	1	20	2	59	2076
2016	12852	53	42	11	4033	3643	390	1	6	1	50	1684

Z danych zamieszczonych w tabeli wynika, że w 2016 roku:

- ✓ posiłki dwudaniowe spożywało 3643 uczniów, co stanowi 28,35 % uczniów gimnazjów,
- ✓ posiłki jednodaniowe spożywało 390 uczniów, co stanowi 3,04% uczniów gimnazjów,
- ✓ napój otrzymywało 50 uczniów, co stanowi 0,39 % uczniów,
- ✓ drugie śniadanie tylko 6 uczniów, co stanowi 0,05 % uczniów.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Przedstawione dane jednoznacznie świadczą o tym, że w dalszym ciągu w szkołach podstawowych i gimnazjach najczęstszą formą dożywiania jest organizowanie uczniom ciepłych posiłków jedno i dwudaniowych.

Nadzór nad szkołami wyższymi

W 2016 roku na terenie województwa podlaskiego funkcjonowało 17 uczelni wyższych, w tym 8 uczelni publicznych, 9 uczelni niepublicznych oraz 11 domów studenta. Na koniec roku sprawozdawczego ewidencja szkół wyższych przedstawiała się następująco:

- ✓ PSSE w Białymstoku- 12 szkół wyższych i 9 domów studenta,
- ✓ PSSE w Hajnówce -1 szkoła wyższa,
- ✓ PSSE w Łomży – 3 szkoły wyższe i 1 dom studenta,
- ✓ PSSE w Suwałkach – 1 szkoła wyższa i 1 dom studenta.

Pracownicy pionu higieny dzieci i młodzieży Powiatowych Stacji Sanitarno- Epidemiologicznych skontrolowali 50 obiektów należących do:

- ✓ 17 szkół wyższych przeprowadzając 16 kontroli,
- ✓ 11 domów studenta przeprowadzając 6 kontroli.

W czasie kontroli uczelni wyższych dokonano oceny:

- ✓ stanu technicznego obiektów dydaktycznych oraz bloków sportowych i terenów sportowych,
- ✓ zapewnienia odpowiednich pomieszczeń do nauki,
- ✓ stanu sanitarno-higienicznego pomieszczeń do utrzymania higieny osobistej i urządzeń sanitarnych,
- ✓ warunków zaplecza do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego, oceny stanu technicznego umeblowania,
- ✓ przestrzegania przepisów zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy,
- ✓ przestrzegania przepisów w zakresie stosowania i przechowywania substancji chemicznych i ich mieszanin (zagadnienia realizowane przez Oddział Higieny Pracy).

Kontrole uczelni, które posiadają laboratoria przeprowadzono wspólnie z pracownikami pionu higieny pracy. W związku z tym 3 uczelnie wyższe skontrolowano wspólnie z pracownikami Oddziału Higieny Pracy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku tj. (Uniwersytet w Białymstoku, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku i Politechnikę Białostocką) w zakresie bezpieczeństwa i higieny pomieszczeń oraz przestrzegania wymagań w stosunku do używanego sprzętu, jak również warunków zdrowotnych środowiska pracy i realizacji zapisów ustawy o substancjach chemicznych i ich mieszaninach.

W wyniku przeprowadzonych kontroli Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku wydał ogółem 5 decyzji administracyjnych, w tym 2 decyzje zmieniające termin wykonania obowiązku. W roku sprawozdawczym Dział Higieny Komunalnej Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku zakończył postępowanie w związku z obecnością bakterii Legionella sp. w instalacji ciepłej wody w domach studenta (Dom Studenta Nr 1 Uniwersytetu w Białymstoku, Dom Studenta Nr 1 i Nr 2 Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku). W 2016 roku po badaniu wody stwierdzono obecność bakterii Legionella sp. w instalacji ciepłej wody w Domu Studenta Nr 2 Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku i ponownie wszczęto postępowanie administracyjne z terminem wykonania decyzji w 2017 roku.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Infrastruktura do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego na poszczególnych uczelniach

SZKOŁY WYŻSZE		Liczba placówek		POSIADANIE INFRASTRUKTURY DO PROWADZENIA ZAJĘĆ WF								liczba placówek, nieposiadających infrastruktury do prowadzenia zajęć wf	liczba placówek, w których niezależnie od posiadanej infrastruktury zajęcia WF prowadzi się na korytarzach	KORZYSTANIE Z INFRASTRUKTURY DO WF POZA PLACÓWKĄ									
		w ewidencji	skontrolowanych	liczba placówek posiadających:										Liczba placówek korzystających z:									
				tylko				salę(e) gimnastyczną(e) z boiskiem		salę(e) zastępczą(e)/rekreacyjną(e) z boiskiem				salę(e) gimnastyczną(e) i salę(e) zastępczą(e)/rekreacyjną(e)		szkolny zespół sportowy		ogółem	sali gimnastycznej	hali sportowej	siłowni/fitness klubu/ innej sali specjalistycznej	basenu	boiska/stadionu sportowego
				salę(e) gimnastyczną(e)	salę(e) zastępczą(e)/ rekreacyjną(e)	boisko (a) sportowe	salę(e) gimnastyczną(e) z boiskiem	salę(e) zastępczą(e)/rekreacyjną(e) z boiskiem	z boiskiem	bez boiska	z boiskiem			bez boiska									
3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.															
publiczne	09.	8	8	0	1	0	0	0	0	0	2	1	4	0	4	1	1	1	4	0			
niepubliczne	10.	9	8	0	4	0	0	0	0	2	0	1	1	0	2	0	2	0	0	0			
Razem	11.	17	16	0	5	0	0	0	0	2	2	2	5	0	6	1	3	1	4	0			

W 2016 roku 11 szkół wyższych posiadało infrastrukturę do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego.

- ✓ 5 uczelni posiadało tylko sale zastępczą /rekreacyjną,
- ✓ 2 uczelnie salę gimnastyczną i salę zastępczą/rekreacyjną bez boiska sportowego,
- ✓ 2 uczelnie szkolny zespół sportowy z boiskiem,
- ✓ 2 uczelnie szkolny zespół sportowy bez boiska

Ponadto studenci 6 uczelni korzystali z sali gimnastycznej, hali sportowej, siłowni /fitness/klubu/innej sali specjalistycznej, basenu poza placówką.

Nadzór nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami

W roku sprawozdawczym pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej skontrolowali 279 szkół, w których 103 posiadały substancje chemiczne i ich mieszaniny, w tym:

- ✓ 26 samodzielnych gimnazjów,
- ✓ 8 samodzielnych liceów ogólnokształcących,
- ✓ 1 samodzielną szkołę policealną,
- ✓ 68 zespołów szkół.

W trakcie przeprowadzanych kontroli oceniano warunki przechowywania i stosowania substancji i preparatów chemicznych w szkolnych pracowniach chemicznych. Nieprawidłowości nie stwierdzono. We wszystkich skontrolowanych szkołach osoby pracujące z niebezpiecznymi substancjami chemicznymi i ich mieszaninami zapoznały się z kartami charakterystyki i miały możliwość stałego korzystania z nich. W pracowniach

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

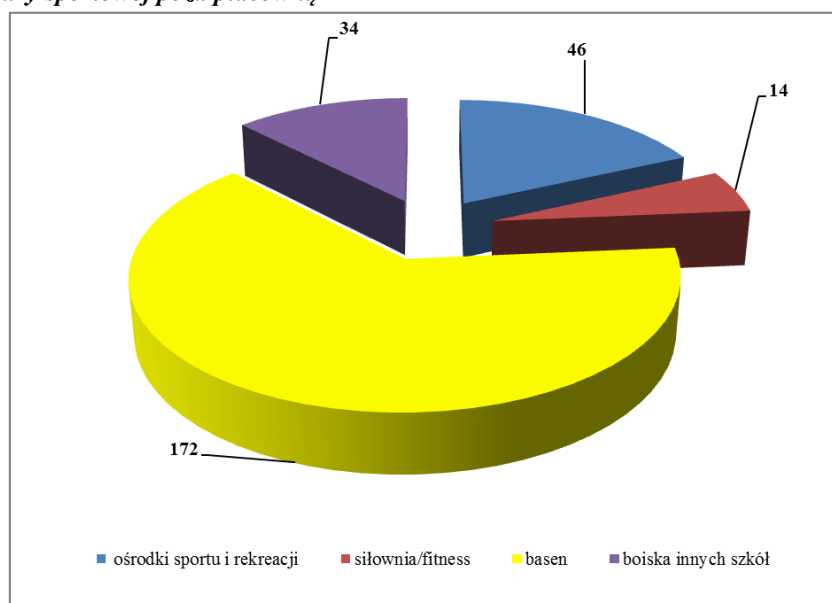
chemicznych wywieszane były regulaminy określające zasady bhp. Uczniowie i pracownicy byli wyposażeni w środki ochrony indywidualnej oraz mieli zapewnione wszystkie wymagane środki do udzielania pierwszej pomocy w razie wypadku. Nauczyciele zostali przeszkoleni w zakresie udzielania pierwszej pomocy.

Korzystanie z infrastruktury do zajęć wychowania fizycznego w szkołach

Rok	Liczba placówek		Liczba placówek posiadających								liczba placówek nie posiadających warunków do prowadzenia wychowania fizycznego	
	w ewidencji	skontrolowanych	tylko			salę gimnastyczną z boiskiem	salę zastępczą/rekreacyjną z boiskiem	salę gimnastyczną i salę zastępczą /rekreacyjną		szkolny zespół sportowy		
			salę gimnastyczną	salę zastępczą/rekreacyjną	boisko szkolne			z boiskiem	bez boiska	z boiskiem		bez boiska
2015	601	536	8 1,44 %	20 3,74%	62 11,21%	32 5,80%	106 19,20%	17 3,07%	11 2,06%	229 42,70%	18 3,36%	33 6,16%
2016	593	514	13 2,45 %	10 1,90%	56 10,60%	31 5,84%	107 20,18%	21 3,96%	2 0,38%	230 44,7%	15 2,90%	29 5,64%

Z informacji zebranych w czasie kontroli wynika, że w 100 szkołach niezależnie od posiadanej infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego część uczniów ćwiczyła na korytarzach. Ponadto ustalono, że uczniowie placówek, w których stwierdzono brak warunków lub niewystarczające warunki do prowadzenia wychowania fizycznego korzystali z infrastruktury poza placówką. W 2016 roku z sal gimnastycznych lub hal sportowych w innych szkołach, klubach sportowych lub ośrodkach sportu i rekreacji korzystało 46 szkół, z siłowni/fitness klubu/innej placówki specjalistycznej 14 szkół, z basenu 172 szkoły i z boisk/stadionów sportowych 34 szkoły.

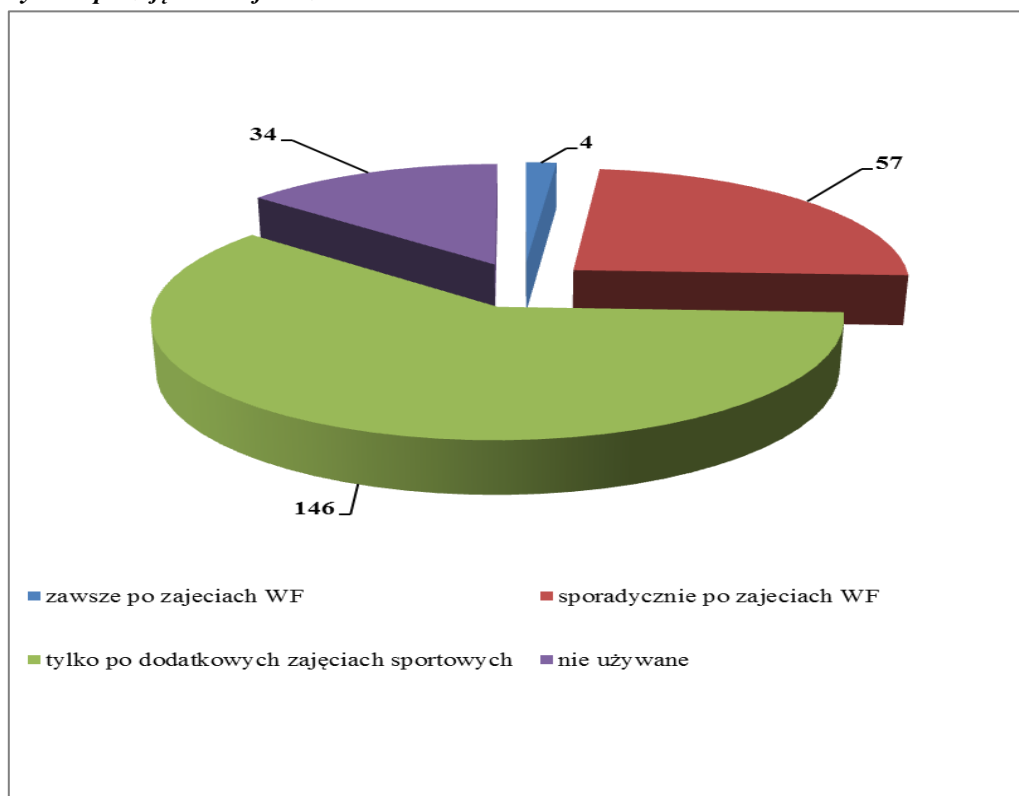
Korzystanie z infrastruktury sportowej poza placówką

Korzystanie z natrysków po zajęciach wf w szkołach

Podczas kontroli bloków sportowych uwagę zwrócono na problem niewykorzystywania natrysków po zajęciach wychowania fizycznego. Uczniowie nadal nie korzystają z nich systematycznie. W ramach sprawowanego nadzoru sanitarnego stwierdzono, że w 34 placówkach uczniowie nie wykorzystywali urządzeń natryskowych w ogóle, w 146 przypadkach natryski używane były tylko po dodatkowych zajęciach sportowych, w 57 przypadkach były sporadycznie używane po zajęciach wychowania fizycznego. Tylko w 4 placówkach były wykorzystywane zawsze po zajęciach wychowania fizycznego. Z informacji uzyskanych podczas kontroli wynika, że uczniowie niechętnie korzystają z natrysków, z uwagi na zbyt krótkie przerwy międzylekcyjne.

Korzystanie z natrysków po zajęciach wf w szkołach

Ocena warunków wycieczki zimowej dzieci i młodzieży

Z danych zamieszczonych w elektronicznej bazie wycieczki Ministerstwa Edukacji Narodowej wynika, że na terenie województwa podlaskiego zarejestrowano 123 turnusy wycieczki zimowej na których wycieczki 3843 dzieci i młodzieży. Przeprowadzono 91 kontroli. W czasie trwania ferii zimowych w powiecie białostockim stwierdzono 1 tzw. placówkę „dziką”. Na 1 turnusie w powiecie białostockim stwierdzono uchybienia i nieprawidłowości dotyczące braku aktualnej dokumentacji zdrowotnej personelu (załącznik nr 11).

Ocena warunków wycieczki letniej dzieci i młodzieży

Według wykazu elektronicznej bazy wycieczki Ministerstwa Edukacji Narodowej w okresie wakacji letnich organizatorzy zarejestrowali 409 turnusów. W placówkach wycieczki 10888 dzieci i młodzieży. Wykazano 3 tzw. placówki „dzikie” po 1 w powiecie białostockim, grajewskim i sokólskim. Pracownicy Inspekcji Sanitarnej przeprowadzili łącznie 248 kontroli. Podczas przeprowadzonych kontroli na 4 turnusach stwierdzono uchybienia i nieprawidłowości. W 2 placówkach w powiecie augustowskim,

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

---

w obiekcie hotelowym stwierdzono nieodpowiednie warunki sanitarno-higieniczne. W 2 placówkach zorganizowanych w obozach pod namiotami ze stałą infrastrukturą 1 w powiecie augustowskim oraz 1 w powiecie białostockim stwierdzono nieodpowiednie warunki sanitarno-higieniczne (załącznik nr 12).

Współpraca

W 2016 roku pracownicy pionu higieny dzieci i młodzieży pełniąc nadzór nad placówkami nauczania i wychowania, współpracowali z następującymi komórkami organizacyjnymi stacji sanitarno-epidemiologicznych:

- ✓ pionem higieny pracy - ustalanie terminów wspólnych wyjść na kontrole kompleksowe, przekazywanie informacji o zdarzeniach mających miejsce w szkołach z udziałem substancji i preparatów chemicznych,
- ✓ pionem żywności, żywienia i przedmiotów użytku - wymiana informacji w zakresie nadzoru nad wypoczynkiem dzieci i młodzieży, przekazywanie wykazu placówek wypoczynku i miejsc spożywania posiłków w celu objęcia ich nadzorem, kontrolowanie przestrzegania reżimów sanitarnych na terenie bloków żywienia w placówkach nauczania i wychowania, ustalanie terminów wspólnych wyjść na kontrole,
- ✓ pionem higieny komunalnej - pozyskiwanie informacji o jakości wody w placówkach oświatowych, ustalanie terminów wspólnych wyjść lub wyjazdów do obiektów zaopatrywanych w wodę z ujęć lokalnych lub dysponujących basenami, wspólne kontrole placówek wypoczynku,
- ✓ pionem epidemiologii - wymiana informacji w zakresie zachorowań uczniów na choroby zakaźne, wspólne kontrole w obiektach, w których wystąpiła większa zachorowalność, nadzór nad przestrzeganiem reżimów wprowadzonych przez pracowników epidemiologii,
- ✓ pionem zapobiegawczego nadzoru sanitarnego - wymiana informacji w zakresie odbioru i przekazywania do eksploatacji obiektów oświatowych; współuczestnictwo w oględzinach obiektów.
- ✓ pionem promocji zdrowia – realizacja działań profilaktycznych podczas wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży,
- ✓ laboratorium- sporządzanie i weryfikacja aktualnego wykazu szkół znajdujących się na terenie województwa podlaskiego kształcących uczniów/studentów w których wykonywane są prace przy , których istnieje obowiązek wykonania badań zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt. 4 ustawy zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (tekst jednolity Dz.U.2016 poz.1866 z póź.zm).

Podsumowanie:

- ✓ Warunki zdrowotne w placówkach oświatowo-wychowawczych na terenie województwa podlaskiego ulegają systematycznej poprawie. Jednak w dalszym ciągu istnieją placówki zlokalizowane w obiektach nie w pełni spełniających warunki do ich prawidłowego funkcjonowania.
- ✓ Osoby odpowiedzialne za kształtowanie środowiska szkolnego powinny stworzyć warunki do prawidłowego rozwoju psychofizycznego ucznia. Nadal jednak stwierdza się, że przy opracowywaniu tygodniowych rozkładów zajęć często pomija się zasady higieny pracy umysłowej ucznia, a przy usadzaniu dzieci w ławkach szkolnych zasady ergonomii. Do takiego stwierdzenia upoważniają wyniki ocen dokonanych w czasie przeprowadzanych kontroli.
- ✓ Rodzice i szkoły biorą odpowiedzialność za zdrowie dzieci i młodzieży poprzez edukację w zakresie prawidłowego żywienia. Dlatego konieczne jest kontynuowanie działań zmierzających do zapewnienia przynajmniej jednego ciepłego posiłku w szkole jak największej liczbie uczniów.

- ✓ Nadal aktualnym problemem są niedostateczne warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach (np. mała liczba pełnowymiarowych sal gimnastycznych z zapleczem). Zastrzeżenia budzi również fakt, że w szkołach, które posiadają zaplecze sanitarne z natryskami uczniowie, z uwagi na zbyt krótkie przerwy międzylekcyjne, niechętnie korzystają z możliwości umycia się po zajęciach wychowania fizycznego.

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU SANITARNEGO

Zadaniem zapobiegawczego nadzoru sanitarnego jest podejmowanie działań mających na celu zapewnienie właściwego stanu sanitarno – zdrowotnego w obiektach oraz zapobieganie negatywnym skutkom wpływu szkodliwych i uciążliwych czynników na zdrowie ludzi na etapie planowania przestrzennego, projektowania, realizacji inwestycji oraz uzyskania pozwolenia na użytkowanie obiektów budowlanych. Zakres kompetencji określa ustawa o Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz inne ustawy i akty wykonawcze. Należy zaznaczyć, iż stanowiska w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego zajmowane są wyłącznie na wniosek zainteresowanych podmiotów lub w związku z wystąpieniami organów prowadzących postępowanie główne.

W ostatnich latach w dalszym ciągu można zaobserwować zainteresowanie gmin zmianami polityki przestrzennej i dostosowanie jej do obowiązujących wymogów. Organy administracji samorządowej sporządzają studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i na ich podstawie opracowują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Należy zauważyć, że działania planistyczne promują przyjmowanie rozwiązań proekologicznych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki energetycznej, gospodarki odpadami, co znacząco wpływa na poprawę stanu sanitarnego miast, gmin i osiedli wiejskich. Na podkreślenie zasługuje fakt, że zapisy w planach przewidują zaopatrzenie w wodę z ujęć publicznych, odprowadzanie ścieków do kanalizacji sanitarnej, funkcjonowanie kotłowni wyłącznie na paliwo ekologiczne. Nieodłącznym elementem przy rozpatrywaniu studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest analiza prognozy oddziaływania na środowisko, która uwzględnia skutki dla środowiska, w tym zdrowia ludzi, wynikające z projektowanego przeznaczenia terenu, powodowane emisją zanieczyszczeń do powietrza, wprowadzaniem ścieków do wód i do ziemi, wytwarzaniem odpadów oraz zanieczyszczeniami gleby.

W 2016 roku organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego działając na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2016r. poz. 778 z późn. zm.), zaopiniowały łącznie 120 projektów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Ustawa z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016r. poz. 353 z późn. zm.) przywołuje organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej jako kompetentne w sprawach opiniowania i uzgadniania w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko oraz w kwestiach opiniowania w ramach oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.

Most kolejowy w Raczkach (Fot. T. Hryciuk)

Na etapie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wydano:

- ✓ 51 uzgodnień dotyczących odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko,
- ✓ 158 uzgodnień dotyczących zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- ✓ 139 opinii do projektów polityk, strategii, planów lub programów.

W większości przypadków przeważały projekty miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, plany gospodarki odpadami i ich aktualizacje, plany gospodarki niskoemisyjnej, strategię rozwoju, programy ochrony środowiska oraz plany urządzenia lasu.

Odrębną kwestię w działaniach zmierzających do zapewnienia właściwego stanu sanitarnego województwa (następny etap w procesie inwestycyjnym) stanowi określenie przez Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego i Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego warunków realizacji szczególnej grupy inwestycji – przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, których pełną listę zawiera rozporządzenie Rady Ministrów z 9 listopada 2010r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2016r. poz. 71). Najczęściej rozpatrywane przedsięwzięcia to elektrownie wiatrowe, drogi, sieci kanalizacyjne, oczyszczalnie ścieków. Podczas opiniowania zwracano szczególną uwagę na zebranie pełnej informacji o przedsięwzięciu i jego wpływie na zdrowie i życie okolicznych mieszkańców.

W ramach postępowania dotyczącego oceny oddziaływania przedsięwzięć kwalifikowanych do mogących znacząco oddziaływać na środowisko organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego wydały:

- ✓ 769 opinii co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowiska, a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby – co do zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko,
- ✓ 1 opinię w sprawie zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko,
- ✓ 87 opinii przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach,
- ✓ 6 opinii na etapie ponownego przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko.

Część wewnętrznej obwodnicy Białegostoku (Fot. T. Hryciuk)

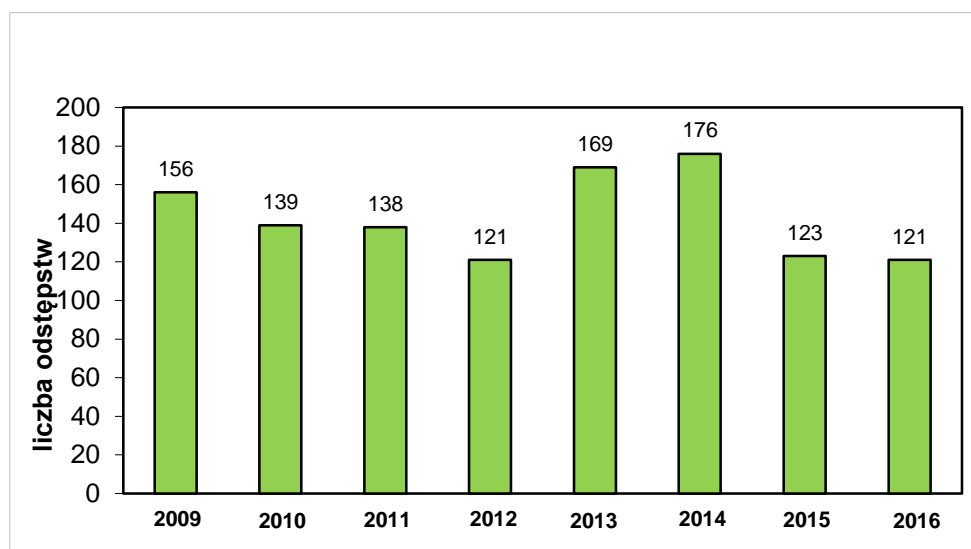
Kolejny, bardzo ważny etap w działalności inwestycyjnej stanowi uzgadnianie i opiniowanie dokumentacji projektowej w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych. Uzgodnień dokonują działający na mocy upoważnienia Głównego Inspektora Sanitarnego rzeczoznawcy ds. sanitarno – higienicznych, natomiast opiniowanie następuje przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych województwa podlaskiego i Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku.

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zaopiniowali 65 projektów budowlanych, natomiast rzeczoznawcy ds. sanitarno - higienicznych uzgodnili 844 dokumentacje projektowe.

Na etapie projektowania obiektów budowlanych organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zajmowały również stanowiska dotyczące zatwierdzania projektów osłon stałych i wentylacji w pracowniach wyposażonych w aparaty rentgenowskie, uzgadniania ekspertyz technicznych w zakresie przyjętych rozwiązań zmiennych, w związku z niespełnieniem wymagań w przepisach dotyczących warunków technicznych obiektów budowlanych oraz odstępstw od przepisów określających warunki techniczne jakie muszą spełniać budynki i od przepisów określających wymogi bezpieczeństwa i higieny pracy.

Stanowiska w zakresie odstępstw od warunków technicznych dotyczyły między innymi obniżenia wysokości pomieszczeń, zagłębienia poniżej poziomu terenu, braku oświetlenia naturalnego. Odnosiły się również do zastosowania recyrkulacji powietrza w budynkach opieki zdrowotnej, usytuowania wyrzutni powietrza instalacji wentylacyjnych, a także odległości lokalizowania od okien i drzwi budynków z pomieszczeniami przeznaczonymi na pobyt ludzi, zbiorników na nieczystości ciekłe i miejsc na kontenery na odpady stałe. W 2016 roku wydano 121 opinii, w tym Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego wydali 7 opinii w ww. zakresie.

Odstępstwa od warunków technicznych w poszczególnych latach

Zgodnie z ustawą z dnia 15 kwietnia 2011r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2016r. poz. 1638 z późn. zm.) organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej mają obowiązek wydawania opinii o pomieszczeniach i urządzeniach podmiotu wykonującego działalność leczniczą. W 2016 roku wydano łącznie w tym zakresie 216 decyzji, tj. o ok. 36% mniej niż w ubiegłym roku.

Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego obowiązek weryfikacji sprawozdań z pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz przyjmowania zgłoszeń instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne, składanych przez prowadzącego daną instalację. W 2016 roku zweryfikowano 313 sprawozdań z pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz przyjęto 154 zgłoszenia instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne, których funkcjonowanie nie stwarza zagrożeń zdrowotnych.

Ostatni etap działania zapobiegawczego nadzoru sanitarnego stanowi uczestniczenie pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej w dopuszczaniu obiektów budowlanych do użytkowania. W 2016 roku zajęto 123 stanowiska, tj. o 28% mniej niż w 2015 roku.

Podsumowanie:

- ✓ W porównaniu z latami poprzednimi, w dalszym ciągu obserwuje się poprawę warunków higienicznych i zdrowotnych na różnych etapach procesu inwestycyjnego. Dotyczy to zwłaszcza dużych obiektów użyteczności publicznej, komunalnych, usługowych, zakładów pracy, służby zdrowia i oświaty, które były kontrolowane pod względem zastosowania rozwiązań zapewniających bezpieczeństwo zdrowotne przyszłych użytkowników.
- ✓ W 2016 roku ogólna liczba stanowisk zajętych w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego przez Państwową Inspekcję Sanitarną województwa podlaskiego wyniosła 3464 i była o 10% mniejsza niż w 2015 roku.

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY RADIACYJNEJ

Higieną radiacyjną w Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku zajmuje się Oddział Higieny Radiacyjnej i Dział Laboratoryjny (Sekcja Badań i Pomiarów w Zakresie Higieny Radiacyjnej ze stanowiskami pracy ds. Pomiarów Radiacyjnych w Łomży).

Dział Laboratoryjny Sekcja Badań i Pomiarów w Zakresie Higieny Radiacyjnej ze stanowiskami pracy ds. Pomiarów Radiacyjnych w Łomży posiada akredytację na następujące pomiary:

Badane cechy i metody badawcze	Normy i/lub udokumentowane procedury badawcze
Badania dotyczące inżynierii środowiska - pole elektromagnetyczne w środowisku pracy.	PN-T-06580-3:2002
Badania dotyczące inżynierii środowiska - pole elektromagnetyczne w środowisku ogólnym.	Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30.10.2003r. (Dz. U. Nr 192, poz.1883)
Stężenie radionuklidów: ^{137}Cs i ^{40}K metodą spektrometrii gamma w zakresie: 6,0 – 10 kBq/kg dla ^{137}Cs 40,0 – 100 kBq/kg dla ^{40}K	PB-58 wyd. 6:22.04.2016
Badanie właściwości fizycznych wyposażenia medycznego – urządzenia radiologiczne w zakresie: 1. Testy specjalistyczne wyposażenia do radiografii ogólnej analogowej. 2. Testy specjalistyczne wyposażenia do fluoroskopii i angiografii. 3. Testy specjalistyczne wyposażenia do mammografii analogowej. 4. Testy specjalistyczne wyposażenia do zdjęć panoramicznych i cefalometrii. 5. Testy specjalistyczne wyposażenia do zdjęć wewnątrzustnych (stomatologia).	PB-54 wyd. 2:22.04.2016 PB-13 wyd. 2:25.04.2016 PB-33 wyd. 2:25.04.2016 PB-54 wyd. 2:22.04.2016 PB-86 wyd. 2:22.04.2016

W Oddziale Higieny Radiacyjnej zatrudnionych jest pięć osób upoważnionych przez Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku do wykonywania czynności kontrolnych. Kontrole prowadzone są w następujących zakresach tematycznych:

- ✓ kontrola zakładów, otoczenia zakładów i innych miejsc stosowania źródeł promieniowania jonizującego,
- ✓ kontrola zakładów, otoczenia zakładów i innych miejsc użytkowania źródeł elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego,
- ✓ prowadzenie dochodzenia w sprawach związanych ze stosowaniem źródeł promieniowania jonizującego i elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego
- ✓ udział w akcjach awaryjnych związanych ze stosowaniem źródeł promieniowania jonizującego i elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

W 2016 roku sprawowano nadzór w zakresie higieny radiacyjnej nad 416 zakładami w województwie podlaskim, w których użytkowane były 694 medyczne aparaty rtg i 396 urządzenia wytwarzające pole elektromagnetyczne. W 354 zakładach stosowano wyłącznie aparaturę rentgenowską zaś w 27 zakładach wyłącznie źródła pola elektromagnetycznego. W 34 jednostkach stosowano zarówno źródła promieniowania jonizującego jak i źródła pola elektromagnetycznego, w tym w 1 zakładzie dodatkowo stosowane są źródła izotopowe w celach medycznych.

Ogólna liczba i rodzaj aparatów rtg według ewidencji na koniec 2016r.

Rodzaj aparatu rtg		liczba
tylko do prześwietleń	stosowane w radiologii zabiegowej naczyniowej	13
	stosowane w radiologii zabiegowej pozostałej	34
	stosowane w diagnostyce bez radiologii zabiegowej	4
tylko do zdjęć		92
do zdjęć i prześwietleń		26
mammografy		10
do wewnątrzustnych zdjęć zębów		411
do zdjęć panoramicznych		71
densytometry		15
tomografy komputerowe		18

Liczba i rodzaj urządzeń wytwarzających pole elektromagnetyczne 0 Hz – 300 GHz według ewidencji na koniec 2016r.

Dziedzina zastosowań	Urządzenia i instalacje	Liczba
Ochrona zdrowia	aparaty do elektrochirurgii	163
	diatermie	63
	urządzenia MRI	14
	inne (terapia)	49
Przemysł	urządzenia indukcyjne	6
	zgrzewarki	2
Radiokomunikacja i łączność	radiofoniczne	34
	telewizyjne	11
	inne	54

Struktura wiekowa aparatury RTG na terenie województwa podlaskiego na koniec 2016r.

<i>Rok produkcji</i>	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Liczba aparatów rtg	15	36	43	43	38	76	59	41	52	38
<i>Rok produkcji</i>	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997
Liczba aparatów rtg	28	65	35	25	17	15	22	8	6	5
<i>Rok produkcji</i>	1996	1995	1994	1993	1992	1991	1989	1987	1985	1983
Liczba aparatów rtg	4	3	3	1	1	2	2	1	3	1
<i>Rok produkcji</i>	1982			1973			Brak danych			
Liczba aparatów rtg	2			1			3			

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Wiek aparatów mammograficznych użytkowanych na terenie województwa podlaskiego na koniec 2016r.

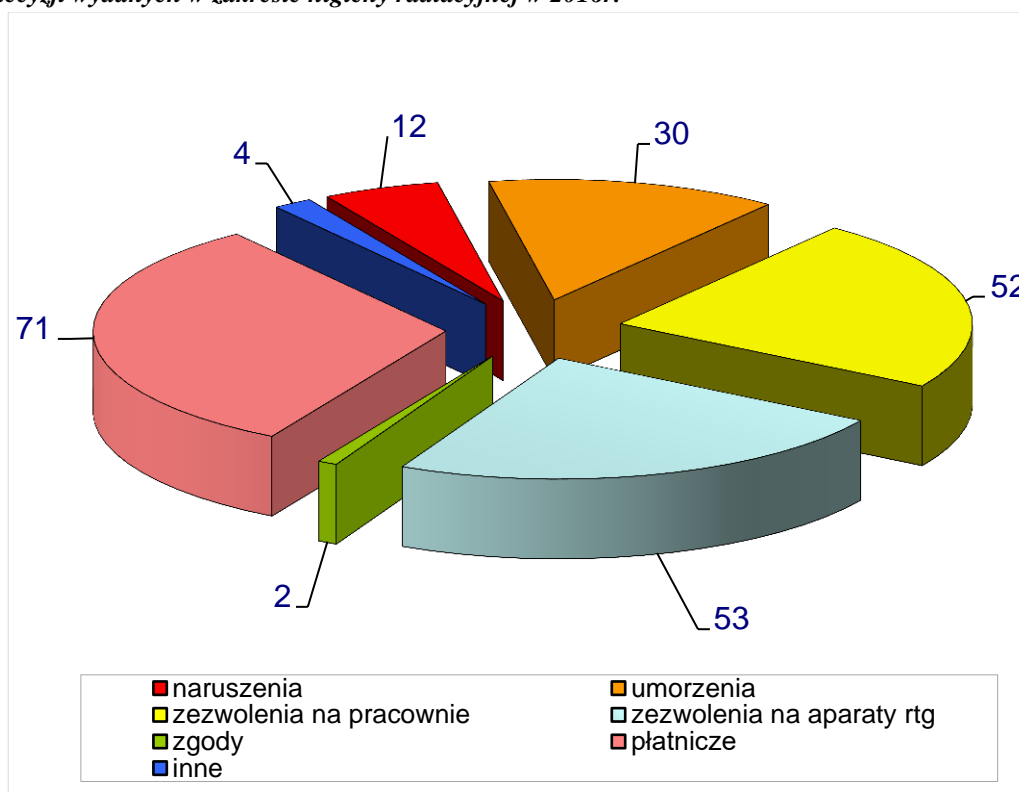
Rok produkcji	2016r	2015r	2014r	2010r	2007r	2006r	2005r	2003r	2000r	1997r
Mammografy ogółem	0	0	1	1	2	1	2	1	1	1
Mammobusy	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0

W nadzorowanych obiektach przeprowadzono łącznie 214 kontroli. W 2016 roku w zakresie higieny radiacyjnej Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku wydał 224 decyzje administracyjne, w tym 162 decyzje dotyczące zakładów użytkujących źródła promieniowania jonizującego, 6 dotyczących jednostek użytkujących źródła pola elektromagnetycznego oraz 56 decyzji dotyczących podmiotów użytkujących zarówno źródła promieniowania jonizującego jak i źródła pola elektromagnetycznego.

Z wydanych decyzji administracyjnych 9 (zawierających 35 zaleceń pokontrolnych) obligowało użytkowników źródeł promieniowania jonizującego do usunięcia stwierdzonych podczas kontroli naruszeń. Wydano 1 decyzję (zawierającą 2 zalecenia pokontrolne) jednostce użytkującej źródła pola elektromagnetycznego.

W 2016 roku Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku wydał 52 decyzje zezwalające na uruchomienie pracowni rtg, 53 na uruchomienie i stosowanie aparatów rentgenowskich w celach medycznych oraz 2 zgody na prowadzenie działalności związanej z narażeniem na promieniowanie jonizujące w celach medycznych polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu badań rentgenodiagnostycznych, badań diagnostycznych i leczenia chorób nienowotworowych oraz paliatywnego leczenia chorób nowotworowych z wykorzystaniem produktów radiofarmaceutycznych oraz zabiegów z zakresu radiologii zabiegowej.

Liczba i rodzaj decyzji wydanych w zakresie higieny radiacyjnej w 2016r.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Aparaty rentgenowskie, na które wydano zezwolenia w 2016r.

Rodzaj aparatu	Liczba wydanych zezwoleń
aparat stomatologiczny do zdjęć wewnątrzustnych zębów	29
aparat stomatologiczny do zdjęć pantomograficznych i cefalometrycznych	5
aparat stomatologiczny do zdjęć pantomograficznych	2
aparat stomatologiczny do zdjęć pantomograficznych z opcją 3D	3
aparat stomatologiczny do zdjęć pantomograficznych i cefalometrycznych z opcją 3D	1
aparat zdjęciowy	3
jezdny aparat do zdjęć przyłózkowych	1
aparat do zdjęć i prześwietleń	0
aparaty stosowane w radiologii zabiegowej (angiograf)	4
aparaty stosowane w radiologii zabiegowej pozostałej	9
tomograf komputerowy	2
aparat do densytometrii kości	1
aparat do badań mammograficznych	0

Aparat do badań densytometrycznych

W województwie podlaskim, w narażeniu na promieniowanie jonizujące pracuje 1760 osób, z tego 1582 osoby zostały objęte pomiarami dawek indywidualnych. W 2016 roku nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych dawek rocznych u tych osób. Na tej podstawie ocenia się, że ochrona radiologiczna na stanowiskach pracy jest właściwa.

W kontakcie z polem elektromagnetycznym pracowały 1665 osoby. Podczas kontroli zakładów stosujących urządzenia wytwarzające pole elektromagnetyczne w zakresie 0 Hz – 300 GHz w 1 przypadku stwierdzono brak aktualnych pomiarów rozkładu pola elektromagnetycznego oraz brak oznakowania zasięgu stref ochronnych. W poniższej tabeli przedstawiono nieprawidłowości z zakresu higieny radiacyjnej stwierdzone w 2016 roku podczas kontroli zakładów stosujących aparaturę rentgenowską w celach medycznych.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Naruszenia stwierdzone podczas kontroli pracowni rtg w 2016r.

Lp.	Temat	Liczba stwierdzonych nieprawidłowości
1.	brak ewidencji dawek, osób i orzeczeń lekarskich	5
2.	brak certyfikatów potwierdzających przeszkolenie w dziedzinie ochrony radiologicznej pacjenta	3
3.	brak testów specjalistycznych	10
4.	brak testów podstawowych	6
5.	brak protokołu przeglądu wentylacji	4
6.	brak inspektora ochrony radiologicznej	1
7.	brak lub nieprawidłowa instrukcji ochrony radiologicznej	4
8.	brak programu szkoleń i jego realizacji	3
9.	brak lub nieprawidłowe skierowania na badania rtg	1
10.	nieprawidłowy program zapewnienia jakości	8
11.	brak lub nie okazano decyzji zezwalającej na uruchomienie i stosowanie aparatu rtg	6
12.	brak zaświadczeń lekarskich	4

Naruszenia stwierdzone podczas kontroli zakładów stosujących urządzenia wytwarzających pole elektromagnetyczne w zakresie 0Hz-300GHz w 2016r.

Lp.	Rodzaj stwierdzonych naruszeń	Liczba
1.	brak aktualnych pomiarów rozkładu pola elektromagnetycznego	1
3.	brak oznakowania zasięgu stref ochronnych	1

Aparat cyfrowy do zdjęć rentgenowskich

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Dział Laboratoryjny Wojewódzkiej Stacji Sanitarno–Epidemiologicznej w Białymstoku - Sekcja Badań i Pomiarów w Zakresie Higieny Radiacyjnej ze stanowiskami pracy ds. Pomiarów Radiacyjnych w Łomży wykonywał testy specjalistyczne kontroli jakości fizycznych parametrów aparatury rtg oraz pomiary pola elektromagnetycznego dla celów bhp. Przeprowadzono badania 43 aparatów rentgenowskich oraz pomiary rozkładu pola elektromagnetycznego 13 urządzeń. Nie stwierdzono negatywnych wyników testów.

Zgodnie z zatwierdzonymi przez Prezesa PAA harmonogramami Dział Laboratoryjny Wojewódzkiej Stacji Sanitarno–Epidemiologicznej w Białymstoku - Sekcja Badań i Pomiarów w Zakresie Higieny Radiacyjnej ze stanowiskami pracy ds. Pomiarów Radiacyjnych w Łomży wykonywał pomiary skażeń promieniotwórczych żywności, wody i pasz na terenie województwa podlaskiego. Wyniki oznaczeń Cs-137 z uwzględnieniem podziału na poszczególne produkty żywnościowe wykonane w ramach placówek pomiaru skażeń promieniotwórczych przedstawia poniższa tabela. Skażenia promieniotwórcze żywności od kilku lat utrzymują się na bardzo niskim poziomie.

Wyniki oznaczeń Cs-137 z uwzględnieniem podziału na poszczególne produkty żywnościowe wykonane w ramach placówek pomiaru skażeń promieniotwórczych.

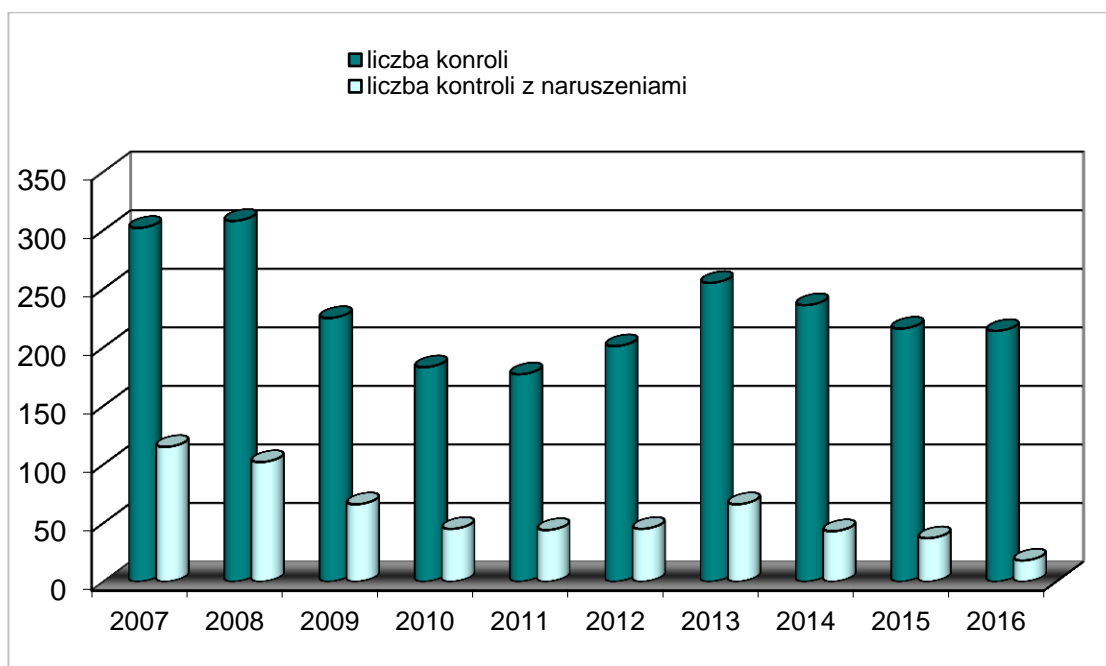
Lp.	Rodzaj próbki (produkt)	Liczba wykonanych oznaczeń Cs-137	Liczba oznaczeń w których przekroczona była norma ¹	Przedział w jakim mieściły się wyniki oznaczeń ²
1.	Mleko	8	0	0,21-1,74
2.	Mięso	8	0	0,19-0,99
3.	Ryby	4	0	0,22-0,71
4.	Drób	4	0	0,24-0,35
5.	Jaja	4	0	0,15-0,20
6.	Zboża	2	0	0,44-0,77
8.	Warzywa	4	0	0,19-0,81
9.	Owoce	2	0	0,36-0,45
10.	Woda wodociągowa	8	0	0,003-0,014
11.	Woda powierzchniowa	2	0	0,007-0,013
12.	Środki żywienia zwierząt	2	0	0,29-1,87

¹ Wg Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27.04.2004 r. Dziennik Ustaw Nr 98 poz. 987, załącznik nr 1, poziom zawartości cezu promieniotwórczego powinien wynosić nie więcej niż: 400 Bq/kg - środki spożywcze przeznaczone do karmienia niemowląt, 1000 Bq/kg - mleko i przetwory mleczne oraz woda i inne płyny spożywcze, 1250 Bq/kg - inne środki spożywcze.

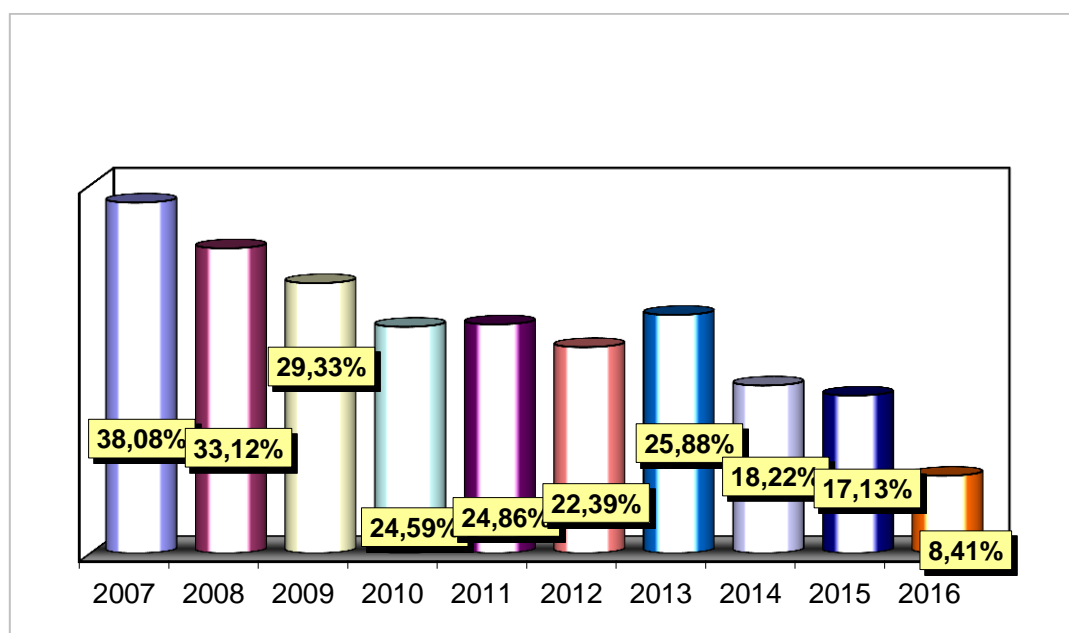
² Bq/kg (Bq/l).

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Zestawienie wykonanych kontroli i kontroli, w czasie których stwierdzono naruszenia na przestrzeni lat 2007- 2016

Procent kontroli podczas których stwierdzono naruszenia w latach 2007-2016

W 2007 roku stwierdzono naruszenia podczas 115 kontroli na ogólną liczbę 302 kontroli, co stanowi 38,1% kontroli. W 2016 roku przeprowadzono 214 kontroli podczas 18 kontroli stwierdzono naruszenia, co stanowi 8,41%.

Dzięki zwiększonej ilości obowiązujących szkoleń w zakresie ochrony radiologicznej, jak również z zastosowania bardziej nowoczesnego sprzętu, stan higieny radiacyjnej w naszym województwie ulega stałej, systematycznej poprawie.

DZIAŁANIA PODEJMOWANE W RAMACH PROMOCJI ZDROWIA CELEM ZMNIĘSZENIA SKUTKÓW ZAGROŻEŃ DLA ZDROWIA MIESZKAŃCÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

W ostatnich latach w Polsce zmieniło się podejście do oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia. Nowoczesna oświata zdrowotna i promocja zdrowia stały się procesem przekazywania oraz nabywania wiedzy i umiejętności dla utrzymania i poprawy jakości życia ludzi.

Nowoczesne podejście do zdrowia, którego kierunki wyznacza promocja zdrowia, wymaga różnych form i metod edukacji skierowanych do jednostek i grup, w tym grup profesjonalnie zajmujących się tymi zagadnieniami, organizacji, instytucji i całego społeczeństwa. Dlatego też pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego, stale podnoszą poziom swojej wiedzy w zakresie ochrony zdrowia oraz doskonałą umiejętność skutecznego działania w dziedzinie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia.

Działania na rzecz ochrony zdrowia to przede wszystkim realizacja efektywnych programów prozdrowotnych i kampanii społecznych oraz innych wielopoziomowych działań ukierunkowanych na konkretnych odbiorców. Wymaga to zintegrowanej współpracy ze środowiskiem lokalnym (władzami wojewódzkimi, powiatowymi i gminnymi, podmiotami leczniczymi, placówkami nauczania i wychowania, organizacjami pozarządowymi, sektorem prywatnym, środkami masowego przekazu) oraz zabezpieczenia środków finansowych na ich wdrożenie (szkolenia, przygotowanie pomocy dydaktycznych i materiałów edukacyjnych, wyposażenie w sprzęt dydaktyczny). Realizacja programów profilaktyki i promocji zdrowia prowadzi w konsekwencji do zmniejszenia środków finansowych przeznaczonych na opiekę zdrowotną.

Działania podejmowane przez pion oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia Państwowej Inspekcji Sanitarnej wynikają ze zdiagnozowanych problemów zdrowotnych w skali globalnej, krajowej i lokalnej. Kierunki działań prozdrowotnych wytycza Światowa Organizacja Zdrowia, Ministerstwo Zdrowia, Główny Inspektorat Sanitarny oraz sytuacja epidemiologiczna w województwie i poszczególnych jego powiatach.

Zakres tematyczny interwencji programowych i nieprogramowych podejmowanych w 2016r.

Zakres oddziaływań	Sposób realizacji (interwencje programowe i nieprogramowe)	Zasięg
Profilaktyka palenia tytoniu i chorób odytoniowych	PROGRAM OGRANICZANIA ZDROWOTNYCH NASTĘPSTW PALENIA TYTONIU	
	Program przedszkolnej edukacji antytytoniowej „Czyste powietrze wokół nas”	ogólnopolski
	Program edukacji antytytoniowej dla uczniów klas I-III szkół podstawowych „Nie pal przy mnie, proszę”	ogólnopolski
	Program profilaktyki palenia tytoniu dla uczniów klas IV – VI szkoły podstawowej i gimnazjum „Znajdź właściwe rozwiązanie”	ogólnopolski
	Kampania „Światowy Dzień bez Tytoniu”	ogólnopolski
	Kampania „Światowy Dzień Rzucania Palenia”	ogólnopolski
	Nadzór nad przestrzeganiem art.5 Ustawy z dnia 9 listopada 1995 roku o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych	ogólnopolski
Profilaktyka HIV/AIDS	KRAJOWY PROGRAM ZAPOBIEGANIA ZAKAŻENIOM HIV I ZWALCZANIA AIDS	
	Kampania społeczna „Coś was łączy? Zrób test na HIV”	ogólnopolski
	Akcja „Światowy Dzień Pamięci o Zmarłych na AIDS”	
	Kampania „Europejski Tydzień Testowania”	
	Akcja „Światowy Dzień AIDS”	
Wojewódzka Olimpiada Wiedzy o HIV/AIDS	wojewódzki	

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Profilaktyka innych chorób zakaźnych i promocja szczepień ochronnych	Program edukacyjny pt. „STOP! HCV”	lokalny
	Profilaktyka grypy sezonowej	wojewódzki
	Profilaktyka chorób wywołanych przez meningokoki i pneumokoki, w tym program: „Pierwszy dzwonek” oraz akcja profilaktyczna „Pneumokokom mówimy: Szczepimy!”	lokalny
	Akcja „Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach”	ogólnopolski
	Akcja „Europejski Tydzień Szczepień” oraz kampania informacyjna ph. „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”	ogólnopolski
	Profilaktyka chorób przenoszonych drogą przerwania ciągłości tkanek i drogą płciową	lokalny
	Profilaktyka zakażeń wirusem Zika	lokalny
	Profilaktyka odry	lokalny
Profilaktyka chorób odkleszczowych	Program zapobiegania chorobom przenoszonym przez kleszcze na człowieka pt. „Kleszcz mały czy duży – nic dobrego nie wróży”	lokalny
Profilaktyka nadwagi i otyłości	Program edukacyjny pt. „Trzymaj Formę!”	ogólnopolski
Profilaktyka chorób nowotworowych	NARODOWY PROGRAM ZWALCZANIA CHOROÓB NOWOTWOROWYCH	
	Program profilaktyki nowotworów piersi pt. „Różowa Wstążeczka”	lokalny
	Kampania „CZERNIAK to może być TO. Sprawdź TO”	lokalny
	Światowy Dzień Walki z Rakiem	lokalny
Profilaktyka próchnicy zębów i chorób przyzębia	Program edukacyjny pt. „Radosny Uśmiech - Radosna Przyszłość”	lokalny
Profilaktyka wad wrodzonych u dzieci	„Program Pierwotnej Profilaktyki Wad Cewy Nerwowej”	lokalny
	Program pt. „Już teraz możesz zadbać o zdrowie swego przyszłego dziecka”	lokalny
Profilaktyka schorzeń układu oddechowego	Program edukacyjny pt. „Wolność Oddechu – Zapobiegaj Astmie”	lokalny
Profilaktyka uzależnień	“Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych” w ramach Szwajcarsko – Polskiego Programu Współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej	ogólnopolski
	Program edukacyjny pt. „ARS, czyli jak dbać o miłość?”	ogólnopolski
	Profilaktyka używania narkotyków, w tym środków zastępczych tzw. „dopalaczy”.	ogólnopolski
	Akcja ph. „Nie dla zachowań ryzykownych”	lokalny
Promocja zdrowia psychicznego	Program edukacyjny pt. „Stres pod kontrolą”	lokalny
	Akcja „Światowy Dzień Zdrowia Psychicznego”	lokalny
Promocja bezpiecznych	Kampania edukacyjna pt. „Zimowa Szkoła Bezpieczeństwa 2016”	wojewódzki

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

zachowań	Kampania edukacyjna pt. „Letnia Szkoła Bezpieczeństwa 2016”	wojewódzki
Promocja zdrowego stylu życia i wychowania zdrowotnego	Program edukacyjny pt. „Moje dziecko idzie do szkoły”	wojewódzki
	Kampania pt. „Lekki tornister”	lokalny
	Akcja ph. „Bądź dla siebie najważniejsza”	lokalny
	Piknik rodzinny ph. „Bieg po zdrowie”	lokalny
	Olimpiada Promocji Zdrowego Stylu Życia PCK	lokalny
Promocja higieny osobistej	Program pt. „Powiedz nie trądzikowi”	lokalny
	Profilaktyka wszawicy	lokalny
Profilaktyka cukrzycy	Akcja „Światowy Dzień Zdrowia” - 7 kwietnia 2016	ogólnopolski
Promocja zdrowego żywienia, w tym profilaktyka zaburzeń odżywiania	Kampania edukacyjna pt. „Zaburzenia odżywiania – anoreksja, bulimia”	lokalny
	Akcja ph. „Światowy Dzień Żywności”	lokalny
Upowszechnianie informacji o zagrożeniach dla zdrowia	Światowe Dni Młodzieży	ogólnopolski
	Konkurs „Oddal to”	ogólnopolski
	Comiesięczny internetowy konkurs wiedzy o zdrowiu	lokalny
	Zatrucia pokarmowe, w tym zatrucia grzybami	lokalny
	Kampania „Rzecznik Praw Pacjenta Przypomina”	ogólnopolski
	Uwaga na Barszcz Sosnowskiego	lokalny
	Europejski Dzień bez Samochodu	lokalny
	Światowy Dzień Serca	lokalny
	Tydzień Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przystępstwem	lokalny
	Wskazówki dotyczące postępowania w sytuacjach kryzysowych	lokalny

PROFILAKTYKA PALENIA TYTONIU I CHORÓB ODDYTONIOWYCH

Działania podejmowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną województwa podlaskiego realizowane były w oparciu o zapisy Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu na lata 2014 – 2018 i miały na celu:

- ✓ zmianę klimatu społecznego i zachowań w stosunku do palenia tytoniu poprzez wielopłaszczyznowe populacyjne działania informacyjno-edukacyjne,
- ✓ zapobieganie paleniu tytoniu przez dzieci i młodzież poprzez realizację programów propagujących modę na niepalenie,
- ✓ upowszechnianie programów edukacyjnych i interwencyjnych w zakładach pracy i placówkach użyteczności publicznej oraz nadzór nad przestrzeganiem przepisów ustawy antytytoniowej.

Antytytoniowe inicjatywy skierowane były do różnorodnych grup odbiorców, w tym dzieci w wieku przedszkolnym, szkolnym i ich rodziców, młodzieży, studentów, pacjentów, ogółu społeczeństwa.

Program przedszkolnej edukacji antytytoniowej „Czyste powietrze wokół nas”

Program ten jest realizowany w województwie podlaskim od roku szkolnego 2008/2009 i jest pierwszym ogniwem w łańcuchu działań antytytoniowych służącym kształtowaniu właściwych postaw prozdrowotnych. Treści programowe kierowane są do dzieci w wieku 3 - 6 lat oraz ich rodziców i opiekunów. Głównym celem podejmowanych działań jest ochrona dzieci przed narażeniem na bierno wdychanie dymu tytoniowego poprzez edukację na temat skutków zdrowotnych inhalacji dymu tytoniowego. Przedszkolaki poznają miejsca, w których mogą się zetknąć z dymem oraz nabywają umiejętność radzenia sobie w sytuacjach, gdy dorośli przy nich palą.

W roku szkolnym 2015/2016 zrealizowano VIII edycję tego programu, w której wzięło udział 170 placówek (80 przedszkoli, 81 oddziałów przedszkolnych, 4 inne formy wychowania przedszkolnego oraz 5 szkół podstawowych). W programie uczestniczyło około 6500 dzieci oraz ponad 5200 rodziców.

Wzmocnieniem realizacji programu był konkurs dla rodziców, polegający na opracowaniu tekstu literackiego o tematyce antytytoniowej, zawierającego prozdrowotne przesłanie dla dzieci w wieku 3-6 lat. Utwór miał zachęcać do świadomego wyboru zachowań sprzyjających zdrowiu oraz propagować ideę życia w środowisku wolnym od dymu tytoniowego. Główną postacią pracy literackiej był bohater programu – Dinek. Do konkursu zgłoszono 22 profilaktyczne utwory dla przedszkolaków. Wszystkie były oryginalne i ciekawe, pisane zarówno prozą jak i wierszem.

Program edukacyjny „Nie pal przy mnie, proszę”

Dzieci opuszczające przedszkole i rozpoczynające naukę w szkole podstawowej wchodzą w bardzo ważny i trudny etap swojego życia. Program edukacyjny „Nie pal przy mnie, proszę”, stanowiąc drugie ogniwo w cyklu programów profilaktyki antytytoniowej, ma za zadanie wykształcić u dzieci świadomą umiejętność radzenia sobie w sytuacjach, w których inne osoby palą przy nich papierosy. W wyniku realizowanych działań programowych dzieci uporządkowują i poszerzają wiedzę na temat zdrowia oraz kształtują postawy odpowiedzialności za własne zdrowie. Szczególną uwagę zwraca się na aspekt biernego palenia i szkodliwość dymu papierosowego. Program „Nie pal przy mnie, proszę” objął w roku szkolnym 2015/2016 swoim zasięgiem ponad 9400 uczniów klas I-III (31%) ze 133 szkół podstawowych (32% tego typu szkół na terenie województwa podlaskiego) oraz ponad 4470 rodziców.

Program edukacyjny „Znajdź właściwe rozwiązanie”

Program skierowany do starszych uczniów szkół podstawowych i gimnazjów, którego głównym celem jest zapobieganie paleniu tytoniu wśród młodzieży. W ramach realizowanych zadań wzmocniane są postawy zachęcające do niepalenia, ukazwane jest funkcjonowanie ludzkiego organizmu i jego potrzeby. Programu podejmuje również tematykę nacisku grupowego oraz uczy zachowań asertywnych. W roku szkolnym 2015/2016 w programie uczestniczyło około 13840 uczniów z ponad 126 szkół podstawowych i gimnazjalnych województwa podlaskiego. W realizację zadań programowych zaangażowało się również około 3100 rodziców.

Światowy Dzień bez Tytoniu

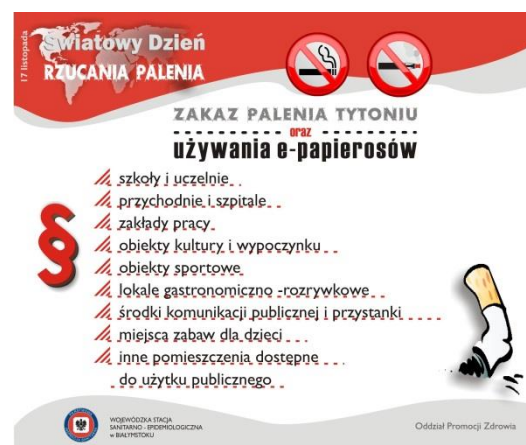

Światowy Dzień bez Tytoniu w roku 2016 obchodzony był pod hasłem „Jednolite opakowania wyrobów tytoniowych – fakty i wyzwania”. Wprowadzenie jednolitych, wystandaryzowanych opakowań wyrobów tytoniowych stanowi istotny element walki z paleniem tytoniu. Zmniejsza atrakcyjność papierosów, ogranicza stosowanie opakowań jako formy reklamy i promocji wyrobów tytoniowych oraz zwiększa skuteczność profilaktyki.

Działania podejmowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną województwa podlaskiego służyły przede wszystkim uwrażliwieniu społeczeństwa na kwestie zdrowotnych, społecznych i ekonomicznych konsekwencji palenia tytoniu. Aby dotrzeć do jak największej liczby odbiorców podjęto szereg działań medialnych. Przygotowano spot edukacyjny informujący o szkodliwości palenia tytoniu, który emitowany był w lokalnych rozgłośniach radiowych. Temat ten podejmowano również w audycji telewizyjnej „Poranek z TVP3 Białystok”. Ponadto realizowano konkursy, imprezy profilaktyczne, szkolenia, konferencje, spotkania edukacyjne oraz rozdawnictwo gadżetów i materiałów edukacyjno-informacyjnych. Inicjatywy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wspierały władze lokalne, instytucje publiczne, podmioty lecznicze, placówki oświatowo-wychowawcze, ośrodki kultury oraz media. Działaniami objęto około 152000 osób.

Światowy Dzień Rzucania Palenia

Światowy Dzień Rzucania Palenia obchodzony jest corocznie w trzeci czwartek listopada. W tym dniu szczególnie zwracana jest uwaga na kwestie zagrożeń zdrowotnych związanych z używaniem tytoniu oraz motywowania palaczy do zerwania z nałogiem. Zwiększeniu zasięgu oddziaływania profilaktycznego służyły informacje zamieszczane w mediach społecznościowych oraz na stronach internetowych. Kampanię informacyjną, skierowaną do ogółu społeczeństwa, realizowaliśmy poprzez emisję spotu edukacyjnego na telebimie w centrum Białegostoku oraz w 19 autobusach komunikacji miejskiej. Ponadto w wielu powiatach województwa podlaskiego odbywały się akcje profilaktyczne, konkursy, apele, zajęcia edukacyjne skierowane do młodzieży oraz badania tlenku węgla w wydychanym powietrzu. W bieżącym roku podjęliśmy również działania zmierzające do uświadomienia społeczeństwa w kwestii używania papierosów elektronicznych, zwracając uwagę, iż zakaz palenia tytoniu w miejscach publicznych odnosi się również do używania e-papierosów. W roku 2016 działaniami informacyjno-edukacyjnymi w ramach obchodów „Światowego Dnia Rzucania Palenia” objęto około 819500 mieszkańców województwa podlaskiego.

Nadzór nad przestrzeganiem art. 5 Ustawy z dnia 9 listopada 1995 roku o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych

ZAKAZ PALENIA

Od 15 listopada 2010 roku w Polsce zakazem palenia tytoniu objęte są pomieszczenia zakładów pracy, obiektów sportowych, jednostek oświatowych, obiektów kultury i wypoczynku, tereny podmiotów leczniczych i opieki społecznej, lokale gastronomiczno-rozrywkowe, środki pasażerskiego transportu publicznego, obiekty służące obsłudze podróżnych, przystanki komunikacji publicznej oraz ogólnodostępne miejsca przeznaczone do zabaw dzieci. 8 września 2016 roku weszła w życie nowelizacja „Ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych”, która wprowadziła w tych miejscach także zakaz używania papierosów elektronicznych oraz wymóg umieszczenia oznaczenia słownego i graficznego informującego o zakazie palenia wyrobów tytoniowych i papierosów elektronicznych na terenie obiektu lub w środku transportu. Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w 2016 roku dokonali oceny przestrzegania zakazu palenia tytoniu w 7987 obiektach użyteczności publicznej na terenie województwa podlaskiego.

PROFILAKTYKA HIV/AIDS

Istotnym działaniem prozdrowotnym podejmowanym przez Państwową Inspekcję Sanitarną województwa podlaskiego było zapobieganie rozprzestrzenianiu się chorób zakaźnych, w tym przenoszonych drogą płciową oraz przez kontakt z zakażoną krwią.

Państwowa Inspekcja Sanitarna, w ramach realizacji Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS, działania profilaktyczne kierowała przede wszystkim do młodzieży szkół ponadgimnazjalnych, studentów oraz ogółu społeczeństwa. Poprzez akcje i kampanie społeczne, imprezy prozdrowotne, szkolenia, konkursy, portale społecznościowe, informacje o problemie HIV/AIDS dotarły do ponad 110 460 mieszkańców naszego województwa.

Kampania społeczna „Coś was łączy? Zrób test na HIV”

Kampania społeczna „Coś was łączy? Zrób test na HIV” zainicjowana została przez Krajowe Centrum ds. AIDS w Warszawie i zachęcała do poznania swojego statusu serologicznego. Służyła również upowszechnianiu informacji na temat HIV/AIDS i sposobów zmniejszania ryzyka zakażenia. Działania

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

podejmowane w ramach kampanii kierowane były do ludzi młodych, pozostających w związkach i promowały testowanie w kierunku HIV.

Europejski Tydzień Testowania

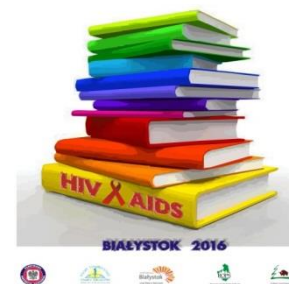

Szacuje się, że 30-35 tys. Polaków jest zakażonych wirusem HIV, a 50% z nich o tym nie wie i może nieświadomie zakażać. Europejski Tydzień Testowania w kierunku HIV to dobra okazja, by odpowiedzieć sobie na pytanie, czy w moim życiu zdarzyło się coś, co mogło spowodować zakażenie? Głównym celem przedsięwzięcia było umożliwienie bezpłatnego i anonimowego wykonania testu diagnostycznego w kierunku HIV jak największej liczbie osób. Lepiej jest wykonać test i poznać swój status serologiczny, niż żyć z HIV nie wiedząc o tym. Osoba, która wie, że jest zakażona HIV, ma szansę zadbać o zdrowie swoje i swoich bliskich. W 2016 roku Europejski Tydzień Testowania realizowany był w dniach 18-25 listopada.

Wojewódzka Olimpiada Wiedzy o HIV/AIDS

Ciekawym i cieszącym się dużym zainteresowaniem działaniem edukacyjnym skierowanym do uczniów szkół ponadgimnazjalnych była Wojewódzka Olimpiada Wiedzy o HIV/AIDS, której pomysłodawcą i głównym realizatorem była Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Białymstoku. Jej celem było poszerzenie wiedzy młodzieży na temat zapobiegania zakażeniom HIV, chorobom przenoszonym drogą płciową oraz kształtowanie pozytywnych postaw wobec ludzi żyjących z HIV i chorych na AIDS. W zmaganiach wzięło udział 3458 uczniów z 48 szkół ponadgimnazjalnych województwa podlaskiego.

Wojewódzka Olimpiada
Wiedzy o HIV/AIDS

Światowy Dzień Pamięci o Zmarłych na AIDS

Światowy Dzień Pamięci o Zmarłych na AIDS, z inicjatywy międzynarodowej organizacji International AIDS Candlelight Memorial organizowany jest w 3 niedzielę maja. Pierwsze obchody odbyły się w 1984 roku. Ten dzień to coś więcej niż tylko wspomnienie, to okazja do edukacji na temat HIV/AIDS oraz prowadzenia dialogu społecznego na rzecz profilaktyki, opieki i leczenia oraz walki ze stygmatyzacją osób żyjących z HIV. W ramach obchodów Światowego Dnia Pamięci o Zmarłych na AIDS Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna we współpracy z innymi instytucjami działającymi w obszarze zdrowia publicznego, zorganizowała koncert poświęcony pamięci zmarłych z powodu AIDS, podczas którego uczestnicy mogli uzyskać informacje o drogach przenoszenia HIV, wziąć udział w konkursie wiedzy z tego zakresu oraz poprzez przypięcie czerwonej kokardki wyrazić swoją solidarność z chorymi na AIDS i ich bliskimi. W koncercie uczestniczyło ok 150 osób.

Koncert w ramach obchodów Światowego Dnia Pamięci o Zmarłych na AIDS (Fot. WSSE w Białymstoku)

Światowy Dzień AIDS

Światowy Dzień AIDS obchodzony 1 grudnia to doskonała okazja do podjęcia działań zmierzających do ograniczenia rozprzestrzeniania się zakażeń HIV. Mając na uwadze dane epidemiologiczne, wskazujące iż zakażeniu HIV ulegają najczęściej osoby w wieku 20-39 lat, Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego realizowała akcje informacyjno-edukacyjne, konkursy skierowane przede wszystkim do ludzi młodych. Aby zachęcić do poznania swojego statusu serologicznego promowaliśmy testowanie w kierunku HIV. Plakaty, wyeksponowane w autobusach komunikacji miejskiej zachęcały do wykonania testu w jednym z anonimowych i bezpłatnych punktów, rekomendowanych przez Krajowe Centrum ds. AIDS.

ZAPOBIEGANIE ROZPRZESTRZENIANIU SIĘ CHOROÓB ZAKAŻNYCH

Działania profilaktyczne w zakresie chorób zakaźnych na poziomie promocji zdrowia sprowadzają się do zwiększania świadomości społeczeństwa na temat przyczyn tych chorób oraz sposobów zapobiegania ich rozprzestrzenianiu się.

Program pt. STOP! HCV

Wirusowe zapalenie wątroby typu C zostało uznane przez Światową Organizację Zdrowia za jedno z największych światowych zagrożeń epidemiologicznych, ponieważ dotyczy około 3% populacji świata. Nazywane jest „cichym zabójcą”, gdyż zakażenie przebiega bezobjawowo lub objawy są niecharakterystyczne, co powoduje, że choroba rozpoznana zostaje po wielu latach, w okresie poważnych zmian chorobowych w wątrobie. Podstawową metodą rozpoznania zakażenia HCV jest wykrycie przeciwciał anti-HCV, które są odpowiedzią organizmu na obecność wirusa.

W celu zwiększenia świadomości społeczeństwa w tym zakresie Państwowa Inspekcja Sanitarna realizowała w województwie podlaskim Program Profilaktyki Zakażeń HCV „STOP! HCV”. Działania programowe służyły edukacji młodzieży w zakresie dróg szerzenia się i profilaktyki zakażenia wirusem HCV. Celem programu było także dotarcie do rodziców z przekazem motywującym do wykonania testu na obecność wirusa. Zasięg interwencji – około 200 osób z powiatu sokólskiego.

Profilaktyka grypy sezonowej oraz powikłań pogrypowych

Celem podejmowanych inicjatyw było zmniejszenie liczby zachorowań na grypę sezonową, poprzez podniesienie poziomu wiedzy w zakresie zasad higieny osobistej oraz roli szczepień w profilaktyce chorób zakaźnych, a także propagowanie zaleceń dotyczących zdrowego stylu życia i zasad postępowania w przypadku zachorowania.

Działaniami edukacyjnymi objęto dzieci i młodzież z placówek oświatowych oraz placówek wypoczynku, ich rodziców i opiekunów, personel i pacjentów podmiotów leczniczych oraz ogół społeczeństwa, do którego kierowano informacje poprzez lokalne mass media, strony internetowe Państwowej Inspekcji Sanitarnej i portale społecznościowe. Powyższymi działaniami objęto ponad 15500 osób.

Profilaktyka chorób wywołanych przez meningokoki oraz pneumokoki

Zakażenia meningokokowe wywoływane są przez bakterie, które mogą spowodować zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, a także sepsę. Dochodzi do nich drogą kropelkową oraz przez kontakt bezpośredni, dlatego podstawą działań profilaktycznych jest uwrażliwienie społeczeństwa na problem, informowanie o sposobach minimalizowania ryzyka zakażenia poprzez szczepienia ochronne oraz utrwalanie podstawowych zasad higieny.

W tym celu w powiecie siemiatyckim i hajnowskim w ramach Ogólnopolskiej Kampanii Profilaktyki Zakażeń Meningokokami „Nie! Dla meningokoków” w placówkach nauczania i wychowania realizowano program „Pierwszy dzwonek”. Celem przedsięwzięcia było przekazanie dzieciom informacji na temat dróg zakażenia meningokokami z grupy C oraz podstawowych zasad profilaktyki tych zakażeń. Prowadzono pogadanki i prelekcje dla uczniów, pokazy prawidłowego mycia rąk. Działaniami edukacyjnymi objęto ponad 400 osób.

Pneumokoki stają się z roku na rok coraz większym zagrożeniem dla zdrowia człowieka. Według Światowej Organizacji Zdrowia w roku 2008 pneumokoki odpowiadały za około 476 000 zgonów u dzieci poniżej 5 roku życia. Pneumokoki mogą spowodować wiele schorzeń. Najczęściej pojawiające się objawy i schorzenia wynikające z zakażenia pneumokokami to: zapalenie zatok, septyczne zapalenie stawów, zapalenie ucha środkowego, zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, sepsa (posocznica). Najbardziej narażone na zachorowania są dzieci, zwłaszcza te najmłodsze – do 2 r.ż. oraz osoby starsze, które chorują na schorzenia układu krążenia i układu oddechowego. Celem kampanii „Pneumokokom mówimy: Szczepimy!!!”, realizowanej w powiecie łomżyńskim i wysokomazowieckim było promowanie szczepień jako najlepszego sposobu ograniczenia zachorowalności i śmiertelności z powodu zakażeń wywołanych przez pneumokoki.

Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach

W związku z tworzeniem się coraz większej liczby szczepów bakterii opornych na antybiotyki, a co za tym idzie zmniejszaniem skuteczności tej formy leczenia, 18 listopada, jak co roku, obchodzony był Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach.

Ideę rozważnego stosowania antybiotyków popiera również Państwowa Inspekcja Sanitarna, przekazując wytyczne oraz materiały informacyjne o kampanii do podległych jednostek, motywując do podjęcia działań edukacyjnych w tym zakresie oraz umieszczając informacje w lokalnych mass mediach i na stronach internetowych. Na terenie województwa działaniami informacyjnymi objęto ponad 5700 osób.

18 listopada
Europejski
Dzień Wiedzy o
Antybiotykach

Promocja szczepień ochronnych

Szczepienia ochronne to najbezpieczniejsza i najskuteczniejsza metoda chroniąca przed wieloma groźnymi chorobami zakaźnymi. Są to zabiegi medyczne, które sztucznie, czynnie uodparniają organizm człowieka na określone choroby. Nowoczesne szczepionki są dobrze tolerowane, niepożądane efekty uboczne występują bardzo rzadko. Państwowa Inspekcja Sanitarna jako instytucja nadzorująca wykonawstwo szczepień realizowała również akcje informacyjne promujące szczepienia. Działania te podejmowano w ramach obchodów Europejskiego Tygodnia Szczepień i akcji ph. „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”.

PROFILAKTYKA CHOROÓB ODKLESZCZOWYCH

Program edukacyjny pt. „Kleszcz mały czy duży – nic dobrego nie wróży”

Na terenie województwa podlaskiego wskaźniki zapadalności na kleszczowe zapalenie mózgu i opon mózgowo – rdzeniowych oraz na boreliozę należą do najwyższych w kraju. W związku z tym Państwowa Inspekcja Sanitarna realizuje program zapobiegania chorobom przenoszonym przez kleszcze na człowieka pt. „Kleszcz mały czy duży – nic dobrego nie wróży”. Celem programu jest zmniejszenie liczby zachorowań na choroby przenoszone przez kleszcze na człowieka poprzez:

- ✓ edukację młodzieży szkół gimnazjalnych w zakresie profilaktyki chorób wywoływanych przez kleszcze,
- ✓ zaktywizowanie środowisk szkolnych do działań edukacyjnych dotyczących profilaktyki chorób wywoływanych przez kleszcze,
- ✓ promowanie szczepień ochronnych jako skutecznej metody profilaktyki kleszczowego zapalenia opon mózgowych i mózgu.

Uczniowie szkół gimnazjalnych poznawali zagadnienia z zakresu fizjologii i etiologii kleszczy, uczyli się rozpoznawać pajęczaki, a także nabywali umiejętność usuwania wkłutego kleszcza. W trakcie realizacji programu omawiano również choroby przenoszone przez kleszcze oraz promowano szczepienia profilaktyczne i używanie repelentów. Działania programowe realizowane w 4 powiatach województwa podlaskiego (bielskim, hajnowskim, siemiatyckim i sokólskim), kierowane były głównie do uczniów kl. II gimnazjum, ich rodziców i kadry pedagogicznej. Ogółem w programie uczestniczyło około 1 700 uczniów z 19 szkół gimnazjalnych.

PROFILAKTYKA NADWAGI I OTYŁOŚCI ORAZ ZATRUĆ POKARMOWYCH

Otyłość i nadwaga u dzieci staje się palącym problemem. Według badań Instytutu Żywności i Żywienia odsetek dzieci i młodzieży z nadwagą i otyłością w Polsce w 1995 roku wynosił niecałe 9%, a w 2000 roku już ponad 11 %. W kolejnych latach systematycznie wzrastał. Obecnie wynosi niemal 16%. Równie alarmujące są dane dotyczące aktywności fizycznej - zaledwie 30% młodzieży uprawia aktywność ruchową w czasie wolnym od zajęć. Tymczasem nadmierna masa ciała w połączeniu ze znikomą aktywnością fizyczną stanowią czynnik ryzyka przewlekłych chorób niezakaźnych (chorób układu krążenia, cukrzycy typu II, kamicy żółciowej, niektórych nowotworów, schorzeń układu kostno-stawowego). Dlatego zapobieganie nadwadze, otyłości i przewlekłym chorobom niezakaźnym stało się obecnie priorytetem na poziomie europejskim i polskim.

Ogólnopolski program edukacyjny promujący zdrowe odżywianie się i aktywność fizyczną pt. „Trzymaj Formę!”

Program edukacyjny „Trzymaj Formę!” to inicjatywa propagująca zdrowy styl życia wśród młodzieży szkolnej. W programie istotne jest dwukierunkowe podejście do problemu nadwagi i otyłości polegające na promowaniu zbilansowanego odżywiania połączonego z regularną aktywnością fizyczną. Odbiorcami programu są uczniowie ostatnich klas

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

szkół podstawowych oraz uczniowie gimnazjów. Działania programowe kierowane są również do rodziców, ponieważ to oni wywierają decydujący wpływ na wzorce zachowań swoich dzieci. W 2016 roku realizowana była X edycja ogólnopolskiego programu edukacyjnego pn. „Trzymaj Formę!”, którego celem była edukacja w zakresie kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród dzieci i młodzieży szkolnej i ich rodzin poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety w oparciu o odpowiedzialność indywidualną i wolny wybór jednostki. Cel ten realizowano poprzez organizację warsztatów kulinarnych, ćwiczeń w sporządzaniu jadłospisów zgodnie z zasadami zbilansowanej diety, spotkań z ekspertami z zakresu żywienia. Celem zwiększenia aktywności fizycznej uczniów, w szkołach organizowano zawody sportowe, wycieczki rowerowe, dodatkowe zajęcia wychowania fizycznego.

W programie uczestniczyło 26432 uczniów z 245 szkół podstawowych i gimnazjalnych województwa podlaskiego oraz 6167 rodziców, którzy aktywnie pomagali w realizacji działań programowych, wspierali rzeczowo i finansowo jego realizację.

Uczestnicy programu mogli wziąć udział w dwóch ogólnopolskich konkursach: wiedzy o zdrowym stylu życia i na projekt edukacyjny.

Celem „Konkursu wiedzy o zdrowym stylu życia” adresowanego do gimnazjalistów z dwóch powiatów województwa podlaskiego, było zwiększenie świadomości dotyczącej wpływu żywienia i aktywności fizycznej na zdrowie młodzieży. Do udziału w tym przedsięwzięciu przystąpiło 82 uczniów z 10 szkół gimnazjalnych powiatów: sejneńskiego i suwalskiego.

Konkurs na projekt edukacyjny skierowany był do wszystkich szkół podstawowych i gimnazjalnych realizujących program pt. „Trzymaj Formę!”. Konkurs miał na celu promowanie działań mających wpływ na kształtowanie prozdrowotnych nawyków i postaw w zakresie stylu życia. Do etapu wojewódzkiego zakwalifikowano 10 projektów, spośród których 1 przesłano na etap ogólnopolski, do Głównego Inspektoratu Sanitarnego w Warszawie.

Wręczenie nagród laureatom konkursu na projekt edukacyjny (Fot. WSSE w Białymstoku)

PROFILAKTYKA CHORÓB NOWOTWOROWYCH

Cel główny Narodowego Programu Zwalczania Chorób Nowotworowych na lata 2016-2024 zakłada dążenie do przybliżenia się do wskaźników europejskich w zakresie 5-letnich przeżyć chorych na nowotwory mające największy udział w strukturze zgonów na nowotwory w Polsce. Cel ten realizowany jest poprzez podejmowanie działań nakierowanych na rozwój profilaktyki polegającej na utrwalaniu prawidłowych wzorców zdrowego stylu życia oraz zwiększeniu zgłaszalności na badania profilaktyczne.

Program edukacyjny „Różowa wstążeczka”

Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego powyższe cele realizowała poprzez działania podejmowane w ramach programu edukacyjnego „Różowa wstążeczka” realizowanego w trzech powiatach województwa podlaskiego: sokólskim, hajnowskim i siemiatyckim. Celem programu było zmniejszenie śmiertelności kobiet z powodu zbyt późnego wykrywania zmian nowotworowych poprzez zachęcanie kobiet do wykonywania regularnych badań profilaktycznych oraz

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

naukę samokontroli piersi. Prelekcje, pogadanki, ćwiczenia samobadania piersi, skierowane były do uczennic szkół ponadgimnazjalnych i kobiet dorosłych. Działaniami objęto 1852 osoby.

Kampania „CZERNIAK to może być TO. Sprawdź TO”

Czerniak to najbardziej agresywny i coraz częściej spotykany nowotwór skóry. Większość Polaków wie, jakie są objawy tej choroby, ale tylko co 6 z nas pokazał zmianę dermatologowi lub onkologowi, a 85% nigdy nie odwiedziło lekarza by zbadać podejrzaną znamię. Wczesne wykrycie zmiany nowotworowej pozwala w 90% przypadków czerniaka wyleczyć go chirurgicznie. Tymczasem w Polsce rozpoznaje się go zbyt późno, dlatego 1 na 3 pacjentów umiera z powodu tej choroby. Celem kampanii „CZERNIAK to może być TO. Sprawdź TO”, promowanej przez Państwową Inspekcję Sanitarną, była zmiana postaw i podejścia do badań profilaktycznych. Temat profilaktyki nowotworowej poruszany był również podczas obchodów Światowego Dnia Walki z Rakiem. Ponadto Państwowa Inspekcja Sanitarna upowszechniała zalecenia Europejskiego Kodeksu Walki z Rakiem oraz aktywnie wspierała działania profilaktyczne innych instytucji poprzez udział w Marszu Nadziei ph. „Rak to nie wyrok”, okazując wsparcie i solidarność z osobami chorymi na nowotwory. Działaniami informacyjno-edukacyjnymi w zakresie profilaktyki nowotworowej objęto blisko 25000 mieszkańców województwa podlaskiego.

PROFILAKTYKA PRÓCHNICY ZĘBÓW I CHOROBY PRZYŻĘBIA

Próchnica jest chorobą zakaźną i z uwagi na zasięg występowania zaliczana jest do chorób społecznych. Szczególnie intensywnie rozwija się u dzieci i młodzieży. Dane epidemiologiczne próchnicy jednoznacznie pokazują, że stan uzębienia dzieci w Polsce jest bardzo zły - ponad 90% 7-latków ma próchnicę.

Program edukacyjny „Radosny Uśmiech - Radosna Przyszłość”

Realizacja programu edukacyjnego „Radosny Uśmiech - Radosna Przyszłość” jest jednym ze sposobów walki z pogarszającym się stanem uzębienia dzieci. Program adresowany był do uczniów klas II szkół podstawowych. Jego celem było zmniejszenie występowania próchnicy zębów u dzieci poprzez wzrost wiedzy na temat zdrowia jamy ustnej, wyrobienie prawidłowych nawyków higienicznych oraz budowanie pozytywnego wizerunku stomatologa i zachęcanie do regularnych wizyt kontrolnych. W programie uczestniczyło około 1640 uczniów szkół podstawowych powiatu bielskiego i hajnowskiego

PROFILAKTYKA WAD WRODZONYCH U DZIECI

Wady cewy nerwowej są to nieprawidłowości w procesie tworzenia się centralnego układu nerwowego, powstające w pierwszych 4 tygodniach rozwoju zarodka. Należą do nich bezmózgowie oraz przepukliny mózgu i rdzenia. Badania wykazały, że ich występowanie jest związane z niedoborami kwasu foliowego w okresie przedkoncepcyjnym i pierwszych 12-tu tygodniach ciąży. Polska należy do krajów o najwyższej w Europie umieralności niemowląt z powodu wad cewy

nerwowej.

W celu upowszechnienia spożycia kwasu foliowego przez kobiety w wieku rozrodczym oraz kształtowania wśród młodych kobiet świadomości realnego wpływu na zdrowie ich przyszłego potomstwa realizowano dwa programy edukacyjne: Program Pierwotnej Profilaktyki Wad Cewy Nerwowej realizowany w powiecie białostockim i sokólskim oraz program „Już teraz możesz zadbać o zdrowie swego przyszłego dziecka” realizowany w powiecie hajnowskim. Działania edukacyjne prowadzone były w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, w podmiotach leczniczych oraz podczas imprez prozdrowotnych w środowisku lokalnym. Łącznie działaniami profilaktycznymi objęto około 3770 osób.

PROFILAKTYKA SCHORZEŃ UKŁADU ODDECHOWEGO

Astma oskrzelowa jest przewlekłą chorobą zapalną dróg oddechowych i jednocześnie najczęstszą chorobą przewlekłą występującą u dzieci. Skuteczność i efekty leczenia, a także jakość życia pacjentów uzależnione są od tego, na jakim etapie rozwoju choroba zostanie wykryta. W celu edukacji rodziców w zakresie umiejętności obserwacji objawów astmy oraz stworzenia dzieciom zagrożonym chorobą możliwości optymalnej jakości życia, w 2016 roku w powiecie sokólskim realizowany był program „Wolność Oddechu - Zapobiegaj Astmie”. Działaniami programowymi objęto uczniów klas I-III szkół podstawowych, ich rodziców, nauczycieli oraz pielęgniarki środowiska szkolnego – łącznie 253 osoby.

PROFILAKTYKA UZALEŻNIEŃ

Projekt KIK/68 „Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych”

Od 2013 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna realizuje „Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych substancji psychoaktywnych”, współfinansowany przez Szwajcarię w ramach Szwajcarsko – Polskiego Programu Współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej. Głównym celem projektu jest ograniczenie używania tytoniu, alkoholu i innych substancji psychoaktywnych. Grupą docelową objętą działaniami edukacyjnymi są kobiety w wieku prokreacyjnym, między 15 a 49 r.ż. . Informacje o szkodliwości stosowania używek kierowano również do uczniów szkół ponadgimnazjalnych, pracowników wybranych zakładów pracy, nauczycieli, a także do ogółu społeczeństwa będącego adresatem kampanii społecznej.

Działania edukacyjno-informacyjne skierowane do mieszkańców województwa podlaskiego realizowano podczas akcji profilaktycznych i festynów prozdrowotnych oraz poprzez emisję filmów i spotów edukacyjnych w autobusach komunikacji miejskiej i lokalnych telewizjach kablowych. Publikowano także artykuły prasowe oraz prowadzono działania promocyjne w mediach i na portalach społecznościowych.

Organizowano również spotkania edukacyjne i warsztaty profilaktyczne skierowane do młodzieży i rodziców. Jednym z elementów projektu była kontynuacja kampanii społecznej ph. „Nie pozwól odlecieć swojemu szczęściu!” skierowana do młodych kobiet i ich partnerów. Edukację przyszłych rodziców w zakresie

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

zdrowego stylu życia wolnego od nałogów i dbania o zdrowie swoje i przyszłego dziecka realizowano poprzez rozdawnictwo ulotek i broszur w szkołach rodzenia, salonach fryzjerskich i kosmetycznych, gabinetach stomatologicznych, podmiotach leczniczych oraz ekspozycję plakatów i emisję spotów edukacyjnych. Działaniami kampanijnymi objęto ponad 101270 osób.

Program edukacyjny pt. „ARS, czyli jak dbać o miłość?”

Ważnym elementem Projektu KIK/68 był program edukacyjny pt. „ARS, czyli jak dbać o miłość?” skierowany do młodzieży szkół ponadgimnazjalnych. Program dotyczy profilaktyki używania substancji psychoaktywnych (alkohol, tytoń, narkotyki, dopalacze) w kontekście norm i wyznawanych przez młodzież wartości. W 2016 roku programem objętych było 4565 uczniów oraz 905 rodziców z 78 szkół ponadgimnazjalnych, co stanowi 41% wszystkich placówek w województwie podlaskim.

Profilaktyka używania środków zastępczych tzw. dopalaczy

Państwowa Inspekcja Sanitarna od ponad 6 lat podejmuje zadania polegające na realizacji ustawowego zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych tzw. dopalaczy. Prowadzi również działania edukacyjne w zakresie profilaktyki używania „nowych narkotyków”. W 2016 roku odbywały się konferencje, spotkania edukacyjne połączone z prezentacją multimedialną, warsztaty, akcje profilaktyczne, festyny rodzinne, prelekcje, konkursy na plakat, konkursy wiedzy o uzależnieniach, konkursy na filmy edukacyjne dotyczące profilaktyki uzależnień. Działania skierowane były przede wszystkim do młodzieży i rodziców.

Prowadzono też dystrybucję materiałów edukacyjnych. W celu dotarcia do jak największej liczby odbiorców wykorzystywano media społecznościowe, gdzie zamieszczano informacje o negatywnych skutkach zażywania dopalaczy. Ogółem w 2016 roku działaniami informacyjnymi i edukacyjnymi w zakresie profilaktyki używania środków zastępczych objęto 29388 osób.

PROMOCJA ZDROWIA PSYCHICZNEGO

Program edukacyjny „Stres pod kontrolą” jest cykliczną inicjatywą Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku, kierowaną do uczniów klas maturalnych ze szkół ponadgimnazjalnych miasta Białystok i powiatu białostockiego. Głównym celem programu jest zwiększenie umiejętności radzenia sobie ze stresem w sytuacjach trudnych, ze szczególnym uwzględnieniem matury. W działaniach uczestniczyło ponad 4260 osób (uczniów i ich rodziców) z 18 szkół ponadgimnazjalnych.

PROMOCJA BEZPIECZNYCH ZACHOWAŃ

Akcje „Zimowa i Letnia Szkoła Bezpieczeństwa” to cykliczne działania o charakterze profilaktyczno-edukacyjnym realizowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną, służby mundurowe i inne jednostki zaangażowane w ochronę zdrowia publicznego. Skierowane były do dzieci i młodzieży przebywającej w placówkach wypoczynku zimowego i letniego na terenie województwa podlaskiego. Podejmowane inicjatywy profilaktyczne służyły zapewnieniu bezpiecznych i higienicznych warunków wypoczynku oraz uświadomieniu młodym ludziom zagrożeń wynikających z niewłaściwych zachowań

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

zdrowotnych. Podczas spotkań z dziećmi i młodzieżą omawiano zasady bezpieczeństwa w domu i poza nim, bezpiecznego przebywania nad wodą, pierwszej pomocy przedmedycznej, racjonalnego odżywiania, profilaktyki chorób odkleszczowych. W 2016 roku działaniami edukacyjnymi objęto około 18650 osób w wieku od 6 do 18 lat.

Działanie edukacyjne prowadzone w ramach Zimowej Szkoły Bezpieczeństwa (Fot. WSSE w Białymstoku)

PROMOCJA ZDROWEGO STYLU ŻYCIA I WYCHOWANIA ZDROWOTNEGO

Program „Moje dziecko idzie do szkoły”

W 2016 roku pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej realizowali programy edukacyjne i kampanie skierowane do dzieci w wieku przedszkolnym, szkolnym i ich rodziców, mające na celu wspieranie prawidłowego rozwoju fizycznego i psychicznego dzieci. Celem głównym programu „Moje dziecko idzie do szkoły” było wyposażenie rodziców w wiedzę o ergonomicznym stanowisku pracy ucznia oraz kształtowanie u dzieci pozytywnego nastawienia do obowiązku szkolnego i umiejętności radzenia sobie w nowym środowisku. W ramach realizacji programu organizowano spotkania edukacyjne z rodzicami, edukację praktyczną dzieci poprzez ćwiczenia w pakowaniu tornistrów, przygotowywanie „zdrowych” kanapek na drugie śniadanie. Działaniami programowymi objęto ponad 11700 osób.

Akcja „Lekki tornister”

Zgodnie z zaleceniami Głównego Inspektora Sanitarnego, waga tornistra nie powinna przekraczać 10–15 % masy ciała dziecka. Z przeprowadzonych badań wynika, że co drugi uczeń w wieku wczesnoszkolnym nosi za ciężki plecak. W związku z tym Państwowa Inspekcja Sanitarna wspierała również realizację akcji „Lekki tornister”. Skierowana była ona do nauczycieli, rodziców i opiekunów oraz dzieci w wieku szkolnym zwracając ich uwagę, że złe nawyki, związane z noszeniem zbyt wielkiego balastu na plecach oraz utrzymywaniem nieprawidłowej postawy ciała, mogą przyczynić się do bólów kręgosłupa, zmniejszenia pojemności płuc i nieprawidłowej statyki ciała, a w efekcie doprowadzić do poważnych schorzeń ortopedycznych i neurologicznych. Działaniami w zakresie promocji zdrowego stylu życia i wychowania zdrowotnego objęto około 700 osób.

ŚWIATOWY DZIEŃ ZDROWIA

Na całym świecie 350 mln osób cierpi na cukrzycę - chorobę przewlekłą, do której dochodzi, gdy organizm nie wytwarza wystarczającej ilości insuliny lub nie jest w stanie skutecznie wykorzystywać własnej insuliny w procesie metabolizmu cukrów pochodzących ze spożywanej żywności. W 2012 roku cukrzyca była bezpośrednią przyczyną około 1,5 mln zgonów na świecie, z których 80% miało miejsce w państwach o niskich i średnich dochodach. Według prognoz WHO (Światowej Organizacji Zdrowia) do 2030 roku cukrzyca stanie się siódmą najczęściej występującą przyczyną zgonów. Wraz z rosnącą liczbą osób chorych na cukrzycę, coraz ważniejsze staje się posiadanie wiedzy o tym, jak można zminimalizować

ryzyko wystąpienia choroby, a także o sposobach jej wykrywania i leczenia. W związku z powyższym i zgodnie z wytycznymi WHO Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w ramach obchodów Światowego Dnia Zdrowia obchodzonego rokrocznie 7 kwietnia, realizowali działania mające na celu promocję wiedzy o cukrzycy. Jednym z podjętych działań była konferencja pt. „Cukrzyca – problem medyczny i społeczny”, skierowana między innymi do lekarzy medycyny pracy. Ponadto realizowano akcje informacyjno – edukacyjne, prelekcje, spotkania z diabetologami, warsztaty kulinarne, konkursy na plakat i ulotkę o cukrzycy, rozdawnictwo materiałów edukacyjnych. Poprzez mass media, strony internetowe i portale społecznościowe działaniami informacyjno-edukacyjnymi objęto około 68000 osób.

PROMOCJA HIGIENY OSOBISTEJ

Program „Powiedz nie trądzikowi”

Problemy wieku dojrzewania są istotnym czynnikiem wpływającym na poziom samooceny i samoakceptacji młodzieży. W 2016 roku w powiecie sokólskim realizowany był program „Powiedz nie trądzikowi”. Ma on na celu zwiększenie wiedzy i umiejętności młodzieży w zakresie dbałości o wygląd i zdrowie. Odbiorcami programu było ok. 140 uczniów z 2 szkół ponadgimnazjalnych. Treści programowe realizowane były przez nauczycieli oraz pielęgniarki szkolne, na podstawie materiałów edukacyjnych będących na wyposażeniu programu i zgodnie ze scenariuszem zajęć.

Profilaktyka wszawicy

W związku z potrzebami lokalnymi w powiatach hajnowskim, suwalskim i łomżyńskim podejmowane były działania w zakresie promocji higieny osobistej, których celem głównym było zmniejszenie liczby przypadków zachorowań na wszawicę u dzieci. Zasadniczymi działaniami interwencyjnymi były spotkania edukacyjne z przedszkolakami i ich rodzicami, rozdawnictwo ulotek na temat wszawicy, pisma do szkół informujące o sposobach zapobiegania rozprzestrzenianiu się wszawicy.

Działaniami informacyjnymi objęto około 720 osób.

UPOWSZECHNIANIE INFORMACJI

Art. 6 pkt. 3 ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej zobowiązuje ją do udzielania porad i informacji w zakresie zapobiegania i eliminowania negatywnego wpływu czynników i zjawisk fizycznych, chemicznych i biologicznych na zdrowie ludzi. Zadania te Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego realizowała poprzez upowszechnianie informacji w zakresie:

- ✓ zatruć pokarmowych w tym zatruć grzybami,
- ✓ zaburzeń odżywiania- anoreksji i bulimii,
- ✓ postępowania w sytuacjach kryzysowych,
- ✓ zagrożeń związanych z Barszczem Sosnowskiego ,
- ✓ praw pacjenta,
- ✓ pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem.

Ponadto organizowano szereg akcji profilaktycznych, olimpiad, pikników konkursów w zakresie promocji zdrowego stylu życia. Prowadzono również działania informacyjno - edukacyjne w ramach Światowych Dni Młodzieży 2016.

POZOSTAŁE DZIAŁANIA

Pracownicy pionu oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w ramach współpracy z podległymi placówkami angażowali się również w następujące działania:

- ✓ prowadzili edukację prozdrowotną uczniów i rodziców na zaproszenie przedszkoli i szkół różnego szczebla,
- ✓ brali udział w komisjach konkursowych i sędziowskich zmaganiach o charakterze prozdrowotnym,
- ✓ udzielali poradnictwa metodycznego i merytorycznego osobom realizującym działania w placówkach nauczania i wychowania oraz podmiotach leczniczych,
- ✓ opracowywali oraz udostępniali pomoce dydaktyczne służące wspieraniu procesu dydaktycznego i uatrakcyjnianiu działań.

Podsumowanie:

- ✓ Działania z zakresu oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia w 2016 roku zrealizowane były zgodnie z planem, aktualną sytuacją epidemiologiczną w województwie i poszczególnych powiatach oraz według ujednoliconych standardów i procedur.
- ✓ W celu dotarcia do jak największej liczby odbiorców działań profilaktycznych stosowano różnorodne kanały komunikacji, między innymi portale społecznościowe. Utworzono profil Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku na Facebooku (www.facebook.com/wssebialystok), Instagramie (www.instagram.com/promocja_zdrowia_wsse), Twitterze (twitter.com/promocja_zdrowia).
- ✓ Nawiązywano nową i podtrzymywano dotychczasową współpracę z instytucjami i organizacjami działającymi w obszarze zdrowia publicznego.
- ✓ Dążono do zwiększenia kompetencji zawodowych pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej poprzez organizację i udział w szkoleniach i konferencjach oraz utrzymania wysokiego poziomu merytorycznego realizowanych przedsięwzięć korzystając z wiedzy i doświadczenia specjalistów z różnych dziedzin oraz instytucji doskonalenia zawodowego.
- ✓ W 2016 roku pracownicy pionu promocji zdrowia Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego realizowali 22 interwencje programowe oraz 25 interwencji nieprogramowych.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

- ✓ Działaniami dotyczącymi profilaktyki uzależnień, profilaktyki chorób nowotworowych, chorób zakaźnych, promocji zdrowego stylu życia i propagowania zasad higieny objęto 758645 osób, co stanowi około 64% wszystkich mieszkańców województwa podlaskiego.
- ✓ W ramach realizowanych działań programowych przeprowadzono 203 narady z partnerami i realizatorami, w których uczestniczyły 623 osoby, 62 szkolenia, w których uczestniczyło 733 koordynatorów i realizatorów działań programowych w placówkach. Działania w ramach interwencji programowych wzmacniano poprzez organizację 39 konkursów, w których wzięło udział 7121 osób oraz akcje profilaktyczne i imprezy prozdrowotne, w których uczestniczyło ponad 13000 osób.
- ✓ Przeprowadzono 519 wizytacji w ramach nadzoru nad prawidłowością realizacji programów w placówkach nauczania i wychowania oraz podmiotach leczniczych.

DZIAŁALNOŚĆ LABORATORYJNA

Działalność laboratoryjna wspiera działania podejmowane w celu zapewnienia bezpieczeństwa sanitarno –epidemiologicznego ludności województwa podlaskiego.

W strukturach pionu laboratoryjnego Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego działają 3 laboratoria: Dział Laboratoryjny Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku, Oddział Laboratoryjny Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łomży, Oddział Laboratoryjny Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Suwałkach.

Wszystkie laboratoria włączone są do zintegrowanych systemów badania wody, żywności, środowiska pracy i środowiska komunalnego.

Rodzaje badań laboratoryjnych wykonywanych przez laboratoria PIS województwa podlaskiego

Lp.	Laboratorium	RODZAJE BADAŃ LABORATORYJNYCH							
		żywności			wody		Radiacyjne	Biologii molekularnej	Środowiska pracy
		Mikrobiologiczne	Fizykochemiczne	PU	Mikrobiologiczne	Fizykochemiczne			
1	Dział Laboratoryjny WSSE w Białymstoku	X	X	X	X	X	X	X	X
2	Oddział Laboratoryjny PSSE w Łomży	X	X		X	X			X
3	Oddział Laboratoryjny PSSE w Suwałkach	X	X		X	X			

Realizowane przez laboratoria zadania wynikające z ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej w znacznej mierze przyczyniają się do ochrony zdrowia ludności województwa podlaskiego.

Działalność laboratoryjna oparta jest na systemie zarządzania jakością zgodnie z wymaganiami normy PN-EN ISO 17025. W 2016 roku w trakcie auditów przeprowadzonych przez Polskie Centrum Akredytacji, we wszystkich laboratoriach potwierdzono spełnienie wymagań normy PN-EN ISO 17025 oraz kompetencje techniczne do wykonywania badań i pomiarów. Stosowane w laboratoriach metody badawcze w większości są akredytowane.

W laboratoriach Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego wykonywane są

- a) badania:
  - ✓ fizykochemiczne i mikrobiologiczne środków spożywczych, kosmetyków, próbek sanitarnych,
  - ✓ materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
  - ✓ mikrobiologiczne wymazów sanitarnych,
  - ✓ posiłków,
  - ✓ żywności i pasz genetycznie modyfikowanych,
  - ✓ fizykochemiczne i mikrobiologiczne wody do spożycia, w tym wód mineralnych, stołowych i źródłanych,
  - ✓ fizykochemiczne i mikrobiologiczne wody w pływalniach,
  - ✓ mikrobiologiczne wody w kąpieliskach i miejscach wykorzystywanych do kąpieli,
  - ✓ powietrza wewnątrz pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi,
  - ✓ szkodliwych dla zdrowia czynników chemicznych i pyłowych w środowisku pracy.
- b) pomiary:
  - ✓ szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia czynników fizycznych występujących w środowisku pracy i komunalnym,
  - ✓ pól elektromagnetycznych w środowisku,
- c) testy specjalistyczne dla celów kontroli jakości aparatów rentgenowskich.

Badania Środków Spożywczych, Przedmiotów Użytku i Struktury Żywienia

Laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego wykonują badania w ramach ogólnokrajowego planu kontroli urzędowej i monitoringu, ustawowego nadzoru oraz badania zlecane przez klientów. W Dziale Laboratoryjnym WSSE w Białymstoku, Oddziale Laboratoryjnym PSSE w Łomży i Oddziale Laboratoryjnym PSSE w Suwałkach w oparciu o zarządzenie Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w sprawie badania żywności w systemie zintegrowanym wykonywane są badania fizykochemiczne, organoleptyczne, mikrobiologiczne oraz znakowanie:

- ✓ środków spożywczych, posiłków,
- ✓ materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- ✓ kosmetyków,
- ✓ próbek sanitarnych,
- ✓ ocena teoretyczna żywienia.

Badania fizykochemiczne środków spożywczych oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością przeprowadza się z wykorzystaniem technik specjalistycznych: chromatografii gazowej, chromatografii gazowej sprzężonej ze spektrometrią mas, wysokosprawnej chromatografii cieczowej i absorpcyjnej spektrometrii atomowej. W związku z powyższym większość badań fizykochemicznych żywności wykonuje się w Dziale Laboratoryjnym WSSE w Białymstoku.

Oznaczanie mykotoksyn w żywności (Fot. WSSE w Białymstoku)

W 2016 roku wykonano 13106 oznaczeń badając 4642 próbki, w tym: 8096 oznaczeń parametrów mikrobiologicznych w 2726 próbkach środków spożywczych, kosmetyków, wymazach sanitarnych. Realizując zadania w ramach zintegrowanego systemu badania żywności w województwie podlaskim zbadano:

- ✓ 3996 próbek środków spożywczych,
- ✓ 42 próbki materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- ✓ 55 próbek kosmetyków,
- ✓ 429 próbek sanitarnych,
- ✓ 82 próbki posiłków.

Ponadto przeprowadzono ocenę teoretyczną sposobu żywienia na podstawie zestawień dekadowych (35 zestawień) w obiektach żywienia zbiorowego, głównie w szpitalach, żłobkach, przedszkolach, domach pomocy społecznej, bursach.

Badania wody

Zgodnie z zarządzeniem Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w sprawie realizacji badań jakości wody w systemie zintegrowanym badaniem wskaźników i parametrów wody zajmują się trzy laboratoria: Dział Laboratoryjny WSSE w Białymstoku, Oddział Laboratoryjny PSSE w Łomży i Oddział Laboratoryjny PSSE w Suwałkach.

Laboratoria te wykonują:

- ✓ badania fizykochemiczne wody przeznaczonej do spożycia, naturalnych wód mineralnych, źródłanych i stołowych, wody w pływalniach,
- ✓ badania mikrobiologiczne wody przeznaczonej do spożycia, naturalnych wód mineralnych, źródłanych i stołowych, wody w pływalniach, kąpieliskach i miejscach wykorzystywanych do kąpieli.

Badanie mikrobiologiczne wody (Fot. WSSE w Białymstoku)

Ogółem w 2016 roku wykonano 49852 oznaczenia w 6992 próbkach, w tym:

- ✓ oznaczeń fizykochemicznych – 35887 (4137 próbek),
- ✓ oznaczeń mikrobiologicznych – 13965 (5665 próbek).

Sekcja Badań Żywności Genetycznie Zmodyfikowanej

W Dziale Laboratoryjnym WSSE funkcjonuje Sekcja Badań Żywności Genetycznie Zmodyfikowanej, która wykorzystuje metodę PCR:

- ✓ do badań materiału roślinnego zawartego w próbkach żywności/pasz w kierunku obecności lub względnej zawartości DNA zmodyfikowanego genetycznie,
- ✓ do wykrywania bakterii chorobotwórczych (*Campylobacter*, *Escherichia coli* O157) w żywności,
- ✓ do wykrywania obecności wirusa grypy typu A (w tym wirusa grypy pandemicznej A/H1N1/v) oraz typu B w materiale biologicznym.

W 2016 roku w sekcji wykonano badania 232 próbek przeprowadzając 2106 oznaczeń w kierunku obecności materiału zmodyfikowanego genetycznie. Ponadto wykonano 43 oznaczenia w kierunku obecności bakterii chorobotwórczych w żywności wspólne z Sekcją Badań Mikrobiologicznych.

Badanie żywności genetycznie zmodyfikowanej metodą PCR (Fot. WSSE w Białymstoku)

Badania powietrza i pomiary hałasu w budynkach mieszkalnych, zamieszkania zbiorowego i użyteczności publicznej

W 2016 roku przeprowadzono badania powietrza w 26 obiektach, głównie po przeprowadzeniu prac remontowych pobierając 139 próbek i wykonując 1182 oznaczenia czynników chemicznych.

Ponadto przeprowadzono pomiary hałasu w 4 pomieszczeniach przeznaczonych do przebywania ludzi w budynkach mieszkalnych w związku ze skargami mieszkańców.

Badania i pomiary w środowisku pracy

W ramach badań czynników szkodliwych i uciążliwych występujących w środowisku pracy laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej zajmują się:

- ✓ pobieraniem próbek do oceny narażenia zawodowego na czynniki chemiczne i pyły przemysłowe,
- ✓ badaniem chemicznych zanieczyszczeń powietrza na stanowiskach pracy,
- ✓ badaniem pyłowych zanieczyszczeń powietrza na stanowiskach pracy,
- ✓ badaniem czynników biologicznych w środowisku pracy,
- ✓ pomiarami hałasu słyszalnego, hałasu infradźwiękowego i hałasu ultradźwiękowego na stanowiskach pracy,
- ✓ pomiarami drgań mechanicznych o ogólnym działaniu na organizm człowieka na stanowiskach pracy,
- ✓ oceną warunków termicznych oddziałujących na organizm człowieka w środowisku pracy (mikroklimat zimny, gorący umiarkowany),
- ✓ pomiarami oświetlenia elektrycznego miejsc pracy.

W 2016 roku przeprowadzono pomiary czynników fizycznych na 301 stanowiskach pracy, badania stężeń czynników chemicznych na 50 stanowiskach pracy, badania stężeń pyłu przemysłowego (frakcja wdychana i frakcja respirabilna) na 84 stanowiskach pracy. Wykonano 1713 pomiarów czynników fizycznych, pobrano i oznaczono 141 próbek powietrza w zakresie badania stężenia pyłu na stanowiskach pracy. W celu oceny narażenia na szkodliwe czynniki chemiczne występujące w środowisku pracy pobrano i zbadano 363 próbki, wykonując 469 oznaczeń, głównie we współpracy z Sekcją Analizy Instrumentalnej

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

---

stosując techniki absorpcyjnej spektrometrii atomowej, chromatografii gazowej i chromatografii gazowej sprzężonej ze spektrometrią masową.

Badania i pomiary w zakresie higieny radiacyjnej

Na obszarze województwa podlaskiego pomiarami z zakresu higieny radiacyjnej zajmuje się Sekcja Badań i Pomiarów w Zakresie Higieny Radiacyjnej ze Stanowiskami Pracy Ds. Pomiarów Radiacyjnych w Łomży, będąca w strukturze Działu Laboratoryjnego Wojewódzkiej Stacji sanitarno- Epidemiologicznej w Białymstoku.

Sekcja zajmuje się wykonywaniem pomiarów:

- ✓ pól elektromagnetycznych w środowisku pracy i ogólnym,
- ✓ aktywności właściwej cezu 137 i potasu 40 metodą spektrometrii gamma,
- ✓ aktywności właściwej cezu 137 i strontu 90 metodą radiochemiczną,
- ✓ dozymetrycznych promieniowania X dla celów oszacowania narażenia pracowników oraz osób z ogółu ludności przebywających w otoczeniu badanego aparatu rentgenowskiego,
- ✓ mocy kermy promieniowania jonizującego beta, gamma w celu oceny poziomu narażenia osób zawodowo zatrudnionych w kontakcie z promieniowaniem jonizującym oraz narażenia ludzi w otoczeniu źródeł takiego promieniowania,

oraz wykonywaniem:

- ✓ testów specjalistycznych dla celów kontroli jakości aparatów rentgenowskich w zakresie radiografii ogólnej analogowej,
- ✓ testów specjalistycznych dla celów kontroli jakości aparatów rentgenowskich w zakresie fluoroskopii i angiografii,
- ✓ testów specjalistycznych dla celów kontroli jakości aparatów rentgenowskich w zakresie stomatologii,
- ✓ testów specjalistycznych dla celów kontroli jakości stomatologicznych aparatów rentgenowskich ,
- ✓ testów specjalistycznych dla celów kontroli jakości aparatów rentgenowskich w zakresie mammografii analogowej.

W 2016 roku pracownicy sekcji wykonali łącznie 345 badań fizycznych, w których wykonali 8287 oznaczeń. W ramach nadzoru wykonano badania 43 aparatów rentgenowskich (1920 oznaczeń) oraz pomiary rozkładu pola elektromagnetycznego w otoczeniu 13 urzędów (420 oznaczeń). Wykonano również 51 oznaczeń radiochemicznych izotopów cezu 137 i strontu 90 w paszach, wodzie i środkach spożywczych.

Ponadto pracownicy sekcji w 2016 roku brali udział w zdarzeniach radiacyjnych i monitoringu tych zdarzeń na terenie województwa podlaskiego w koordynacji z Wydziałem Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku.

W celu zapewnienia wysokiej jakości usług laboratorium państwowej inspekcji sanitarnej województwa podlaskiego:

- ✓ zatrudniają kompetentny personel, posiadający wiedzę i doświadczenie zawodowe, systematycznie podnoszący swoje kwalifikacje poprzez udział w szkoleniach i konferencjach organizowanych przez jednostki zewnętrzne i organy PIS oraz w trakcie studiów podyplomowych,
- ✓ posiadają odpowiednie, wysokospecjalistyczne wyposażenie pomiarowo-badawcze oraz stosują certyfikowane materiały odniesienia,
- ✓ badania wykonują w oparciu o uznane i wiarygodne metody badawcze, najczęściej znormalizowane lub zalecane przez instytuty naukowe,
- ✓ prowadzą wewnętrzną kontrolę jakości wyników badań,

- ✓ poddają się kontroli w międzylaboratoryjnych badaniach biegłości i porównaniach międzylaboratoryjnych,
- ✓ doskonalą systemy zarządzania,
- ✓ wdrażają nowe techniki i rozszerzają systematycznie zakresy metod akredytowanych,
- ✓ organizują szkolenia i konsultacje w zakresie swojej działalności.

Ponadto Dział Laboratoryjny WSSE w Białymstoku prowadzi nadzór merytoryczny nad działalnością laboratoriów działających w systemie zintegrowanym w PSSE w Łomży i w Suwałkach.

MEDYCZNE LABORATORIUM DIAGNOSTYCZNE

Medyczne Laboratorium Diagnostyczne Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku realizuje zadania wynikające z ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej w celu ochrony zdrowia publicznego. W skład laboratorium wchodzi Sekcja Badań Epidemiologiczno-Klinicznych, która wykonuje badania materiału biologicznego (m.in. kał, wymazy z gardła i nosa, surowica) w ramach nadzoru sanitarnego oraz na zlecenie klienta zewnętrznego:

Sekcja badań epidemiologiczno-klinicznych

Sekcja wykonuje badania:

a) materiału biologicznego:

- ✓ bakteriologiczne,
- ✓ parazytologiczne,
- ✓ w kierunku wykrywania pałeczek z rodzaju Salmonella i Shigella,
- ✓ identyfikację szczepów Salmonella i Shigella,
- ✓ badania skuteczności procesów sterylizacji,

b) wirusologiczne:

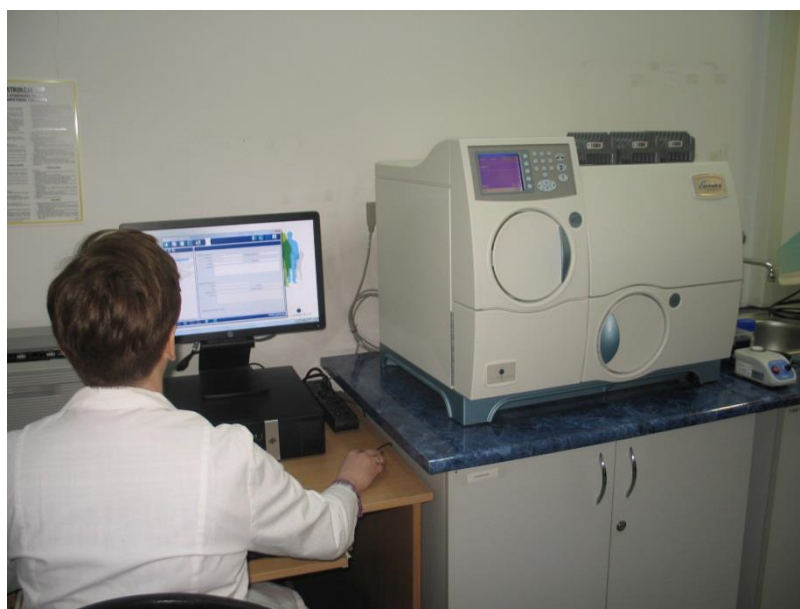
- ✓ izolacja wirusów grypy na tkance MDCK,
- c) badania serologiczne w kierunku wykrywania zakażeń,
- ✓ krztuśca,
- ✓ durów i paradurów,
- ✓ wirusa opryszczki – Herpes Simplex typu 1 i typu 2,
- ✓ rotawirusów i adenowirusów, astrowirusów, norowirusów,
- ✓ parainfluenzy typu 1, 2 i 3, RSV, adenowirusów metodą immunofluorescencji bezpośredniej,

d) badania molekularne (etap izolacji kwasu nukleinowego z materiału biologicznego):

- ✓ w kierunku wirusów grypy typu A (w tym wirusa grypy pandemicznej A/H1N1/v) oraz typu B w materiale biologicznym
- e) parazytologiczne badania gleby.

Izolacja wirusów grypy na tkance MDCK (Fot. WSSE w Białymstoku)

Wykrywania pałeczek Salmonella spp. na analizatorze VITEK (Fot. WSSE w Białymstoku)

W zakresie badań metodą PCR Sekcja Badań Epidemiologiczno-Klinicznych Medycznego Laboratorium Diagnostycznego współpracuje z Sekcją Badań Żywności Genetycznej Zmodyfikowanej Działu Laboratoryjnego, która przeprowadza etap oznaczenia kwasów nukleinowych wirusa grypy w izolacie RNA.

W 2016 roku w Sekcji Badań Epidemiologiczno-Klinicznych przebadano 26673 próbki materiału biologicznego, wykonując przy tym 53343 oznaczeń.

W 2016 roku w Medycznym Laboratorium Diagnostycznym w ramach nadzoru sanitarnego wykonano 3820 badań i 11099 oznaczeń mikrobiologicznych, w tym 222 oznaczeń w kierunku obecności wirusa grypy (próbki wspólne z Sekcją Badań Żywności Genetycznej Zmodyfikowanej Działu Laboratoryjnego).

Medyczne Laboratorium Diagnostycznym WSSE w Białymstoku:

- ✓ zatrudnia kompetentny personel, posiadający uprawnienia diagnostów laboratoryjnych, wiedzę i doświadczenie zawodowe,
- ✓ posiada odpowiednie wyposażenie pomiarowe oraz certyfikowane materiały odniesienia,
- ✓ stosuje w badaniach uznane i wiarygodne metody badawcze,
- ✓ prowadzi wewnętrzną kontrolę jakości wyników badań oraz systematycznie bierze udział w międzylaboratoryjnych badaniach biegłości,
- ✓ doskonalą system zarządzania m.in. poprzez monitorowanie rezultatów działań, zakupy nowego sprzętu, analizę informacji zwrotnych od klienta.

SYSTEM ZARZĄDZANIA JAKOŚCIĄ W DZIAŁALNOŚCI INSPEKCYJNEJ

W Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego wdrożony jest jednolity system zarządzania jakością oparty na spełnieniu wymagań normy PN-EN ISO/IEC 17020 „Ocena zgodności – Wymagania dotyczące działania różnych rodzajów jednostek przeprowadzających inspekcję”.

Celem udokumentowanego i stale nadzorowanego systemu zarządzania jakością jest:

- ✓ poprawa skuteczności zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego,
- ✓ gwarancja takiego samego trybu postępowania podczas każdej kontroli,
- ✓ gwarancja precyzyjnych i wnikliwych kontroli przeprowadzanych zgodnie z najlepszą praktyką,
- ✓ gwarancja uzyskiwania wiarygodnych i odtwarzalnych wyników kontroli,
- ✓ wykorzystywanie tego mechanizmu w celu zapewnienia publicznego zaufania w odniesieniu do wiarygodności działań istotnych z punktu ochrony zdrowia ludzkiego.

Przyjęta polityka jakości jest realizowana w oparciu o:

- ✓ wysoką etykę zawodową pracowników,
- ✓ bezstronność i niezależność pracowników od nacisków finansowych, handlowych i innych, mogących wpływać na ich osąd,
- ✓ zachowanie poufności informacji uzyskiwanych podczas kontroli oraz ochronę praw własności klienta,
- ✓ powszechną i świadomą odpowiedzialność każdego pracownika za jakość wszystkich czynności,
- ✓ wysoki poziom kompetencji personelu,
- ✓ wiarygodność i rzetelność prowadzonych kontroli,
- ✓ przeprowadzanie czynności kontrolnych w oparciu o jednolite zasady i metody zgodnie z udokumentowanymi procedurami kontroli opartymi na obowiązujących przepisach prawnych,
- ✓ promocję zdrowego stylu życia.

Służy to przede wszystkim zapewnieniu bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego na terenie województwa podlaskiego w obszarach działania zgodnych z ustawą o Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKREDETACJA DZIAŁALNOŚCI LABORATORYJNEJ

Akredytacja jest najlepszym potwierdzeniem kompetencji laboratoriów wykonujących badania. Certyfikaty akredytacji potwierdzają wysoką jakość świadczonych usług oraz wiarygodność wyników zgodnych ze standardami systemu zarządzania wg normy PN-EN ISO/IEC 17025.

Dział Laboratoryjny i Medyczne Laboratorium Diagnostyczne Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku posiada akredytację (Certyfikat akredytacji AB 311).

Zakres akredytacji obejmuje:

- ✓ badania biochemiczne i biologiczne wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi (żywności, produktów rolnych w tym pasz),
- ✓ badania chemiczne, produktów rolnych w tym pasz, kosmetyków i wyrobów chemicznych, wody, powietrza, ceramiki, materiałów opakowaniowych, wyrobów z tworzyw sztucznych i gum, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi, w tym żywności,
- ✓ badania mikrobiologiczne obiektów i materiałów biologicznych, kosmetyków, wody, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi, w tym żywności,
- ✓ badania kliniczne medyczne obiektów i materiałów biologicznych,
- ✓ badania dotyczące inżynierii środowiska – oświetlenia, mikroklimatu, drgań, pola elektromagnetycznego w środowisku pracy i ogólnym oraz od urządzeń a także hałasu w środowisku pracy i w środowisku ogólnym,
- ✓ badania właściwości fizycznych wody, wody do spożycia, wyposażenia medycznego, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi, w tym żywności,
- ✓ badanie właściwości fizycznych i pobieranie próbek powietrza,
- ✓ badania radiochemiczne i promieniowania w środowisku, produktów rolnych w tym pasz dla zwierząt, wyposażenia medycznego, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi, w tym żywności,
- ✓ pobieranie próbek wody do spożycia,
- ✓ badania sensoryczne materiałów opakowaniowych, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi, w tym żywności.

Oddział Laboratoryjny Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łomży posiada akredytację od 30.07.2009 roku (Certyfikat akredytacji AB 635).

W zakresie akredytacji przeprowadza:

- ✓ badania chemiczne i pobieranie próbek powietrza, wody na pływalniach, wody do spożycia,
- ✓ badania chemiczne pyłów, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi, w tym żywności,
- ✓ badania dotyczące inżynierii środowiska pracy-hałas w środowisku pracy, oświetlenie, drgania,
- ✓ badania mikrobiologiczne i pobieranie próbek wody do spożycia, wody na pływalniach, wody w kąpieliskach,
- ✓ badania mikrobiologiczne obiektów i materiałów biologicznych ludzkich, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi, w tym żywności,
- ✓ badania właściwości fizycznych i pobieranie próbek powietrza, wody na pływalniach, wody do spożycia,
- ✓ badania właściwości fizycznych pyłów, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi, w tym żywności.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2016 rok

Oddział Laboratoryjny Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Suwałkach posiada akredytację od 07.09.2004 roku (Certyfikat akredytacji AB 530).

W zakresie akredytacji przeprowadza:

- ✓ badania biologiczne wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi, w tym żywności,
- ✓ badania chemiczne wody, wody do spożycia,
- ✓ badania mikrobiologiczne materiałów biologicznych przeznaczonych do badań, wody, wody do spożycia oraz próbek środowiskowych z obszaru produkcji i obrotu żywnością, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi, w tym żywności,
- ✓ badania właściwości fizycznych wody, wody do spożycia.

Laboratoria stale rozszerzają zakresy akredytacji. Szczegółowe zakresy akredytacji znajdują się na stronie

www.pca.gov.pl

POLSKIE CENTRUM AKREDYTACJI
POLISH CENTRE FOR ACCREDITATION

PCA
POLSKIE CENTRUM
AKREDYTACJI

Sygnatariusz EA MLA
EA MLA Signatory

CERTYFIKAT AKREDYTACJI
LABORATORIUM BADAWCZEGO
ACCREDITATION CERTIFICATE OF TESTING LABORATORY
Nr AB 311

Potwierdza się, że: / This is to confirm that:

**WOJEWÓDZKA STACJA
SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA W BIAŁYMSTOKU**
ul. Legionowa 8, 15-099 Białystok

spełnia wymagania normy PN-EN ISO/IEC 17025:2005
meets requirements of the PN-EN ISO/IEC 17025:2005 standard

Akredytowana działalność jest określona w Zakresie Akredytacji Nr AB 311
Accredited activity is defined in the Scope of Accreditation No AB 311

Akredytacja pozostaje w mocy pod warunkiem przestrzegania
wymagań jednostki akredytującej określonych w kontrakcie Nr AB 311
This accreditation remains in force provided the Laboratory observes
the requirements of Accreditation Body defined in the Contract No AB 311

Certyfikat akredytacji ważny do dnia 11.07.2019 r.
The certificate of accreditation is valid until 11.07.2019

Akredytacji udzielono dnia 12.07.2000 r.
Accreditation was granted on 12.07.2000

p.o. DYREKTORA
POLSKIEGO CENTRUM AKREDYTACJI

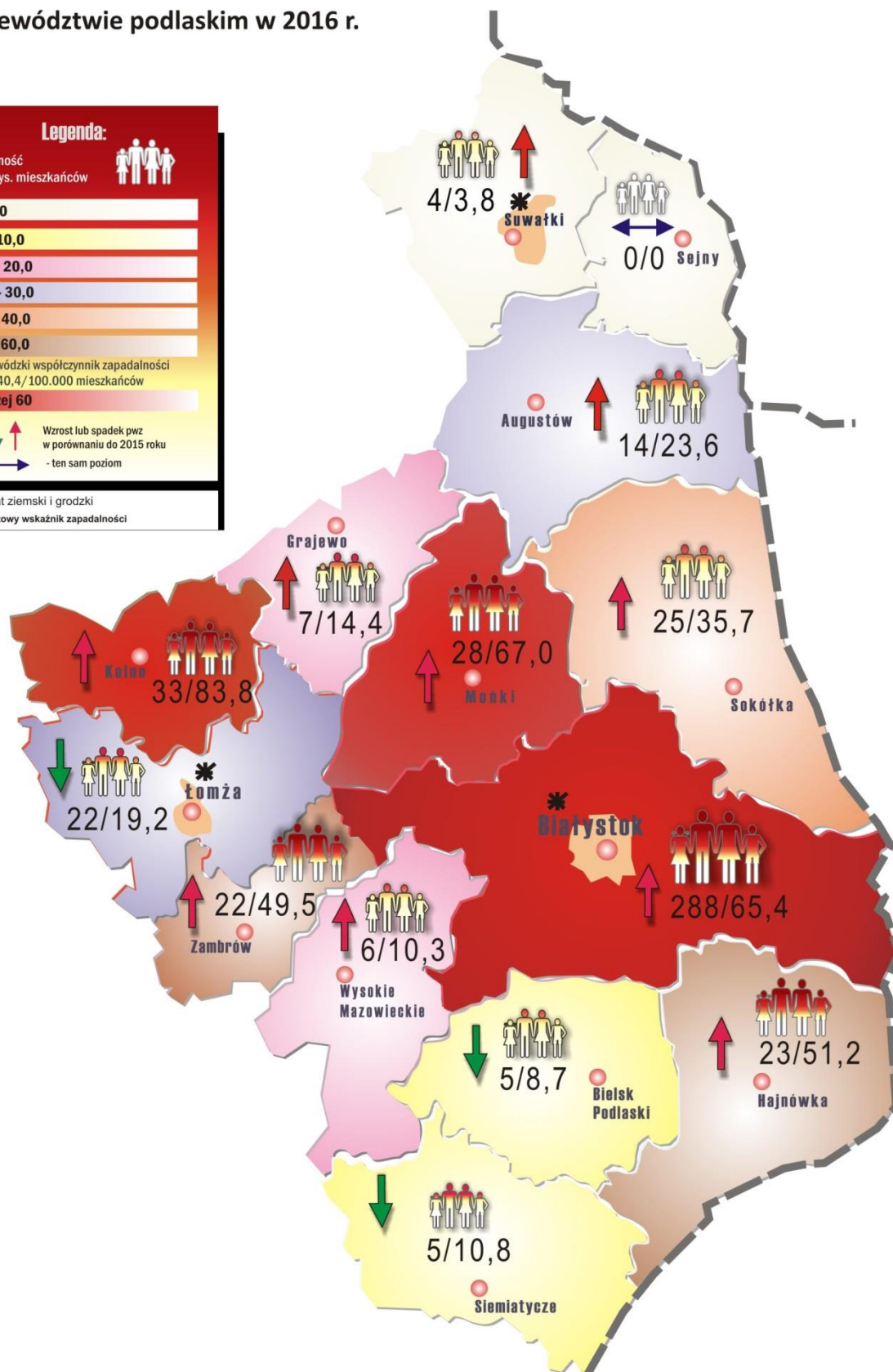

LUCYNA OLBORSKA

Warszawa, dnia 25 czerwca 2015 roku

ZACHOROWANIA NA KRZTUSIEC

(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)

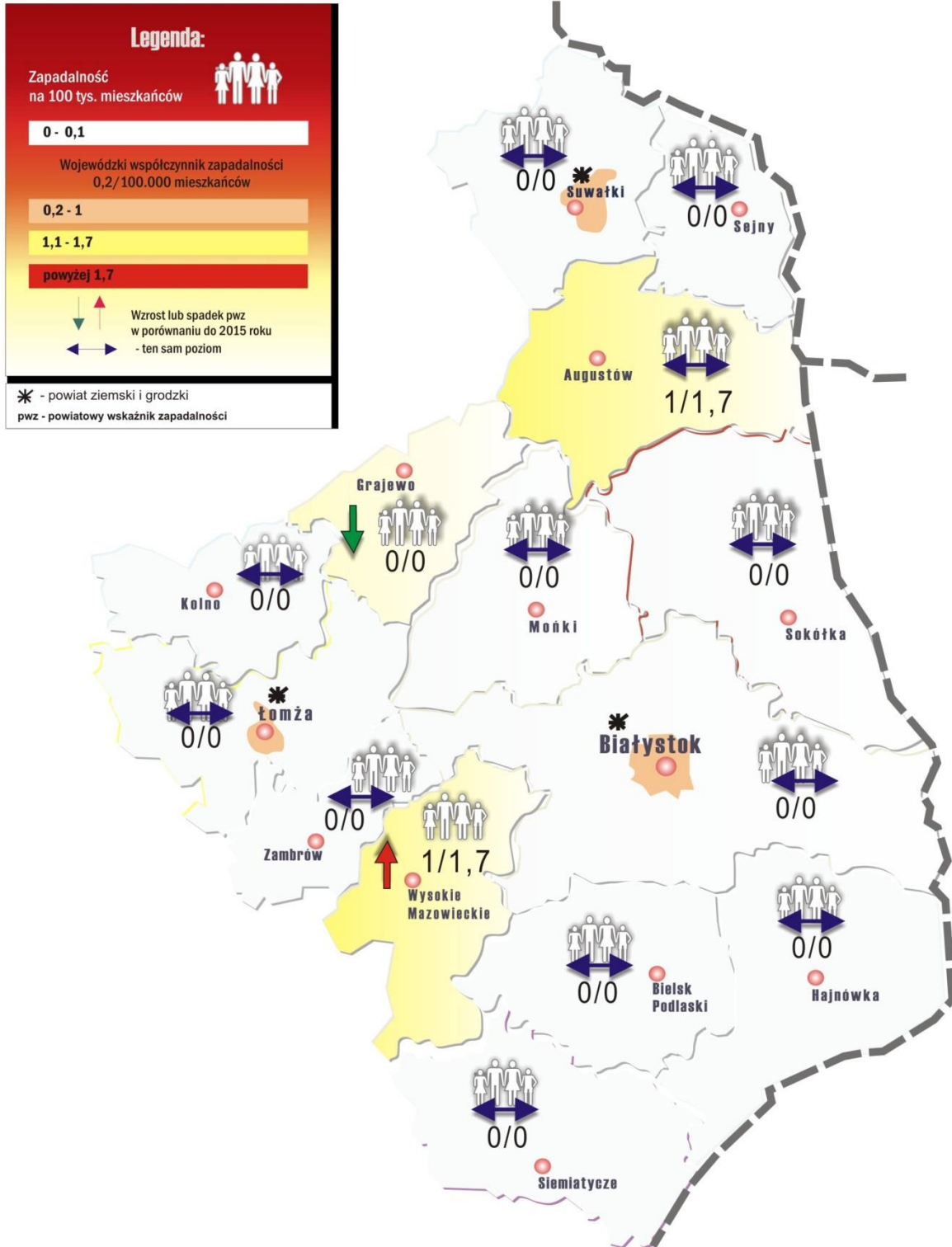
w województwie podlaskim w 2016 r.

ZACHOROWANIA NA CHOROBY MENINGOKOWĄ - POSOCZNICĘ

(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)

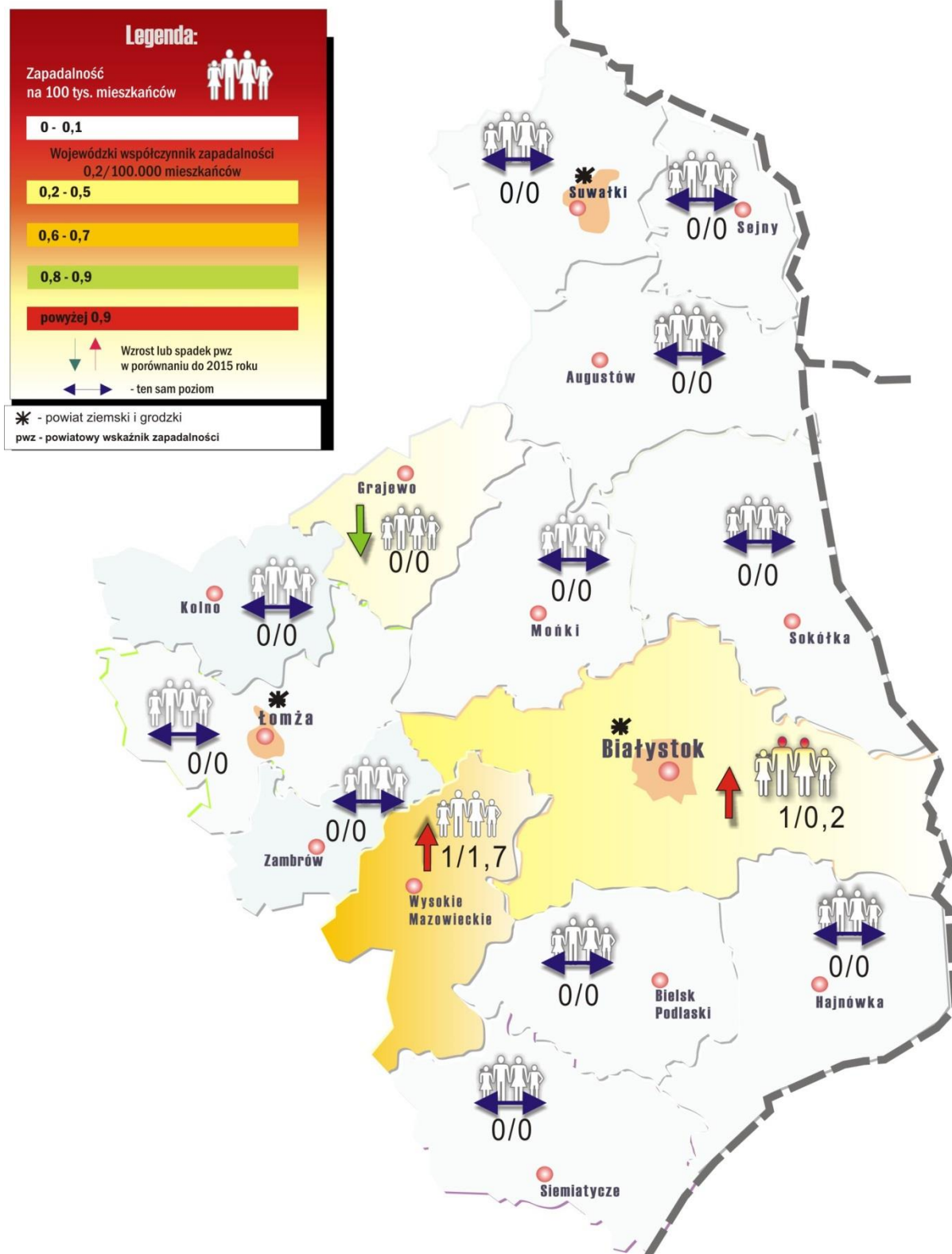
w województwie podlaskim w 2016 r.

ZACHOROWANIA NA CHOROBY MENINGOKOWĄ - ZAPALENIE OPON MÓZGOWYCH

(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)

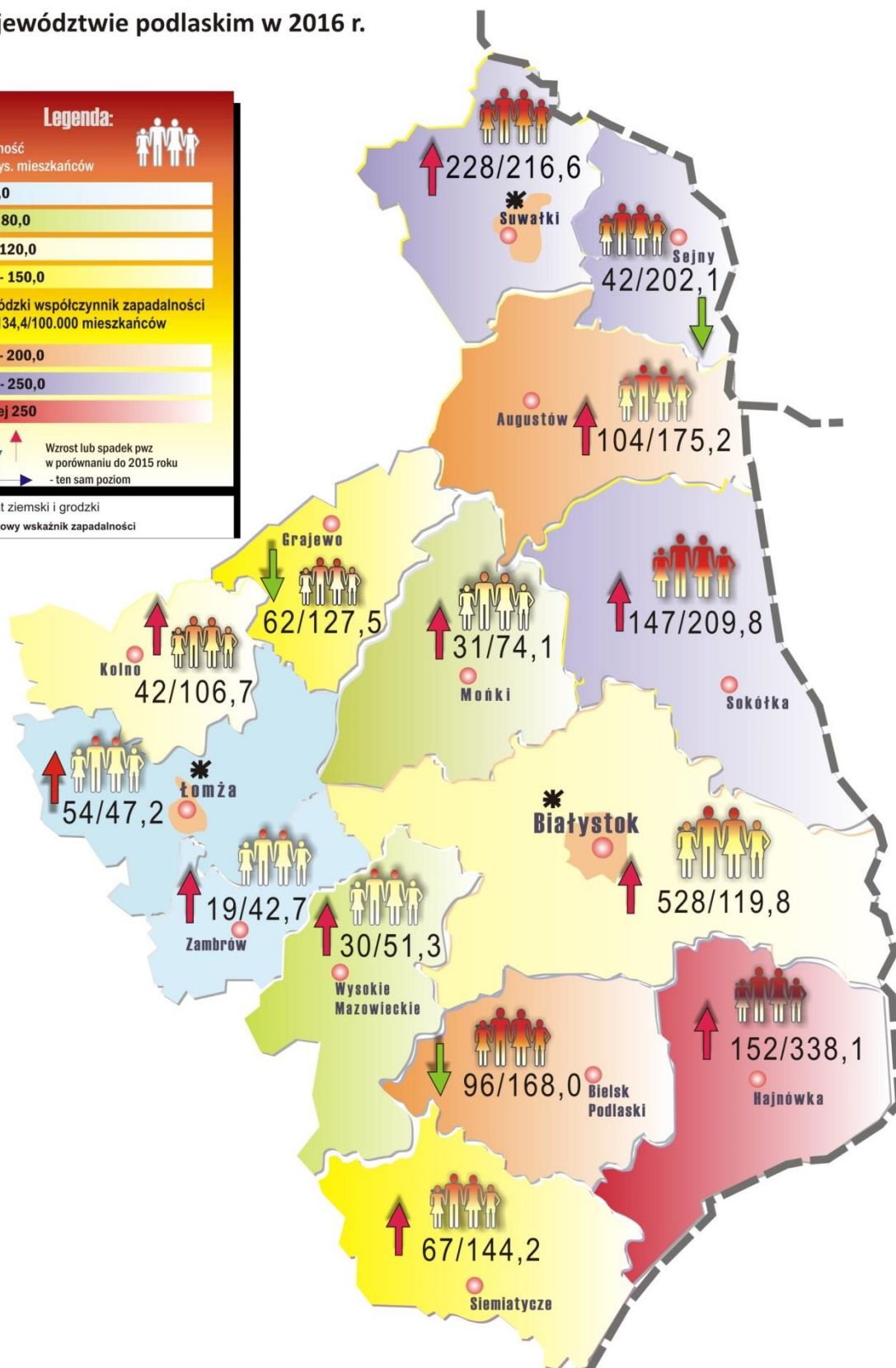
w województwie podlaskim w 2016 r.

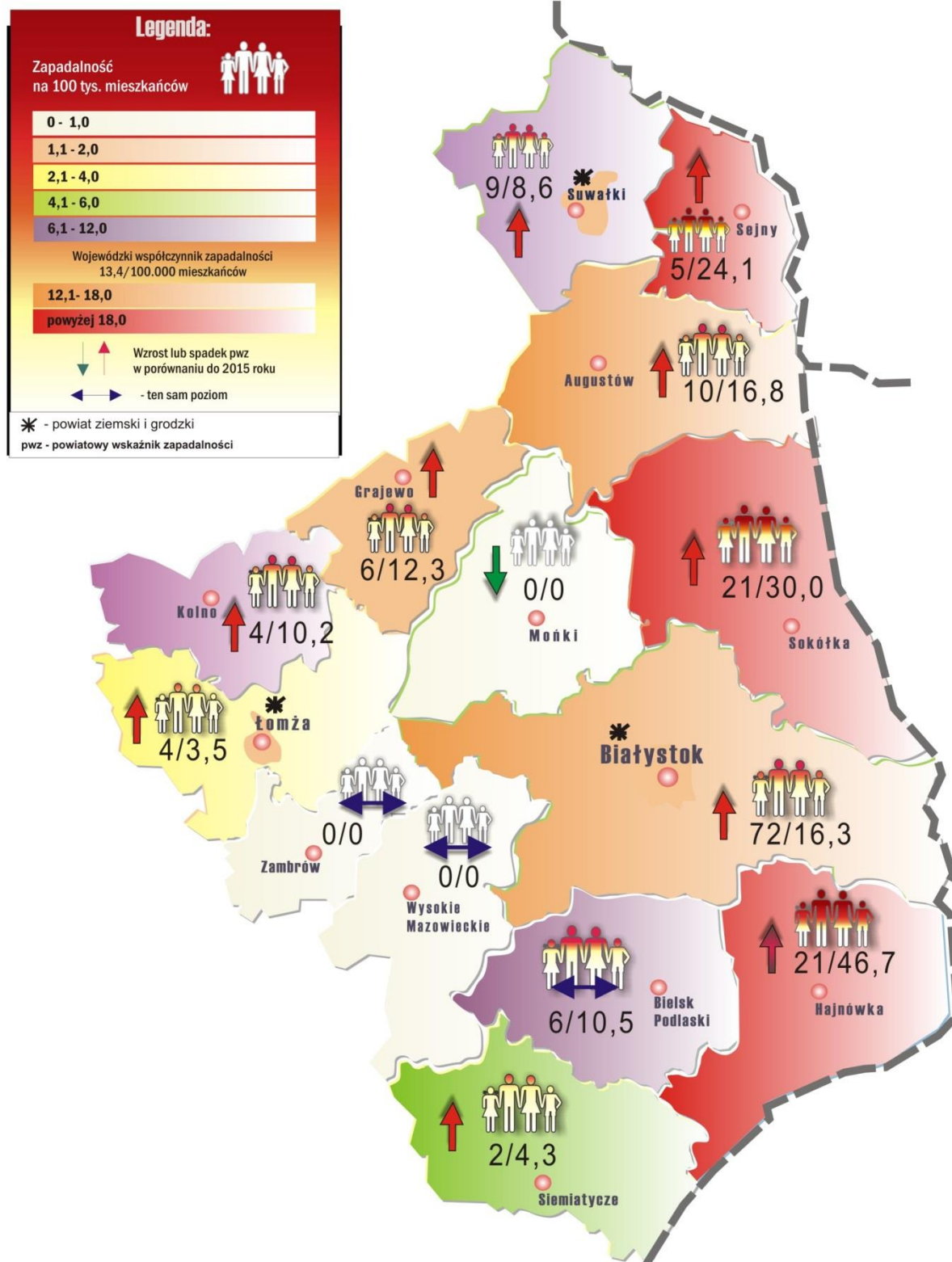
ZACHOROWANIA NA BORELIOZĘ

(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)

w województwie podlaskim w 2016 r.

ZACHOROWANIA NA WIRUSOWE ZAPALENIE MÓZGU PRZENOSZONE PRZEZ KLESZCZE
 (zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
 w województwie podlaskim w 2016 r.

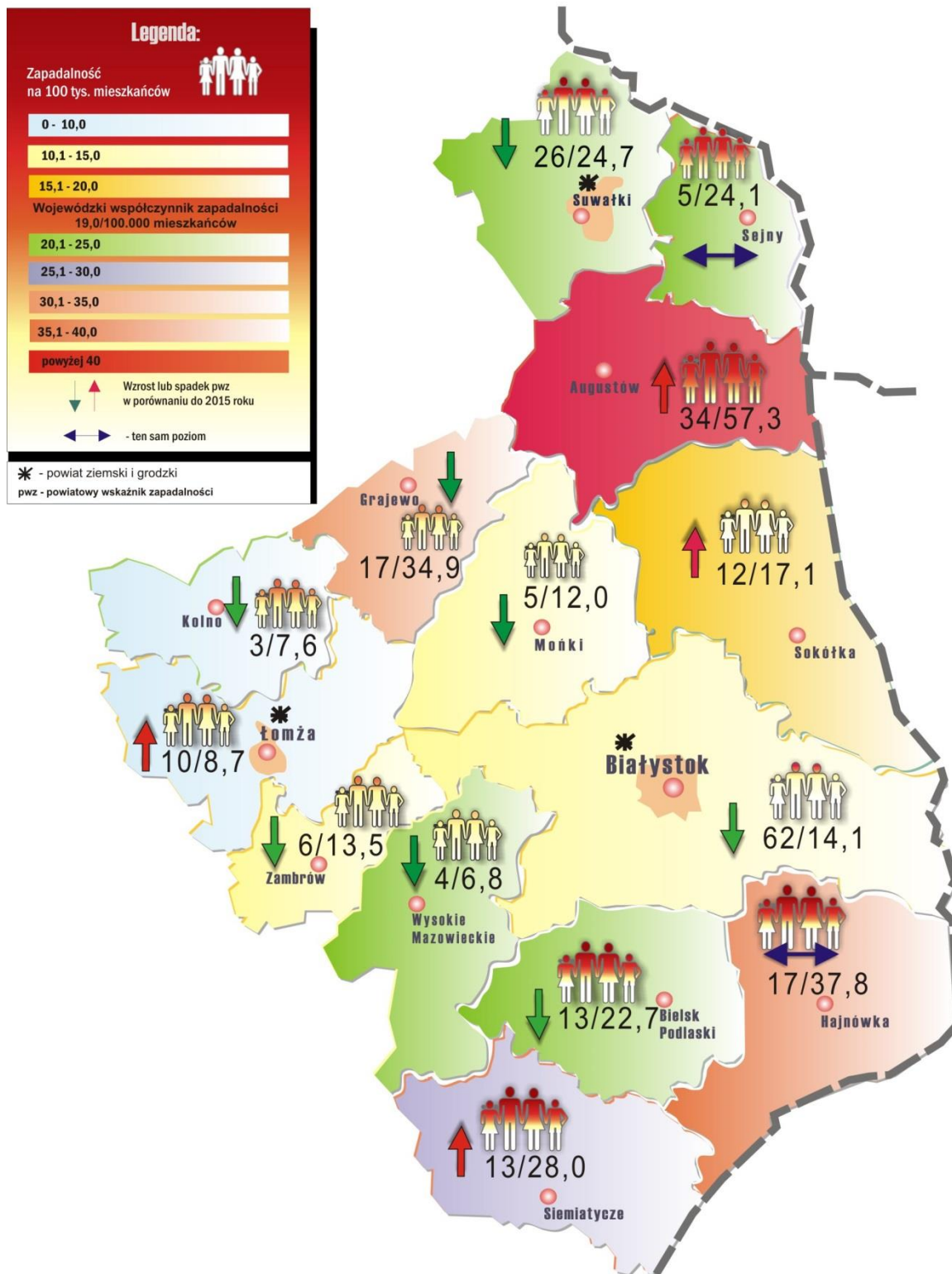

WSKAŹNIK ZASZCZEPIENIA OSÓB NARAŻONYCH NA ZAKAŻENIE WIRUSEM WŚCIEKLIWY

(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)

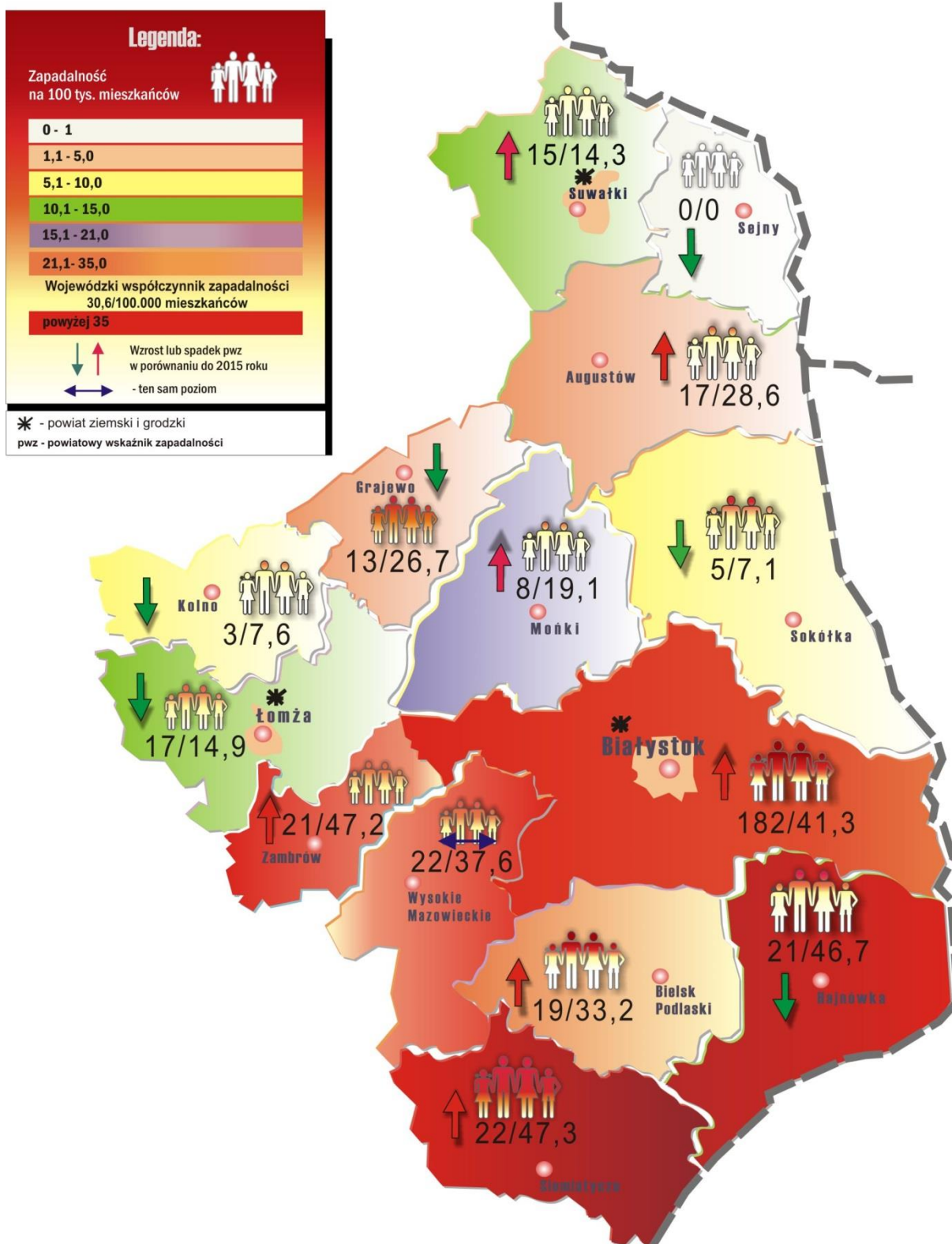
na terenie województwa podlaskiego w 2016 r.

ZACHOROWANIA NA SALMONELOZĘ - zatrucie pokarmowe

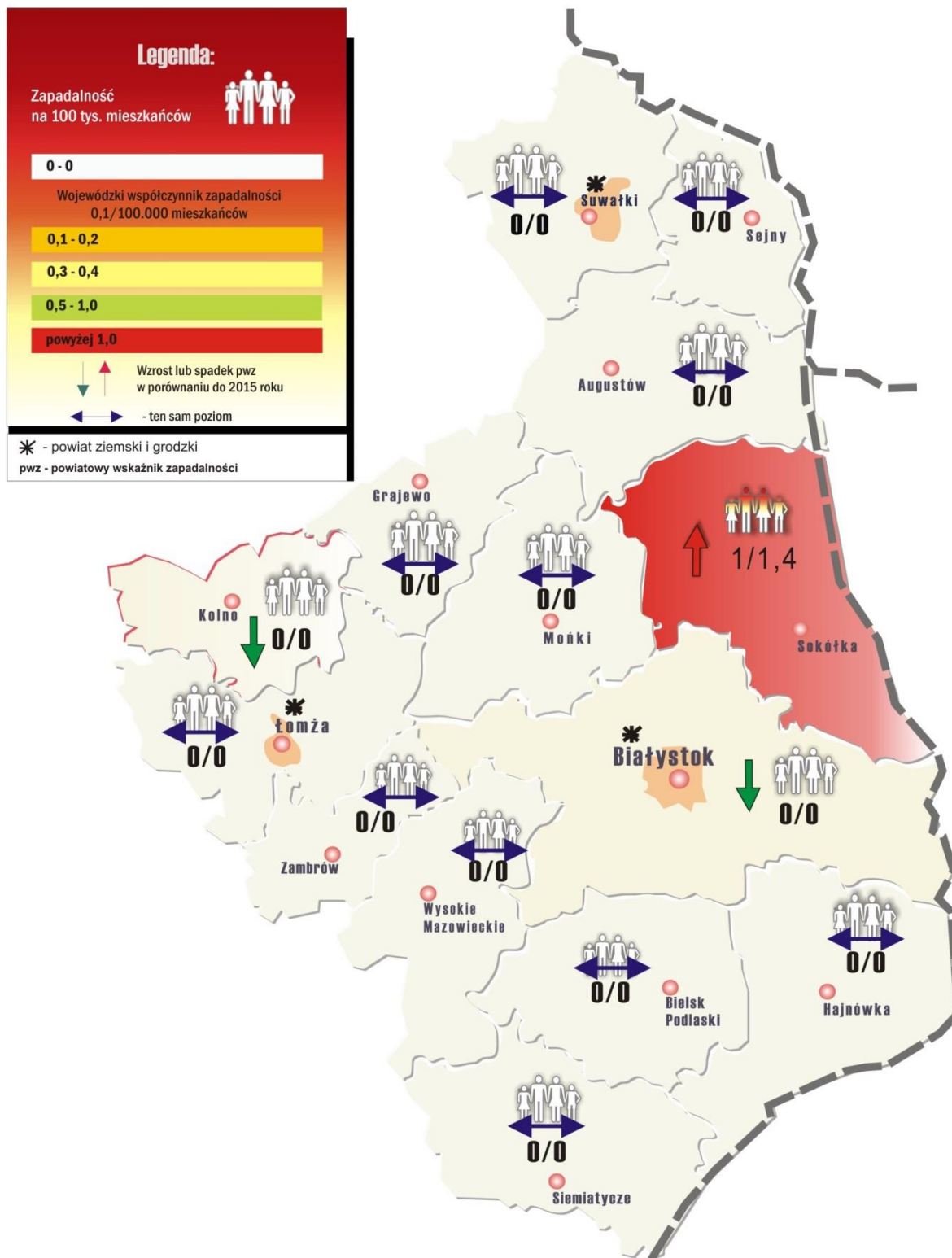
(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)

w województwie podlaskim w 2016 r.

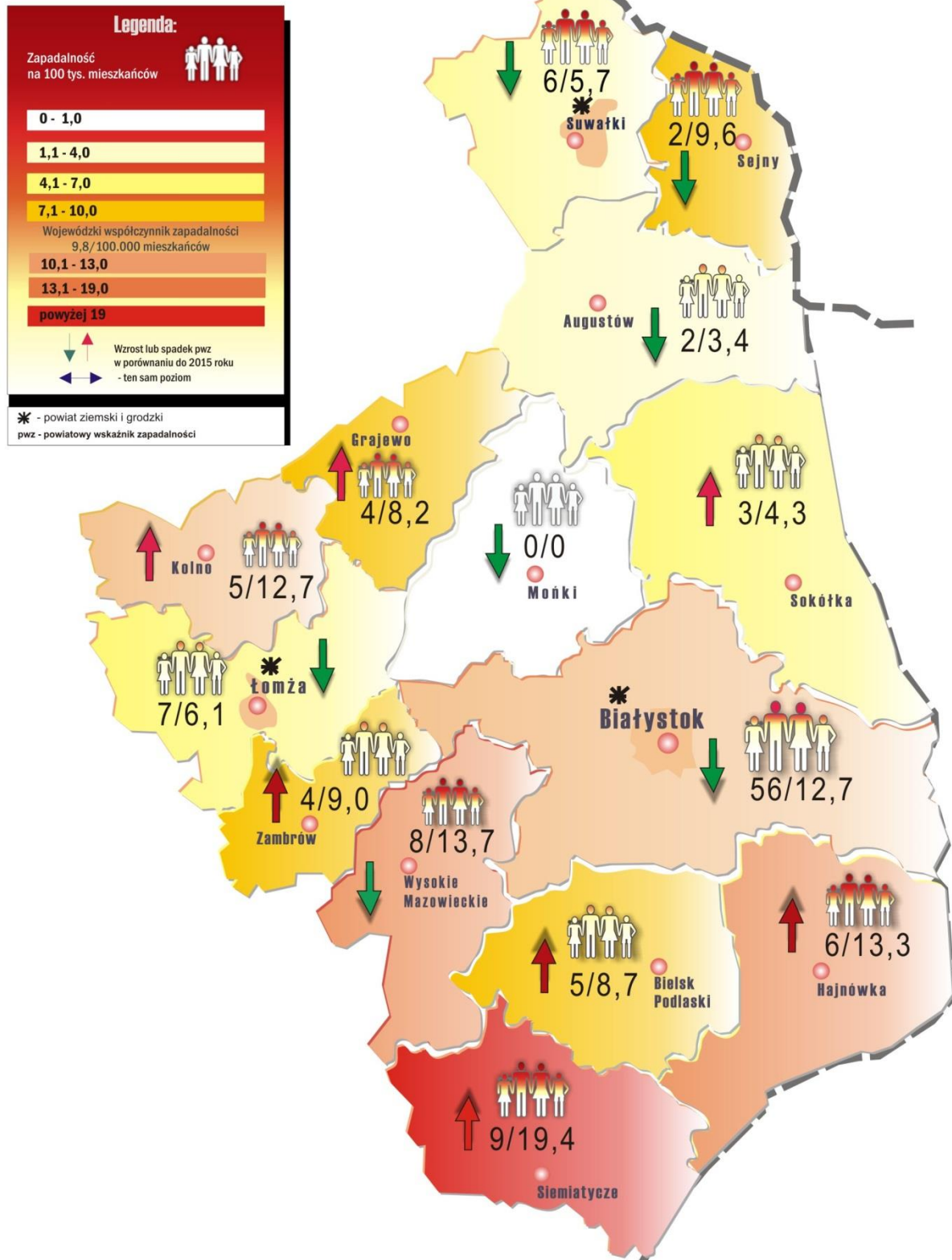
ZACHOROWANIA NA WZW typu B (ostre)

(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2016 r.

ZACHOROWANIA NA WZW typu B (przewlekłe)

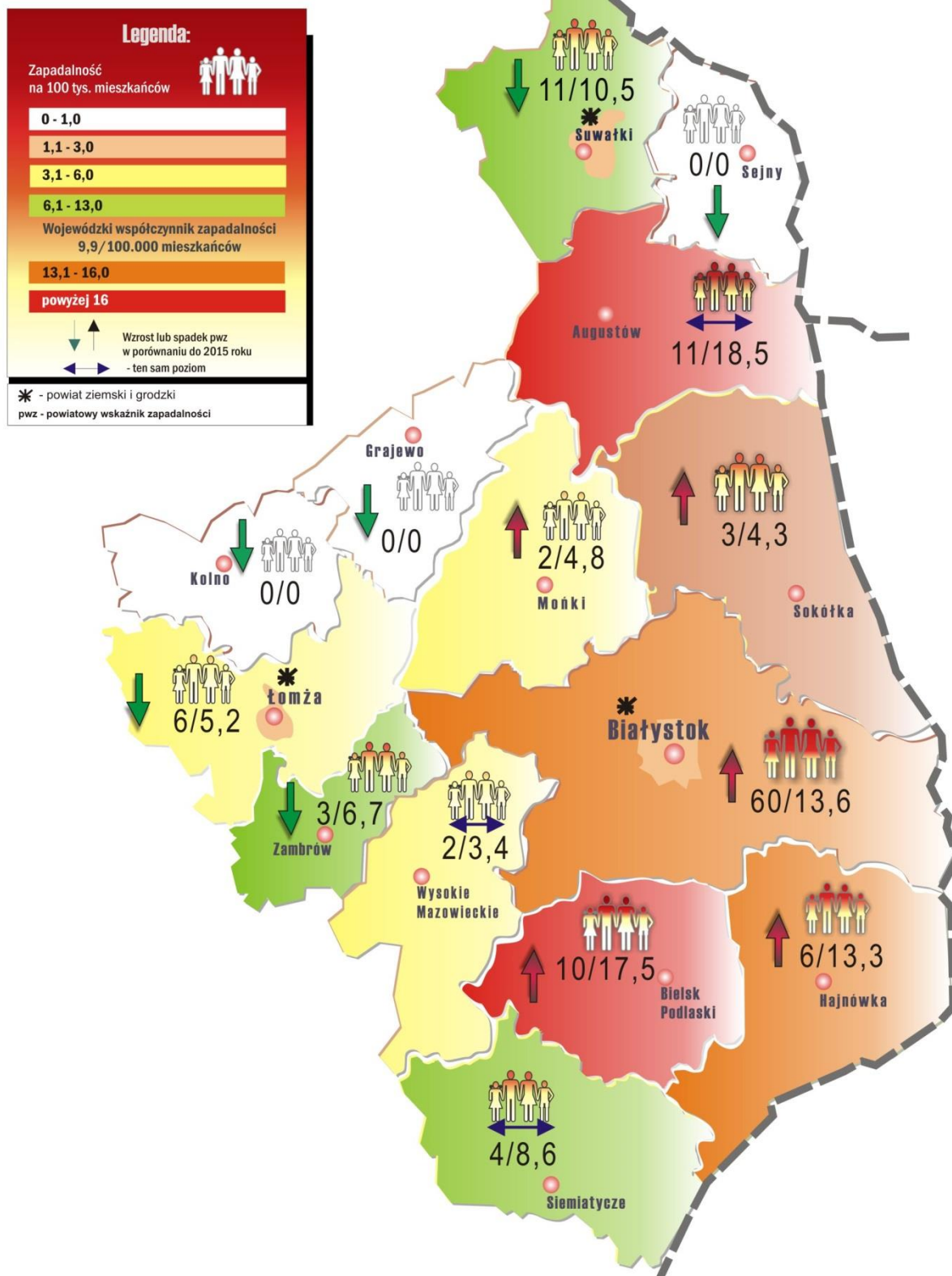
(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2016 r.

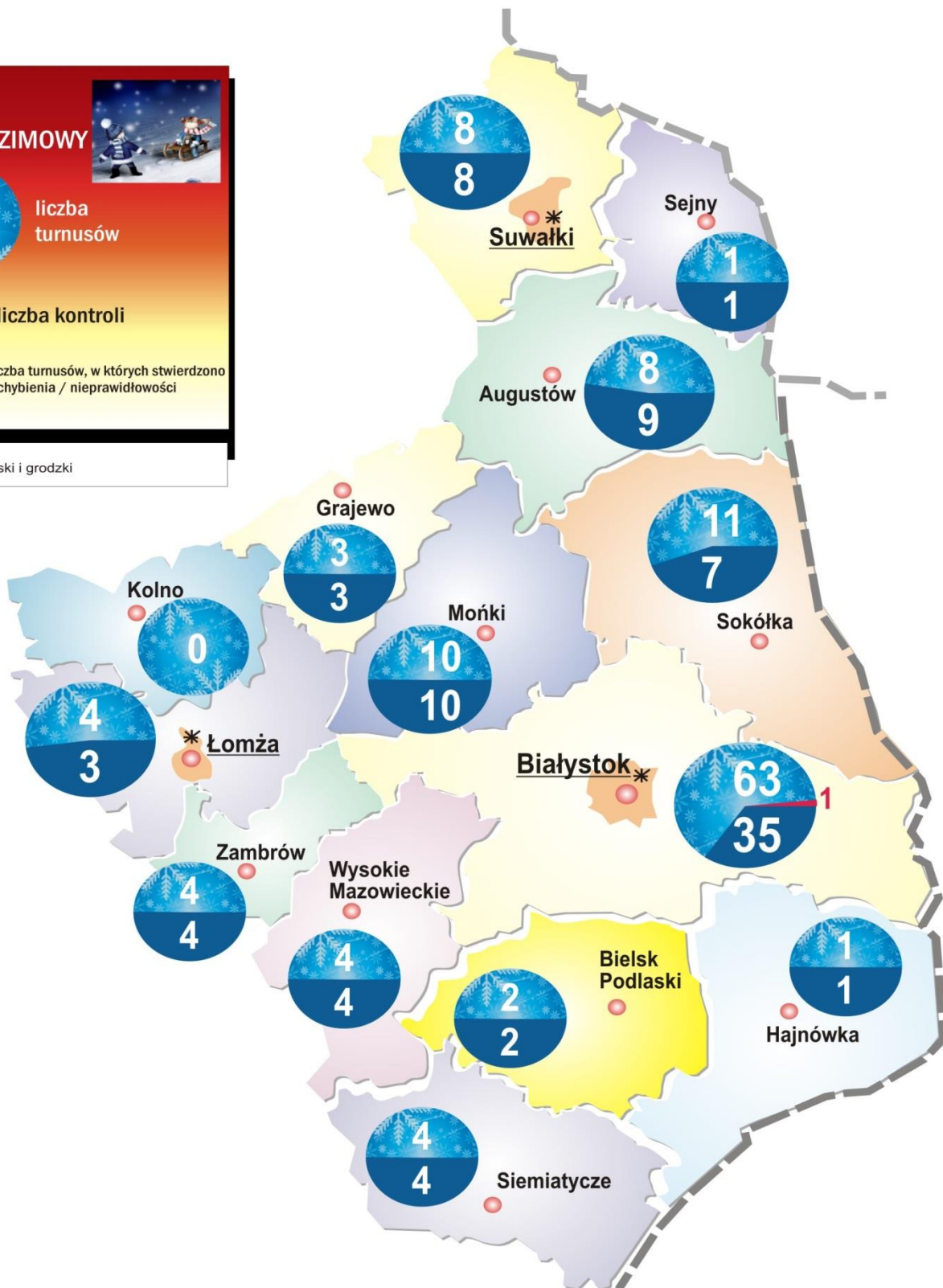
ZACHOROWANIA NA WZW typu C (wg definicji przypadku z 2014 r.)

(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)

w województwie podlaskim w 2016 r.

Wypoczynek zimowy dzieci i młodzieży zorganizowany na terenie województwa podlaskiego w 2016 roku.

Wypoczynek letni dzieci i młodzieży zorganizowany na terenie województwa podlaskiego w 2016 roku.

